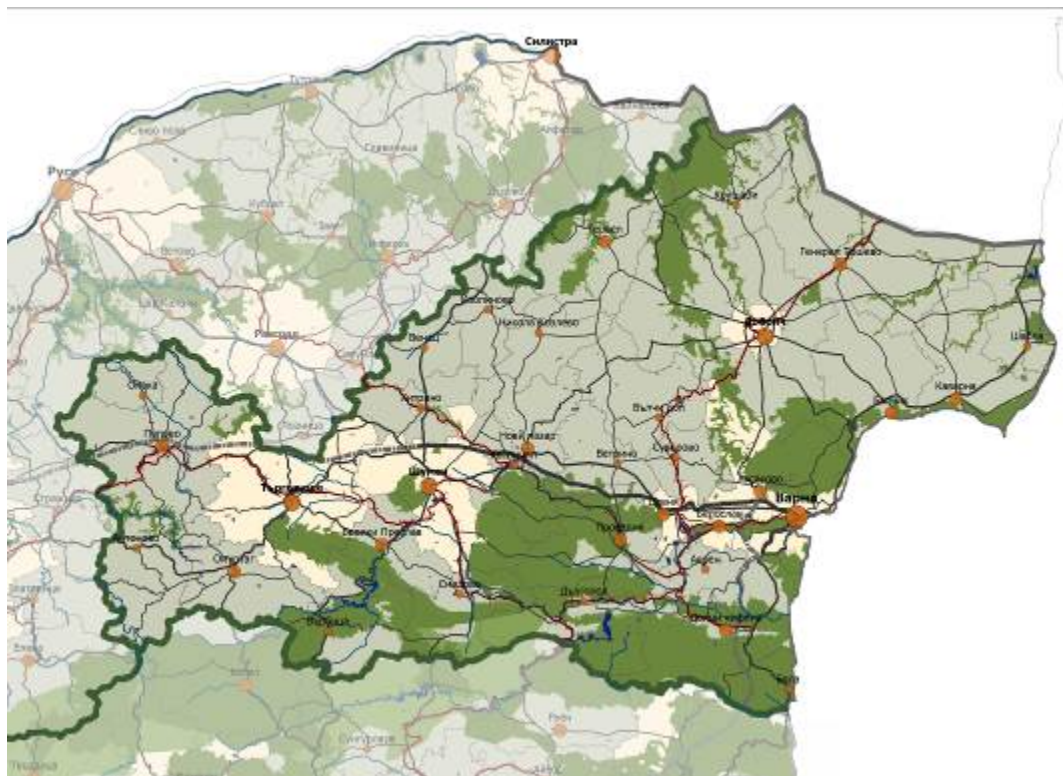

Република България
Министерство на регионалното развитие

РЕГИОНАЛЕН ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 г.

София, 2013 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ	Стр. 3
СПИСЪК НА ДИАГРАМИТЕ	Стр. 4
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ И АБРЕВИАТУРИ	Стр. 5
ВЪВЕДЕНИЕ	Стр. 7
I. АНАЛИТИЧНА И ОЦЕНЪЧНА ЧАСТ	Стр. 8
1. Обща характеристика и идентифицирани проблеми в развитието на Североизточен район	Стр. 8
2. Анализ на териториалните аспекти на секторните политики, свързани с политиката за развитие на района	Стр. 18
3. По-важни изводи от анализа на Североизточен район	Стр. 27
4. SWOT анализ Североизточен район	Стр. 31
5. Потенциали за развитие на Североизточен район	Стр. 34
II. СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ	Стр. 38
1. Специфични насоки на НСРР 2012 – 2022 г. за разработване на регионалния план за развитие на Североизточния район за периода 2014 – 2020 г.	Стр. 38
2. Потенциални възможности на Североизточния район за изпълнение на националните цели съгласно Стратегия „Европа 2020”	Стр. 41
3. Визия за развитие на Североизточния район	Стр. 47
4. Стратегически цели и приоритети за развитие на Североизточния район	Стр. 49
5. Обща оценка на необходимите ресурси за постигане целите и приоритетите на РПП на СИР	Стр. 71
6. Критерии и Индикатори за оценка на изпълнението на целите и приоритетите на плана	Стр. 77
7. Необходими действия по наблюдението, оценката и актуализацията на регионалния план	Стр. 83
8. Механизми за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност	Стр. 89
9. Резултати от предварителната оценка	Стр. 93
III. ПРИЛОЖЕНИЯ	
1. Приложение 1: Анализи на социално-икономическото, екологическото и териториалното развитие на района	Стр. 100
1.1. Състояние на регионалната икономика и тенденции	Стр. 100
1.2. Туристическо развитие	Стр. 116
1.3. Демографско състояние и тенденции	Стр. 122
1.4. Икономическа активност, заетост и безработица	Стр. 127
1.5. Доходи	Стр. 130
1.6. Образование	Стр. 131
1.7. Здравеопазване	Стр. 133
1.8. Социални услуги	Стр. 136
1.9. Култура	Стр. 139
1.10. Културно-историческо наследство	Стр. 140
1.11. Инфраструктурно развитие	Стр. 144
1.12. Околна среда	Стр. 168
1.13. Териториално и урбанистично развитие	Стр. 181
2. Приложение 2: Изпълнение и социално-икономическо въздействие на Оперативните програми на територията на района към 30.06.2012.	Стр. 190
3. Приложение 3: Анкетно проучване във връзка с разработване на целите и приоритетите на регионалния план за развитие на района	Стр. 201
4. Приложение 4: Предизвикателства пред развитието на района, Степен на уязвимост от климатичните промени	Стр. 208
5. Приложение 5: Проекти, посочени от заинтересованите страни в процеса на разработване на РПП СИР като ключови за следващия програмен период	Стр. 220
6. Приложение 6: Справка за отразяване на становищата, получени след поместване на проекта на РПП СИР 2014-2020 г. на портала на Министерски съвет за обществени консултации	Стр. 312

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1: Североизточен район - сравнителни характеристики с районите от ниво2	Стр. 18
Таблица 2: Национални цели за България, съгласно Националната програма за реформи 2012-2015 г.	Стр. 42
Таблица 3а: Индикативни ресурси за постигане целите и приоритетите на РПР на СИР	Стр. 72
Таблица 3б: Обща оценка на необходимите ресурси за постигане на целите на РПР на СИР 2014-2020 г. по приоритети и източници на финансиране (млн. лева)	Стр. 74
Таблица 4: Индикативно разпределение на необходимите ресурси с натрупване по години и приоритети за постигане на целите на РПР (млн. лева)	Стр. 76
Таблица 5 а, б и в: Общи количествени индикатори – ключови, по стратегия «Европа 2020», глобални екологични	Стр. 78, 79,80
Таблица 6: Специфични количествени индикатори	Стр. 80
Таблица 7: Средна стойност на БДС и БВП на човек в областите на СИР за 2010 г.:	Стр.104
Таблица 8: БДС в района по икономически сектори за 2010	Стр.105
Таблица 9: Преки чуждестранни инвестиции	Стр.109
Таблица 10: Приходи и разходи за дейността, брой предприятия, ДМА на ниво NUTS 2	Стр.113
Таблица 11: Основни показатели за развитието на туризма в районите от ниво 2 в Република България	Стр.117
Таблица 12: Показатели за ефективността на туристическото развитие и влиянието на туризма върху средата по области	Стр.118
Таблица 13: Население в Североизточен район към 1. 02. 2011 година	Стр.123
Таблица 14: Брой и гъстота на населението в Североизточен район към 01.02.2011 г.	Стр.123
Таблица 15: Коефициент на естествен прираст (‰)	Стр.124
Таблица 16: Механичен прираст на населението към 2001-2011 г.	Стр.125
Таблица 17: Възрастова структура на населението към 01.02.2011 г. (в %)	Стр.125
Таблица 18: Коефициент на демографско заместване и на възрастова зависимост по райони и области към 01.02.2011 година	Стр.126
Таблица 19: Коефициент на заетост на населението на 20-64 навършени години в %	Стр.128
Таблица 20: Коефициент на заетост и коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години към 31.12.2011 г.	Стр.129
Таблица 21: Общ доход на лице от домакинството за 2009 и 2010 г. (лева)	Стр.131
Таблица 22: Образователни институции за учебната 2011/2012 г. (брой)	Стр.132
Таблица 23: Детски градини в СИР за учебната 2011/2012 г.	Стр.133
Таблица 24: Показатели за детски градини през учебната 2011/2012 г.	Стр.133
Таблица 25: Здравна мрежа към 31.12.2011 г.	Стр.134
Таблица 26: Болнични заведения към 31.12.2011 г.	Стр.134
Таблица 27: Лечебни заведения за извънболнична помощ към 31.12.2011 г	Стр.135
Таблица 28: Медицински персонал към 31.12.2011 г.	Стр.135
Таблица 29: Специализирани институции за социални услуги в СИР към 31.09.2012г.	Стр.137
Таблица 30: Социални услуги, които се предоставят в СИР към 31.09.2012г.	Стр.138
Таблица 31: Музеи към 2011 г. (бр.)	Стр.139
Таблица 32: Недвижими културни ценности /паметници на културата/ в СИР	Стр.140
Таблица 33: Дължина на РПМ към 31.12.2011 г.	Стр.145
Таблица 34: Гъстота на пътната мрежа към 31.12.2011г.	Стр.145
Таблица 35: Железопътна мрежа към 31.12.2011 г.	Стр.148
Таблица 36: Товарооборот на пристанище Варна	Стр.150
Таблица 37: Дейност на летище Варна от 2007 до 2011 г	Стр.152
Таблица 38: Инсталирани мощности за производство на електрическа енергия от ВЕИ в Република България /MW/	Стр.155
Таблица 39 Относителен дял на домакинствата, използващи интернет	Стр.161
Таблица 40: Относителен дял на домакинствата с достъп до Интернет	Стр.162
Таблица 41: Относителен дял на лица, използващи интернет	Стр.162
Таблица 42: Относителен дял на домакинствата, с достъп до интернет	Стр.163
Таблица 43: Относителен дял на домакинствата с широколентов достъп до Интернет	Стр.164
Таблица 44: Събиране, пречистване и доставяне на води - обществено водоснабдяване	Стр.166
Таблица 45: Разходи за опазване и възстановяване на околната среда в хил. лв.за периода от 2000 г до 2010 г. / по данни на НСИ/	Стр.168

Таблица 46: Заустени отпадъчни води през 2010 г./хил. куб. м/ год./	Стр.170
Таблица 47: Битови отпадъци и дял на обслуженото население	Стр.177
Таблица 48: Регистрирани шумови нива по области и градове през 2006 година	Стр.179
Таблица 49: Регистрирани шумови нива по области и градове през 2010 година	Стр.179
Таблица 50: Характеристика на земеползването в България	Стр.188
Таблица 51: Характеристика на земеползването в СИР	Стр.188
Таблица 52: Индекс на уязвимост на СИР (BG33) и класация по степен на уязвимост от 267 региона в ЕС	Стр.209
Таблица 53: Общини в СИ район със земи, застрашени от ерозия.	Стр.211
Таблица 54: Индикативни зони с повишен риск от наводнения на територията на СИР	Стр.214

СПИСЪК НА ДИАГРАМИТЕ

Диаграма 1: Оценителен план, систематизиращ действията, документите и сроковете им за изработване.	Стр. 88
Диаграма 2 БВП по териториални единици в млн. Евро	Стр.100
Диаграма 3 БВП по ППС на един жител в евро	Стр.101
Диаграма 4 Регионалният БВП на човек от населението в стандарти на покупателната способност (2006-2009 г.) по райони от ниво 2, дял от средното за ЕС-27 (в %)	Стр.101
Диаграма 5 БВП по текущи цени в млн. Лева за България	Стр.102
Диаграма 6 БВП на глава от населението в лева за България	Стр.102
Диаграма 7 БВП на човек на ниво NUTS 3	Стр.103
Диаграма 8 БДС по базови цени за всички дейности от НКИД в млн. Евро	Стр.104
Диаграма 9 БДС в млн. лева на ниво NUTS 2	Стр.104
Диаграма 10 Структура на БДС по икономически сектори в млн. Лева	Стр.105
Диаграма 11 Структура на БДС по икономически сектори на ниво NUTS 3 в хил. лева	Стр.105
Диаграма 12 Структура на БДС по икономически сектори на ниво NUTS 3 в %	Стр. 106
Диаграма 13 Потоци входни преки чуждестранни инвестиции в % от БВП	Стр. 108
Диаграма 14 Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване в хил. евро	Стр. 108
Диаграма 15 Разход за НИРД-в % от БВП и към средното за ЕС	Стр.109
Диаграма 16 Разходи за НИРД на ниво NUTS 3 в хил. лева	Стр.109
Диаграма 17 Персонал, зает с НИРД	Стр.110
Диаграма 18 Размерна структура на предприятията в %	Стр.111
Диаграма 19 Относителен дял на предприятията според броя на заетите лица, в общия брой предприятия за областта, в %	Стр.112
Диаграма 20 Брой новооткрити предприятия на ниво NUTS 3	Стр.113
Диаграма 21 Брой фалирала предприятия на ниво NUTS 3	Стр.113
Диаграма 22 Приходи от дейността, ДМА, Разходи за дейността на ниво NUTS 2	Стр.114
Диаграма 23 Брой предприятия и брой на заетите лица на ниво NUTS 2	Стр.114
Диаграма 24 Принос на МСП в добавената стойност на услугите, индустрията и селското стопанство на ниво NUTS 2 в %	Стр.114
Диаграма 25 Разходи за придобиване на ДМА на ниво NUTS 2	Стр.115
Диаграма 26 Разходи за придобиване на ДМА по икономически дейности в България	Стр.116
Диаграма 27 Разходи за придобиване на ДМА по икономически дейности в СИР	Стр.116
Диаграма 28 Разходи за придобиване на ДМА на ниво NUTS 3	Стр.116
Диаграма 29 Основни показатели за развитието на туризма в районите от ниво 2 в Република България	Стр.117
Диаграма 30 Реализирани нощувки и приходи от нощувки в областите от Североизточния район за периода 2009-2011г.	Стр.118
Диаграма 31 Коефициент на икономическа активност на ниво NUTS 2	Стр.127
Диаграма 32 Коефициент на икономическа активност на ниво NUTS 3	Стр.127
Диаграма 33 Коефициент на заетост и безработица – ЕС-27, България, СИР	Стр.128
Диаграма 34 Коефициент на заетост на населението на 15 и повече навършени години на ниво NUTS 3	Стр.129
Диаграма 35 Коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години на ниво NUTS 3	Стр.129
Диаграма 36 Изпълнение на Оперативни програми на ниво NUTS 2 към 01.10.2012 г.	Стр.189
Диаграма 37 Изпълнение на Оперативни програми на ниво NUTS 3 в СИР към 01.10.2012 г.	Стр.189

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ И АБРЕВИАТУРИ

АЕЦ	Атомна електрическа централа
АМ	Автомагистрала
АПИ	Агенция “Пътна инфраструктура”
АТЕ	Административно-териториални единици
АУЕР	Агенция за устойчиво енергийно развитие
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
БТК	Българска телекомуникационна компания
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водоелектрическа централа
ВтЕЦ	Вятърна електрическа централа
ВУЗ	Висше учебно заведение
ГИС	Географска информационна система
ГКПП	Граничен контролно-пропускателен пункт
ЕВРОСТАТ (EUROSTAT)	Статистическа служба към Европейската комисия
ЕК	Европейска комисия
ЕКАТТЕ	Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици
ЕО	Европейска общност
ЕС	Европейски съюз
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗАТУРБ	Закон за административно-териториалното устройство на РБ
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ИКОМОС (ICOMOS)	Международен съвет за паметниците на културата и забележителните места
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИТ	Информационни технологии
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МПС	Моторно превозно средство
МРР	Министерство на регионалното развитие
МС	Министерски съвет
МСП	Малки и средни предприятия
МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
НЕМ	Национална екологична мрежа
НИМХ	Националният институт по метеорология и хидрология
НИНКН	Национален институт за недвижимо културно наследство
НКН	Недвижимо културно наследство
НКЦ	Недвижима културна ценност
НПО	Неправителствена организация
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
НСТР	Национална стратегия за териториално развитие
НЦТР	Национален център за териториално развитие ЕАД
ОЕТК	Общоевропейски транспортен коридор
ОПОС	Оперативна програма “Околна среда”

ОПРР	Оперативна програма “Регионално развитие”
ОУП	Общ устройствен план
ОЧИС	Организация за Черноморско икономическо сътрудничество
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПТП	Пътнотранспортни произшествия
ПЧП	Публично-частно партньорство
РПМ	Републиканска пътна мрежа
РДГ	Регионална дирекция по горите
СЗР	Северозападен район
СИР	Североизточен район
СП	Скоростен път
СПА (SPA)	Sanus Per Aquam Здраве чрез вода
СПТ	Специфични природни територии
СЦР	Северен централен район
ТГС	Трансгранично сътрудничество
ТЕ	Териториални единици
ТЕЦ	Топлоелектрическа централа
ТРАСЕКА (TRASECA)	Транспортен коридор Европа – Кавказ – Азия
ФЕЦ	Фотоволтаична електрическа централа
ФЛАГ	“Фонд за органите на местното самоуправление в България” ЕАД
ЧИЗ	Черноморска икономическа зона
ЮЗР	Югозападен район
ЮИР	Югоизточен район
ЮНЕСКО (UNESCO)	Организация на обединените нации за образование, наука и култура
ЮЦР	Южен централен район
AGR	Европейско споразумение за главните международни пътни артерии European Spatial Planning Observatory Network
ESPON	Европейска мрежа за наблюдение на пространственото планиране (териториалното развитие)
FUA	Functional Urban Area
LAU	Local Administrative Units Metropolitan European Growth Area
MEGA	Метрополен европейски ареал на растеж; голям метрополен град (агломерация) с общоевропейско значение според категоризацията на ESPON
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistiques Номенклатура за териториална единица за статистически цели
PHARE	Programme Harmonisé d'Appui au Renforcement de l'Education Програма ФАР
TEN-T	Trans-European Transport Network (Трансевропейска транспортна мрежа)

ВЪВЕДЕНИЕ

Регионалният план за развитие на Североизточен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г. е документ за стратегическо планиране, който, като отчита специфичните характеристики и потенциала на района, определя средносрочни цели и приоритети за устойчиво и интегрирано регионално и местно развитие в съответствие с предвижданията на Националната стратегия за регионално развитие и другите структуроопределящи политики. Регионалният план за развитие определя необходимостта от реализация на дейности в различни сектори, създаване на по-добри условия за балансирано и устойчиво социално-икономическо и териториално развитие и преодоляване на съществуващите междурегионални и вътрешнорегионални диспропорции. Регионалният план за развитие е съобразен с Националната програма за развитие: БЪЛГАРИЯ 2020” и Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.), които определят националните ангажименти за изпълнение на целите на Стратегията на ЕС „Европа 2020” за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж”.

Проектът на Регионалния план за развитие на Североизточен район за периода 2014-2020 г. е двукратно обсъден и одобрен от Регионалния съвет за развитие в Североизточен район.

С Решение № 5.1/Протокол №15/04.12.2012 г., на свое заседание, Регионалният съвет за развитие в Североизточен район, на основание чл. 49, т. 1, т. 4 от ППЗРР, обсъди и одобри проекта на Регионалния план за развитие на Североизточен район 2014-2020 г. и перспективите за развитие на района в контекста на плана и във връзка с отразяване на целите и приоритетите на интегрираната морска политика. Обсъдените становища и предложения са отразени в проекта на плана.

С Решение № 4.1/Протокол №17/29.05.2013 г. на свое заседание, Регионалният съвет за развитие в Североизточен район, на основание чл. 49, т. 4 от ППЗРР, одобри проекта на Регионалния план за развитие на СИР 2014-2020 с направените допълнения, в съответствие с Предварителната, в т.ч. Екологичната оценка на плана (обсъдени на заседание на Регионалния съвет за развитие в Североизточен район, Протокол №16/07.03.2013 г.) и Становище № 2-1/2013 г. по екологичната оценка на плана от компетентния орган - министъра на околната среда и водите.

I. АНАЛИТИЧНА И ОЦЕНЪЧНА ЧАСТ

1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И ИДЕНТИФИЦИРАНИ ПРОБЛЕМИ В РАЗВИТИЕТО НА СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН.

Североизточният район обхваща северната част на българския бряг на черноморското крайбрежие, част от източния дял на Стара планина, част от Лудогорието и Добруджа. Районът е съставен от областите Варна, Добрич, Шумен и Търговище и 35 общини:

- ✓ Варненска област с 12 общини: Аврен, Аксаково, Белослав, Бяла, Варна, Ветрино, Вълчи дол, Долни чифлик, Девня, Дългопол, Провадия, Суворово.
- ✓ Добричка област с 8 общини: Балчик, Генерал Тошево, Добрич – селска, Каварна, Крушари, Тервел, Добрич, Шабла.
- ✓ Шуменска област с 10 общини: Венец, Върбица, Хитрино, Каолиново, Каспичан, Никола Козлево, Нови пазар, Преслав, Смядово, Шумен.
- ✓ Търговищка област с 5 общини: Антоново, Омуртаг, Опака, Попово, Търговище.

Плошта на района е 14 487 км² или 13.05% от територията на страната. Той е най-малкият по площ от всички райони в страната.

Териториална структура и ресурси. Разпределението на земята по видове земеползване е следната: земеделските територии са 68.8%, горските 23.3%, урбанизираните 5.9%. Районът е на първо място в страната по количеството обработваема земя на човек от населението (9,3 дка). Степента на лесистост обаче е по-ниска от средната за страната. Макар и ограничени, минерално-суровинните ресурси в района следва да бъдат отчитани при насоките за бъдещото му развитие. Такива са находищата на манганови руди (край с. Оброчище и с. Църква -111 млн. тона, запаси), солното находище край гр. Провадия (с 4,4 млрд. тона запаси), находищата на каолин в общ. Каолиново (със запаси от 48 млн. тона.), черни каменни въглища на северозапад от гр. Каварна (с балансови запаси от 1,2 млрд. тона.) и др. Широкото разпространение на черноземните, тъмносивите и наносните почви е подходящо за отглеждане на зърнени и нетоплолюбиви технически култури, трайни насаждения и лозя, а върху напоявани площи – зеленчуци, дини и пъпеши.

Ландшафтът в района е твърде разнообразен - в северната му част е равнинен, а в южната – хълмист. Равнинният добруджански ландшафт преминава на юг към силно раздвижения и богат на гори крайбрежен ландшафт на Варненското крайбрежие и още по-

на юг - на Източно Старопланинското крайбрежие. Във вътрешността характерни и силно изразителни са ландшафтите на Провадийското и на Шуменското плато.

Природно защитените територии, включително тези по Натура 2000, обхващат общо 22.3% от територията на района, значително под средното за страната. С най-висок дял са областите Варна -1,87% и Добрич - 1,47%. Изключително нисък е дялът на защитените територии в Шуменска област-0,89% и Търговищка област – 0,09%. На територията на района има 79 защитени територии, които включват 3 резервата, 8 подържани резервата, 2 природни парка, 50 защитени местности, и 16 природни забележителности. В района попадат 38 защитени зони по Директивата 92/43/ЕЕС (за запазване на природните местообитания) и 18 защитени зони по Директивата 79/409/ЕС (за дивите птици).

В общата оценка на регионите на ЕС по **степен на уязвимост** към предизвикателствата пред развитието до 2020 г. - глобализацията, климатичните промени, демографските промени и енергийната зависимост, Североизточният район се класира на шесто място сред европейските региони с най-висока степен на уязвимост и по четирите предизвикателства. Неговият общ индекс на уязвимост е 82 от 100 възможни. СИ район е особено силно уязвим на климатичните промени. Повишен е рискът от засушаване, ветрова ерозия, морска абразия и ново активизиране на свлачищната дейност. Адаптацията към климатичните промени е от съществено значение за СИР, защото те могат да повлияят негативно на селското и горското стопанство, на развитието на туризма, на рибарството, на производството на енергия, на състоянието на водните ресурси и на общото биологично равновесие в района.

Населението на района според преброяването от февруари 2011 г. е 966 097 души или 13.12% от населението на страната. Районът е на второ място в страната след Югозападния по гъстота на населението - 66.68 д/км², по-висока от средната за страната.

Разпределението на населението по области обаче показва значителни разлики, което е индикатор за различия и в общото социално-икономическо развитие в района – с най-голям брой, почти половината от населението на района, е област Варна – 475 074 д., област Добрич е с 189 677 д, област Шумен е с 180 528 д., а област Търговище е с най-малък брой население – 120 818 д. В град Варна е съсредоточена една трета от населението на района (334 870 д).

Демографските данни от преброяването през 2011г. показват намаление на населението на района с 53200 жители спрямо предходното преброяване през 2001г. Намаляло е населението на всички области с изключение на област Варна, където има

минимално нарастване с 13 061 души (2.8 %). Това нарастване се дължи на град Варна, който увеличава населението си с 21981 д. и компенсира намаляването в останалите общини на областта. Естественят прираст на населението в района е отрицателен (– 3206 бр. за 2010 г.), но в по-малка степен, отколкото в другите райони на страната. Възрастовата структура може да се окачестви като относително добра на фона на преобладаващата картина в страната.

Степента на урбанизация (градското население) в Североизточния район е 72.7%, почти колкото средната за страната - 72,5%. На територията на района са разположени 721 населени места, от които 30 са градове. Единственият голям град е Варна, от 2-ро йерархично ниво (според йерархизацията на градските центрове в НКПР), с население 334 870 д. (трети по големина град в страната). От 3-то йерархично ниво са градовете Добрич – 92 030 д., Шумен 80 855 д. и Търговище – 37 611 д. Няма други средни градове, които да допълват и балансират областните центрове. Малките градове от 4-то йерархично ниво в района са 10 бр.: Балчик, Генерал Тошево, Тервел, Каварна, Девня, Провадия, Велики Преслав, Нови Пазар, Омуртаг, Попово. Много малките градове и села – центрове на общини от 5-то йерархично ниво са 20 бр.: с.Крушари, Шабла; с.Аврен, Аксаково, Белослав, Бяла, с.Ветрино, Вълчи дол, Долни чифлик, Дългопол, Суворово; с.Венец, Върбица, Каолиново, Каспичан, с.Никола Козлево, Смядово, с.Хитрино; Антоново, Опака. Център на община Добрич-селска е градът Добрич.

Големият град Варна формира агломерационно образувание в общините Варна, Аксаково, Белослав и Девня. Това агломерационно образувание се развива от една страна в западна посока по линия на промишленото производство и транспортно-пристанищната дейност и от друга страна в северна посока по линия на туристическата дейност. Агломерационно образувание от туристически тип освен в община Варна, се формира и в община Балчик (Балчик-Албена-Кранево) и отчасти в община Каварна.

Основните оси на развитие в района се развиват по транспортните направления Търговище-Шумен-Варна, Варна-Шумен-Разград-Русе и по крайбрежието Шабла-Каварна-Балчик-Варна-Бургас. Тези оси са сравнително слабо изявиени като оси на урбанизация. По-активно урбанизирани са техните отсечки в обхвата на Варненската агломерация.

В района много от общините са с висока степен на критичност на проблемите и могат да бъдат отнесени към категорията на райони за целенасочена подкрепа съгласно критериите и показателите, посочени в чл.6 на ЗРР. На 5 и над 5 показателя отговарят 18 общини, а на 4 и над 4 показателя - 24 общини. Всичките 24 общини с изключение на

Провадия, Омуртаг и Ген.Тошево са с центрове много малки градове и села от 5-то йерархично ниво. Тези общини обхващат териториален ареал, който се простира от южната периферия в Старопланинската част на района до северната гранична периферия в Добруджа и Лудогорието. Там се формират периферните територии на района със затруднено социално-икономическо развитие.

Икономическото състояние на Североизточния район е на сравнително добро равнище. Той споделя положителната динамика в развитието на страната през периода 2007-2008 г., изразяваща се в нарастване на БВП с по-бързи темпове от средните темпове за ЕС 27. Създаденият в Североизточния район БВП на глава от населението през 2008 г. е 7 231 лв. – 80.3% от средния за страната и трети след ЮЗ и ЮИ райони.

Размерът на **БВП** на човек (в PPS) в района за 2008 г. е 37.0% от средния за регионите на ЕС-27. Средният размер за страната е 43,0%, което се дължи на по-високата стойност на ЮЗ район – 73,0%. През 2009 г. обаче БВП на човек в СИР спада на 35.7 % от средното за ЕС-27, но в абсолютна стойност се увеличава от 7231лв през 2009 г. на 7612 лв. през 2010 г. По този показател районът отново е трети в страната след ЮЗР и ЮИР.

Средната стойност на БВП на човек в областите за 2009 г. (няма публикувани по-нови данни за областите) в област Варна (9 622 лв./човек) е над средната стойност за района (5942 лв./човек), както и за страната (9 007 лв./човек), въпреки че, в сравнение с 2008 г. тя намалява. В останалите области – Добрич, Търговище и Шумен тя е значително под средното ниво за страната и района.

Североизточният район има 10.64% принос в **БДС** на страната. Отчетената стойност на брутната добавена стойност за 2010 г., 6 461 хил. лева, нарежда Североизточния район на четвърто място след ЮЗР, ЮЦР и ЮИР.

В икономиката на Североизточния район селското стопанство е един от приоритетните отрасли. За неговото развитие съществува изключително благоприятно съчетание на природно-климатичните условия.

Промишлеността е основен структуроопределящ отрасъл на регионалната икономика с водещо значение по редица показатели. Структурата на промишлеността е разнообразна, което е добра предпоставка за икономически растеж чрез коопериране и заздравяване на междусекторните връзки на отраслите вътре и извън областта. Структуроопределящите производства са химическата промишленост, транспортното машиностроене, производството на изделия от минерални суровини, както и хранително-вкусовата промишленост на основата на добре развития земеделски сектор.

Икономиката на района и по-специално на област Варна има един уникален елемент, чието значение все повече ще нараства, това е т. нар. "Морска индустрия". В нея се включват корабоплаване, пристанища, корабостроене и кораборемонт, морски ресурси, морска наука и образование, всички дейности и услуги, обслужващи морския бизнес. Всички те имат своя история, развитие и настояще във Варна. Характерно е, че всички дейности в "морската индустрия" са взаимно обвързани и развитието на една от тях води до развитие и на другите и по този начин формира клъстер "Морска индустрия".

Районът притежава силно развит сектор на обслужващите дейности в областта на публичните услуги, бизнеса, финансово-застрахователната сфера, транспорта и туризма. През 2009 г. в сектора на услугите се формират 64,48% от брутната добавена стойност на района, в сектора на индустрията – 28,07 %, а в сектора на селското стопанство – 7,44 %. През периода 2007 г.- 2009 г. в СИР се наблюдава тенденция на намаляване на дяловете на аграрния сектор и сектор индустрия за сметка на увеличаващия се дял на услугите, което е отчетено и в национален план.

Североизточният район заема водещо място сред районите в страната в развитието на **туризма** за 2011 г. с дял 30,4% от общите приходи от туризъм и 29,2 % от легловата база на страната с 82 650 легла. Съществуват обаче значителни диспропорции в развитието на туризма на ниво области и общини. Туризмът се развива основно в областите Добрич и Варна (97,36% от легловата база) и то разположени по крайбрежието, а хинтерландът изостава, въпреки наличието на интересни природни и антропогенни ресурси за развитие на алтернативен туризъм – познавателен, екологичен, селски, поклоннически и др.

Североизточният район се нарежда на трето място в страната за 2010 г. по размер на акумулираните **преки чуждестранни инвестиции**, като в сравнение с 2009 г. те са нараснали с 19 004.1 хил.евро. Водещи области по привличане на инвестиции са Варна - с най-голям дял от 1 531 539.3 хил.евро и Добрич с 301 906.2 хил.евро, следвани от Търговище – 180 850.9 хил.евро. С най-нисък размер на ПЧИ - 88 626.8 хил.евро, е област Шумен.

Икономическата активност на населението на 15 и повече навършени години в СИР през 2011 г. е 52,8%, което го нарежда на второ място след ЮЗР с 66.4%. Водещи по икономическа активност в района са областите Шумен - с 57.6 % и Търговище - с 51.9 %.

Делът на разходите за **научно-изследователска и развойна дейност (НИРД)** в % от БВП за 2010 г. в Североизточния район е твърде нисък (0,30%). Това нарежда района на трето място в страната след ЮЗ район (0.77 %) и ЮЦ район (0.36 %), но в сравнение с

европейските райони той се доближава до най-ниските стойности. Този факт не кореспондира добре със сравнително високия научен и инженерен потенциал на района. Разходите за НИРД се осъществяват основно във Варна и в малка степен в Шумен.

Коефициентът на заетост на лицата на 15 и повече навършени години през 2011 г. в районите от ниво 2 се движи в границите от 38,9% за Северозападния район до 52,6% за Югозападния район. Североизточният район е с коефициент на заетост 44,6 % при средната стойност за страната – 45,6%. Средният коефициент на заетост към края на 2010 г. е бил 45,9% при среден за страната (46,7%). Най-висок коефициент на заетост се отчита в област Варна – 46,5 %, следвана от област Търговище – 45,4 %, а с по-ниски показатели са областите Шумен 42,3 % и Добрич 42,2 %. **Коефициентът на заетост** на лицата от 20 до 64 години през 2010 г. е 61,9% при средна стойност за страната 65,4%, а за ЕС-27 – 68,6%. По този показател СИР е далече от изпълнението на Национална цел 1 „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020г.“, заложена в Националната програма за реформи на Република България (2011-2015г.) за изпълнение на Стратегия „Европа 2020“, като се има предвид, че през 2011 г. заетостта е спаднала на 61,0%.

В Североизточния район средният **коефициент на безработица** на лицата на 15 и повече навършени години за 2010 г. е 14,5%, а за 2011 г. е 15,5%, най-висок сред районите в страната, като най-нисък е в Югозападния район – 7,3%, при среден показател за страната – 11,2%. По области в района разпределението е следното: с най-висок коефициент на безработица е област Шумен – 26,5%, а с най-нисък – област Варна -10,3%, а останалите две области са около средния за района показател – съответно Търговище – 12,6% и Добрич – 17,7%.

Доходите на населението в Североизточен район за 2010 г. са под средните за страната, като за едно лице средният годишен доход е 3 315 лв., а за страната е 3 648 лв. Общият годишен доход средно на едно лице за област Варна е 3 735 лв., за област Добрич – 3 013 лв., за област Търговище – 2 354 лв., за област Шумен – 3 308 лв.

Броят на лицата с висше **образование** в района към 1.02.2011 г. са 166 346 (18,5 %) и по този показател районът е на второ място в страната след Югозападния район (27,7 %) Лицата завършили средно образование са 364 319 (40,5 %). Делът на високообразованото население в област Варна е най-висок 23,7 %. Останалите области са в по-неблагоприятно положение – обл. Шумен 14,5 %, обл. Добрич 13,7 %, обл. Търговище 11,5 %. В града Варна 30,6 % от населението е с висше образование.

В района функционират шест университета (пет във гр. Варна и един в гр. Шумен) и два колежа (в гр. Варна и в гр. Добрич), един институт на БАН и два филиала, което е

добра предпоставка за развитие на изследователска дейност. Все още системата на образованието в района не е достатъчно гъвкава и реформирана, за да отговори по-пълно на местните и регионалните нужди от професионални и технически кадри в различните сфери на икономиката. Необходимо е мрежата от специализирани професионални гимназии и университети да бъде оптимизирана, за да се синхронизират резултатите от нейната дейност с очакванията на бизнеса.

Системата на здравеопазването в Североизточен район е сравнително добре развита. Районът разполага с относително добре изградена здравна мрежа и постига средно ниво за страната по осигуреност със здравни грижи. През 2011 г. в района има 37 болнични заведения, от които 17 са многопрофилни болници и 16 специализирани болници. Освен тях има и 277 заведения за извънболнична помощ. Броят на болничните легла е 4 617, като на 100 хил. д. се падат 473 легла, което е твърде ниско в сравнение със средното за страната – 611 легла.

Социалните услуги в общността са неравномерно разпределени по области в района. Към 31.09.2012 г. от общо 90 бр. (дневни центрове за деца, младежи и възрастни с увреждания, центрове за социална рехабилитация и интеграция, домашен социален патронаж и др.) в област Варна те са 41 бр., в област Шумен – 23 бр., в област Търговище - 11 бр., в област Добрич – 15 бр. В периферните територии на района видовете и качеството на социалните услуги са ограничени.

Богато е **културното наследство** на Североизточен район с наличието на културни ценности от Античността, Средновековието, Възраждането и Следосвобожденската епоха. Мадарският конник е културна ценност, включена в списъка на световното наследство на ЮНЕСКО. В територията на района са обособени национални археологически резервати - старите български столици Плиска и Преслав, уникалният скален Аладжа манастир край Варна, Римските терми в центъра на Варна, древната крепост Овеч край Провадия, Националният археологически резерват „Яйлата” при Камен бряг, античната крепост Крумово кале край Търговище, античната крепост Ковачевско кале край Попово, археологическият резерват „Шуменска крепост”, най-големият мюсюлмански храм в страната Томбул джамия, Морската и Ботаническата градини във Варна, Ботаническата градина в Балчик и редица други археологически паметници и етнографски комплекси. Основен проблем е все още недостатъчната степен на социализиране и интегриране на наследството в съвременния живот в т.ч. и чрез развитието на туризма.

На територията на района през 2011 г. са разположени 457 читалища, 8 театъра, 29 музея. В района се провеждат редица културни прояви, по известни от които са:

Международен фестивал “Варненско лято”, Международен балетен конкурс, Международен джаз фестивал, Международен фолклорен фестивал, Друмеви театрални празници "Нова българска драма", Международен конкурс за пианисти и цигулари "Панчо Владигеров", Музикални дни "Мадарски конник", Европейски поп-рок конкурс – Добрич, рок фестивалът „Каварна рок фест“ и др. Сериозните културни прояви могат да се съчетаят още по-успешно с развитието на туристическия продукт в района и да бъдат основен фактор за неговото разнообразяване и обогатяване.

Към 2011 г. дялът на **пътищата с национално и международно значение** (автомагистрала и пътища I клас) е 21.3%, по-висок от средния за страната (17.5%), а гъстотата им е 0.039 км/км², най-висока от всички райони (средната за страната е 0.032 км/км²). Най-голямо значение за интегрирането на района в националната и европейската пътна мрежа имат първокласният път Е-772 (Ябланица – Велико Търново – Шумен), път I-7 (Силистра – Шумен – Ямбол – Елхово), път Е-70 (Русе – Варна) и път Е-87 (Дуранкулак – Варна – Бургас – Созопол – Малко Търново), които са предвидени за изграждане като автомагистрала или скоростни пътища. Регионалната пътна мрежа от II и III клас е с гъстота, равна на средната за страната и допълва транспортното обслужване, като едно от най-важните направления за района е Силистра – Добрич – Варна. Пътищата в района обаче са в лошо състояние, което затруднява комуникациите и налага своевременното им ремонтване. В района действат четири гранично-контролни пропускателни пункта, два сухоземни с Румъния и два морски (пристанище Варна и Фериботен комплекс и пристанище Балчик).

Железопътният транспорт е представен от три главни жп линии и осигурява пътническата и товарна дейност. Основните ж.п. линии, обслужващи територията на Североизточен район са участъците от главните ж.п. линии „София-Горна Оряховица-Варна” „Карнобат-Синдел- Варна” и ж.п. линията „Русе-Варна”. Последната има важна роля не само за развитието на района, но и за функционирането на националната транспортна система, тъй като осъществява връзка между международното пристанище Русе на р. Дунав и пристанищата Варна-Запад и Варна-Изток на Черно море, съответно между европейски транспортен коридор № 7 и коридор № 8. Общата дължина на изградените и функциониращи ж.п. линии на територията на района през 2011 г. е 478 км /11.7% от ж.п. мрежата на страната/, от които половината са удвоени /при 24% за страната/, а 78% са електрифицирани /70% за страната./

Морският транспорт е добре развит. Международното пристанище Варна е важен център на транспортната система на страната, през който преминава голяма част от

вноса и износа ни. Пристанището има важна роля за цялостното развитие на икономиката на района и като фокус на трафик от Европейските транспортни коридори № 7, № 8 и № 9, създава отлични условия за транзитиране на товари между Европа, Близкия и Далечния Изток. След известен спад в товарооборота през 2009г. /6,7 млн. тона товари/, през 2011г Пристанище Варна бележи сериозен ръст, като обработва 9,14 млн. тона товари. За първите 7 месеца на 2012 г. през кейовете на порта са преминали общо 5,35 млн. тона товари, което го прави безспорен лидер в България. Пристанище Варна-Изток се нуждае от модернизиране и окончателно преместване на товарните дейности, с оглед увеличаване на технологичните му възможности и разширяване инфраструктурата на град Варна. Пристанище Балчик е специализирано по отношение износа на зърно.

Въздушният транспорт е представен от летище Варна ЕАД, което е с международен статут. Стратегическата позиция на летището гарантира сериозно количество чартърен пътнически трафик през летния сезон и го прави надежден партньор за развитието на редовни линии /почти 99% от пътничкооборота се формира от туристи/. Потенциалът на летище Варна има силен ефект върху развитието на транспортни мрежи, туризъм и търговия между партньори от Изтока и Запада, като обработва над 1 млн. пътници годишно. Бившето военно летище Балчик вече има лиценз за летателна площадка за граждански полети и на него могат да кацат само малки въздухоплавателни средства с тегло до 5 700 кг. Летището все още няма терминал за посрещане на пътници.

Граничното местоположение на СИР и силната енергийна зависимост на страната с доставка на енергийни ресурси предимно от Русия, са довели до голямо натоварване територията на района с **енергийни мрежи и съоръжения** от най-висок клас - транзитни газопроводи и преносни електропроводи 400кV. Предстоящото изграждане на газопровода „Южен поток” отново визира СИР като „входна врата ” за страната и Европа. На Североизточния район се отрежда водеща роля, свързана със Стратегия Европа 2020, за постигане 16% дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление. Районът е на първо място в страната по инсталирана мощност на база използване енергията на вятъра. Ветроенергийни паркове се изграждат както в крайбрежните части, така и във вътрешността на района, като водещи са общините Каварна и Шабла, където природният потенциал се оценява като най-подходящ. Към края на 2011г. инсталираните мощности са около 400 мвт, предимно в област Добрич, като за още 900 мвт има проекти или са в процес на реализация. Предварително договорените мощности за област Добрич са за 1600 мвт -най-много от цялата страна, което налага и съответното разширяване на електроенергийната мрежа, свързано с присъединяване на новите източници.

За 2010 г. по достигната степен на развитие на **водоснабдителната мрежа** Североизточен район е на първо място в страната – делът на водоснабденото население е 99.9% (при средно за страната 99.1%), а за канализационната мрежа и ПСОВ (съответно 72.1% и 63.3% обхванато население) е на второ място след ЮЗР, с показатели над средните за страната.

Различна е степента на развитие на **телекомуникациите** на територията на различните области в Североизточния район. Относителният дял на домакинствата с достъп до Интернет през 2010 г. се движи от 20,2% за област Търговище до 28,1% за област Варна, при средна стойност за СИР 25,8%, а за страната - 33,1%. Като цяло районът има един от най-ниските показатели /след СЗР/ за отн. дял на домакинствата с достъп до Интернет, като през 2011 г. този показател 36,3% при среден за страната 45%. Проблеми с достъпът до интернет съществуват основно в селата, където степента на оборудване на домакинствата и фирмите с компютри е твърде ниска.

Територията на района е относително запазена в **екологично отношение**. Проблемни зони са свлачищата в района на Варна и Балчик, ветровата ерозия и морската абразия. Състоянието на околната среда е с благоприятни характеристики и повечето от наблюдаваните параметри са по-ниски от нивото на допустимите стандарти, с изключение на някои места и най-вече Варненско-Девненския производствен комплекс. От повърхностните води най-замърсени са реките Камчия и Девненска. Морските води във Варненския залив и пред устието на Камчия са сред най-замърсените пред българския участък. Площта на защитените територии в района е едва 1,2%, дял значително под средния за страната - 5,2%. С най-ниски показатели са Шуменска и Търговищка области. Площта на защитените зони по НАТУРА-2000 са 26,5% при средно за страната 35%. Очевидна е необходимостта от разкриване и обявяване на нови защитени територии /предимно защитени местности/ и нови защитени зони по НАТУРА-2000 с цел увеличаване на природозащитата в Североизточния район.

В общата оценка на регионите на ЕС по **степен на уязвимост** към предизвикателствата пред развитието до 2020 г. - глобализацията, климатичните промени, демографските промени и енергийната зависимост, Североизточният район се класира на шесто място сред районите с най-висока степен на уязвимост и по четирите предизвикателства. Неговият общ индекс на уязвимост е 82 от 100 възможни. СИ район е особено силно уязвим на климатичните промени, които евентуално ще настъпят. Повишен е рискът от засушаване, ветрова ерозия, морска абразия и ново активизиране на свлачищната дейност. Климатичните промени представляват значително

предизвикателство пред селското и горското стопанство, рибарството, производството на енергия и туристическата индустрия. Адаптацията към климатичните промени е от съществено значение за СИР.

В НСРР на Р България за периода 2012-2022 г. е изготвена комплексна оценка на районите от ниво 2 по набор от 6 показателя, които покриват до голяма степен индикаторите на Стратегия “Европа 2020”: ниво на заетост на населението от 20 до 64 години, средства за НИРД в % от БВП, произведена ел. енергия от ВЕИ, дял на висшистите във възрастовата група 30 – 34 години, дял на рано напусналите училище в групата от 18 до 24 години, БВП на глава от населението през 2009 г. Тази оценка или своеобразен “индекс на районно развитие”, показва изходната позиция на българските райони за постигане на целите на Стратегия “Европа 2020” и ги подрежда по следния начин : СЗ район – 2,0, СЦ район – 2,0, СИ район – 2,4, ЮИ район – 2,2, ЮЦ район – 2,2, ЮЗ район – 5,5. Това подреждане показва сравнително добрата изходна позиция на СИ район.

Таблица 1: Североизточен район - сравнителни характеристики с районите от ниво2, НСИ. 2011

Райони	Територия	Население	Гъстота на населението	БВП на човек в PPS. EU27 = 100%. 2008 г.	Коефициент на безработица	Коефициент . на заетост	Население в градовете	Население в градове над 20 хил. д.	Области и общини в района
	км ²	брой	д/км ²	%	%	%	%	%	брой
СЗР	19 070	847 138	44.42	28.0	11.0	40.0	63.2	40.11	5/51
СЦР	14 974	861 112	57.50	30.0	11.5	42.0	66.5	50.11	5/36
СИР	14 487	966 097	66.68	37.0	14.5	45.9	72.7	56.35	4/35
ЮИР	19 798	1 078 002	54.45	36.0	10.6	45.1	71.3	55.12	4/33
ЮЦР	22 365	1 479 373	66.14	30.0	11.4	45.1	66.7	43.63	5/57
ЮЗР	20 306	2 132 848	105.03	73.0	6.8	54.0	83.1	71.95	5/52
България	111 001	7 364 570	66.34	43.0	10.2	46.7	72.5	52.88	28/264

2. АНАЛИЗ НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ АСПЕКТИ НА СЕКТОРНИТЕ ПОЛИТИКИ, СВЪРЗАНИ С ПОЛИТИКАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА РАЙОНА

В качеството си на интегрален процес, регионалното развитие е резултат от прилагането на различни секторни политики, свързани с изграждане и поддържане на средата и регулиране на протичащите социално-икономически процеси.

2.1. Транспортната политика е една от най-пряко влияещите върху регионалното развитие на районите, предвид целта за балансирано териториално развитие както в междурегионален, така и във вътрешнорегионален план.

Стратегията за развитие на транспортната система на Република България до 2020г. очертава най-важните насоки за развитие на транспортната система в следващия десетгодишен период. Стратегическите цели на **политиката в транспортния сектор** са: постигане на икономическа ефективност, развитие на устойчив транспортен сектор и подобряване на регионалното и социално развитие и обвързаност, със следните приоритети:

- ✓ Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура;
- ✓ Интегриране на българската транспортна система в европейската;
- ✓ Ограничаване негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората;
- ✓ Осигуряване на качествен и лесно достъпен транспорт във всички райони на страната;
- ✓ Устойчиво развитие на масовия обществен транспорт.

Приоритетните мерки за изграждане на **пътната инфраструктура** на Република България до 2020 г. **за пътищата с общоевропейско и национално значение**, са:

- ✓ Доизграждане на автомагистралните участъци по основните международни трасета от TEN-T с времеви хоризонт 2020 г, представляващи част от стартирани автомагистрални проекти на България и съгласувани с тенденциите и приоритетите за развитие на пътно-транспортния сектор и пътната инфраструктура;
- ✓ Оптимизиране капацитета на съществуващи и изграждане на нови участъци от пътната мрежа на България по трасетата на трансевропейските транспортни коридори с времеви хоризонт 2020г., като допълнително се диференцират автомагистрални и скоростни пътища с цел осигуряване на свободен автомобилен поток за пътищата с общоевропейско и национално значение;
- ✓ Предвиждане на обходи на населените места и евентуалното изграждане на ключови пътни съоръжения за най-комплексните участъци по приоритетните международни трасета.

За територията на СИР от особено значение е изграждането на АМ «Черно море» и доизграждането на АМ «Хемус», както и изграждането на скоростните пътища *Варна-Шабла-Дуранкулак* и *Русе-Шумен*.

Като част от пътната инфраструктура на ОЕТК №8, който свързва Адриатика с региона на Черно море и има голям потенциал за осъществяване на комбинирани превози, АМ „Черно море“ ще включи територията на СИР в обхвата на обслужване на трансевропейската транспортна мрежа. Изграждането на АМ „Черно море“ между Варна и Бургас ще осигури не само нова транспортна връзка между магистралите Хемус и Тракия, но и същевременно ще подобри съществено обслужването на крайбрежието, като ще изведе транзитния трафик по-далеч от чувствителната крайбрежна територия, курортните селища и комплекси по брега. Магистралата е част от бъдещ автомагистрален ринг около Черно море, който ще обвърже всички страни по крайбрежието и ще спомогне за разширяване на трансграничното и регионалното сътрудничество в Черноморската зона.

АМ „Хемус“ ще изпълнява функциите на главна пътна комуникация в Северна България, която ще осигурява връзките на столицата и големите градски центрове и ще подобри достъпността до инфраструктурните обекти с международно значение - пристанища, летища и пътни ГКПП. Автомагистралата ще улесни връзките на СИР с вътрешността на страната и Столицата и ще подобри транспортното обслужване особено в област Търговище.

Доизграждането на автомагистралните участъци по основните международни трасета от TEN-T ще създаде условия за по-добри връзки по протежение на основните оси на развитие, разширяване трансграничното сътрудничество, завършване на главни транзитни маршрути между съседни на България страни, ускоряване на процесите на икономическа и териториална кохезия на районите от ниво 2.

На национално ниво изпълнението на заложените проекти ще окаже положително въздействие върху транспортните комуникации и нивото на достъпност на главните полюси на растеж; ще доведе до намаляване на броя на ПТП и подобряване на безопасността; ще привлече допълнителен товарен трафик и ще повиши икономическата ефективност при вътрешния и международен превоз на товари. Възможно е постепенното изграждане на отделни лотове да предизвика натоварване и отрицателно въздействие върху околната среда при обходите и тесните места.

Реализирането на проектите за скоростни пътища *Русе-Шумен, Варна-Шабла-Дуранкулак с връзка към Констанца и Тулча в Р. Румъния, модернизирането на направление Варна-Добрич с продължение до Силистра и връзка към Тараклия в Р. Молдова*, ще подобри вътрешнорегионалните и междурегионални транспортни връзки за свързване със съседните страни по крайбрежието. Така ще се реализира глобалната цел за „свързаност“, ще се създадат условия за валоризиране специфичните потенциали на

района, ще се създаде възможност за интегриране на бесарабските българи, населяващи територии в съседните страни привличането им и включване като човешки потенциал и квалифицирана работна сила в пазара на труда в СИР.

Изграждането на *новите терминали* и успешното включване на *Пристанище Варна* в нарастващия товарооборот в Черно море ще утвърди Варна като основен логистичен и дистрибуторен център между Общоевропейските транспортни коридори №№ 7, 8, 9 и ТРАСЕКА. Обновяването и възстановяването на проектните параметри на *жп линията Русе-Варна* е в подкрепа на интермодалните превози в СИР.

Реконструкцията и модернизацията на *пътната мрежа от II и III клас и общинската пътна мрежа*, подкрепяни от *политиката за регионално развитие* допринася за подобряване на транспортния достъп на регионално ниво до главните транспортни коридори, както и достъпа на икономическата активност до периферните и изостаналите райони - ще намалят транспортните разходи за икономиката и населението, ще се създадат предпоставки за по-безопасно и комфортно пътуване, ще се редуцира вредното въздействие от шума в контактните зони на урбанизираните територии, ще се осигури по-добър достъп до всички предоставяни услуги от публичния сектор.

2.2. Енергийна политика

Ефектът от прилагането на мерки и реализирането на проекти в сферата на енергетиката е насочен към подобрена енергийна сигурност и независимост от доставките, намаляването на необходимостта от първични ресурси, решаване на проблемите със земеползването и подобряването на нормативната уредба.

Граничното местоположение на СИР и силната енергийна зависимост на страната с доставка на енергийни ресурси предимно от Русия, са довели до голямо натоварване територията на СИР с енергийни мрежи и съоръжения от най-висок клас - транзитни газопроводи и преносни електропроводи 400kV.

Предстоящото изграждане на *газопровода „Южен поток“* отново визира СИР като „входна врата“ за страната и Европа.

Възобновяемите енергийни източници като важни местни неизчерпаеми ресурси са приоритет на националната енергийна политика. За постигане на повече от 16 %-ен дял на ВЕИ в брутното крайно потребление на енергия в страната след 2020 г. ще бъдат използвани максимално както водният потенциал, така и другите източници на чиста енергия (вятър, слънце, геотермални води, биомаса, енергия от морските вълни).

Подходящите климатични условия по крайбрежието на СИР и преференциите за енергията от ВЕИ създават добри предпоставки за изграждане на ветропаркове и

фотоволтаични централи, като процесът интензивно се развива. Районът има най-голям принос за постигането на националните цели по пакет «климат/енергетика», но започват да възникват проблеми с присъединяването на новите ВЕИ към съществуващата електроенергийна мрежа и необходимост от нейното развитие.

В тази връзка, 10 годишният план за развитие на електроенергийната мрежа предвижда изграждането на *две нови подстанции 400/110 kV в районите на с. Видно /общ Каварна/ и с. Свобода /общ Добрич/, както и увеличаване преносните способности на мрежа 110 kV в Североизточна България*, което допълнително ще натовари територията със строгите регламенти за сервитути, увеличен екологичен риск, изявени конфликти по отношение на земеползването.

В последните години най-мащабните трансформации в земеползването и драстичните промени в културните и природни ландшафти се свърза с оползотворяването на местните енергийни ресурси и потенциал за ВЕИ. От една страна възникват конфликти, свързани със съхраняването на земеделската земя, опазването на биологичното разнообразие и на защитените зони, но от друга – се създават условия за интегриране на енергетиката с развитието на туризма (хидроенергийните обекти) и горското стопанство (при въвеждането на локални хибридни системи за задоволяване на енергийните потребности). Заедно с постигнатите цели по изграждане на паркове за добив на електроенергия от водата, вятъра и слънцето, следва да се отбележат множеството конфликти, възникнали при промяна на предназначението на земите, нерегламентираните и неясни правила за интегриране на тази човешка дейност с отдиha, обитаването, природозащитата и др. Най-важното условие при реализирането на всички ветроенергийни проекти е изпълнението на ангажимента на страната ни за добиването на чиста енергия да се съчетае с изпълнението на поетите пред ЕС екоангажменти предвид формираната европейска екологична мрежа НАТУРА 2000.

2.3. Политика за опазване на околната среда

Общата дългосрочна стратегическа цел на *Националната стратегия за околна среда* е подобряване на качеството на живот на населението в страната чрез осигуряване на здравословна и благоприятна среда и запазване на богатото природно наследство на основата на устойчиво управление на околната среда.“ Основните цели на стратегията, които оказват въздействие върху териториалното развитие, са: осигуряване на добро качество и достатъчно количество вода, достигане и поддържане на високо качество на околната среда в населените места; опазване на природното наследство и поддържане на богато биологично разнообразие; изпълнение на ангажиментите на България за

разрешаване на глобалните екологични проблеми, един от които е и опустиняването и деградацията на почвите. С най-важно значение за регионалното развитие са мерките, залегнали в Приоритет 4 -интегриране на екологичната политика в политиките за развитие на регионите и икономическите сектори, като: промишления и енергийния сектори, селското стопанство и опазването на екологично чистите земеделски земи, екологично чистите транспортни системи.

Законовото регламентиране на Екологичната оценка на политики, планове и програми, както и Оценката за съвместимост, с която се оценява съответствието на стратегическия документ с целите на защитените територии и зони по Натура 2000, гарантира опазването на най-ценните местообитания, защитените и застрашените видове. Това оказва положително въздействие, както върху качествата на средата и протичащите процеси, така и върху качеството на изготвяните стратегически документи, подлежащи на оценка и обществено обсъждане.

Основната стратегическа цел на *Националната стратегия за развитие и управление на водния сектор до 2015 г* е: „Устойчиво ползване на водните ресурси за осигуряване на водоснабдяване за питейни нужди на населението и за икономиката в условията на басейново управление на трансграничните води и на глобалното изменение на климата, при гарантиране екологичната устойчивост на засегнатите водни системи и национални интереси, свързани с осигуряване необходимата по количество и качество вода за нуждите на сегашните и бъдещите поколения”. Целите са четири: Осигуряване на населението с достатъчно количество и гарантирано качество вода за питейно – битовите нужди; опазване и подобряване състоянието на повърхностните и подземните води; развитие на водностопанските отрасли при ефективно и интегрирано управление на ползването от тях води; защита на националните и обществените интереси при развитието и управлението на водния сектор.

Политиката в подсектор «Води» е насочена към развитие, което отчита нарасналите изисквания за опазване на ресурсите и промените в климата и в същото време е стимулатор на развитието, особено в изоставащите райони. Реализираните до сега проекти за развитието на ВиК инфраструктурата основно са насочени към подмяна на водопроводните мрежи за намаляване загубите на вода, изграждане на нови довеждащи водопроводи за малки населени места и доизграждане на канализационните мрежи и ПСОВ, особено в чувствителните територии.

За СИР, в регионален и трансграничен контекст към опазването на водите и интегрирането им в другите сектори имат значение „*Стратегически план за действие за*

опазване на околната среда и възстановяване на Черно море“, където екологичната сигурност/риск, опазването на водите и достъпа до тях са водещи цели. С управлението на риска от наводнения е свързан и проектът „Предварителната оценка на риска от наводнения по Басейнови дирекции за управление на водите“ в който на базата на предварително определени критерии (площи, брой засегнати, честота на появяване на събитието и др.) са картирани минали наводнения със значителни последици, потенциални бъдещи наводнения със значими потенциални последици и индикативни райони с повишен риск от наводнения.

2.4. Политика за туризма

За оценката на политиката за туризма е важно да се изтъкнат двете противоположни тенденции на развитие: а) изчерпани/ограничени възможности за териториално развитие и икономически растеж в традиционните курорти и туристически райони (Черноморското крайбрежие и ски курортите), б) неизползван или слабо използван наличен потенциал за развитие на туризма (голяма част от територията на страната).

В СИР определено се наблюдава насищане на използваемостта на туристическия ресурс в крайбрежните територии и известни опити за използване потенциала за туризъм във вътрешността на района.

Най-важни за общото развитие цели на политиката в областта на туризма, записани с различна редакция в национални документи, са подобряването на инфраструктурата – транспортна, инженерна, социална и туристическа, на национално, регионално и общинско ниво и съхраняването, опазването и подобряването на качествата на туристическите ресурси - природни, културни и антропогенни. Именно поради това, развитието на сектора изисква добра координация с останалите министерства и ведомства, имащи отношение към реализирането на тези цели. Въпреки отчетените приходи от туризъм през изминалите години и ръст на нощувките, може да се направи обобщената експертна оценка, че точно целите, важни за увеличаване на икономическите ползи от туризма не са постигнати.

Една от главните задачи за разработване на национална стратегия и политика за развитие на туризма също не е изпълнена, решенията се вземат на базата на отделни документи за екотуризм, за културен туризъм, за селски туризъм и т.н. Към настоящия момент общините са приели редица програми за развитието на туризма и неговата инфраструктура, но те не са обвързани с държавната туристическа политика и не са обезпечени с финансови средства, което ги прави трудно реализуеми. Ограничено е и формирането на клъстерни структури, с цел обединяването на средства и опит за развитие

на туризма. Насърчаването на „развитието на туристическите региони с цел преодоляване на диспропорцията в географията на туризма в страната“ може да се реализира чрез правилно заложен мерки именно в регионалните планове за развитие на районите от ниво 2.

Много често *културното наследство* се разглежда като „генератор на туристическа инфраструктура, която от своя страна генерира процеси и дейности в населените места“. Този факт налага необходимостта от бъдещо преосмисляне на контекста и приемането, че КН следва да се разглежда едновременно в контекста на местното икономическо развитие и динамично променящия се контекст на глобално равнище. Следователно, освен интегрираният подход при управлението на КН, следва да се изследват и възможните кълстери, в които то може да участва. Кълстерният подход би дал възможност за интегриране на ресурсите и инструментите за постигане на устойчиво местно развитие. Практиката е доказала, че включването на културния туризъм в кълстери и изобщо създаването на кълстери в туризма са рентабилни поради факта, че се мултиплицират възможностите за финансиране. Подходящ кълстер, в който може да участва културният туризъм включва дейности свързани с опазването на биоразнообразието и природозащитата, горското стопанство, развитието на други алтернативни форми на туризъм (селски туризъм, приключенски туризъм) и традиционни практики на обработване на земята.

2.5. Интегрирана морска политика

От значение за повишаване на конкурентността на СИР са действащите организации и програми за Черно море. Организацията за черноморско икономическо сътрудничество (ОЧИС), основана през 1992 г. и придобила статут на пълноправна международна организация през 1999 г със седалище Истанбул, развива дейност в областта на научните изследвания (с международен център в Атина - ICBSS), обмен на данни и информация (с център в Анкара), опазване на околната среда, транспорт, селско стопанство, туризъм, търговия, подкрепа при извънредни ситуации и др. В продължение на няколко години на международните форуми в региона се обсъждат възможностите за изграждане на магистрала около Черно море (Белград, 2007 г.) и на развитието на кълстерната политика (Истанбул 2006 г.).

България няма изготвена Стратегия по интегрирана морска политика, независимо от реализираните проекти с подкрепата на Световна банка (Програма за интегрирано управление на Черноморското крайбрежие, Глобален фонд за околната среда, 1994 – 1997 г.) и Холандското министерство на обитаването, пространственото планиране и околната

среда (Проект „Моят бряг“, 2008 г. и Проект „Пространствено планиране в крайбрежни зони (PlanCoast)“ по програма INTERREG III В CADSES с бенефициент Областна администрация Варна, 2008 г.). България има незначително участие в проекти и инициативи, които независимо от обема на финансовата помощ, имат важно значение за развитието на капацитета на общините и градовете, за обмен на добри практики, за установяване на бизнес контакти и развиване на икономически инициативи. С най-голям потенциал в това отношение е регионалният център гр. Варна с Института по океанология „Фритъв Нансен“ и Института по хидро- и аеродинамика на БАН, Геозащита ЕООД към МРР, с научно-изследователските центрове към университетите.

Развитието на СИР следва да се съобразява с Конвенцията за опазване на Черно море (обн. ДВ бр. 49/1994 г.) и да отчита съвременните изисквания на Интегрираната морска политика на ЕС и нейния екологичен стълб Рамковата директива за морски стратегии на ЕС. Интегрираната морска политика има за цел да обедини междусекторните политики за устойчив “син растеж”, за интегрирано управление на крайбрежните зони, морско наблюдение и морско пространствено планиране за да се намалят разходите и рисковете и да се повиши ефективността в опазването и използването на ресурсите.

СИР може да се възползва от своите предимства и да се включи в програми и проекти, насочени към следните тематични направления:

- ✓ Опазване на околната среда – проекти за наблюдение на морската среда, за подобряване качеството на морските води, за възстановяване на нарушенията от ерозия, абразия и свлачищна дейност, за съхраняване на природните ценности и екосистемите в акваторията и прилежащата крайбрежна територия;
- ✓ Икономическо развитие – иновации в секторите по рибарство, аквакултура, морски транспорт, ВЕИ и др., развитие на клъстери за по-добра обвързаност на производството с научните изследвания и образованието, на селското стопанство и туризма;
- ✓ Транспорт – Изграждане на връзките с Дунавския регион и със страната, доразвиване на инфраструктурата и обвързването ѝ с морския транспорт, използване на възможностите за включване на морски туристически маршрути; изграждане на съвременна пристанищна инфраструктура, отговаряща на технологичните изисквания и трансформиране на неизползваните пристанищни зони за нуждите на туризма, отваряйки градовете към морето;
- ✓ Културно наследство – обединяване на културните ценности на територията и в акваторията и създаване на предпоставки за допълнително изучаване и

популяризиране на подводните археологически ценности; Изграждане на връзките с териториите, наситени с културни ценности в хинтерланда, обвързване с културните коридори и Дунавския лимес.

- ✓ Научни изследвания – стимулиране на активността на общини и научни центрове за участие в международни програми за трансгранично сътрудничество в областта на науките за морето, за повишаване на сигурността и намаляване на риска от природни бедствия във връзка с изменението на климата.

СИР ще играе важна роля в пространственото планиране на развитието на Черноморския регион, при евентуално участие на страната съвместно с Румъния и Турция в изготвянето на общ стратегически документ, с който ще се определят приоритетите за опазването на Черноморския басейн. Индивидуалните действия в региона би следвало да се осъществяват съвместно с ЮИР от ниво 2.

3. ПО-ВАЖНИ ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА НА СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН

- ✓ СИР в сравнителен план с другите райони от ниво 2 заема относително добра позиция в икономическо отношение. Но **макроикономическата ситуация в района е с влошени показатели** спрямо 2009 година в резултат от негативното въздействие на продължаващата световна финансова и икономическа криза, изострянето на дълговата задлъжнялост на страните от еврозоната и конкурентната среда в рамките на ЕС.
- ✓ Относително добре се развива **“морската индустрия”**, като всички дейности в нея са взаимно обвързани и развитието на една от тях води до развитие и на другите и по този начин формира клъстер. В този уникален в спецификата на района елемент има сериозен потенциал за бъдещо успешно развитие.
- ✓ Въпреки сериозния си принос в икономиката на района **туризмът се развива едностранно** само по крайбрежието и въпреки направените отдавна изводи и препоръки не показва стъпки към разнообразяване на предлагането и включването на близкия и по-далечния хинтерланд в туристическия продукт.
- ✓ Незадоволително е нивото на **разходи за НИРД** и за внедряване на високотехнологични производства, въпреки сравнително високия научен и инженерен потенциал на района, който следва да се насочва към по-ефективна реализация и обвързка с потребностите на бизнеса.
- ✓ **Високо е нивото на външна миграция**, особено на млади хора, ограничена е гъвкавостта на пазара на труда за привличане на висококвалифицирани кадри

Нисък е **коефициентът на заетост** на лицата от 20 до 64 години - 61,0% през 2011 г. - далече от изпълнението на Национална цел за изпълнение на Стратегия „Европа 2020” - 76% заетост.

- ✓ Няма напредък в преодоляването на **вътрешнорегионалните различия и неравенства** в района. Напротив, задълбочават се неравенствата в благосъстоянието и развитието между центъра, особено град Варна, и периферията на района (отдалечените селски райони). Засилени са и неравенствата между областните центрове и съставните общини в рамките на областите. Проявява се проблемът “център-периферия”.
- ✓ В района функционира добре развита мрежа от учебни заведения и броят на лицата с висше образование е сравнително висок. Но все още **системата на образованието** не е достатъчно гъвкава и реформирана, за да отговори по-пълно на местните и регионалните нужди от професионални и технически кадри в различните сфери на икономиката.
- ✓ Системата на **здравеопазването** и социалните услуги на района е сравнително добре развита и като цяло покрива нуждите от здравна и социална помощ. Проблем в системата на здравеопазването и социалните услуги е осигуряването на равни възможности за достъп до здравните и социалните услуги на всички, включително и на живеещите в отдалечени малки населени места, и повишаването на качеството на здравните и социалните услуги.
- ✓ **Изостава изграждането на телекомуникационната мрежа** в областите Търговище и Шумен, както и в по-малките населени места в целия район, което възпрепятства въвеждането на иновации и модерни технологии. Констатира се ограничен достъп до Интернет и изоставане в развитието на информационното общество в селата и някои по-малки градове.
- ✓ **Пътната мрежа** в района е със задоволителна гъстота, но пътищата, особено регионалните и местните пътища, са в лошо състояние, което налага своевременното им ремонтване за подобряване на вътрешнорегионалната свързаност.
- ✓ Районът е уязвим към **предизвикателствата пред развитието** през 21-ви век - глобализацията, демографските промени, енергийната зависимост и най-вече към климатичните промени.
- ✓ Не са използвани пълноценно **стратегическото географско разположение** на района, добре изградената транспортна инфраструктура, международното

пристанище, международното летище и разнообразните ресурси, за привличане на чуждестранни инвестиции и за развитие на бизнеса.

- ✓ **Град Варна** на фона на общото изоставане показва добро развитие в икономическо, социално и културно отношение, определя почти всичките положителни характеристики на района, има качествата на център с национално и наднационално значение и играе сериозно ролята на балансър на столицата в Източна България.
- ✓ В бъдещото териториално-урбанистично развитие на района е важно да се стимулира развитието на **полицентрична система от градски центрове**, като по този начин се тушира неблагоприятната диспропорция между центъра и периферията и се осигурява по-лесен достъп до работни места, услуги и култура, които предлагат градовете-центрове.

Освен изводите от актуалния социално-икономически анализ на Североизточен район, важни са и изводите, направени в **Междинния доклад** за резултатите от междинната оценка на изпълнението на Регионалния план за развитие на Североизточен район от ниво 2 за периода 2007-2009 г., изготвена през 2010 г. в съответствие с разпоредбите на чл. 22, ал. 1 от ППЗРР. Докладът представя резултатите от междинната оценка и дава препоръки по отношение актуализацията на стратегията за устойчиво интегрирано регионално развитие в Североизточен район в АДИ РПР СИР 2011-2013 г., както и по отношение на разработването на РПР СИР 2014-2020 г.

Оценката на резултатите от постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите за регионално развитие за периода 2007-2009 г. показва, че:

- Общата перспектива за развитието на СИР за периода до 2013 г. е за възстановяване на нивата на растеж след средата на 2011 г. и запазване на втората позиция сред районите от ниво 2 по отношение на БВП на човек от населението;
- Няма значим напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в СИР. Запазват се различията в заетостта, а тези по отношение на произведената продукция на глава от населението, безработицата и размера на средната годишна заплата на наетите лица, се увеличават;
- Концентрацията на ресурсите от ОП следва да бъде преосмислена в контекста на промяната на акцентите в политиката за регионално развитие към районите за целенасочена подкрепа (съгл. чл. 5 от ЗРР);
- Потенциалът за изпълнение на **Стратегическа цел 1: Развитие на динамична**

*икономика, основана на конкурентоспособност и иновации, е определен като **ограничен** – необходими са допълнителни и целенасочени усилия за изпълнение на планираните мерки, особено тези по *Приоритет 1 и 3*;*

- Мерките по **Стратегическа цел 2: Мобилизиране и повишаване качеството на човешкия потенциал и достигане на европейски стандарти на заетост и жизнена среда** са в процес на изпълнение. Реализираният **напредък** по *Приоритети 4 и 5*, определят наличието на **потенциал за задоволително изпълнение** на **Стратегическа цел 2** в рамките на програмния период до 2013 г.
- Изпълнението на мерките по **Стратегическа цел 3: Въвеждане на съвременни подходи на управление, развитие на партньорството и териториалното сътрудничество** се характеризира с ограничен напредък. Това разкрива, че потенциалът за постигане на **Стратегическа цел 3** до 2013 г., е ограничен.

Тенденцията за запазване нивата на вътрешнорегионалните различия и относително ниските показатели за развитието на СИР спрямо страната, както и ограниченият напредък в изпълнението на мерките по Стратегическите цели на РПР СИР 2007-2013 г., показват че като цяло потенциалът за тяхното постигане до 2013 г., е **ограничен**.

Рамката на действията за актуализиране на РПР СИР 2007-2013 г. е определена от настъпилите промени в институционалната, нормативната и обществената среда, включително промяната на териториалния обхват на Североизточен район от ниво 2, както и от необходимостта от по-силно интегриране на процесите по програмиране и реализация на политиките, с фокус върху мерките за развитие, вкл. и финансирани със средства от ЕС.

Съгласно Междинната оценка, разработването на стратегическата част на РПР СИР за периода 2014-2020 г., следва да бъде съобразено с препоръчаните в Междинния доклад за резултатите от Междинната оценка: цели и приоритети, заложи в програмни документи на европейско и национално ниво; ключовите предизвикателства пред развитието на районите; общия модел на програмиране на териториално ниво и определянето на съответните правомощия на териториалните органи на изпълнителната власт за ефективно изпълнение на програмните документи.

Проведената анкета във връзка с разработването на Регионалния план за развитие на Североизточния район 2014-2020 показва оценката на местните и професионалните общности за състоянието и потребностите на района и по този начин подкрепя и допълва изводите от анализа в следните направления:

В икономиката - липсата на работни места и заетост извън земеделската заетост основателно се отбелязва като сериозен проблем, акцентира се най-вече на липсата на предприятия за преработване на произвежданата земеделска продукция. Посочва се и липсата на външни инвестиции, които няма с какво да бъдат привлечени. Липсата на работни места е причината за трайна миграция на младите хора към по-големи градове в страната и в чужбина.

В социалната сфера – се отбелязва трудният достъп до здравни услуги поради остарялата пътна инфраструктура и закриване на активното лечение по съображения за ефективност на здравната мрежа, недостатъчен брой на лекарите и медицинския персонал. Необходимостта от социални услуги расте, но те не могат да бъдат задоволявани адекватно. Липсата на професионално образование също се посочва като причина за изоставането.

В сферата на техническата инфраструктура, която се оценява като ключов проблем в района – преди всичко се посочва остарялата мрежа на ВиК, многото аварии и големите загуби на питейна вода, което води до най-високи нива на цената на водата в страната. Слабо изградена и неподдържана пътна инфраструктура от ниските класове също е сред посочените сериозни проблеми. Ниско е и нивото на телекомуникационната обезпеченост.

Най-голям брой от анкетиранията са на мнение, че най-важните социално-икономически области, които трябва да се развиват приоритетно в Североизточния район са туризмът и селското стопанство. По-малък брой от отговорилите посочват индустрията и транспорта. Показателно е, че значителен брой от отговорилите подчертават важността на дозграждането на водоснабдителна и канализационна инфраструктура и подобряването на здравните и социалните услуги, макар това да не са икономически области. Това потвърждава становището, че инфраструктурата и здравните услуги са най-болезнените проблеми в района.

Въпреки констатираните проблеми и незадоволителни резултати, анализът показва, че районът притежава добри потенциали за бъдещо развитие, които следва да се използват и насочват правилно.

4. SWOT АНАЛИЗ НА СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН

Силни страни:

- Стратегическо географско разположение на района при Черноморския басейн;

- Наличие на градски център с национално-транснационно значение, Варна - „източна порта” на Европейския съюз и балансър на столицата;
- Развити структуроопределящи производства – химическа промишленост, транспортно машиностроене, изделия от минерални суровини, хранително-вкусова промишленост;
- Наличие на научни институти и висши учебни заведения и научен потенциал за развитие на високотехнологични производства;
- Наличие на суровинни и енергийни източници с потенциал за разработване чрез привличане на чуждестранни инвестиции;
- Силно развита туристическа функция на крайбрежието и възможности за обогатяването ѝ с включване на природните и културни ресурси на хинтерланда;
- Добре развит земеделски сектор при наличието на висококачествена обработваема земя и благоприятни агроклиматични условия за растениевъдство и зърнопроизводство;
- Наличие на традиции в образователната система и в развитата културна сфера;
- Богато наследство от недвижими културни ценности с национално значение и съхранена идентичност на района и неговите съставни общности;
- Добре развит транспорт и транспортна инфраструктура - международно летище, международно пристанище, условия за комбинирани превози „море-път/ж.п. линия”;
- Добра енергийна обезпеченост и наличие на условия за използване на ВЕИ;
- Съхранена природна среда с характерни ландшафтни качества, богато биоразнообразие и богати рекреационни ресурси.

Слаби страни :

- Големи вътрешнорегионални неравенства и контраст в начина на живот в централните и периферните територии/общини;

- Моноструктурен характер на икономиката в по-голямата част от малките общини с остарели производствени мощности;
- Липса на добра обвързаност на висшето образование и научно-изследователската и развойна дейност с бизнеса, ниски разходи за НИРД.
- Класиране на СИР сред слабо развитите европейски райони, силно зависими от новите предизвикателства и заплахи – глобализация, климатични промени, демографски упадък, енергийна зависимост;
- Концентрация на населението в град Варна и намаляване на населението в другите градове, общини и области, особено интензивно в периферните части на района;
- Проблеми в инфраструктурното обзавеждане на района – недоизградени телекомуникационни мрежи, ограничен достъп до Интернет, амортизирана пътна и водоснабдителна инфраструктура, недостатъчно изградена канализационна мрежа в малките населени места, недоизградени пречиствателни съоръжения, неефективно сметосъбиране и преработка на битовите отпадъци;
- Проблеми в състоянието на околната среда - замърсяване на въздуха, водите, почвите и акваторията в промишлено-градската агломерация “Варна-Девня”, проява на разрушителни свлачищни процеси и абразия по крайбрежието, ветрова ерозия в добруджанската територия, нарушения при открития добив на нерудни изкопаеми, недостиг на пресни води.

Възможности:

- Районът да се възползва от стратегическото географско разположение и да участва активно в Черноморското икономическо сътрудничество;
- Повишаване ролята на Варна в мрежата от европейски градове и като втори урбанистичен център на страната с високо икономическо, транспортно-търговско, научно, образователно и културно значение – „морската столица”;
- Подобряване на туристическото предлагане чрез съчетаване на морския туризъм с допълнителни туристически дейности във вътрешността на района - климатичен, ловен, селски, еко, културен, познавателен и др.;

- Подобряване на връзките на висшето образование и научно-изследователската и развойна дейност с бизнес дейностите в района;
- Подобряване на регионалната и местна инфраструктура - развитие на транснационалните инфраструктурни мрежи, осигуряване на достъп до европейските инфраструктурни мрежи, изграждане на крайморски транспортен коридор;
- Разработване на нови енергийни източници с висок енергиен потенциал за развитието на националната икономика;
- Научно обслужване на селското стопанство и обвързването му с хранително-вкусовата промишленост до краен продукт.

Заплахи:

- Продължителни негативни въздействия върху икономиката и жизненото ниво като последствие от световната икономическа криза;
- Задълбочаване на неравенствата в икономическото и социално-културното развитие между центъра Варна и останалите общини, особено периферните общини;
- Увеличаване на териториите с голям демографски упадък поради отрицателен естествен прираст и миграция на населението;
- Компрометиране на природно-рекреационния ресурс и качествата и устойчивостта на околната среда на крайбрежието вследствие на прекомерно туристическо натоварване на крайбрежната ивица.
- Засилване на зависимостта на района от климатичните промени, които могат да повлияят негативно на селското и горското стопанство, на развитието на туризма, на състоянието на водните ресурси и биоравновесието.

5. ПОТЕНЦИАЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН

Североизточният район благодарение на своето местоположение играе важна роля за черноморското икономическо сътрудничество и връзките на страната с Централна Азия. От друга страна границата с Румъния предполага развитието на трансгранично сътрудничество със северната ни съседка. Развитието на Черноморския район се обвързва

с няколко ключови документа, между които Директива 2000/60/ЕС, установяваща рамката за действията на Общността в областта на политиката за водите и Директива 2008/56/ЕС, поставяща основите на интегрираната морска политика, която цели обединяването на приоритетите в областта на транспорта, рибарството и аквакултурите, туризма, сигурността и безопасността, управлението на риска, опазването на околната среда, развитието на науката и иновациите.

- ✓ Разработването и приемането на Стратегия на ЕС за Черно море като комплексен общ документ, на базата на вече съществуващата добра координация и партньорство между държавите в Черноморския регион, може да допринесе за налагането на региона като геостратегически фактор не само в европейски, но и в глобален мащаб;
- ✓ Районът има потенциал да се развива като източен «портал» на ЕС и чрез трансгранично и транснационално сътрудничество да създава по-добри условия за комуникация със страните от Централна и Западна Европа и Азия;
- ✓ Стратегическото географско разположение, добре изградената транспортна инфраструктура – европейски транспортни коридори, пътна и ж.п. инфраструктура, международно пристанище, международно летище, правят района привлекателен за разполагане на бизнес и за нарастване на чуждестранните инвестиции;
- ✓ Подходящите условия за реализиране на комбинирани превози на товари „море-река” (връзка р.Дунав – Черно море) и „море – път/ ж.п. линия” са потенциал за развитие на транспорта като важен сектор на регионалната икономика;
- ✓ Центърът на района Варна е град с национално/транснационално значение според европейската класификация на урбанистични ядра (FUA) и като “европейска порта”, има потенциали в бъдеще да попадне в категорията на градове с общоевропейско значение (MEGA);
- ✓ Съхранената и атрактивна природна среда с наличие на множество защитени територии и с богато биоразнообразие, както и богатото културно-историческо наследство дават възможност за силно развит туристически сектор – морски, яхтен, културен, фестивален, аграрен, екологичен туризъм, развитие на рибарството и аквакултурите;
- ✓ Районът има значителен потенциал за по-широко използване на ВЕИ. Има отлични възможности за развитие на ветроенергетиката, тъй като крайбрежните територии попадат в т.н. Зона на голямата ветроенергетика. Природните условия са подходящи за използване на слънчевата енергия за производство на

електроенергия, има възможности за разполагане на слънчеви и фотоволтаични инсталации. Североизточният район има потенциал и за използване на геотермална енергия;

- ✓ Районът има потенциал за по-нататъшно развитие на структуроопределящите производства – химическата промишленост, транспортното машиностроене, производството на изделия от минерални суровини, както и на хранително-вкусовата промишленост на основата на добре развития земеделски сектор;
- ✓ В района са налични предпоставки за поява и развитие на клъстери, които могат да доведат до бъдеща териториално-производствена интеграция и включване на по-малки населени места като елементи на ефективна и динамично развиваща се промишлена дейност.

Потенциалите за развитието на Североизточния район са свързани пряко с възможностите за териториално сътрудничество.

В това отношение следва да се посочи учреденият през 2008 г. като нестопанска организация Черноморски Еврорегион, подпомагащ сътрудничеството между регионите и общините в басейна на Черно море. Организации от Черноморския регион, области и градове ще могат да кандидатстват по програмата "Черноморска синергия" на Европейския съюз чрез съвместни проекти за развитие на енергетиката, екологията, културата, туризма.

Североизточен район е и един от двата избираеми български района от ниво 2 по Съвместната оперативна програма „Черноморски басейн 2007-2013” и чрез участието си в програмата районът може да допринесе за постигането на нейната основна цел - засилено и устойчиво икономическо и социално развитие на регионите от Черноморския басейн. Трите конкретни цели на програмата са: Подпомагане на икономическото и социално развитие в граничните области; Съвместна работа за справяне с обичайните предизвикателства; Насърчаване на местното пряко сътрудничество.

Търсеното въздействие е в посока на промотиране на икономическото и социално развитие и сближаване в Черноморския регион; развитие на туризма, създаване и промотиране на общи туристически продукти в Черноморския регион; развитие на капацитета и връзките с бизнеса и публичната администрация, превенция на риска и опазване на водните системи, повишаване качеството на управление на екосистемите и ресурсите в Черно море. Всички области от СИР попадат в обхвата на тази програма.

Програмата за трансгранично сътрудничество между България и Румъния е първата, която разглежда румънско-българския граничен район като вътрешна граница на

ЕС, като третира трансграничния район като общ, а не разделен между съседни държави. Само област Добрич от СИР попада в обхвата на тази програма. Възможно е въздействие в посока на диверсификация на връзките, разширяване на мобилността между общините и повишаване качеството на живот в селските общини в трансграничния район, изграждане на системи за ранно предупреждение за предпазване от рискове и опазване на околната среда, развитие на интегрирани туристически продукти, повишаване на административен капацитет за идентифициране на туристически дестинации, подобряване на туристически услуги, създаване конкурентоспособен трансграничен клъстер и на общ туристически потенциал в трансграничен регион Добруджа, насърчаване на трансгранично сътрудничество, обмяната на опит и добри практики.

По програма ИНТЕРРЕГ IVС на Европейската комисия, Регионалната агенция по предприемачество и иновации – Варна участва в проекта „Regioclima - Регионално сътрудничество за адаптиране към климатичните промени” като подпомага обществеността да се приспособи към новите климатични особености посредством минимизиране на риска от щети и използване на нови възможности, възникнали от климатичните промени. В резултат на изпълнението му ще бъдат разработени стратегии за приспособяване към измененията на климата за Северна, Централна и Южна Европа и обединена адаптационна стратегия.

Търсеното въздействие по програма ИНТЕРРЕГ IVС е и в посока на проучване на нуждите от иновации, обмяна на опит за предпазване от природни и климатични рискове, развитие на нови политики и програми в подкрепа на иновации в МСП, създаване на регионална рамка за екологично управление и екоинновации.

За формиране на систематичен подход и иновационни комбинации от смекчаваци и адаптиращи технологии за брегово управление на развиващите се брегови зони, изложени на постоянно променящи се природни и климатични фактори, съдейства и проектът „Иновационни технологии за сигурни европейски брегове в променящия се климат THESEUS”, финансиран по тематичния приоритет ENV 2009 3.1.6.1 „Иновационни брегови защитни технологии” на 7-ма Рамкова програма на ЕК, който се осъществява през периода 01.12.2009 г. - 30.11.2013 г. с участието на Института по океанология към БАН – Варна в партньорство на 31 института и университета от 19 европейски страни.

Идентифициране и решаване на проблемите за оценка на риска за околната среда при пренос на товари по море, прилагане на интегрирани системи за превенция, повишаване на достъпността за всички до културни ценности и използване на околната

среда за свободно време се търси чрез участие в Оперативната програма за Югоизточна Европа. Целта на програмата е повишаване качеството на процесите на териториална, икономическа и социална интеграция и да допринесе за кохезията, стабилността и конкурентоспособността на региона чрез развиването на транснационални партньорства и съвместни действия по въпроси от стратегическо значение. Тази цел ще бъде преследвана чрез следните приоритетни оси: Насърчаване на иновациите и предприемачеството; Опазване и подобряване на околната среда; Повишаване на достъпността; Изграждане на транснационални мрежи за зони на устойчив растеж.

II. СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ

1. СПЕЦИФИЧНИ НАСОКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРОИЗТОЧНИЯ РАЙОН ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 г., ИЗВЕДЕНИ ОТ НСРР-2012–2022 г.

Североизточният район има добри потенциали за бъдещо социално-икономическо развитие. Характерно е, че на него се пада най-големият относителен дял в постигането на целите на Стратегия Европа 2020 по отношение на ВЕИ в крайното енергийно потребление (18%) и намаляването на енергийната интензивност на БВП с 54% при средно 50% за страната. Приоритетите за постигане на целите на регионалното развитие ще бъдат обвързани с интегрираната морска политика и консолидираните приоритети на програмата за Черноморския регион. Те са насочени към използване на **потенциалите за развитие в следните сфери:**

Транспортна инфраструктура – Развитие на пътната и ж.п. инфраструктура на европейските транспортни коридори (доизграждане на АМ «Хемус» и изграждане на скоростните пътища Русе – Шумен и Варна – Дуранкулак) и създаване на подходящи условия за успешното включване на Пристанище Варна в нарастващия товарооборот в Черно море и утвърждаването му като основен логистичен и дистрибуторен център за връзка между Общоевропейските транспортни коридори VII, VIII, IX и ТРАСЕКА. Изграждане на АМ „Черно море” и извеждане на транзитния автомобилен трафик подалече от чувствителната крайбрежна територия, курортните селища и комплекси по брега. Изграждане и реконструкция на регионалните пътища, което осигурява вътрешна свързаност в района и условия за бъдещо развитие, както и за намаляване на миграцията, намаляване на безработицата, създаване на нови източници на доходи и заетост.

ВЕИ – Използване на потенциала на района за изграждане на инсталации за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници, особено на ветрогенератори в крайбрежните територии и в шелфа. Постигането на по-екологично ориентирана икономика не би следвало да означава само създаване на нови иновативни производства, но и постигане на по-голяма производителност чрез ограничаване изчерпването на ресурсите, насърчаване и преориентиране на регионалната икономика към енергоефективни продукти и системи. Разбира се при планирането на инсталации за ВЕИ трябва да се отчитат условията на околната среда и нейната защита.

Иновации и научно-технологично развитие – Развитие на научната инфраструктура, Технологични паркове и офиси за технологичен трансфер. Внедряване на системи за управление на качеството, стимулиране на екологично чисти и енергоспестяващи производства, стимулиране на продуктови и технологични иновации. Създаване на привлекателна бизнес среда чрез изграждане на подходяща бизнес инфраструктура, създаване и развитие на клъстери и инвестиционен маркетинг. Въвеждане на ширококолов достъп до интернет в публичните институции, предприятията и домакинствата.

Природно и културно наследство, туризъм – Повишаване на туристическия интерес и обогатяване на морския рекреативен туризъм с разнообразни туристически продукти и услуги не само със сезонен характер – яхтен, културен, екологичен, аграрен, приключенски, селски, ловен и религиозен туризъм, спа и др. Преодоляване на сезонността на морския рекреативен туризъм и осигуряване на целогодишна натовареност на туристическата база, вследствие уникалните културно-исторически паметници, историко-архитектурните комплекси и природни дадености. Развитие на туризъм във вътрешността на района. Подобряване на координацията и качеството на управление на превенцията на риска, целяща опазването на природната среда, живота и здравето на хората и развитието на туризма и маркетинга на дестинациите в устойчива и сигурна околна среда.

Териториално развитие и сближаване – Разширяване на трансгранично, междурегионално и транснационално сътрудничество. Създаване на по-добри условия за комуникация със страните от Централна и Западна Европа и Азия и интегриране на регионалната икономика към европейския пазар. Районът има потенциал да се развива като източен портал на ЕС, добре обвързан с АМ „Черно море“. Варна е град с национално/ транснационално значение според европейската класификация на урбанистични ядра (FUA) и ще играе ролята на “европейска порта”. Варна има

потенциали да попадне в бъдеще в категорията на градове с общоевропейско значение (MEGA);

Качество на живот – Подобряване достъпа до образование и обучение с ново качество и насърчаване на заетостта. Подобряване на човешките ресурси чрез инвестиции в човешки капитал, модернизация на материално-техническата база и подобряване гъвкавостта на пазара на труда. Използване на високата степен на изграденост на социалната инфраструктура и концентрация на висши училища като иновативен потенциал за регионалната икономика – обвързване на науката с образованието и бизнеса.

Развитие на информационно-комуникационните технологии – Въвеждане на ширококолов достъп до Интернет в публичните институции, предприятията и домакинствата и в по-малките населени места.

Опазване на околната среда – Обновление на обществения транспорт и изграждане на системи, осигуряващи по-висока степен на сигурност, намаляване на шумозамърсяването и подобряване качеството на въздуха в градовете. Изграждане и разширяване на пречиствателни съоръжения за отпадни и питейни води, канализационни и водоснабдителни мрежи. Депониране, обезвреждане и рециклиране на битови и промишлени отпадъци и рекултивация на замърсени територии. Защита от ерозионни и свлачищни процеси, предпазване от наводнения и мониторингови системи за опазване на околната среда, прилагане принципите на Интегрирано управление на крайбрежни зони (ИУКЗ). Постигане на добро екологично състояние на морските води съгласно Рамкова директива за морска стратегия.

При разработването на стратегическата част на РПР СИР 2014-2020 г. са взети под внимание също и резултатите и препоръките от **Междинния доклад за резултатите от извършената през 2010 г. Междинна оценка за изпълнението на РПР СИР 2007-2013 г.** за периода до 2009 г. по отношение актуализацията на стратегията за устойчиво интегрирано регионално развитие в Североизточен район в АДИ РПР СИР 2011-2013 г. и подготовката на стратегическите документи за програмния период 2014-2020 г.

Стратегическите цели и приоритети на РПР СИР 2014-2020 г. са съобразени със следните препоръки и предложения от **Междинния доклад**, относно разработването на РПР СИР за периода след 2014 г., направени в контекста на насоките за постигане на новите по-амбициозни цели на ЕС до 2020 година и за усъвършенстване на кохезионната политика, както и предвид потенциала на Североизточен район за бъдещото му развитие:

- При разработването на РСР СИР следва да бъдат взети предвид целите и приоритетите на НСРР и на стратегическите и планови документи за регионално и местно

развитие, както и секторните приоритети и инвестиционните намерения на структуроопределящите за Североизточен район политики;

- Във фокуса на целите на РПР СИР трябва да бъде преодоляването на вътрешнорегионалните различия, по които напредъкът в настоящия период е силно ограничен. Целесъобразно е да бъде създаден финансов инструмент и механизъм за консултиране и подпомагане на изоставащите общини с цел балансиране процесите на развитие вътре в района;

- Предвид констатираното изоставане в икономическото развитие на района, при програмирането на новия планов период следва да се включат по-разнообразни и широкообхватни приоритетни оси в повече оперативни програми, целящи създаване и подпомагане развитието на иновативни клъстери и структури;

- Да се идентифицират мащабните проекти на територията на района, свързани с реализацията на РПР СИР, за които ще се търси подкрепа от бъдещите оперативни програми;

- Да продължи процеса на подобряване на административния и експертен капацитет за разработване и управление на проекти, особено в изоставащите в това отношение общини;

- Да се анализират и оценят по-задълбочено процесите на развитие, като се изведат основните проблеми и се определят регионалните цели до 2020 г. с акцент върху повишаване образователното ниво на човешкия капитал и на неговата по-гъвкава пригодност на пазара на труда чрез триъгълника на знанието – висше образование, наука, иновации. В тази връзка наличието на висши училища в района, функциониращи в условията на динамично развиваща се икономика, предоставя допълнителни възможности за ориентация към развитието на нови технологии и иновации;

- Да се въведе механизъм за координация и ефективно взаимодействие на Регионалния съвет за развитие в СИР и на Областните съвети за развитие в района със Съвета за развитие към Министерския съвет;

- Да се организират информационни кампании в областите и общините на района, за да бъдат представени и обсъдени предложенията на ЕК относно новата кохезионна политика на ЕС, регионалната политика на България, както и приоритетите за развитие на Североизточен район за следващия период 2014-2020 г.

2. ПОТЕНЦИАЛНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА СЕВЕРОИЗТОЧНИЯ РАЙОН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ ЦЕЛИ СЪГЛАСНО СТРАТЕГИЯ „ЕВРОПА 2020“

Стратегията „Европа 2020“ - за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж е насочена към осигуряване „високи нива на заетост, производителност и социално сближаване“.

Националната програма за реформи 2012-2015 г. дефинира приоритетните области, допринасящи в най-голяма степен за постигане на тези цели - стабилни публични финанси, по-висока заетост, по-добър бизнес климат, по-добро образование и повече научни изследвания, по-голяма ресурсна ефективност и по-ниски емисии на парникови газове, като определя и параметрите на националните цели.

- ✓ Към Националната цел 1 „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г.“ са дефинирани две подцели:
 - Намаляване на равнището на безработица сред младежите (15-29 г.) до 7% през 2020 г.;
 - Постигане на заетост от 53% през 2020 г. сред по-възрастните (55-64 г.)

Таблица 2: Национални цели за България, съгласно Националната програма за реформи 2012-2015 г.

Национални цели за България	Изходна позиция 2009/2011г РБ	Изходна позиция 2009/2011г СИР	Ниво на целите към 2020 г. РБ	Ниво на целите към 2020г. СИР /НСРР/
Заетост на населението на възраст 20-64 г.	63.9%	61.0 %	76%	74%
Инвестиции в научно-изслед. и развойна д-ст (НИРД) - % от БВП	0.5%	0.3%	1,5%	2.0%
Цели „20/20/20“ по отношение на климата/енергията: - съкращаване на емисиите на CO2 - дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление - повишаване на енергийната ефективност	13.8%		16% дял на ВЕИ в крайното КЕП 10% енергия от ВЕИ в транспорт сектор с 25% по-висока енергоефективност	18% 27,0%
Образование: Дял на преждевременно напусналите училище /18-24г-само с осн обр./- %, Дял на висшестите на 30-34 г. - %,	13,9% 27,7%	18,7% 26,6%	11% 36%	14% 36%

Социално включване / борба с бедността - намаляване хората под прага на бедност – бр / %	21,4%		260 000 бр /16.0%/	17,0%
--	-------	--	--------------------	-------

Забележка:

Данните за изходната позиция на страната са от НСИ, а тези за СИР- от НСРР 2012-2022г

Изходните позиции на СИР през 2011г. са 61.0% заетост при средна стойност за страната 63.9%. Икономическата криза е повлияла по - силно върху българския трудов пазар в сравнение с ЕС, което се изразява в сравнително по-ниската степен на заетост в сравнение със средноевропейската, с ясна тенденция към намаляване през периода 2007-2011 г. По отношение на СИР тази тенденция е по-силно изразена. Въпреки че районът е на второ място след ЮЗР, за целия изследван период нивото на заетост в СИР е по-ниско от средното за България.

В най-добри позиции е област Варна, единствена от района с нива на заетост по-високи от средните за България. Област Шумен за целия период е с най-ниски нива на заетост, но за последната година бележи ръст, при което област Добрич остава в най-неблагоприятна позиция за постигане на тази цел.

Основните реформи и действия в средносрочен план е необходимо да бъдат насочени към повишаване равнищата на икономическа активност и заетост, подобряване на съответствието между умения и потребности на пазара на труда, и ефективни инвестиции в развитие на човешкия капитал. На фона на националната цел – постигане на 76% заетост, за СИР в НСРР 2012-2022 е поставена цел – постигане на 74% заетост.

✓ **Национална цел 2 „Инвестиции в НИРД в размер на 1.5% от БВП”**

Разходите за НИРД към БВП в България представляват едва 24% от средното равнище на ЕС. СИР, сравнен с най-развития европейски район в това отношение – Braunschweig, Германия, показва сериозно изоставане по този индикатор. Стойността му по дял на НИРД в БВП за 2010 година го нарежда на трето място след ЮЗР /0.77 %/ и ЮЦР /0.36 %/ сред българските райони от ниво 2, но в рамките на сравнителния анализ за европейските райони доближава последния - СЦР.

Изходната позиция на СИР по този показател е 0.3%, при средна стойност за страната 0.53%, като през 2010г се регистрира намаление на разходите в сравнение с 2009, както в секторите на предприятията и нетърговските организации, така и в държавния сектор и в системата на висшето образование. В най-добра позиция в СИР отново е област Варна, следвана от област Шумен.

В същото време се наблюдава забележима положителна тенденция в друг аспект на НИРД- зает персонал. Докато в рамките на страната, след известно увеличение през периода 2007-2009г, през 2010г се наблюдава спад в броя на зетите, в СИР се отчита

устойчиво нарастване за целия наблюдаван период. Макар и слабо, увеличението е устойчиво за областите Варна и Шумен.

Успешното прилагане на насърчителни мерки в областта на иновациите и инвестициите, както и в областта на науката ще допринесат за повишаване и усвояване на иновативния потенциал на района и постигане на заложената цел за страната като цяло. При заложена национална цел 1,5% дял инвестициите в НИРД, за СИР е заложено 2,0%, предвид по-добрата изходна позиция на района в тази сфера.

- ✓ **Национална цел 3 -пакет „Климат-енергетика” – „Достигане на 16% дял на ВЕИ в брутно крайно потребление на енергия и повишаване на енергийната ефективност с 25% към 2020 г.”**

В област климат-енергетика българската икономика е изправена пред три основни предизвикателства, свързани с ефективното използване на природните ресурси – висока енергийна интензивност на БВП (89% по-висока от средната за ЕС), зависимост от внос на енергийни ресурси (70% от брутно потребление на природен газ, суров нефт и ядрено гориво се осигурява чрез внос, което показва почти пълна зависимост от външни доставки) и необходимост от екологосъобразно икономическо развитие чрез намаляване на емисиите на парникови газове.

Основните приоритети на енергийната политика за следващите десет години са увеличаване на дела на ВЕИ в брутно крайно потребление на енергия и повишаване на енергийната ефективност.

Изходните позиции на страната през 2010 г. са 13.8% дял на ВЕИ в брутно крайно енергийно потребление и енергийна интензивност 0.855 т.н.е. за 1000 евро БВП /2000г-100/. Данни по райони от ниво 2 липсват.

В Националния план за действие за енергията от ВЕИ са предвидени конкретни мерки и механизми за постигане на националните задължителни цели за 16% дял на енергията от ВЕИ в брутно крайно енергийно потребление на енергия до 2020 г. минимален дял от 10% на енергията от ВЕИ в крайното потребление на транспорта.

Във втория Национален план за действие по енергийна ефективност за периода 2011–2013 г. е формулирана междинна индикативна цел за спестяване на горива и енергии през 2013г в размер на 6% от осреднената стойност на крайното енергийно потребление за периода 2001–2005 г.

СИР има особено добри позиции за постигане на показателя за използваемост на ВЕИ. За изминалия период се регистрира „бум” на изграждане на ветрогенератори на територията на СИР -главно област Добрич, където условията са най-благоприятни.

Районът има най-висок принос за постигането на много добрите показатели в национален план и потенциалът му за развитие в това отношение е най-голям в страната от всички райони. В същото време вече започват да се наблюдават някои проблеми както по отношение възможностите на съществуващата електропреносна и разпределителна мрежа за присъединяване на новите ВЕИ, така и случаи на изграждане на ВЕИ проекти в чувствителни екологични зони с неспазени процедури по издаване на екологични оценки. Освен това, намеренията за изграждане на вятърни и фотоволтаични централи върху земеделски земи налагат необходимостта от промяна в статута и предназначението им за неземеделски нужди и невъзможност за по нататъшното им използване за селскостопански дейности.

Всичко това крие известен риск и по-нататъшното изграждане на ветрови централи на територията на района трябва да бъде разумно провеждано при строго съблюдаване поетите ангажименти на страната както по отношение използваемостта на ВЕИ, така и екологичните изисквания. Едно възможно решение е изнасяне на ветровите генератори в континенталния шелф.

За това се очаква да допринесе и Националната публична информационна система за ВЕИ, която ще съдържа информация за потенциала, производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници и ще осигури прозрачност на дейностите, информираност на заинтересованите страни и подобряване на бизнес климата в областта на ВЕИ. Най-късно до 2015 г. Информационната система ще бъде създадена и ще обхваща разполагаемите ресурси от ВЕИ, производителите на енергия от ВЕИ, производителите на биогорива и други възобновяеми горива и възможностите за присъединяване към мрежата. Като се има предвид добрият потенциал на СИР във ВЕИ, в целите е заложено 18% дял на ВЕИ в брутното крайно енергопотребление, при национална цел 16% и 27% повишаване на енергийната ефективност при национална цел 25%.

- ✓ **Национална цел 4 за образование** *„Дял на преждевременно напусналите образователната система - 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование - 36% до 2020 г.”*

Стойностите за изходната позиция на страната за 2010г са 13.9% за напусналите преждевременно образование и 27.7% за дела на висшистите, а за 2011г. - съответно 12.8% и 27.3% по предварителни данни. В „НСРР на Р България за периода 2014- 2022” се посочват изходни показатели за СИР по тази цел съответно 18.7% и 26.6%. Относителният дял на преждевременно напусналите училище е най-висок от всички

райони в страната-т.е. в СИР има относително най-много младежи с основно образование на възраст между 18 и 24г и в същото време относителният дял на 30-34 годишните със завършено висше образование е най-висок /като се изключи ЮЗР/ от всички райони.

Тази поляризация в показателите е сигнал за необходимост от специално внимание към групата на младежите, напускащи училище преждевременно, предвид ограничените им възможности за бъдещото им включване в пазара на труда. Именно затова са заложените в НСРР високи индикативни цели за СИР- съответно 14% за напусналите образование и 36% за дела на висшистите за 2020г. Образователните институции следва да прилагат форми и методи за идентифициране и посрещане на различните потребности на учениците, като дават възможност на всички, независимо от социално-икономическия им статус, да развият потенциала си чрез учене през целия живот.

✓ **Национална цел 5 за социално включване „Намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хил. души”**

България е сред държавите-членки на ЕС, в които рискът на бедност за населението е над средното равнище за ЕС. По данни на НСИ през 2008 г. равнището на бедност в България е било 21.8% или бедни са били около 1.66 млн. лица, а през 2009г стойностите са съответно 20.7% или 1.56 млн. души По възрастови групи рискът от бедност е най-висок за децата до 18-годишна възраст (26%) и за населението над трудоспособна възраст (34%). Според икономическия статус рискът от бедност е най-висок за безработните и пенсионерите. В структурата на бедните около 27% са хора над трудоспособна възраст, 20% са децата под 18-годишна възраст и 53% са хората в трудоспособна възраст.

В тази връзка, към националната цел за намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хил. души или с 16% от бедните през 2008 г., са дефинирани четири подцели, а именно:

- Намаляване на броя на децата във възрастовия интервал 0-18 г., живеещи в бедност, със 78 хил. души (30% от общата национална цел и 25% от броя на бедните деца през 2008 г.);

- Намаляване на броя на лицата на 65 и повече навършени години, живеещи в бедност, с 52 хил. души (20% от общата национална цел и 10% от броя на бедните възрастни хора през 2008 г.);

- Намаляване на броя на безработните във възрастовия интервал 18-64 г., живеещи в бедност, със 78 хил. души (30% от общата национална цел и 25% от броя на бедните безработни във възрастовия интервал 18-64 г. през 2008 г.);

▪ Намаляване на броя на заетите лица във възрастовия интервал 18-64 г., живеещи в бедност, с 52 хил. души (20% от общата национална цел и 22% от броя на работещите бедни във възрастовия интервал 18-64 г. през 2008 г.).

Липсват конкретни данни за броя на хората в СИР, живеещи под прага на бедност, но предвид констатираните вече проблеми в образователното ниво на една от най-заstraшените от бедност групи - младите хора, са необходими целенасочени мерки за социално включване. За намаляването на бедността ще способства и постигането на целите в образованието. Също така насърчаването на заетостта ще допринесе за намаляване на равнището на бедност, както сред безработните и работещите, които са в трудоспособна възраст, така и сред децата и по-възрастните, като членове на техните семейства.

Националните цели 1 /заетост/, 4 /образование/ и 5 /бедност/ са взаимосвързани и взаимозависими и прилагането или неприлагането на мерки по една от тях оказва влияние върху изпълнението на другите две, което изисква внимателен и целенасочен подход за преодоляване на изоставането и постигане на заложените индикативни показатели през 2020 г. Районът има добър потенциал за принос по Национална цел 2 /иновации/ и особено по Национална цел 3 /ВЕИ/.

3. ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРОИЗТОЧНИЯ РАЙОН

Визията, стратегическите цели, приоритетите и специфичните цели на Регионалния план за развитие на Североизточен район за периода 2014-2020 г. са формулирани в резултат на осмисляне на социално-икономическия анализ и SWOT-анализа, където са синтезирани основните проблеми, потенциали и възможности за предстоящото развитие на района. В същото време са отчетени насочващите постановки на Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022г., както и насоките на рамковите общоевропейски документи като Стратегическите насоки за развитие на Общността, Четвъртия доклад за икономическо и социално сближаване на ЕС, Петия доклад за напредъка в областта на кохезионната политика, стратегиите от Лисабон и Гьотеборг, както и Стратегия «Европа 2020», «Дневен ред Европа 2020», Лайпцигската харта за устойчиви европейски градове и др. Така че регионалният план за развитие е звено в системата за стратегическо планиране на регионалното развитие, което е построено в съответствие с целите на регионалната политика на ЕС и с националните цели за регионално развитие, конкретизирайки ги с цели

и приоритети, продиктувани от специфичните условия и потенциали за развитие на района.

Определящ фактор за развитието на Североизточния район в прогнозния период ще бъде развитието на конкурентоспособна икономика, опираща се на спецификата на района и местния потенциал и на технологично обновяване и иновации. Такава икономика е в състояние да осигури растеж, заетост и условия за подобро качество на живота. Тя ще бъде ориентирана с оглед на териториалните особености към постигане на териториален баланс и смегчаване на вътрешнорегионалните различия и неравенства. Другият сериозен фактор за интегрираното развитие на района е постигането на подобро качество на човешкия капитал чрез подобряване на образованието, здравеопазването и социалните услуги и чрез повишаване на общото културното ниво, водещо до формиране на активно, предприемчиво и добре образовано гражданско общество, имащо ясна визия и осъзнаващо своята мисия за развитието на района. Тези два стълба на регионалния просперитет ще бъдат съпроводени със засилено внимание към териториалния аспект на развитието и с действия за подобряване на качествата не само на икономическата и социалната среда, но и на материалната жизнена среда в населените места и по цялата територия на района за съхраняване, социализиране и валоризиране на нейното природно и културно богатство. Тези основни фактори са отчетени при формулирането на визията и стратегическите цели и приоритети за развитие на района.

Визия:

Североизточният район на България - отворена към Черно море и света българска територия, съхранила богата история и материална култура, плодородна земя, човешки капитал, развита инфраструктура, туристически имидж и насочила своя специфичен потенциал за постигане на общ икономически напредък и подобро качество на живота.

Във визията е заложена представата, че ще бъде оползотворен и развит специфичният потенциал на района, заложен най-вече в неговото стратегическо местоположение в Черноморския регион, ще бъде повишена степента на икономическо развитие, ще бъдат подобрени условията за живот, ще бъдат намалени неравенствата между общините. Счита се, че очакваното положително въздействие върху социалните и икономическите процеси на развитие е реалистично, тъй като се залага на използването на местните потенциали за решаване на актуалните проблеми на развитието. Тези потенциали са налични и към настоящия момент, но ще се оценяват и използват по-ефективно и в същото време - в контекста на реализацията на Стратегията „Европа 2020“.

Във визията за развитието на района към перспективния хоризонт 2020 г. е залегнал стремежът за доближаване до средното ниво на социално-икономическо развитие в ЕС, реализирайки интелигентен, устойчив, приобщаващ и щадящ природната среда и нейните ресурси растеж. Освен това е подчертан стремежът към запазване и подчертаване на регионалната идентичност на района и на неговото регионално културно богатство и многообразие. Същевременно посочените потенциали са налични и се нуждаят от мобилизиране и включване в икономически оборот. Това е в съответствие с новата насоченост на обобщоевропейската политика за съхраняване и развитие на вътрешния потенциал, многообразието, националните и регионалните традиции и идентичност в контекста на глобалната икономика и новите реалности и предизвикателства в света.

4. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРОИЗТОЧНИЯ РАЙОН

✓ **Стратегическа цел 1:**

”Повишаване конкурентноспособността на района чрез активиране на специфичния му потенциал, съчетано с опазване на околната среда”

Североизточният район има благоприятни възможности за интензивно развитие на икономика, базирана на стратегическото му местоположение с излаз на Черно море, развита индустрия, високо образователно равнище на населението и наличие на научен потенциал, силните позиции в туризма, утвърден аграрен сектор. Стратегическа цел 1 е насочена към стимулиране на икономическото развитие на района чрез активизиране на собствените ресурси и съхраняване на собствената регионална специфика, която се определя най-вече от контакта с морското пространство и от характерната среда на Добруджа и Лудогорието. Сред недостатъчно добре оползотворените ресурси, които са и носители на местна и регионална специфика и потенциали за развитие, са природните ресурси и културното наследство. Необходими са мерки за ефективното използване и валоризиране на тези специфични потенциали както в централните, така и в периферните селски райони. Паралелно с това се предлага подкрепа за МСП, които дават сериозен принос за развитието на регионалната икономика, чрез подобряване на инфраструктурата им, както и за развитие на нови бизнес модели и иновации. Сериозен акцент е поставен върху развитието на икономика, свързана с морето и върху важността от развитие на регионални кълъстери на основата на морската индустрия. Набляга се на необходимостта от разнообразяване на регионалния туристически продукт чрез активно включване на

богатите природни и културни ценности на хинтерланда на района, с което да се обогати морският туризъм на крайбрежието.

Тази цел се подкрепя чрез пет взаимнообвързани приоритети. Те са насочени към повишаване на икономическата конкурентоспособност, технологично обновяване, научна и иновационна дейности, създаване на привлекателна бизнес среда и подкрепа за МСП, използващи местния потенциал, приоритетно развитие на икономика, свързана с морето, създаване на регионални кълстери, подобряване на аграрното производство, промяна в качеството на регионалния туристически продукт, съпровождащи икономиката действия по опазване на околната среда и щадящо използване на териториалните ресурси. Икономическото развитие трябва да бъде съчетано със съблюдаване принципа на устойчиво развитие и намаляване на консумацията на енергия и суровини, технологично обновяване и развитие на зелени икономически дейности.

▪ **Приоритет 1.1. Повишаване на иновационния потенциал и научното и технологичното развитие в района**

СИР има потенциал за успешно развитие на научно-приложните изследвания и внедряването на нови технологии, което е предпоставка за постигането на икономически растеж и висока производителност. Въпреки че това не е реализирано в желаната степен през плановия период 2007-2013 г., през новия планов период 2014-2020 г. следва да се подкрепят действия, които са в посока на тази приоритетна цел. Приоритетът е насочен към подкрепа на МСП в района, включително в изостаналите селски територии, към развитието на традиционни икономически дейности и подкрепа на предприемачеството.

~ **Специфична цел 1.1.1. Насърчаване на научноизследователската и иновационна дейност за технологичното развитие в района**

~ **Специфична цел 1.1.2. Изграждане на инфраструктура в индустриални зони и бизнес паркове и поддържане на активна и привлекателна бизнес среда**

Специфичните цели в рамките на този приоритет, са ориентирани към насърчаване на научно-изследователската дейност и обвързването ѝ с потребностите на бизнеса, към обща подкрепа на бизнеса с въвеждане на нови бизнес модели и към изграждането на инфраструктурата в индустриалните зони и бизнес парковете. Така ще се въздейства върху цялостната среда, така че тя да стане по-привлекателна за нови инвестиции, насочени към разширяване и обновяване на съществуващите и развитие на нови бизнес

дейности. Това ще създаде възможност за разкриване на нови работни места и генериране на доходи, повишаващи жизнения стандарт на населението в района. Специфичният потенциал на местните икономики в общините може да бъде съживен и активизиран чрез подпомагане на МСП, които дават сериозен принос за развитието на регионалната икономика и са в състояние да генерират икономически растеж както на основата на традиционни, така и на основата на нови високотехнологични производства. Приоритетът ще се реализира и чрез дейности за подобряване на захранването с техническа инфраструктура, водоснабдяване, канализация и достъп до интернет-услуги на производствените зони, за да се създаде по-добра бизнес среда.

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към:

- Реализиране на научно-иновативни партньорства между университети/научни организации и предприятията за генериране на знания и резултати с приложение в икономиката;
- Изграждане на регионални научно-приложни и иновативни центрове, обслужващи трансрегионални и трансгранични приоритетни направления за насърчаване на интернационализацията на МСП;
- Укрепване на инфраструктурата за НИРД и иновации вкл. центрове за компетентност, научно-технологични паркове, центрове за трансфер на знания и комерсиализация на иновациите;
- Изграждане на екологичен енергиен център за производство на ел. енергия от ВЕИ в партньорство с национални научно изследователски институти и бизнеса;
- Създаване на регионален клъстер „стъкло” на основата на стъklarски заводи „Тракия Глас” АД;
- Изграждане на нова и подобряване на съществуващата инфраструктура в индустриалните зони на градовете;
- При реализацията на съответните дейности, в изпълнение на предвидените в Становището на МОСВ по ЕО на РПР СИР 2014-2020, мерки и условия за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последици от прилагането на плана, одобряването на инвестиционните предложения/планове, програми или проекти, за които нормативно се изисква ОВОС/ЕО, по реда на съответния специален закон, да става само след произнасяне с акт за съгласуване от компетентните органи по околна среда и при съобразяване с препоръките от извършените оценки, както и с условията в съответния акт.

▪ **Приоритет 1.2. Подкрепа за икономика, свързана с морето**

С извеждането на този приоритет се цели координирането и постигането на синергичен ефект от действията на отделните секторни политики за морското дело – морски наблюдения, събиране на данни и натрупване на познания за морската среда, морско пространствено планиране, дейности, свързани с морето като корабостроене, морски транспорт, круизен туризъм, добив на енергия от морето, рибарството, аквакултурите и др.

През новия програмен период 2014-2020 г. чрез Европейския фонд за морско дело и рибарство следва да се търсят възможности за обмен на добри практики и финансиране на проекти с цел обединяване на междусекторните политики за устойчив „син растеж“, за интегрирано управление на крайбрежните зони, морско наблюдение и морско пространствено планиране, намаляване на разходите и рисковете и повишаване на ефективността в опазването и използването на ресурсите, в съответствие със съвременните изисквания на Интегрираната морска политика на ЕС и нейния екологичен стълб Рамковата директива за морски стратегии на ЕС.

- ~ **Специфична цел 1.2.1. Създаване и развитие на регионални клъстери на база морска индустрия;**
- ~ **Специфична цел 1.2.2. Подобряване на инфраструктурата, свързана с развитието на морската индустрия.**

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към:

- Създаване на клъстер от пристанища във Варна, Варненското и Белославското езера и утвърждаването му като логистичен и дистрибуторен център за връзка между Общоевропейските транспортни коридори VII, VIII, IX и ТРАСЕКА;
- Създаване на брегови атлас и прилагане на морското пространствено планиране;
- Създаване археологически атлас на морето за развитие на крайбрежен туризъм;
- Използване на морските ресурси във фармацевтичната и козметичната индустрия;
- Подкрепа и стимулиране на пазарно ориентирани проекти, разработени съвместно от научни институти и фирми, базирани на аквакултури и морски минерални ресурси;
- Специално морско наблюдение и по-координирани регионални инициативи за мореплавателските и морските изследвания;

- Прилагане на екоинновативни технологии в кораборемонта и корабостроенето;
 - Интегрирано управление на крайбрежната зона и управление на риболова;
 - Подпомагане на инвестиционни инициативи в обновяване и изграждане на рибарски пристанища, лодкостоянки и рибарски селища.
- **Приоритет 1.3. Подобряване конкурентоспособността на селскостопанското производство и активизиране на селските райони**

Постигането на балансирано регионално развитие изисква да бъдат включени мерки и дейности за селските райони и насърчаване на диверсификацията на тяхната икономика и подобряване на качеството на живот. Необходимо е да бъдат създадени условия за стимулиране на предприемачеството и подобряването на конкурентоспособността на местната икономика с цел преодоляване на нейната зависимост от аграрния сектор. Местните стратегии за развитие обединяват усилията на заинтересованите страни в селските райони за ефективно използване на местния потенциал за развитие. Те служат като основа за идентифициране на проекти, които могат да се реализират по схемата на публично-частното партньорство. Приоритетните дейности са насочени към подпомагането и улесняването на изпълнението на интегрирани стратегии за местно развитие, подготвени от местни инициативни групи.

- ~ **Специфична цел 1.3.1. Въвеждане на нови технологии и иновации в МСП в изостанали селски райони ;**
- ~ **Специфична цел 1.3.2. Активизиране на бизнеса в изоставящи селски райони чрез насърчаването на индивидуалното и колективното предприемачество.**

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към:

- Подпомагане на МСП за възприемане и ефективно използване на информационните и комуникационни технологии;
- Развиване на умения, свързани с информационните и комуникационни технологии от местното население;
- Предоставяне на услуги от бизнес подкрепящите организации – подбор на персонал, обучение на персонала, търсене на партньори, пазари, агресивен регионален маркетинг;
- Създаване на иновационни центрове за развойна дейност и изграждане на бизнес инкубатори в по-малки общини с наличен потенциал (напр. Аксаково);

- Създаване на клъстер „Агро производство и хранително вкусова промишленост;
- **Приоритет 1.4. Разнообразяване на регионалния туристически продукт и активно включване на природното и културно богатство на хинтерланда**

Приоритетът е от съществено значение за териториалното развитие и създаване на икономически потенциал в СИР. Природното и културното наследство е едно от най-силно изразените сравнителни предимства на българските райони в глобализиращия се свят. По този начин туристическият продукт в района може да бъде сериозно обогатен. Този приоритет се обвързва с приоритетна ос 4 на ОПРР за 2014-2020 г. “Регионален туризъм”. Разнообразяването на туристическия продукт със специфични видове туризъм и с активно включване на туристическите ресурси на хинтерланда ще допринесе за преодоляване на изразената сезонност на рекреативния морски туризъм.

- ~ **Специфична цел 1.4.1. Стимулиране на специфични видове туризъм, базирани на природно-ландшафтни и културни ценности и прояви;**
- ~ **Специфична цел 1.4.2. Обвързване на крайбрежната територия и хинтерланда на района в единна туристическа система**

Специфичните цели в този приоритет са насочени към прилагане на мерки и действия за реално разнообразяване на туристическите дейности на брега на морето и в близкия му хинтерланд със спа-туризъм, голф-туризъм, подводни спортове, селски, приключенски, ловен, аграрен и др. видове туризъм. В по-далечния хинтерланд разнообразяването на туристическото предлагане ще се опира най-вече на богатото културно наследство и развитието на познавателен туризъм, подкрепен и от други рекреационно-туристически дейности в територията на по-отдалечените от брега общини.

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към:

- Създаване на туристическа мрежа с други райони от Черноморския басейн, с цел насърчаване на съвместните инициативи за развитие на туризма и разнообразяване на традиционните туристически продукти;
- Подкрепа за съхраняване и стимулиране на фестивалите и конкурсите в района, които представят по уникален начин неговата културна идентичност и го определят като атрактивна европейска туристическа дестинация;
- Развитие на местната творческа индустрия и популяризирането ѝ чрез включване в предлагани туристически пакети;

- Предлагане на туристически пакети от „висок клас” с възможност за комбиниране на голф, подводна археология и яхтен туризъм, съчетани с посещения за запознаване с културни и природни ценности във вътрешност;
- Създаване на интегриран туристически продукт за Североизточен район - Варна, Добрич, Шумен, Търговище;
- Създаване на междуобщински туристически продукти в областите от СИР;
- Изграждане на туристическа инфраструктура и разработване потенциала на нови дестинации (например Дуранкулашко езеро и „Шабленска тузла”);
- В изпълнение на предвидените в Становището на МОСВ по ЕО на РПР СИР 2014-2020, мерки и условия за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последици от прилагането на плана, развитието на туризма и реализирането на дейностите следва да става съобразно нормите за рекреационно натоварване и съобразяване със статута на територията.

▪ **Приоритет 1.5. Опазване на околната среда в района и щадящо използване на териториалните ресурси**

Приоритетът е насочен към подобряване на екологичните условия чрез предотвратяване на рискове от наводнения, свлачища и абразия, които са много характерни, особено за крайбрежието. На риск е изложено материалното богатство и животът на много хора. Промените в климата могат да причиняват нови, дори по-екстремни климатични условия. Подобряването на координацията и управлението на превенциите на риска ще допринесе за осигуряване на устойчива и сигурна среда за живота и здравето на хората и за развитието на туризма и другите икономически дейности.

- ~ **Специфична цел 1.5.1. Прилагане на мерки за опазване на средата при добивната индустрия на сушата и в акваторията и при локализиране на инсталации за ВЕИ**
- ~ **Специфична цел 1.5.2. Превантивни мерки за справяне с климатични промени и природни бедствия**

Специфичните цели са ориентирани към стриктно отчитане на факторите на околната среда при действия за търсене на енергийни източници в акваторията и в

територията на района. Особено внимание следва да съпровожда избирането на място и разполагането на съоръжения за ветроенергетика и за соларни инсталации, като се имат предвид чувствителността на крайбрежните ландшафти и ценната обработваема земя в Добруджа. Изграждането на съоръжения за защита от ерозия и свлачищни процеси следва да се предхожда от превантивни мерки и недопускане на строителни действия, които усложняват обстановката в рисковите зони и увеличават риска. От голямо значение е внедряването на действена мониторингова система за предпазване от наводнения, свлачища и морска абразия и за опазване на околната среда, както и прилагането на принципите на интегрирано управление на крайбрежни зони.

Дейностите за реализиране на част от мерките по специфичните цели ще бъдат насочени към:

- Усъвършенстване на общата база данни и информация на районите от Черноморския басейн, необходими за справяне с предизвикателствата в сферата на екологичната защита на морските екосистеми;
- Създаване на Регионална информационна система с картотекирани местообитанията по „Натура 2000”, както и инвестиционните намерения за ВЕИ, с цел упражняване на публичен обществен контрол върху опазването на околната среда;
- В изпълнение на предвидените в Становището на МОСВ по ЕО на РПР СИР 2014-2020, мерки и условия за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия от прилагането на плана, при реализацията на съответните дейности, да се вземат предвид границите и режимите на всички защитени по реда на специален закон територии и зони, като:
 - зоните за защита на водите, съгласно Закона за водите и предвидените за тях мерки за опазване в Плановите за управление на речните басейни (ПУРБ) в Дунавски и Черноморски райони;
 - паметниците на културата и на техните охранителни зони;
 - защитените територии, определени съгласно ЗЗТ;
 - защитените зони, определени съгласно ЗБР;
 - санитарно-охранителните зони, водите в зоните за съществуващо и перспективно ползване (зони за къпане и др.);
- Екологичен мониторинг на черноморската акватория с оглед определяне на мерки за предотвратяване на замърсяванията и свръхексплоатацията на рибните ресурси;

- Приемане на действия за превенция, насочена към територии със свлачищни и ерозионни процеси в населените места и абразия на морския бряг;
- Изграждане на брегозащитни и брегоукрепващи съоръжения в крайбрежните общини;
- Борба с пожари, ранни предупреждения, свлачища;
- Въвеждане на екологични технологии – производство на екобрикети, биогаз, добиване на енергия от вятърни и фотоволтаични съоръжения и от биомаса;
- Корекция на реки – напр. на р. Провадийска.
- В изпълнение на предвидените в Становището на МОСВ по ЕО на РПР СИР 2014-2020, мерки и условия за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последици от прилагането на плана, развитието на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) да става в съответствие с мерките и ограниченията в *Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници за периода 2011-2020 г.*
- В изпълнение на предвидените в Становището на МОСВ по ЕО на РПР СИР 2014-2020, мерки и условия за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последици от прилагането на плана, при проектиране на обекти в зони в риск от ерозия, свлачища, срутища, наводнения да се предвидят мерки за предотвратяване на тези процеси.
- В изпълнение на предвидените в Становището на МОСВ по ЕО на РПР СИР 2014-2020, мерки и условия за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последици от прилагането на плана, при реализация на дейностите, да се предвидят екологичните рискове, свързани с евентуални бъдещи наводнения, като за целта бъдат взети предвид разработените от Басейновите дирекции *Предварителни оценка на риска от наводнения*, в които са определени районите с потенциален риск от наводнения.

Адресирането на Специфична цел 1.5.2 и към предизвикателствата от изменението на климата изисква планирането на краткосрочни адаптивни мерки с цел превенция и на смекчаващи мерки с оглед неизбежните влияния на климатичните промени в дългосрочна перспектива.

Предвиждането на превантивни мерки за справяне с климатичните промени е от гледна точка както на климатичните условия в Североизточен район, които могат да бъдат предпоставка за повишаване на температурите, засушаване, пожари, наводнения,

свлачища, ветрова ерозия, морска абразия и други, така и на обобщената оценка за Регионален индекс за климатична сигурност /РИКС/, с който се оценява и следи състоянието на регионите въз основа на седем тематични области: *Емисии на парникови газове на глава от населението в региона, Съотношение между емисиите на парникови газове и брутният вътрешен продукт; Енергия от ВЕИ; Политическа рамка; Институционален капацитет; Социално-политическо положение; Финансови инструменти.* С обща оценка на РИКС от всички тематичните области - 26.92, климатичната сигурност на СИР е застрашена, като районът е в относително благоприятна позиция по отношение на възможността за справяне с проблемите, свързани с изменението на климата спрямо другите райони от ниво 2 - на трето място, след ЮЦ и ЮЗ район.

В тази връзка, част от планираните мерки и дейности, свързани с адаптация към последиците от климатичните промени и смекчаване на тяхното влияние при реализиране на основни секторни политики в района, *ще бъдат насочени към:*

- Актуализиране и ефективно прилагане на общинските програми за намаляване нивата на замърсителите и достигане на установените норми за нивата на фини прахови частици ФПЧ₁₀ в атмосферния въздух;

- Подкрепа на проекти за увеличаване дела на производството на електрическа енергия от ВЕИ в района;

- Разширяване участието на общините в СИР в Инициативата „Спогодба с кметове“ (Covenant of Mayors) и създаване на конкретни проекти с цел намаляване на емисиите чрез по-голяма енергийна ефективност и производство и употреба на по-чиста енергия.

- Подкрепа на проекти за увеличаване на потреблението на природен газ;

- Подкрепа на проекти за обследване на промишлените системи с оглед възможността за внедряване на ВЕИ в промишлените инсталации в района;

- Действия за ограничаване на изпусканите в атмосферния въздух емисии на вредни вещества от промишлените обекти;

- Подкрепа на проекти за оптимизиране на потреблението и намаляване на емисиите от транспорта и оптимизиране на транспортните схеми на общините с въвеждане на системи за интегриран градски транспорт, диверсификация на превозите, обновяване на автобусен парк;

- Подкрепа на проекти за изграждане на нови паркинги и велосипедни алеи;

- Реализиране на проекти за повишаване енергийната ефективност и саниране на общински сграден фонд;

- Дейности за подобряване технологията на пречистване на водите и изграждане на нови или реконструкция на съществуващи съоръжения;
- Подкрепа на проекти за технологично обновление в производствените процеси за намаляване деградацията на земите и почвите;
- Реализиране на програми за екологично земеделие и животновъдство;
- Реализиране на програми за опазване и възстановяване на биоразнообразието в района;
- Разширяване на партньорствата на различните компетентни институции с местните публични власти, групи от гражданското общество, включително енергийни компании и финансови институции.

Предвид факта, че част от обхвата на проявите на климатичните промени - повишаване на температурите, наличност и качество на водата, увеличаване на болестите, свързани с изменението на климата, оказват сериозно въздействие върху общественото здраве и допълнително се изострят от демографската тенденция към застаряващо население, през периода на действие на плана ще се подкрепят дейности, насочени към повишаване качеството на инфраструктурата на здравеопазването в Североизточен район.

Освен за живота и здравето на хората е необходимо и реализирането на мерки за превенция на въздействието на климатичните промени върху критичната инфраструктура и материалните блага на хората.

Мерки, свързани с повишаване на обществената информираност:

Изпълнението на тези мерки ще допринесе за: постигане висока степен на информираност за състоянието на компонентите на околната среда в региона и формиране на активно обществено поведение, свързано с проява на грижи и действия за нейното опазване; очертаване на основните фактори на въздействие върху специфичните климатични условия на региона; посочване на начини за адаптация към променените климатични условия според конкретния риск, застрашаващ здравето и живота на хората; формулиране на адекватни превантивни действия, които могат да доведат до намаляване на риска от нарушаване на екологичното равновесие в региона.

Реализирането на дейности, свързани с екологичното образование могат да се осъществяват чрез провеждане на обучителни семинари, информационни дни, форуми и дискусии, конкурси и открити уроци, организиране на художествени и фото-изложби, издаване на информационни материали /брошури, плакати, флаери, CD и др./.

Масщабни информационно-образователни кампании в училища, читалища, ведомства, фирми, общини, малки населени места и др., организирани от публични и

неправителствени организации с цел активиране и фокусиране на обществените нагласи и поведение към предизвикателствата на екосредата, могат да се организират по повод различни Международни и Световни дни от Еко-календара - Световен ден на влажните зони, Международен ден на енергийната ефективност, Световен ден на водата, Международен ден на птиците и Седмицата на гората, Международен ден на земята, Световни дни на мигриращите птици, Международен ден на климата и Международен ден на биоразнообразието, Международен ден за опазване на околната среда, Еньовден, Седмица на мобилността, Международен ден на Черно море и др.

➤ **Стратегическа цел 2:**

“Повишаване на социалния капитал на района чрез подобряване стандарта на живот и качеството на жизнената среда”

Стратегическа цел 2 е ориентирана към създаването на подходящи условия за развитието и реализацията на човешките ресурси в района, увеличаване на равнището на заетостта и доходите, подобряване на качеството на жизнената среда и качеството на живота в населените места, което да доведе до намаляване на негативните демографски и миграционни процеси. Тази цел се подкрепя чрез три взаимнообвързани приоритети. Те са насочени към подобряване на достъпа до пазара на труда, заетостта и доходите, повишаване на качеството на публичните услуги от първостепенно значение – здравеопазване, социални услуги, образование и култура, интегрирано градско развитие и екологизация и естетизация на жизнената среда. Приоритетните дейности са ориентирани към осигуряване на по-добър достъп до образователни, здравни, социални и културни услуги чрез модернизиране на съответната инфраструктура и подобряване на транспортната достъпност. За постигане на целта решаващо значение ще има интегрираното планиране и обновяване на селищната среда чрез подобряване на селищната инфраструктура, благоустройството и естетическите ѝ качества. Укрепването на човешкия капитал и подобряване качеството на живот водят да социално сближаване и повишаване привлекателността за обитаване на всяка териториална общност.

▪ **Приоритет 2.1 Подобряване достъпа до пазара на труда, заетостта и доходите**

От важно значение са структурните интервенции, които ще се насочат към разширяване обхвата и качеството на политиките на пазара на труда за преодоляване на значителното изоставане в равнището на заетост в района и особено в отделни негови

области и общини. Те следва да се ориентират към подкрепа на групите с най-ниска възможност за включване в пазара на труда като младежи, групите в неравностойно положение и дългосрочно безработните. Освен обучение и преквалификация, както и консултантски и информационни услуги, подкрепа заслужават и други активни политики на пазара на труда, в т.ч. за предприемачество. Ще се търси извличане на максимални ползи за района от политиките на пазара на труда и програмите за заетост, включително интегрирани схеми за алтернативна заетост. Приоритет при реализирането на тези дейности следва да получи насърчаването на местни инициативи за заетост в изостаналите райони за целенасочена подкрепа и засилване на социалната интеграция на хората в неравностойно положение.

- ~ **Специфична цел 2.1.1. Стимулиране на трудовата мобилност за увеличаване равнището на заетостта и доходите;**
- ~ **Специфична цел 2.1.2. Постигане на социална интеграция на групите в неравностойно положение;**

Приоритетните мерки и дейности са ориентирани към създаване на условия и механизми за стимулиране на трудовата мобилност на работната сила чрез подобряване на транспортната свързаност и обществения транспорт по направленията с най-интензивни ежедневни трудови пътувания около големите градски центрове, което ще улесни мобилността на трудовите ресурси, като се запази местоживеенето им и по този начин ще се въздейства върху неблагоприятните миграционни тенденции към големите градове и столицата.

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към:

- Създаване на Регионална референтна мрежа (PPM) за оценка компетенциите на работната сила на браншово и областно ниво;
- Професионална преориентация (повторно обучение) и преквалификация на заетите в областите, в които се осъществяват структурни промени;
- Подкрепа на бъдещи предприемачи и самонаети с акцент върху развитие на женското предприемачество;
- Разработване на отворени системи за обучение, регулиращи професионалната подготовка според нуждите на регионалния пазар на труда, съвместно със социално-икономическите партньори;
- Разработване на “Бизнес профил” на общини, съдържащ подробна и актуална информация, насочен към потенциални инвеститори.

▪ **Приоритет 2.2 Подобряване на качеството и достъпа до здравни, образователни, социални и културни услуги и спортни прояви**

Подобряването на инфраструктурата на здравеопазването, образованието, социалните и културните услуги като организация и като физическа среда от обекти е от особено важно значение за цялостното развитие на района, областите и общините. Осигуряването на надежден достъп до здравни, образователни, социални и културни услуги за цялото население на района е гаранция за намаляване на вътрешнорегионалните различия и неравенства. Районът има потенциала и възможностите за постигане на тази цел. От значение е и планирането на дейности за модернизиране на спортната инфраструктура за професионален и любителски спорт в района, както и за разширяване на възможностите за спортуване в свободното време, което е важно за подобряване на здравния статус и активността на населението.

~ **Специфична цел 2.2.1. Изграждане и обновяване на обекти на социалната инфраструктура, в т.ч. подобряване на енергийната ефективност**

~ **Специфична цел 2.2.2. Подобряване качеството на публичните услуги в образователната, здравната, социалната и културната сфера**

Специфичните цели за реализиране на този приоритет акцентират върху необходимостта от обновяване на самите обекти на социалната инфраструктура – болнични заведения, социални услуги, училища, културни обекти, в т.ч. чрез подобряване на тяхната енергийна ефективност и архитектурно-естетически качества. От друга страна е необходимо подобряване на организацията на функциониране на тези заведения и подобряване на качествата на предлаганите в тях публични услуги.

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към:

- Изграждане, ремонт и модернизация на образователни, културни и здравни заведения, социални услуги за създаване на приветлива и дружелюбна среда в тях;
- Прилагане на мерки за енергийна ефективност в административните сгради и други обществени обекти;
- Подобряване достъпа на хора с увреждания до обществени места, сгради, транспорт, обществена информация и др.;
- Превенция срещу изоставането на деца от общности в неравностойно положение;

- Подобряване на качеството на предлаганите публични услуги в образователната, здравната, социалната и културната сфера;
- Развитие на услуги в общността, свързани с превенцията на изоставането на деца от групи в неравностойно положение;
- Осигуряване на устойчиви, качествени и достъпни междусекторни услуги с цел превенция на социалното изключване;
- Развитие на интегрирани услуги в подкрепа на ранното детско развитие;
- Модернизиране на спортната инфраструктура за професионален и любителски спорт в района – Дворец на културата и спорта Варна;
- Въвеждане на мерки за енергийна ефективност на обществени сгради, подмяна и внедряване на интелигентно управление на уличното осветление.

▪ **Приоритет 2.3. Интегрирано селищно развитие и екологизация на жизнената среда**

Тази приоритетна цел е насочена към гарантиране на устойчивото и интегрирано развитие на градовете и включва поредица от мерки и действия за подобряване на градската структура и жизнеността на нейните съставни части, опирайки се на интегрирания подход на планиране и управление на градското развитие. Изготвянето на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР) ще дава основата за осъществяване на всички действия в тази насока, което да доведе до общо функционално обогатяване и хармонично естетическо оформление на градската среда. Обекти на тази цел са градовете от 1-во, 2-ро и 3-то йерархично ниво, а именно Варна, Шумен, Добрич и Търговище, включени за изготвяне на ИПГВР в ОПРР. Към тях имат шансове да се включат ограничен брой градове от 4-то ниво. Останалите градове от 4-то ниво ще разчитат на ПРСС за изготвяне на ИПГВР. Реализацията на бъдещите проекти, определени на основа на ИПГВР, ще бъде през плановия период 2014–2020 г. Дейностите за интегрирано градско развитие ще се подкрепят от инструмента за финансов инженеринг Jessica и ЕФРР

- ~ **Специфична цел 2.3.1. Изготвяне и прилагане на ИПГВР в градовете и подобряване благоустройството на селищната среда;**
- ~ **Специфична цел 2.3.2. Подобряване на водоснабдителните услуги и внедряване на съвременни технологии за екологизация на жизнената среда.**

Специфичните цели към този приоритет са свързани с планово осигуряване за прилагането на взаимообвързани, интегрирани действия по обновяване на градовете, създаване на нови зони с потенциал за развитие, рехабилитация на стари производствени зони, централни градски части, подобряване на жилищната среда, благоустрояване на публичните пространства (обновяване на паркове, зелени площи, детски площадки, велоалеи, улично осветление и др.), подобряване на достъпа до публични услуги (образование, здравеопазване и социални услуги), включително за хора с увреждания, мерки за енергийна ефективност, производство на енергия от ВЕИ в градска среда, развитие на интегриран екологичен градски транспорт, газифициране, подобряване чистотата на атмосферния въздух и др. В рамките на тези специфични цели ще се реализират мерки за изграждането на качествена селищна и градска среда, гарантираща благоприятно социално-икономическо и екологическо развитие и достоен жизнен стандарт.

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към:

- Изграждане на нови и реконструкция на съществуващи индустриални зони;
- Обновяване на зони за обществен отдых в градска и крайградска среда;
- Изграждане/рехабилитация на пешеходни площи, алеи и тротоари, велоалеи и др.;
- Подкрепа на електромобилността чрез местни преференции и изграждане на зарядна инфраструктура;
- Модернизация на водопроводната мрежа - намаляване замърсяването на водите, намаляване на загубите и ефективно използване на водните ресурси;
- Изграждане и реконструкция на канализационни мрежи и на съоръжения за пречистване на водите и селищни пречиствателни станции за отпадъчни води
- Внедряване иновационни технологии за преработка на отпадъчни продукти от пречиствателни станции за отпадни води;
- Изграждане и функциониране на ефективна система за интегрирано управление на отпадъците;
- Изграждане на регионални депа за твърди битови отпадъци – Д. Чифлик и Вълчи дол, Търговище и Попово;
- Доизграждане на канализационни системи в населените места;
- Премахване на нерегламентирани сметища и рекултивация на замърсени земи;
- Прилагане на дейности, насочени към подобряване качеството на морските води в акваторията на Черно море, съгласно европейските изисквания.

- При реализацията на съответните дейности, в изпълнение на предвидените в Становището на МОСВ по ЕО на РПР СИР 2014-2020, мерки и условия за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последици от прилагането на плана, да се съблюдават следните мерки за предотвратяване на негативното въздействие върху водните тела и зоните за защита на водите:
 - Прилагане на добри земеделски (в т.ч. „Правила за добрите земеделски практики“, одобрени със Заповед на МЗХ) и фермерски практики;
 - Прилагане на водоспестяващи техники и технологии за напояване;
 - Контрол върху прилагането на торове и препарати, вкл. прилагане на задължителните за земеделските стопани общи и допълнителни мерки и мерки при съхранение на азотосъдържащи торове, (органични и минерални/неорганични) по „Програма от мерки за ограничаване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони“ (приета със Заповед на МОСВ и МЗХ);
 - Контрол на водоземането;
 - Изграждане на санитарно-охранителни зони около водоизточниците за питейно-битово водоснабдяване;
 - Изграждане и реконструкция на „В и К“ мрежи, ПСОВ, депа за отпадъци и др.

➤ **Стратегическа цел 3:**

“Балансирано териториално развитие и сътрудничество чрез подобряване на свързаността и функционалната интегрираност на система от урбанизационни центрове”

Стратегическа цел 3 е свързана с териториалните измерения на общоевропейската политика за сближаване и нейната интерпретация в условията на страната и в частност – на Североизточния район. Тя се базира на анализа на териториалния модел, в който са изявиени йерархично съподчинени урбанистични центрове, транспортната инфраструктура и осите на развитие, както и функционално обособените зони на централните и периферните територии и тяхното местоположение. Балансираното териториално развитие в рамките на района ще се постига чрез подобряване на транспортната и комуникационна свързаност, което ще улеснява достъпа до публични услуги от по-висока степен и чрез стимулиране развитието на градовете-центрове от различните йерархични равнища. Издигането на йерархичния ранг на градовете-центрове и подкрепата за малките градове в селските периферни райони ще зависи от изпълнението на предходните

стратегически цели, свързани с икономическото и социално-културното развитие в района. Сътрудничеството и партньорството на всички равнища в рамките на района и извън тях е гаранция за отваряне към положителните практики и за постигане на общ просперитет.

▪ **Приоритет 3.1. Подобряване на вътрешно регионалната свързаност и достъпност до обекти за услуги, туризъм, рекреация, култура**

Свързаността в рамките на района допринася за реализиране на икономическия растеж, за постигане на устойчивост и за улесняване на достъпа до основни публични услуги. Свързването на централните на растеж създава условия за мобилизиране потенциала на териториите и влияе пряко на тяхното икономическо развитие и конкурентоспособност. Свързаността с другите райони и големи градове в страната зависи от усъвършенстването на мрежата от автомагистрала и първокласни пътища и развитие на ширококоловата инфраструктура. Свързаността вътре в района е въпрос за подобряване на транспортната инфраструктура с регионално значение – пътища от 2-ри и 3-ти клас, както и на общинските пътища. За преодоляване на вътрешнорегионалните различия и неравенства е важно осигуряването на ширококоловата свързаност и подобрен широк достъп до интернет.

- ~ **Специфична цел 3.1.1. Подобряване на транспортната свързаност чрез обновяване на пътната инфраструктура с регионално и местно значение;**
- ~ **Специфична цел 3.1.2. Осигуряване на ширококолов достъп и преодоляване на “цифровата изолация” в слабо населените периферни райони.**

Специфичните цели са насочени предимно към подобряване на пътищата от 2-ри и 3-ти клас, както и на местните пътища, които имат изключително важно значение за осигуряване на транспортните връзки с другите райони и вътре в района, защото осигуряват достъпа до общинските и областните центрове, където се предоставят услуги от по-висок клас - административни, здравни, образователни, културни, търговски и др. За ограничаване на вредните емисии от транспорта, намаляване на петролната зависимост, оптимизиране на транспортните схеми и по-икономичен транспорт, следва да се търси и осъществява балансирано развитие на отделните видове транспорт с увеличаване дела на железопътния.

Осигуряването на широколентова свързаност е насочена предимно към нуждите на обществени институции като кметства, читалища, училища, изграждане на местни комуникационни възли, свързани с високоскоростни линии към национални опорни мрежи и др. В населените места в селските райони ще се акцентира на изграждане на обществени компютърни зали, на безжични зони около тях и др.

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към:

- Ремонт и поддържане на регионалните пътища (II и III клас), осигуряващи достъп до националната пътна мрежа (AM и I клас);
 - Изграждане и поддържане на регионални пътища, свързани с развитието на туризма в курортните селища и комплекси по брега (напр. Шкорпиловци-Бяла, Балчик – Кранево, Добрич-Албена);
 - Реконструкция и рехабилитация на републикански път II-27 Нови пазар – Добрич-Балчик. Рехабилитация на път III клас - Попово, Търговище, Преслав, Върбица
 - Поддържане и развитие на общинската пътна мрежа;
 - Реконструкция, рехабилитация и модернизация на съществуващите ЖП линии за осигуряване на добри транспортни връзки в района и с другите райони от ниво 2;
 - Проучване на възможностите за осъществяване на линейна връзка (или съвкупност от линейни връзки - стандартна ЖП линия, теснолинейна, тип „леко метро” или трамвай) и осигуряване на ефективен, сигурен, безопасен и екологичен транспортен коридор в най-натоварените туристически зони по оста на урбанизация Бургас-Варна-Балчик-Каварна-Шабла, като алтернатива на автомагистрала „Черно море” и скоростен път Варна-Шабла-Дуранкулак.
 - Подобряване достъпа до и развитието на он-лайн публични услуги;
 - Увеличаване на броя на обществените места за достъп до информационни и комуникационни технологии и Интернет (телецентрове);
 - Въвеждане на съвременни информационно-комуникационни технологии (широколентов достъп до интернет) до предприятията, публичния, общински и държавен сектор, и домакинствата в района
- **Приоритет 3.2. Подкрепа за развитие на йерархизирана система от градове-центрове и малки градове в селските периферии на района**

За СИР е от значение да се балансира големият контраст между Варна и останалата територия, като се стимулират градовете, потенциални центрове на растеж, които могат да

изиграят ролята на балансори и да намаляват до известна степен неравномерното развитие на селищната мрежа на района по отношение на големите градове.

Мрежата от малки градове е равномерно развита по цялата територия на района. Благодарение на това е запазена традиционната връзка между града и селото. Тази особеност на селищната мрежа дава добри шансове чрез малките градове да се подобрява качеството на предлаганите услуги в изостаналите селски райони, което е в унисон с европейските политики за социално и териториално сближаване.

- ~ **Специфична цел 3.2.1. Създаване на условия за категоризиране на Варна като втори център за страната от европейско МЕГА ниво и издигане ролята на градовете Добрич, Шумен и Търговище като регионални центрове – балансори на Варна;**
- ~ **Специфична цел 3.2.2. Стимулиране на малките градове в периферните селски райони за предоставяне на услуги и създаване на работни места.**

Специфичните цели са насочени към прилагане на мерки и действия за реализиране на тази приоритетна цел. Развитието на Варна и Варненската агломерация изисква сериозни планови и организационни действия в по-широк териториален обхват, в който се реализират урбанистичните функции. Те са свързани предимно с доразвитие на инфраструктурните мрежи и изнасяне на функции от центъра към периферията и вторичните ядра на градския агломерационен ареал. Сериозни акценти за развитието на Варненската агломерация са свързани с оптимално организиране на пристанищно транспортната и търговска дейност, морската индустрия, овладяване и насочване на туристическата урбанизация, адекватно развитие на научните, образователни и културни функции на града като балансор на столицата.

За балансираното развитие на района от голямо значение е издигането на ролята на останалите регионални центрове Шумен, Добрич и Търговище, които да изиграят ролята на двигатели на икономически растеж и да покрият по-равномерно територията с публични услуги от по-висока степен. Тяхното успешно развитие е свързано с прилагане на активна общинска политика за съживяване на традиционни и привличане на нови производства, за ефективно реструктуриране и обновяване на производствените им зони и пестеливо изразходване на земя за нови производствени дейности. С прилагането на интегриран подход на планиране и управление на градското развитие и градската среда следва да се предприемат мерки за реструктуриране, обновяване и естетизиране на

централните зони, на жилищните зони и комплекси с подобряване и на техните енергийно ефективни качества, мерки за подобряването на средата и качеството на услугите в здравните, образователните и културните учреждения, мерки за социализиране и валоризиране на културното наследство в градовете и в крайградските им зони.

В района има добре и равномерно развита мрежа от 10 малки градове от 4-то ниво Попово, Провадия, Нови Пазар, Балчик, Каварна, Девня, Велики Преслав, Омуртаг, Генерал Тошево и Тервел, които са се наложили като традиционни центрове с традиции в обслужването. На тях ще се разчита да осигуряват услуги от периодичен характер на съседни по-малки общини и селски територии в сферата на здравеопазването, образованието, културата, а също и в търговското и битовото обслужване. От значение е и укрепването на общинските центрове от 5-то йерархично ниво, особено в периферните и гранични райони. Тези центрове са 21 бр.: Антоново, Опака; Венец, Върбица, Каолиново, Каспичан, Никола Козлево, Смядово, Хитрино; Добрич-селска, Крушари, Шабла; Аврен, Аксаково, Белослав, Бяла, Ветрино, Вълчи дол, Долни чифлик, Дългопол, Суворово.

Реализирането на тези специфични цели ще бъде подкрепено основно от дейностите по първите две стратегически цели и от допълнителни дейности, носочени към:

- Доизграждане и модернизиране на пристанищната инфраструктура на Варна, изграждане на АМ “Черно море”, скоростен път Варна-Шабла-Дуранкулак с връзка към Констанца, скоростен път Русе-Шумен, модернизация на ж.п. линията Русе-Варна;
- Изграждане на планираните участъци от АМ “Хемус” и скоростни пътища, подобряващи транспортната достъпност до и между областните центрове: скоростен път II 29: Варна – Добрич с продължение към Силистра и връзка към Р Румъния и гр. Тараклия в Република Молдова; Рехабилитация и реконструкция на републикански път Русе- Разград- Търговище- Омуртаг- Котел- Петолъчка -АМ „Тракия”, свързващ Русе и р. Дунав с автомагистрала „Тракия”;
- Рехабилитация, реконструкция, модернизация и пускане в експлоатация на летище Търговище. Изграждане на логистичен център;
- Прилагане на мерките и проектите на интегрирания план за градско възстановяване и развитие на Варна, Шумен, Добрич, Търговище в периода 2014-2020, свързани с обновяване на производствени зони, жилищни зони и централни градски части. Рехабилитация, реконструкция, модернизация и пускане в

експлоатация на летище Търговище. Изграждане на логистичен център край Шумен;

- Включване на малките градове от 4-то йерархично ниво за изготвяне и прилагане на ИПГВР за следващия планов период по програмите ПРСР и ОПРР с оглед подобряване на градската им среда и обектите за публични услуги с надобщинско значение;
- Създаване на регионални иновационни центрове, които да подпомогнат развитието на конкурентоспособността на икономиката в по-малките градове;
- Развитие на мрежа от центрове за социални услуги в малките градове;
- Подобряване на телекомуникационните услуги в селските райони.

▪ **Приоритет 3.3. Стимулиране на вътрешнорегионалното и междурегионалното и трансгранично сътрудничество и партньорство**

Този приоритет е насочен към активизиране на сътрудничество и партньорство във всички посоки – вътре в региона, с другите региони на страната и извън страната. Поради своето местоположение районът има големи шансове за развитие на трансгранично и транснационално сътрудничество и за прилагането на макрорегионални стратегии в рамките на Черноморското териториално сътрудничество и Националната стратегия по интегрирана морска политика. Чрез насърчаване на икономическия, културния и социалния обмен сътрудничеството дава шансове да се постигне икономически растеж и устойчивост на развитието.

- ~ **Специфична цел 3.3.1. Засилване на сътрудничеството и партньорството между общините и областите на района за реализиране на съвместни инициативи и прилагане на стратегии за местно развитие на проблемни райони**
- ~ **Специфична цел 3.3.2. Развитие на сътрудничество с другите региони, в т.ч. трансгранично.**

Специфичните цели са свързани с обмен на опит по тематични направления между партньорите на територията страната и на ЕС за идентифициране, трансфер и разпространение на добри практики в областта на устойчивото развитие на градските и селските райони; насърчаване на трансграничната мобилност, анализ на тенденции в развитието на регионите в контекста на целите за териториално сближаване и хармонично развитие на цялата територия на ЕС чрез проучвания, събиране на данни и

други мерки. Добри възможности за отключване на потенциала на района, граничещ с Черно море предлага участието в изпълнението на Интегрираната морска политика на ЕС. От особено важно значение е вътрешнорегионалното сътрудничество, което може да се прояви като сериозен инструмент за туширане на различията и неравенствата в района. Пренасянето на положително влияние от страна на големите урбанистични центрове към малките в периферията и селските райони ще има положителен ефект за тяхното оживяване. Организирането на проблемните ареали от периферни общини със затруднено социално-икономическо състояние за общи действия на основата на общи стратегии е реален път за откриване и събуждане на местните потенциали за реализиране на растеж и напредък.

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към:

- Реализиране на съвместни инициативи и партньорства между общините и областите в района с други райони в и извън страната, за опазване на нематериалното културно наследство, чрез насърчаване на неговите носители да практикуват, популяризират и предават своите традиционни и автентични дейности и умения на следващите поколения;
- Насърчаване на културните и образователни мрежи за обмен в общностите на Черноморския басейн;
- Трансгранично сътрудничество и партньорство за създаване и развитие на нови информационни и търговски връзки между районите от Черноморския басейн;
- Проучване и създаване на трансграничен регионален туристически продукт “Влажни зони и птици”.

5. ОБЩА ОЦЕНКА НА НЕОБХОДИМИТЕ РЕСУРСИ ЗА ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА РПР НА СИР

Съгласно чл. 26 от Закона за регионалното развитие, източници за финансиране на регионалното развитие са:

- държавен бюджет;
- общински бюджети;
- средства на физически и юридически лица;
- европейски средства (от фондове на ЕС);
- международни финансови институции;
- други източници, определени със закон.

Основната маса от финансови средства се формира от националното публично

финансиране /държавен и общински бюджети/ и средствата от фондове на ЕС. Средствата от международни финансови институции, имащи предимно характер на заемни средства, допълват първите два източника.

Публичната намеса при осъществяването на конкретни мерки и дейности (проекти) по Плана, удовлетворяваща критериите по чл. 107(1) на Договора за функциониране на Европейския Съюз, ще се осъществява при съобразяване с разпоредбите на националното и европейско законодателство в областта на държавните помощи.

На този етап оценката на ресурсите има само рамков характер. Определените индикативни стойности посочват необходимите нива на финансиране за постигане на стратегическите цели и изпълнение на приоритетите на плана, без да имат пряко отношение към реалното разпределение на ресурсите в областта на регионалната политика по оперативни програми и фондове.

Заложените в РПР на СИ район цели и приоритети ще бъдат постигнати чрез изпълнение на проекти по различни секторни програми, общински планове, програми за трансгранично сътрудничество, проекти с публично-частно партньорство. Финансовата рамка обхваща общия обем на необходимите финансовите средства за целия програмен период 2014-2020 г. Средствата са разпределени по приоритети, като за база е взета зададената от НСРР 2012-2022г. обща индикативна финансова рамка за всеки от районите от ниво 2 /за СИР - 1,8 млрд. лв/.

Таблица 3а: *Индикативни ресурси за постигане целите и приоритетите на РПР на СИР**

Стратегически цели/ Приоритети	Относителен дял /%/	Индикативна стойност /млн лв/
СЦ 1 "Повишаване конкурентоспособността на района чрез активиране на специфичния му потенциал, съчетано с опазване на околната среда"	34	384,88
Приоритет 1.1. Повишаване на иновационния потенциал и научното и технологичното развитие в района	5	56,6
Приоритет 1.2. Подкрепа за икономика, свързана с морето	5	56,6
Приоритет 1.3. Подобряване конкурентоспособността на селскостопанското производство и активизиране на селските райони	4	45,28
Приоритет 1.4. Разнообразяване на регионалния туристически продукт и активно включване на природното и културно богатство на хинтерланда	5	56,6
Приоритет 1.5. Опазване на околната среда в района и щадящо използване на териториалните	15	169,8

ресурси		
СЦ 2 “Повишаване на социалния капитал на района чрез подобряване стандарта на живот и качеството на жизнената среда”	26	294,32
Приоритет 2.1 Подобряване достъпа до пазара на труда, заетостта и доходите	3	33,96
Приоритет 2.2 Подобряване на качеството и достъпа до здравни, образователни, социални и културни услуги	3	33,96
Приоритет 2.3. Интегрирано селищно развитие и екологизация на жизнената среда	20	226,4
СЦ 3 “Балансирано териториално развитие и сътрудничество чрез подобряване на свързаността и функционалната интегрираност на система от урбанизационни центрове”	40	452,8
Приоритет 3.1. Подобряване на вътрешно регионалната свързаност и достъпност до обекти за услуги, туризъм, рекреация, култура	12	135,84
Приоритет 3.2. Подкрепа за развитие на йерархизирана система от градове–центрове и малки градове в селските периферии на района	25	283
Приоритет 3.3. Стимулиране на вътрешнорегионалното и междурегионалното и трансгранично сътрудничество и партньорство	3	33,96
Общо РПР на СИ район	100	1132

* Без средства от КФ, ЕЗФРСР и други обществени фондове и предприятия (FLAG, ПУДООС)
Източник: *НСРР, проучвания*

Финансовите разчети са изготвени по начин, който гарантира, че средствата за сметка на централния бюджет и на другите обществени фондове са в рамките на параметрите по годишния закон за държавния бюджет за съответната година и на определените с решение на МС разходни тавани по тригодишната бюджетна прогноза.

Изчисленията за финансирането от фондовете на ЕС и републиканския бюджет са направени на база нива на съфинансиране, представени в предложенията на Европейската комисия за нови регламенти на структурните инструменти на ЕС (октомври 2011 г.). Във връзка приемане от Министерският съвет на средносрочна бюджетна прогноза за тригодишен период посочените размери на средствата от ЕС и националното участие могат значително да се различават от тези, които ще бъдат в одобрените програми и съответно по параметрите на Закона за държавния бюджет за съответната година. Разходите, финансирани от общините, са прогнозирани на основата на данни за капиталови разходи в общинските бюджети за 2011 и 2012 г. (Източник Министерство на финансите). Средствата от други национални публични фондове и предприятия (по примера на Фонд ФЛАГ и ПУДООС) са представени, като е използван досегашния им

опит за предоставяне на средства за преки инвестиции в проекти за развитие или под формата на кредити и мостово финансиране с краткосрочен характер. Подобен подход е използван и за прогнозиране на ресурсите, които могат да бъдат предоставени по линия на международни финансови институции (ЕИБ, ЕБВР) в средносрочен до дългосрочен план, включително чрез специализирани инструменти за финансов инженеринг в рамките на ЕС по примера на JASPERS, JEREMIE, JESSICA.

Средствата за финансиране на РПР на СИР 2014-2020 г. от ЕСФ, КФ, ЕЗФРСР, ЕФМДР, други обществени фондове и предприятия (Фонд ФЛАГ и ПУДООС) и ЕИБ, ЕБВР са представени общо на отделни редове.

Таблица 3б: Обща оценка на необходимите финансови ресурси за постигане на целите на РПР на СИР 2014-2020 г. по приоритети и източници на финансиране (млн. лева)

Приоритет/ финансов инструмент	Обща оценка на необходимите финансови ресурси	Обществен сектор							Други финансови инструменти	
		Участие на Европейския съюз			Национално обществено участие					
		Общо	ЕФРР	Принос на други фондове на ЕС	Общо	Централен бюджет	Местни бюджети	Други обществени фондове и предприятия (FLAG, ПУДООС)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Приоритет 1.1. Повишаване на иновационния потенциал и научното и технологичното развитие в района	56,6	45,28	45,28		11,32	10,528	0,792			
Приоритет 1.2. Подкрепа за икономика, свързана с морето	56,6	45,28	45,28		11,32	10,528	0,792			
Приоритет 1.3. Подобряване конкурентоспособността на селскостопанското производство и активизиране на селските райони	45,28	36,224	36,224		9,056	8,422	0,634			
Приоритет 1.4. Разнообразяване на регионалния туристически продукт и активно включване на природното и културно богатство на хинтерланда	56,6	45,28	45,28		11,32	10,528	0,792			
Приоритет 1.5. Опазване на околната среда в района и щадящо използване на териториалните ресурси	169,8	135,84	135,84		33,96	31,583	2,377			
Приоритет 2.1. Подобряване достъпа до пазара на труда, заетостта и доходите	33,96	27,168	27,168		6,792	6,317	0,475			

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

Приоритет 2.2 Подобряване на качеството и достъпа до здравни, образователни, социални и културни услуги	33,96	27,168	27,168		6,792	6,317	0,475		
Приоритет 2.3. Интегрирано селищно развитие и екологизация на жизнената среда	226,4	181,12	181,12		45,28	42,110	3,170		
Приоритет 3.1. Подобряване на вътрешно регионалната свързаност и достъпност до обекти за услуги, туризъм, рекреация, култура	135,84	108,672	108,672		27,168	25,266	1,902		
Приоритет 3.2. Подкрепа за развитие на йерархизирана система от градове–центрове и малки градове в селските периферии на района	283	226,4	226,4		56,6	52,638	3,962		
Приоритет 3.3. Стимулиране на вътрешнорегионалното и междурегионалното и трансгранично сътрудничество и партньорство	33,96	27,168	27,168		6,792	6,317	0,475		
Общо ЕСФ	17,4			17,4					
Общо КФ	493			493					
Общо ЕЗФРСР	68			68					
Общо ЕФМДР	80			80					
Общо други обществени фондове и предприятия (FLAG, ПУДООС)	107							107	
Общо ЕИБ, ЕБВР, инструменти за финансов инженеринг (по примера на JESSICA, JEREMIE, JASPERS)	99								99
ОБЩО	1996,4	905,6	905,6	658,4	226,4	210,554	15,846	107	99

При разпределението на необходимите финансови ресурси за регионално развитие по години за периода 2014-2020 г., аналогично на подхода при НСРР е използван опита в използването на средствата по действащите оперативни програми за България, съфинансирани от фондовете на ЕС, както и добрите практики в други региони и страни

при усвояването на национални и европейски средства за интегрирано развитие. Прогнозираните финансови средства за всяка от годините през визирания период са представени с натрупване, като включват кумулативно средствата използвани през предходните години и отразяват достигнатата степен на реализиране на ресурсите за регионално развитие в дял от общия обем на средствата за целия период, както следва:

Таблица 4: Индикативно разпределение на необходимите финансови ресурси с натрупване по години и приоритети за постигане на целите на РПП (млн. лева)

Стратегически цели/ Приоритети	Индикативна стойност	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	/млн. лв/	10%	20%	35%	55%	75%	90%	100%
СЦ 1 "Повишаване конкурентоспособността на района чрез активизиране на специфичния му потенциал, съчетано с опазване на околната среда"	612	61,2	122	214	337	459	551	612
Приоритет 1.1. Повишаване на иновационния потенциал и научното и технологичното развитие в района	90	9	18	31,5	49,5	67,5	81	90
Приоритет 1.2. Подкрепа за икономика, свързана с морето	90	9	18	31,5	49,5	67,5	81	90
Приоритет 1.3. Подобряване конкурентоспособността на селскостопанското производство и активизиране на селските райони	72	7,2	14,4	25,2	39,6	54	64,8	72
Приоритет 1.4. Разнообразяване на регионалния туристически продукт и активно включване на природното и културно богатство на хинтерланда	90	9	18	31,5	49,5	67,5	81	90
Приоритет 1.5. Опазване на околната среда в района и щадящо използване на териториалните ресурси	270	27	54	94,5	149	203	243	270
СЦ 2 "Повишаване на социалния капитал на района чрез подобряване стандарта на живот и качеството на жизнената среда"	468	46,8	93,6	164	257	351	421	468
Приоритет 2.1 Подобряване достъпа до пазара на труда, заетостта и доходите	54	5,4	10,8	18,9	29,7	40,5	48,6	54
Приоритет 2.2 Подобряване на качеството и достъпа до здравни, образователни, социални и културни услуги	54	5,4	10,8	18,9	29,7	40,5	48,6	54
Приоритет 2.3. Интегрирано селищно развитие и екологизация на жизнената среда	360	36	72	126	198	270	324	360
СЦ 3 "Балансирано териториално развитие и сътрудничество чрез подобряване на свързаността и функционалната интегрираност на система от урбанизационни центрове"	720	72	144	252	396	540	648	720
Приоритет 3.1. Подобряване на вътрешно регионалната свързаност и достъпност до обекти за услуги, туризъм, рекреация, култура	216	21,6	43,2	75,6	119	162	194	216
Приоритет 3.2. Подкрепа за развитие на йерархиизирана система от градове–центрове и малки градове в селските периферии на района	450	45	90	158	248	338	405	450

Приоритет 3.3. Стимулиране на вътрешнорегионалното и междурегионалното и трансгранично сътрудничество и партньорство	54	5,4	10,8	18,9	29,7	40,5	48,6	54
Общо РПР на СИ район	1800	180	360	630	990	1350	1620	1800

Най-голям обем от средства ще концентрира стратегическата цел, насочена към постигане на балансирано териториално развитие, свързаност и **функционална интегрираност на системата от урбанизационни центрове /40%/**, следвана от **икономическата цел за повишаване конкурентоспособността на района /35%/** и **целта за повишаване на социалния капитал на района /25%/**.

Тематичната концентрация на ресурсите по приоритети на РПР маркира най-много средства /37%/ за инфраструктурно развитие в рамките на Приоритета за подкрепа за развитие на йерархизирана система от градове–центрове /25%/ и Приоритета за вътрешно регионална свързаност и достъпност /12%/. На второ място /35%/ логично следват средствата за опазване на околната среда- 15%, свързани с Приоритета за щадящо използване на природните ресурси в рамките на Стратегическа цел 1 и 20% за екологизация на жизнената среда в рамките на Стратегическа цел 2. Приоритетите за повишаване конкурентоспособността на района чрез активиране на специфичния му потенциал в рамките на Стратегическа цел1 ангажират 19% от общите средства. Приоритетите, насочени към развитието на социалния капитал /към Стратегическа цел 2/ ангажират 6% от средствата, а Приоритетът за вътрешно регионално и междурегионално сътрудничество към Стратегическа цел 3 - 3%.

6. КРИТЕРИИ И ИНДИКАТОРИ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ПЛАНА.

За оценка на изпълнението на целите и приоритетите на РПР на СИР е дефинирана система от индикатори за наблюдение и оценка , който включва общи и специфични количествени индикатори:

6.1. Общи количествени индикатори.

Тези индикатори са посочени в НСРР на Република България за периода 2012-2022 г. за всеки от районите от ниво 2 с изходни и целеви стойности. Те са базирани на показателите в Националната програма за реформи и ще отразяват постигането на целите на Стратегия “Европа 2020”. На тях ще стъпва системата за наблюдение и оценка в областта на регионалната политика и развитието на регионите в ЕС през следващия планов и програмен период. Чрез тях ще се наблюдава и измерва постигането на целите и на РПР на СИР.

Таблица 5 (а, б, в) Общи количествени индикатори (ключови национални, по целите на Стратегия „Европа 2020” и глобални екологични):

- **Макроикономически пакет – изходни стойности на ключовите национални индикатори за СИР от ниво 2:**
 - ✓ БВП на глава от населението – 2010 г.;
 - ✓ Дял на БВП на човек от средната стойност за ЕС-27 – 2009 г.;
 - ✓ Коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години – 2011 г.;
 - ✓ Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години – 2011 г.
 - ✓ Общ доход средно на лице от домакинство в лв. – 2010 г.

Таблица 5 а. Ключови национални индикатори

	ИНДИКАТОРИ КЛЮЧОВИ ПОКАЗАТЕЛИ	стойности (Североизточен район от ниво 2)			Периодичност на събиране на инф.	Източник на инф.
		Изходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
1	БВП/човек - лева	7 613 (2010 г.)	8 100	9 000	ежегодно	НСИ
2	Дял на БВП на човек от средната стойност на ЕС27 - %	35,7 (2009 г.)	39	45	ежегодно	НСИ
3	Коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години - %	15,6 (2011г.)	15	14	ежегодно	НСИ
4.	Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години - %	53.6 (2011 г.)	55	58	ежегодно	НСИ
5.	Общ доход средно на лице от домакинство в лв.	3 315 (2010 г.)	3 550	4 050	ежегодно	НСИ

Източник: НСИ

- **Принос към стратегия „Европа 2020” – целеви стойности за България и по райони от ниво 2:**
 - ✓ Коефициент на заетост сред населението на възраст 20 – 64 г. – 2011 г.;
 - Коефициент на безработица сред младежите на възраст 15-29 г.
 - Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г. – 2011 г.
 - ✓ Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност (НИРД) в % от БВП – 2010 г.;
 - ✓ Цели „20/20/20” по отношение на климата/ енергията:
 - съкращаване на емисиите на CO₂
 - дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление – 2010 г.;
 - повишаване на енергийната ефективност;
 - намаляване на енергийната интензивност на БВП

- намален дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.) – 2011 г.;
- нарастване на дела на висшестите във възрастовата група от 30 – 34 г. – 2010 г.;
- намаляване на населението в риск от бедност или социално изключване – 2010 г.;

Таблица 5 б. Индикатори по целите на стратегия „Европа 2020“

ИНДИКАТОРИ		стойности (Североизточен район от ниво 2)			Периодичност на събиране на инф.	Източник на инф.
ЦЕЛИ НА СТРАТЕГИЯТА „ЕВРОПА 2020“		Изходни (2010)	Междини (2015)	Целеви (2020)		
1	Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години - %	61,0 (2011 г.)	64	70	Ежегодно	НСИ, Евростат
	- Коефициент на безработица сред младежите на възраст 15-29 г.					
	- Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г.	42,3 (2011 г.)	44	47	Ежегодно	Евростат
2	Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност - % от БВП	0,3 (2010 г.)	0,5	1	Ежегодно	НСИ
3	Цели „20/20/20“ по отношение на климата/ енергията:					
	- съкращаване на емисиите на CO ₂	-	-	20,0	Ежегодно	НСИ, ИАОС
	- дял на ВЕИ в брутното крайно потребление на енергия - %	13,8 (2010 г. – за България)	27,0	54,0	Ежегодно	НСИ, АУЕР
	- повишаване на енергийната ефективност - %			27	Ежегодно	НСИ, АУЕР
	- намаляване на енергийната интензивност на БВП - %			54,0	Ежегодно	НСИ
4	Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.) - %	18,7 (2011 г.)	16,7	14,0	Ежегодно	НСИ
	Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование - %	26,6 (2010 г.)	30,6	36,0	Ежегодно	НСИ
5	Население в риск от бедност или социално изключване – хил. души	496,0 (2010 г.)	485,0	465,0	Ежегодно	НСИ

Източник: НСИ, НСРР, проучвания

■ **Глобални екологични индикатори:**

- ✓ Относителен дял на антропогенно натоварените територии (инфраструктура, селища, промишлени обекти, добив) – 2006 г.
- ✓ Съотношение между горските, земеделските и урбанизираните територии – 2006 г.;
- ✓ Емисии на парникови газове (приравнени към CO₂ еквивалент) на жител от населението (т/ човек/ г.) -2006 г.;
- ✓ Разходи за ДМА с екологично предназначение – 2011 г.;
- ✓ Разходи за ДМА с екологично предназначение на човек от населението; 2011 г.;
- ✓ Дял от територията с висок риск от ерозия – 2006 г.;
- ✓ Регионален индекс за климатична сигурност – точки – 2010 г.

Таблица 5 в. Глобални екологични индикатори

	ИНДИКАТОРИ	стойности (Североизточен район от ниво 2)			Периодичност на събиране на инф.	Източник на инф.
		Изходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
1	Относителен дял на антропогенно натоварените територии (инфраструктура, селища, промишлени обекти, добив) – %	6,58 (2008 г.)	6,80	7,10	Различна периодичност в зависимост от данните, предоставяни в рамките на проект CORINE Landcover ¹	ИАОС
2	Съотношение между земеделските, горските и урбанизираните територии - %/ %/ %	67,55/ 25,21/ 6,58 (2008 г.)	67,50/ 25,23/ 6,61	67,40/ 25,27/ 6,67	Различна периодичност -CORINE Landcover	ИАОС
3	Емисии на парникови газове (приравнени към CO2 еквивалент) на жител от населението - т/ човек/ година	8,8 (2008 г.)	8,3	7,7	Различна периодичност – CORINE Landcover	ИАОС НСИ
4	Разходи за ДМА с екологично предназначение – млн. лв	171607 (2011 г.)	201 600	250 000	ежегодно	НСИ
5	Разходи за ДМА с екологично предназначение на човек от населението - лв.	178,39 (2011 г.)	198	228	ежегодно	НСИ
6	Дял от територията с висок риск от ерозия – %	65,61 (2008 г.)	64,6	62,6	Различна периодичност – CORINE Landcover	ИАОС
7	Регионален индекс за климатична сигурност - точки	26,92 (2010 г.)	32,92	41,92	Различна периодичност – съгласно изследвания	MPP

Източник: НСИ, НСРР, проучвания

6.2. Специфични количествени индикатори

С подбрани специфични количествени индикатори за наблюдение ще се проследява и отчита постигнатия напредък по изпълнението на специфичните цели и приоритетите за развитие на СИР.

Таблица 6: Специфични индикатори за проследяване реализацията на плана

	ИНДИКАТОРИ	стойности (Североизточен район от ниво 2)			Периодичност на събиране на инф.	Източник на инф.
		Изходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
	СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ					

¹ Проектът CORINE Landcover е част от европейската програма „Координация на информацията за околната среда (CORINE) и цели осигуряване на съвместима географска информация за земното покритие в страните от Европейския съюз – <http://www.eea.europa.eu/publications/COR0-landcover>

ИНДИКАТОРИ		стойности (Североизточен район от ниво 2)			Периодичност на събиране на инф.	Източник на инф.
		Изходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ						
Стратегическа цел 1: ”Повишаване конкурентоспособността на района чрез активизиране на специфичния му потенциал, съчетано с опазване на околната среда”						
Приоритет 1.1. Повишаване на иновационния потенциал и научното и технологичното развитие в района						
1.	Персонал, зает с НИРД в предприятия, държавен сектор, висшето образование и нетърговски организации /2010 г./	2 217	2 500	3 000	ежегодно	НСИ
2.	Приходи от дейността на МСП в млн. лв. /2010 г./	16 572	21 000	30 000	ежегодно	НСИ
3.	Относителен дял на заетите лица в МСП спрямо общия им брой в страната в % /2010 г./	12,3	12,4	12,5	ежегодно	НСИ
Приоритет 1.2. Подкрепа за икономика, свързана с морето						
4.	Брой реализирани нови проекти за подобряване на инфраструктурата, свързана с развитието на морската индустрия.	0	3	10	ежегодно	УО ОП, ИСУН
Приоритет 1.3 Подобряване конкурентоспособността на селскостопанското производство и активизиране на селските райони						
5.	Брой реализирани проекти за въвеждане на нови технологии в периферни селски райони	0	5	10	ежегодно	УО ОП, ИСУН
Приоритет 1.4. Разнообразяване на регионалния туристически продукт и активно включване на природното и културно богатство на хинтерланда						
6.	Реализирани приходи от нощувки в средствата за подслон и местата за настаняване в млн. лв. /2011 г./	223	229	240	ежегодно	НСИ
7.	Брой туристически атракции създадени/подобриени (бр.)	0	6	12	ежегодно	УО ОП, ИСУН
Приоритет 1.5. Опазване на околната среда в района и щадящо използване на териториалните ресурси						
8.	Количество продадена електро-енергия от ВЕИ в GWh	1 169	2 000	3 507	ежегодно	НСИ, АУЕР
9.	Индекс на климатична сигурност	26,92	28,0	30,0	ежегодно	НСИ, ИАОС
10.	Реализирани нови проекти за превантивна защита от природни бедствия.	0	5	10	ежегодно	УО ОП, ИСУН
Стратегическа цел 2: „Повишаване на социалния капитал на района чрез подобряване стандарта на живот и качеството на жизнената среда”						
Приоритет 2.1. Подобряване достъпа до пазара на труда, заетостта и доходите						
11.	Заетост на населението на възраст 20-64 г. в %	63,9	68	74	ежегодно	НСИ, АЗ
Приоритет 2.2. Подобряване на качеството и достъпа до здравни, образователни, социални и културни услуги						
12.	Брой нови/реhabилитирани здравни, образователни и социални заведения (бр.)	0	12	20	ежегодно	УО ОП, ИСУН
13.	Брой модернизирани и реконструирани сгради и обекти на културата (бр.)	0	5	10	ежегодно	УО ОП, ИСУН
Приоритет 2.3. Интегрирано селищно развитие и екологизация на жизнената среда						
14.	Население, живеещо на територия с изготвени планове за интегрирано градско развитие /Брой/	0	544 366	600 000	ежегодно	ИСУН, УО ОП
15.	Брой домакинства със санирани жилища /2011 г./	92 134	135 000	276 402	ежегодно	НСИ, УО ОП, ИСУН
16.	Относителен дял на населението, обслужвано от СПСОВ в % /2010 г./	37	50	65	ежегодно	НСИ
17.	Реконструирана водопроводна мрежа, км /2011 г./	236,98	340	500	ежегодно	ВиК-дружества
18.	Новоизградена водопроводна мрежа, км	0	40	100	ежегодно	ВиК-дружества
19.	Новоизградени водоизточници за питейно-битови цели, бр.	0	3	10	ежегодно	ВиК-

	ИНДИКАТОРИ	стойности (Североизточен район от ниво 2)			Периодичност на събиране на инф.	Източник на инф.
		Изходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
	СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ					дружества
20.	Новоизградени пречиствателни станции за питейни води, бр.	0	4	10	ежегодно	ВиК-дружества
21.	Урбанизирани територии (%) и население (%), включени към канализационната система /2011 г./	99,9	100	100	ежегодно	ВиК-дружества
Стратегическа цел 3: “Балансирано териториално развитие и сътрудничество чрез подобряване на свързаността и функционалната интегрираност на система от урбанизационни центрове						
Приоритет 3.1. Подобряване на вътрешно регионалната свързаност и достъпност до обекти за услуги, туризъм, рекреация култура						
22.	Рехабилитирана/реконструирана пътна мрежа с регионално и местно значение в км	0	200	400	ежегодно	НСИ, АПИ, УО ОП, ИСУН
23.	Население с подобрен транспортен достъп в %	35	65	95	ежегодно	НСИ, УО ОП, ИСУН
24.	Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет, вкл. и широколентова връзка от общото за страната в % /2011г./	23	43	75	ежегодно	НСИ
Приоритет 3.2. Подкрепа за развитие на йерархизирана система от градове–центрове и малки градове в селските периферии на района						
25.	Население, облагодетелствано от подобрена социална, образователна и здравна инфраструктура в малките градове в периферните селски райони в % от общото население	0	12,5	25	ежегодно	УО ОП, ИСУН
Приоритет 3.3. Стимулиране на вътрешнорегионалното и междурегионалното и трансгранично сътрудничество и партньорство						
26.	Брой проекти, насърчаващи правно-нормативното и административното сътрудничество и сътрудничеството между гражданите и институциите	0	2	4	ежегодно	УО ОП, ИСУН,
27.	Брой проекти / инициативи за трансгранично сътрудничество	13	30	50	ежегодно	УО ОП, ИСУН

Източник:НСИ, АПИ, ИСУН

Избраните индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението са съпоставими с текущите макроикономически и секторни процеси и с основните индикатори, използвани в системите за наблюдение по оперативните програми, а също така отразяват и спецификата на района. Те отговарят на изискванията на “Методическите указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-2020), Областни стратегии за развитие (2014-2020) и Общински планове за развитие (2014-2020) и са:

- ✓ **Конкретни** – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на специфична информация;
- ✓ **Измерими** - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;

- ✓ **Достъпни** - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;
- ✓ **Адекватни** - обосновани са, и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;
- ✓ **Обвързани са с времето** - на базата на периодична информация, позволяваща сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

7. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО, ОЦЕНКАТА И АКТУАЛИЗАЦИЯТА НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 г.

7.1. Предмет на наблюдение е изпълнението на целите и приоритетите, заложи в РПР, както и действията на административните структури, организацияте, и на физическите и юридическите лица, свързани с изпълнението на РПР.

7.2. Функциите по наблюдението на РПР на СИР включват:

- ✓ Наблюдение на изпълнението на РПР въз основа на определените макроикономически индикатори, индикаторите, отчитащи приноса към стратегия „Европа 2020”, глобалните екологични индикатори и другите специфични количествени индикатори по отношение на реализацията на целите, приоритетите и мерките за регионално развитие в СИР;
- ✓ Координация на дейностите по наблюдението на РПР с централните и местните органи на изпълнителната власт и със заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица;
- ✓ Обсъждане и одобряване на редовните годишни доклади и на заключителния доклад за изпълнението на РПР;
- ✓ Разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски - издаване на конкретни указания за преодоляването им;
- ✓ Определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на РПР;

7.3. Системата за наблюдение на РПР на СИР включва следните основни компоненти:

- ✓ *Системата от индикатори за наблюдение* – дефинирани в т. 4 и отчитащи специфичния характер на СИР, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, състоянието на равните възможности, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;
- ✓ *Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията* - наблюдението на изпълнението на РПР на СИР се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АПИ, Агенция за чуждестранни инвестиции, Агенция за устойчиво енергийно развитие, Агенцията по заетостта, както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроенята на населението, живеещо в общините на района.
- ✓ *Финансовото и техническото обезпечаване* на дейността по наблюдението на РПР се осигурява от бюджета на МРР и областните администрации в района.
- ✓ *Действията на органите за управление, наблюдение, организацията и методите на тяхната работа*; **Регионалният съвет за развитие на СИР** отговаря за провеждането на държавната политика за регионално развитие в района. Той обсъжда и одобрява проекта на Регионалния план за развитие при спазване на принципа за партньорство, обсъжда и съгласува конкретните мерки; наблюдава изпълнението на регионалния план, отчита изпълнението му на основата на изготвяните годишни доклади, по които дава становище. РСР осъществява взаимодействие с областните съвети за развитие и с централните органи на изпълнителната власт, обсъжда и съгласува проектите на стратегиите за развитие на областите в СИ район за планиране. **Областните управители и Областните съвети за развитие** оказват съдействие при разработването, изпълнението, контрола и оценката на РПР; координират подготовката на проекти в съответствие с областната стратегия за развитие и с предвижданията на РПР. **Местните власти** участват в реализацията на мерките и постигане на целите на РПР чрез приемането на общински планове за развитие и програмите за реализация на общинските планове за развитие. Местните власти осигуряват собствени финансови ресурси и мобилизират такива на социалните партньори на местно ниво за реализация на проекти и дейности в техните планови документи.

Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частния сектор активно участват в процеса на разработване на РПР и наблюдение изпълнението на плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на плана. Тази група от участници ще бъде пряко включена и в реализацията на проекти и дейности, основно насочени към подобряване на средата за регионално развитие. Резултатите от наблюдението на регионалните планове за развитие се отчитат при изпълнението на съответните областни стратегии за развитие и на Националната стратегия за регионално развитие.

- ✓ *Системата на докладване, форми и начини за осигуряване на публична информация.* За изпълнението на РПР, се извършват *междинна* (съгласно чл. 33, ал. 1 от ЗРР) и *последваща* (съгласно чл. 34, ал. 1 от ЗРР) оценки. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на регионалния план, да го подобрят като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране. Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности, тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Съгласно чл. 32. ал. 1 от ЗРР, в процеса на разработването на Регионалния план за развитие на Североизточен район 2014-2020 г. беше изготвена *Предварителна оценка*, която съгласно чл. 32. ал. 2 от ЗРР включва: оценка за социално-икономическото им въздействие и екологична оценка по реда на Закона за опазване на околната среда. Процедурите по екологичната оценка на плана приключиха с постановено на 15.05.2013 г. Становище по ЕО от министъра на околната среда и водите.

- ~ Резултатите от наблюдението на РПР се обобщават в изготвени, на основание чл. 86. ал. 1 от ППЗРР, редовни *Годишни доклади*, които, съгл. чл. 87 от ППЗРР, съдържат информация за: общите условия за изпълнение на РПР и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на РПР

въз основа на индикаторите за наблюдение; действията, предприети от РСР с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на регионалния план за развитие; заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението; Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на РПР осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка. Срокът за разработване и внасяне на годишния доклад за обсъждане и одобряване от регионалния съвет за развитие, съгласно чл. 86, ал. 3 от ППЗРР е 30 юни на всяка следваща година.

~ По решение на органа за наблюдение – РСР, или по искане на министъра на регионалното развитие могат да се изготвят и доклади за отделен случай или за отделен период, както и по определена тема или специфичен проблем. Докладите се разработват със съдействието на териториалното звено на МРР за стратегическо планиране и координация в района.

~ *Междинната оценка* се извършва не по-късно от 4 години от началото на периода на действие на документа за стратегическо планиране и съгласно чл. 33, ал. 2 от ЗРР включва: оценка на първоначалните резултати от изпълнението; оценка на степента на постигане на съответните цели; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки за актуализация на съответния документ.

На база на междинната оценка е възможно да се инициира актуализация на РПР, за да се направят необходимите корекции в документа и да се предприемат мерки, за да се осигури реализиране на заложените цели и приоритети, като се отговори на актуалните нужди на района.

Условията, редът и сроковете за актуализиране на Регионалните планове за развитие са регламентирани от ППЗРР. Съгласно чл. 19, ал. 1. от ППЗРР, Регионалният план за развитие се актуализира: при актуализация на Националната стратегия за регионално развитие; при съществени промени в икономическите и социалните условия в съответния район от ниво 2; в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС; на основата на резултатите от междинната или последващата оценка. Съгласно чл. 19, ал. 2 от ППЗРР, за актуализиране на регионалния план за развитие се разработва актуализиран документ за изпълнение за остатъка от периода на неговото действие. Съгласно чл. 19, ал. 3 от ППЗРР, изработването и приемането на документа по ал. 2 се

извършва при условията и по реда за разработване и приемане на регионалния план за развитие.

Актуализация на РПР СИР 2014-2020 г. се препоръчва след приемането и одобряването от ЕК на оперативните програми за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ от Европейските фондове за програмния период 2014-2020 г., едновременно с изготвянето на първия годишен доклад за наблюдение изпълнението на РПР СИР 2014-2020 г., с оглед необходимостта от фокусиране на стратегическата рамка за развитие на Североизточен район върху тематичните области на интервенции по ОП за следващия програмен период. При установено несъответствие между възприетата стратегия в СИР и съответните ОП, следва да бъдат предприети необходимите действия за актуализация, с оглед постигане на ефективност и ефикасност при изпълнение на целите на регионалната политика и усвояване на средствата от структурните инвестиционни фондове на ЕС.

~ *Последващата оценка* се извършва не по-късно от една година след изтичане на периода на действие на регионалния план за развитие и съгласно чл. 34, ал. 2 от ЗРР дава представа за степента на цялостното изпълнение на плана. Целта на този вид оценка е да се види доколко, дори след предприетите мерки в резултат на междинната оценка, заложените цели и приоритети са изпълнени и е достигнато очакваното развитие. На база на тази оценка могат да се направят основни изводи и констатации за всеки от етапите на регионалното развитие в съответния район.

Последващата оценка включва: оценка на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите; оценка на общото въздействие; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално развитие.

Резултатите от последващата оценка се вземат предвид при разработването/актуализацията на плана за следващия период на планиране.

Междинната и последващата оценка на регионалния план за развитие се обсъждат в Регионалния съвет за развитие по предложение на неговия председател. Резултатите от междинната и последващата оценка на регионалния план за развитие се внасят от министъра на регионалното развитие за обсъждане и одобряване в Министерския съвет.

В изпълнение на предвидените в Становището на МОСВ по ЕО на РПР СИР 2014-2020, мерки за наблюдение и контрол при прилагане на РПР на СИР 2014-2020 г., Министерството на регионалното развитие следва, **в рамките на предвидените междинна и последваща оценка на плана**, да изготвя **Доклади по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда при прилагането на РПР на СИР 2014-2020 г.**, включително на мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия от осъществяването на плана. Изготвените доклади, които да представляват и доклади по смисъла на чл. 30, ал. 1 от Наредбата за ЕО, да се представят своевременно в МОСВ (дирекция «Превантивна дейност») за одобряване, преди обсъждането на междинната и последващата оценка на плана от Регионалния съвет за развитие.

Наблюдението и контролът на въздействията върху околната среда при прилагането на РПР на СИР 2014-2020 г. е необходимо да се извършват въз основа на специфичните екологични индикатори за проследяване на реализацията на плана, предвидени в т. 7 на проекта на плана, и следните допълнителни мерки и индикатори:

Мярка: *Осигуряване на добро качество на питейните води;*

Индикатори: Реконструирана водопроводна мрежа, км; Новоизградена водопроводна мрежа, км; Новоизградени водоизточници за питейно-битови цели, бр.; Новоизградени пречиствателни станции за питейни води, бр.; Източник на информация за стойностите на индикаторите - ВиК-дружествата.

Мярка: *Развитие на канализационната система;*

Индикатор: Урбанизирани територии (%) и население (%), включени към канализационната система; Източник на информация за стойностите на индикатора - ВиК-дружествата.

При констатирани неблагоприятни последствия върху околната среда да се предложат и предприемат своевременни мерки за възможното им отстраняване.

През периода на действие на регионалния план за развитие могат да се извършват допълнително тематични оценки и оценки за специфични случаи по преценка на органите за управление на регионалното развитие.

Диаграма 1: План, систематизиращ действията по наблюдение и оценка на РПР, документите и сроковете им за изработване.

8. МЕХАНИЗМИ ЗА ПРИЛАГАНЕ ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ.

Съгласно Закона за регионалното развитие, един от основните принципи, на които се основава провеждането на държавната политика за регионално развитие, е принципът за партньорство, публичност и прозрачност на всички нива, при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката. В съответствие със закона, и за повишаване на устойчивостта на взетите решения и планираните цели и задачи, както и за ефективността на тяхната реализация, важен механизъм е прилагането на принципа на партньорство. А чрез осигурената информация и публичност на всички нива се гарантира неговия успех и широка обществена подкрепа.

Основната цел на прилагането на информираност и публичност във връзка с РПР е да се повиши обществената осведоменост, както и прозрачността относно прилагането на мерките за регионално развитие.

Основна отговорност за осигуряване на информация и публичност на процеса на разработване, съгласуване, актуализиране и изпълнение на РПР, имат Министерът на регионалното развитие и областните управители в съответствие със своите компетенции. Но във всички етапи ще участват, и ще се разпределят отговорности между всички групи партньори: административни структури (централни, териториални) на изпълнителната власт, икономически и социални партньори, НПО, граждански сдружения, широка общественост, като в зависимост от етапа, нивото на съучастие ще бъде в различна степен. Ще се прилагат и трите форми на взаимодействие между целевите групи: информиране, консултиране и съгласуваност, ангажираност и активно участие.

Механизмът за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация ще се разгледа в следните аспекти:

- ✓ В процеса на изготвянето на РПР на СИР:

РПР на СИР се разработи чрез прилагане на принципа на партньорство. Проведоха се консултации и предварителна съгласуваност с ангажиране и активно участие на представители на заинтересуваните страни. Предвид ориентираността на плана основно към дейности в сферата на компетенция на местните и регионални власти, като ключови партньори на регионално равнище са Национално сдружение на общините в Република България, регионални структури на национално представените работодателските организации, браншови и синдикални организации, НПО, изследователски и университетски институции. Обменът на мнения и информация се състоя и чрез провеждане на анкети, попълване на въпросници, вземане на интервюта и отзиви. Даде се възможност за изразяване на мнения и представяне на предложения чрез формални и неформални работни срещи с по-тесен кръг участници, основани на принципа на партньорството - власти на различните равнища, социални и икономически партньори, гражданско общество и др., осъществяване на широко консултиране чрез организиране на публични консултации, в т.ч. и чрез интернет. Получените в хода на проведените обществени консултации, предложения и мнения на представителите на заинтересованите страни, гражданските сдружения съдействаха за подобряване качеството на документа и обогатяване на предвидените дейности за постигане целите на РПР СИР 2014-2020 г. Справки за отразяване на изразените в хода на обществените консултации мнения и за резултатите от анкетното проучване са представени в приложение към плана.

Проектът на Регионалния план за развитие на Североизточен район за периода 2014-2020 г. беше двукратно обсъден и одобрен от Регионалния съвет за развитие в Североизточен район. С Решение № 5.1/Протокол №15/04.12.2012 г., на основание чл. 49, т. 1, т. 4 от ППЗРР, на свое заседание, Регионалният съвет за развитие в Североизточен район обсъди и одобри проекта на Регионалния план за развитие на Североизточен район 2014-2020 г. и перспективите за развитие на района в контекста на плана и във връзка с отразяване на целите и приоритетите на интегрираната морска политика, предвид възможността за финансиране през новия програмен период на дейности в тази сфера. Обсъдените становища и предложения бяха отразени в проекта на плана. За обсъждането с право на съвещателен глас, на заседанието присъстваха кметове на общини от СИР, представители на морски институции и организации от района и на Сдружение „Форум Гражданско участие”.

Предварителната, в т.ч. Екологичната оценка на проекта на РПР СИР 2014-2020 г. бяха представени от консултантите и обсъдени на заседание на Регионалния съвет за развитие в Североизточен район (Протокол №16/07.03.2013 г.). На заседанието с право на

съвещателен глас, присъстваха представители на: БДУВЧМР – Варна, академичните институции и неправителствения сектор, Сдружение „Форум Гражданско участие”.

С Решение № 4.1/Протокол №17/29.05.2013 г. на свое заседание, Регионалният съвет за развитие в Североизточен район, на основание чл. 49, т. 4 от ППЗРР, одобри проекта на Регионалният план за развитие на СИР 2014-2020 с направените допълнения в съответствие с Предварителната, в т.ч. Екологичната оценка на плана и издаденото Становище № 2-1/2013 г. по екологичната оценка на плана от компетентния орган – министъра на околната среда и водите. На заседанието с право на съвещателен глас присъства представител на Сдружение „Форум Гражданско участие”, с цел ангажиране на гражданските сдружения в процеса на планиране на регионалното и местно развитие.

✓ По време на изпълнението на РПР:

В процеса на изпълнение на РПР основните инструменти за осигуряване на информация и публичност са годишните доклади и междинната оценка, както и последващата оценка след края на периода на действие на плана. Те ще бъдат изготвени и обсъдени при спазване и изпълнение на основните форми на взаимодействие за осъществяване на партньорства и осигуряване на публичност: информиране, консултиране и съгласуваност, и с активно участие на всички заинтересувани страни. Ще се публикуват на страниците на областните администрации и на МРР в интернет. Информацията и данните, свързани с наблюдението на изпълнението на регионалния план за развитие, следва да се въвеждат в информационна система.

Поддържането на изградените вече ефективни партньорства ще даде възможност в процеса на изпълнение да се реализира по-голяма икономическа целесъобразност и да се укрепи потенциала за разкриване на нови пътища към привличането на средства.

Публично-частното партньорство като инструмент за оптимизиране на предоставяните продукти и услуги за обществото следва да бъде широко застъпен в процеса на изпълнение на РПР на СИР за периода 2014-2020. Мерките за насърчаване на формите на публично-частно партньорство при изпълнението на регионалния план за развитие следва да са в посока на:

- използването на стимули за развитие на икономически дейности на регионално и местно равнище като: рационално използване на държавната и общинската собственост, облекчаване на регулаторните режими, осигуряване на финансови и данъчни стимули, използване на подходящи схеми за дългово финансиране, инвестиции в инфраструктура, облекчаване на условията за кредитиране на малки

и средни предприятия и по-специално насърчаване на институциите за микрокредитиране и др.;

- привличане на външни инвеститори, създаване на нови производствени мощности като филиали или други форми на външни инвестиции, създаване на нови фирми, запазване и разширяване на съществуващия бизнес, осигуряване на помощ за местни фирми при разработване на нови продукти и навлизане на нови пазари, подкрепа за научно-изследователска и развойна дейност, стратегически инвестиции, подкрепа развитието на нов бизнес и предприемачество включващи дейности, отнасящи се до създаване на среда, която помага на хората да развиват предприемачески умения, както и осигуряване на подкрепа по време на инкубационния период на новия бизнес /бизнес инкубатори, рисково финансиране и програми за обучение на работна сила/, и др.
- подобряване разпространението на информация и обмен на най-добри практики, свързани с използването на ПЧП.

Ключово значение и роля за изпълнението на регионалния план за развитие на основата на ефективни партньорства и широка информираност и публичност на действията има изградената система за регионална координация, включително между оперативните програми, действащи на територията на района. Важен фактор са действията на партньорите за интегриране на глобалните екологични въпроси в процеса на планиране, избягване на потенциалните рискове от климатичните промени и постигане на климатична сигурност. Също така, в етапите на наблюдение и оценка на РПР е желателно активно участие на местните и регионалните екологични власти за своевременно координиране и комуникиране при разрешаване на потенциални „конфликти“ между развитието и околната среда. Това ще осигури последователност в изграждането на политиките чрез предварителен обмен на информация, форуми за „нов диалог“, консултации и ясни механизми за комбинирането на становищата на всички консултирани. Може да бъде сформирано звено, чиято задача ще бъде да контролира различията в политиките и да улеснява екологичната координация.²

За подпомагане процеса на партньорското участие и за осигуряване на добър информационен поток могат да бъдат използвани следните инструменти:

- интерактивна електронна страница;
- съвещаване чрез електронни пощи;

² „Интеграция на проблемите на околната среда в регионалното планиране и териториалното устройство в България“ по Проект “Конвенциите от Рио” http://gis.gea.uni-sofia.bg/mmgis/rioconventions/sites/default/files/Core%20Course%20Manual_editted%20final%20BG.pdf

- напечатани брошури, обобщаващи целта и приоритетите на РПР, източници на информация и полезни контакти при прилагането на плана;
- провеждане на конференции, за да се представи процесът на изпълнение на РПР на партньорите и др.

9. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРЕДВАРИТЕЛНАТА ОЦЕНКА НА РПР СИР 2014-2020

Предварителната оценка е извършена в съответствие с чл. 32 на Закона за регионално развитие и Правилника за неговото прилагане. Оценката е разработена паралелно с изготвянето на регионалния план за развитие. Целта на оценката е да подпомогне процеса на изготвяне на плана, като предостави независимо мнение и препоръки за подобряване на неговото качество. В рамките на извършената външна оценка са анализирани отделните части на РПР на СИР, както следва: *Оценка на обхвата и фокуса на анализа на актуалните тенденции и процеси, проблеми и потенциали на икономическото, социалното, инфраструктурното и екологичното развитие на района, включително и по отношение на състоянието и потенциала за териториално сътрудничество на районите от ниво 3 в контекста на кохезионната политика на ЕС; Анализ на степента на интегриране на глобалните цели за опазване и възстановяване на околната среда и включване на проблемите, свързани с адаптирането на района към изменението на климата; Оценка на съответствието и обвързаността на SWOT-анализа; Оценка на реалистичността и приложимостта на визията, целите и приоритетите за развитие на района за периода 2014-2020 г., интегрираността и взаимодействието между отделните приоритети и стратегически цели, както и тяхното съответствие и обвързаност с релевантните стратегически документи на национално и европейско ниво; Преценка на обема и ефективността на предвидените финансови ресурси за постигането на целите на плана; Анализ на уместността, яснотата и броя на индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на плана; Оценка на описаните действия и механизми за наблюдение, оценка и актуализация на РПР, включване на партньорите в процеса на тяхното разработване и изпълнение, на дейностите за информационно осигуряване и публичност на плана.*

Оценката е извършена, като са взети предвид Методическите указания за разработване на РПР (2014-2020) на районите от ниво 2 на МРР от септември 2011 г., Насоките на ЕК относно осъществяването на предварителни оценки за програмния период 2014-2020 за програми, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие,

Европейския Социален фонд и Кохезионния фонд, както и добри насоки и практики при осъществяване на оценки на програми и проекти.

Направената оценка потвърждава, че РПР на СИР 2014-2020 г. е изготвен в съответствие с Методическите указания на МРР за разработване на Национална стратегия за регионално развитие 2012-2020 г., Регионални планове за развитие, Областни стратегии и Общински планове за развитие за периода 2014-2020 г. и е съобразен със Заданието на Възложителя, с приоритетите, целите и мерките, заложи в Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г. и Националната програма за развитие „България 2020“. Регионалният план отчита основните постановки на Стратегията „Европа 2020“ и на новата Кохезионна политика на ЕС за периода 2014-2020 г.

Степен на отразяване на препоръките от Доклада за предварителна оценка на проекта на Регионалния план за развитие на Североизточен район 2014-2020 г.:

Препоръки към социално-икономическия анализ

Отразена е препоръката анализът да установи настъпилите промени за периода 2007-2011 г. в икономическото, социалното, инфраструктурното развитие и състоянието на околната среда в района и в съставляващите го области, като е уеднаквена базовата статистическа информация за периода 2007-2011 г. За отделни сектори, тази препоръка е отразена съобразно наличните актуални статистически данни в официалните източници на информация.

Отразена е препоръката, при определяне на потенциала и възможностите на района за следващия програмен период, да бъдат посочени данни за състоянието и перспективи за развитие на важните за района икономически сектори - морска индустрия, химическа промишленост, селско стопанство, търговия и лека промишленост. Посочените сектори са дефинирани като структуроопределящи за района. Анализирани са и приоритетните за района секторни политики: Транспортна политика, Енергийна политика, Политика за опазване на околната среда, Политика за туризма, Интегрирана морска политика.

Отразени са препоръките да бъдат изведени в приложения резултатите от анкетното проучване сред местните администрации и частта „Състояние на регионалната икономика и тенденции“.

Отразена е препоръката да бъдат отбелязани коректно всички източници на информация.

Препоръки към анализа на интегриране на глобалните цели за опазване и възстановяване на околната среда и адаптирането на района към изменението на климата

Отразена е препоръката да се добави анализ на климатичната сигурност на района . Анализът на климатичната сигурност е обособен в отделна секция, като са описани 7-те тематични области, въз основа на които се оценява индекса за КС и се следи състоянието на региона, посочени са оценките по тематични области и общата оценка за района.

Препоръки към SWOT-анализа

Отразена е препоръката да се преработят отделни точки от „силни страни” и „слаби страни”, като информацията е допълнена и доразвита в социално-икономическия анализ. В съответствие с препоръката, формулираните заплахи са допълнени и съобразени с актуалните проблеми за района.

Препоръки към стратегическата част - визията, целите и приоритетите за развитие на района за периода 2014-2020 г.

Отразена е препоръката да се прецизира съдържанието на визията. Определените приоритети и специфични цели са съобразени с насоките на НСРР 2012-2022 г. като брой и начин на формулиране, както и със спецификата на района и възможността за реализиране, като са отчетени и резултатите от проведеното анкетно проучване.

Отразена е препоръката да се отчете спецификата на региона по отношение на вътрешнорегионалните различия. В стратегическата част са посочени приоритетите по отношение преодоляване и/или намаляване на вътрешно регионалните различия.

Отразена е препоръката целите и приоритетите да отговарят на конкретните нужди на региона.

Не са отразени препоръките за преформулиране на Приоритет 2.3. „Интегрирано селищно развитие и екологизация на жизнената среда” и обединение на съдържанието му с Приоритет 3.2. „Подкрепа за развитие на йерархизирана система от градове–центрове и малки градове в селските периферии на района”. Формулировката и съдържанието са съобразени с насоките на НСРР 2012-2022 г. и резултатите от анкетата с представителите на РСР СИР и общините в района.

Препоръки към оценката на финансовите ресурси за постигането на целите на плана

Отразена е препоръката да се прецени обема на предполагаемите средства, предвид характерните особености на региона и приоритетните области на развитие. Представено е индикативно разпределение на необходимите ресурси с натрупване по години и приоритети за постигане на целите на РПП, както и времето разпределение на ресурсите по години.

Препоръки към индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на плана

Отразена е препоръката да се конкретизира източника на информация за отделните индикатори – за Общите количествени индикатори и Специфичните индикатори.

Частично е отразена препоръката да се прецизират и допълнят с липсващи изходни и целеви стойности част от индикаторите, съобразно наличните данни.

Отразена е препоръката да се включат допълнителни индикатори по отношение на някои специфични цели и да се премахнат неприложимите или слабо свързани с изпълнението на приоритетите индикатори. Индикаторите са съобразени с изпълнението на специфичните цели и индикативните дейности за постигането им, отчитат особеностите на района и наличността на източници на информация.

Препоръки към описаните действия и механизми за наблюдение, оценка и актуализация на РПР, за прилагане на принципа за партньорство и осигуряване на информация и публичност на плана

Отразена е препоръката да се включат предложенията на партньорите в изготвянето на РПР. Съобразени са резултатите от проведеното анкетно проучване сред членовете на РСР СИР, в т.ч. и предложенията на социално-икономическите партньори, и са включени в съответните раздели на проекта на РПР СИР 2014-2020 г. В хода на обсъждането на проекта на плана на две поредни заседания на РСР СИР /на 04.10.2012 г. и на 04.12.2012 г./ са взети предвид направените предложения от представители на общините в района, както и от представители на изпълнителната власт, бизнеса научни институти и НПО, свързани с морската политика. В процеса на разработване на РПР на СИР 2014-2020 г. всички материали са публикувани на интернет страниците на областните администрации в района и на Министерство на регионалното развитие.

Частично е отразена препоръката да се опишат възможностите за финансов инженеринг и да се добавят конкретни възможни мерки за насърчаване на публично-частното партньорство, които са систематизирани в РПР СИР.

Отправените в предварителната оценка на РПР на СИР 2014-2020 г. препоръки за подобряване на различни части на плана са отразени в значителна степен, текстът е прецизиран и са нанесени технически корекции.

Неразделна част от Предварителната оценка на проекта на РПР СИР 2014-2020 г. е Доклада за Екологичната оценка на Регионалния план за развитие. Процедурите по екологичната оценка на плана приключиха с постановено на 15.05.2013 г. Становище по ЕО от министъра на околната среда и водите

Предвидени мерки в Становище № 2-1/2013 г. от 15.05.2013 г. на министъра на околната среда и водите по Екологичната оценка на Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014-2020 г.

I. Мерки и условия за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия от прилагането на РПР на СИР:

A. Общи:

1. Инвестиционни предложения/планове, програми или проекти, за които се изисква ОВОС/ЕО (по реда на глава шеста на ЗООС и оценка за съвместимостта с предмета и целите на опазване на защитени зони (по реда на ЗБР) да се одобряват по реда на съответния специален закон само след произнасяне с акт за съгласуване от компетентните органи по околна среда и при съобразяване с препоръките от извършените оценки, както и с условията в съответния акт.

Б. При прилагането на РПР на СИР 2014-2020 г. да се осигури съобразяването на следните мерки и условия:

1. При реализацията на съответните дейности да се вземат предвид границите и режимите на всички защитени по реда на специален закон територии и зони, като:

- зоните за защита на водите по реда на чл. 119а от Закона за водите и предвидените за тях мерки за опазване в Планове за управление на речните басейни (ПУРБ) в Дунавски и Черноморски райони;
- паметниците на културата и на техните охранителни зони;
- защитените територии, определени със ЗЗТ, заповедите за обявяването им и с утвърдените планове за управление;
- защитените зони: обявени със заповед по чл. 12, ал. 6 от ЗБР; включени в списъка по чл. 10, ал. 4 от ЗБР, обнародван в "Държавен вестник"; разгледани и одобрени по принцип от Националния съвет по биологичното разнообразие, независимо дали са отложени за допълнително проучване и разглеждане, или са включени в списъка по чл. 10, ал. 3 от ЗБР за внасяне в Министерския съвет за приемане;
- санитарно-охранителни зони, водите в зоните за съществуващо и перспективно ползване (зони за къпане и др.).

2. За предотвратяване на негативното въздействие върху водните тела и зоните за защита на водите от предвидените дейности в РПР на СИР трябва да се съблюдават следните мерки от Раздел 7 *Кратък преглед на програмата от мерки за постигане на целите за опазване на околната среда* на ПУРБ в Дунавски и Черноморски райони:

- Прилагане на добри земеделски (в т.ч. „Правила за добрите земеделски практики“, одобрени със Заповед на МЗХ) и фермерски практики;
- Прилагане на водоспестяващи техники и технологии за напояване;
- Контрол върху прилагането на торове и препарати, вкл. прилагане на задължителните за земеделските стопани по нитратната директива общи и допълнителни мерки и мерки при съхранение на азотосъдържащи торове, (органични и минерални/неорганични) по „Програма от мерки за ограничаване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони“ (приета със Заповед на МОСВ и МЗХ);
- Контрол на водовземането;
- Изграждане на санитарно-охранителни зони около водоизточниците за питейно-битово водоснабдяване;
- Изграждане и реконструкция на „В и К“ мрежи, ПСОВ, депа за отпадъци и др.

3. При проектиране на обекти в зони в риск от ерозия, свлачища, срутища, наводнения да се предвидят мерки за предотвратяване на тези процеси.

4. Развитието на туризма да става съобразно нормите за рекреационно натоварване и съобразяване със статута на територията.

5. Развитието на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) да става в съответствие с мерките и ограниченията в *Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници за периода 2011-2020 г.*

6. При изпълнение на дейностите по *Приоритет 1.5 „Опазване на околната среда в района и щадящо използване на териториалните ресурси “* да се предвидят екологичните рискове, свързани с евентуални бъдещи наводнения като за целта бъдат взети предвид разработените от Басейновите дирекции *Предварителни оценка на риска от наводнения*, в които са определени районите с потенциален риск от наводнения.

II. Мерки за наблюдение и контрол при прилагане на РПР СИР 2014-2020 г.:

1. Министерство на регионалното развитие да изготвя **в рамките на предвидените междинна и последваща оценка на плана**, доклади по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда при прилагането на РПР на СИР 2014-2020 г., включително на мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия от осъществяването на плана. Изготвените доклади, които да представляват и доклади по смисъла на чл. 30, ал. 1 от Наредбата за ЕО, да се представят своевременно в МОСВ (дирекция «Превантивна

дейност») за одобряване, преди обсъждането на междинната и последващата оценка на плана от Регионалния съвет за развитие.

2. Наблюдението и контролът на въздействията върху околната среда при прилагането на РПР на СИР 2014-2020 г. да се извършват въз основа на специфичните екологични индикатори за проследяване на реализацията на плана, предвидени в т. 7 на проекта на плана и следните допълнителни мерки и индикатори:

Мярка: *Осигуряване на добро качество на питейните води;*

Индикатори: Реконструирана водопроводна мрежа, км; Новоизградена водопроводна мрежа, км; Новоизградени водоизточници за питейно-битови цели, бр.; Новоизградени пречиствателни станции за питейни води, бр.;

Източник на информация за стойностите на индикаторите - ВиК-дружествата.

Мярка: *Развитие на канализационната система;*

Индикатор: Урбанизирани територии (%) и население (%), включени към канализационната система;

Източник на информация за стойностите на индикатора - ВиК-дружествата.

3. При констатирани неблагоприятни последствия върху околната среда да се предложат предприемат своевременни мерки за възможното им отстраняване.

В хода на процедурата по екологична оценка са проведени консултации, резултатите от които са съобразени мотивирано и по подходящ начин. Не са получени мотивирани възражения по законосъобразност по време на консултациите.

Препоръките от Екологичната оценка и от Становището на МОСВ са включени в аналитичната и стратегическа част на РПР СИР 2014-2020 г.

III. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. ПРИЛОЖЕНИЕ 1: АНАЛИЗИ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО, ЕКОЛОГИЧЕСКОТО И ТЕРИТОРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ

1.1. Състояние на регионалната икономика и тенденции

1.1.1. Структура на икономиката

Икономическото състояние на Североизточния район е на сравнително добро равнище. Районът се нарежда на четвърто място сред районите от ниво 2 в страната по основните показатели за равнище на икономическо развитие. На неговата територия са разположени 13.8 % от предприятията от нефинансовия сектор в страната, работят 11.7% от заетите лица, разполага с 12.6 % от дълготрайните материални активи и се реализират 10.8% от приходите от дейността на предприятията от нефинансовия сектор за страната³.

Районът разполага със значителен икономически потенциал за развитие на бизнес и за нарастване на чуждестранните инвестиции - стратегическо географско разположение, добре изградена транспортна инфраструктура и подходящи природни условия.

Североизточният район, както и останалите български райони по обем на БВП е сред районите с най-малки обеми на създадения БВП в ЕС.

В сравнение с най-големия район от ниво 2 на ЕС Île de France, който обхваща Париж и региона около него, българските

Диаграма 2

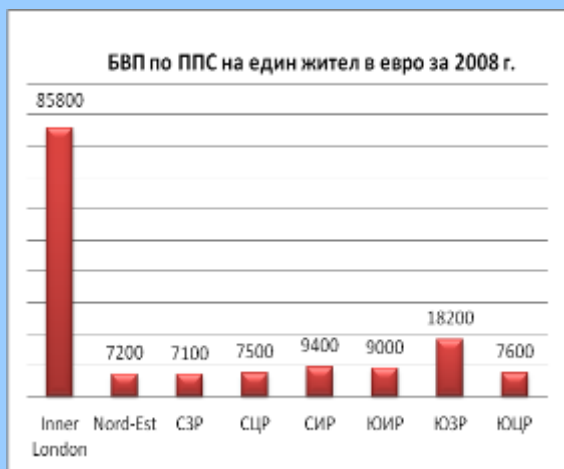

Източник: ЕВРОСТАТ

райони създават от 0.50% до 2.94% през 2008 г. от неговия БВП, като СИР отчита 0.71 %. Сравнението с най-малкия по обем на създаден БВП район в ЕС - Åland, Финландия (с население от 27 300 д. през 2008 г.) показва, че обемът на БВП в СИР е 3 пъти по-голям.

³ Данни на НСИ за 2010 г.

Диаграма 3

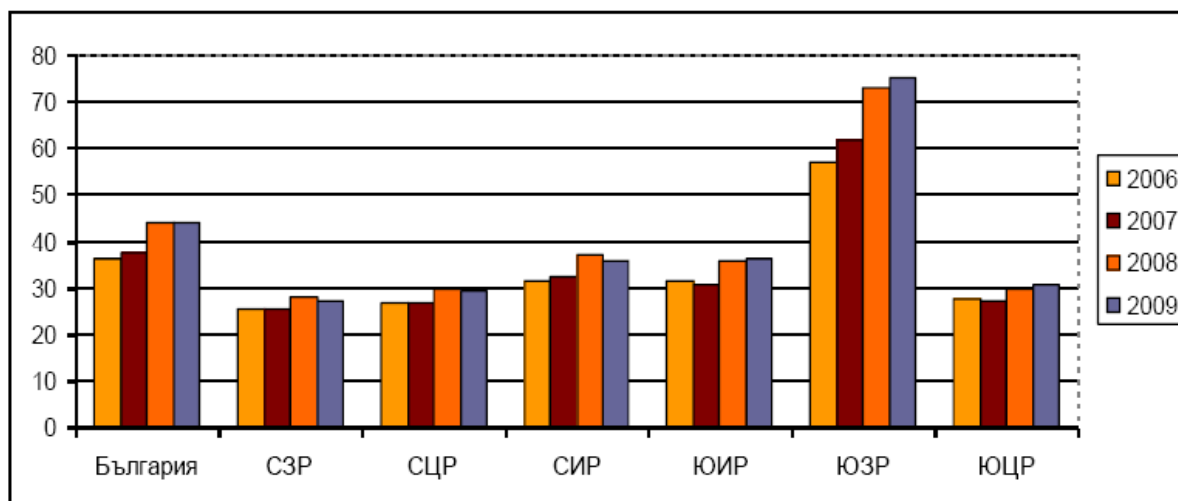

Източник: ЕВРОСТАТ

По равнище на **БВП по ППС** на човек от населението, районите на България също значително изостават от средното равнище в ЕС, както и от водещите райони по този показател. СИР е на равнище от около 30% от средното ниво на ЕС, много близко до последния в класацията по този показател район в ЕС - Nord-Est, Румъния, и много далеч от Inner London.

СИР е на едно от последните места по Регионален БВП на глава от населението по паритет на покупателна способност (PPS) в % от средното ниво в ЕС-27, въпреки че темпът на нарастване на БВП за периода 2000–2008 г. отбелязва устойчивост. През 2009 г. обаче е налице спад по този показател с 1,3 процентни пункта - от 37 % през 2008 г. на 35.7 % през 2009 г. Този спад след 2008 г. се отбелязва и общо за страната, както и за всички български райони от ниво 2 с изключение на Югозападния район.

Диаграма 4 Регионалният БВП на човек от населението в стандарти на покупателната способност (2006-2009 г.) по райони от ниво 2, дял от средното за ЕС-27 (в %)

Източник: ЕВРОСТАТ

Диаграма 5

В национален план, стойността на произведения брутен вътрешен продукт (БВП) по текущи цени за СИР за 2010 г. възлиза на 7 503 млн. лв. Неговият принос в националния брутен вътрешен продукт е 10.6%, което го нарежда на четвърто място след ЮЗР, ЮЦР и ЮИР. Приносът на СИР и на другите райони взети заедно е почти изравнен с приноса на ЮЗР /48.3%/.

Диаграма 6

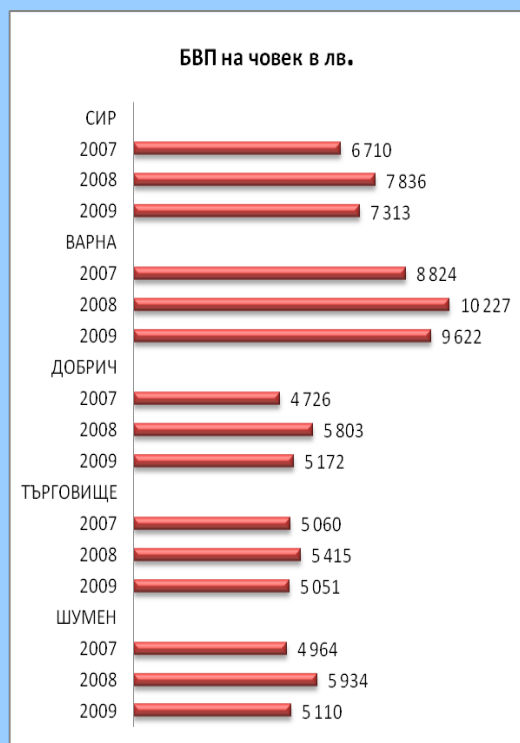

По показателя БВП на човек от населението за 2010 г. Североизточен район е на трето място в страната след ЮЗР и ЮИР. Средната стойност на БВП на човек от населението в СИР през 2010 г. е 7 612 лв. при среден показател за страната от 9 359 лв.

Източник: НСИ

В разпределението на БВП по райони от ниво NUTS 3 (области) за 2009 г. с най-голям дял е област Варна – 81.8 % от общия за Североизточен район БВП, а с най-малък - област Търговище (12,1 %). Област Добрич и Шумен са с близки стойности, съответно 19.0 % и 18.2 %.

Диаграма 7

Източник: НСИ

Средната стойност на БВП на човек за 2009 г. в област Варна (9 622 лв./човек) е над средната стойност на индикатора за района (5942 лв./човек), както и за страната (9 007 лв./човек), въпреки че, в сравнение с 2008 тя отчита намаление.

Останалите области – Добрич, Търговище и Шумен, са значително под средното ниво за страната и района. И при тях, след повишаването на нивата през 2008 г., вече през 2009 се наблюдава обратна тенденция, но все пак, с изключение на област Шумен, не са достигнати по-ниските нива от 2007 г.

Вътрешнорегионалните различия по отношение на БВП в района са значителни - област Варна участва с 61.6% докато Търговище с 9.1%. Такива различия се наблюдават и по отношение на показателя БВП на човек, което характеризира равнището на регионалното развитие. За област Варна, този показател за 2010 г. е 131.5% от това на района, докато за другите три области, процентът се движи от 69,1 до 73,5.

Ускоряването на регионалния растеж на СИР е важна задача пред регионалната политика, което е свързано с целенасочена подкрепа за преодоляване на негативните тенденции по отношение на количеството и качеството на факторите на растеж и преодоляване на неговото изоставане в социално-икономически план.

Българските райони по обем на създадената БДС са сред изостаналите в ЕС. В сравнение с най-големия район от ниво 2 на ЕС Île de France, който обхваща Париж и региона около него, българските региони през 2008 г. създават от 0.46% за СЗР до 2.73% за ЮЗР от неговата БДС.

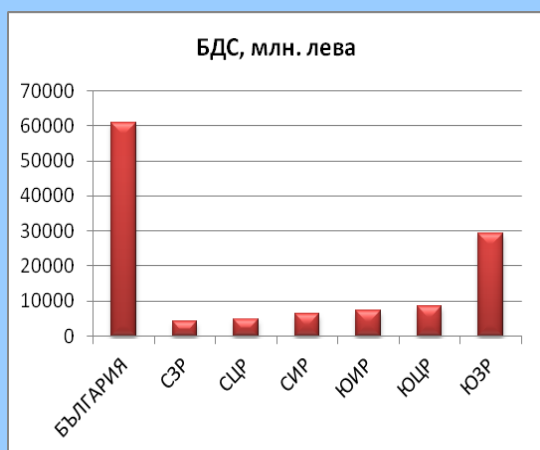
Диаграма 8

Източник: ЕВРОСТАТ

СИР се доближава по-скоро до района с най-ниската БДС в тази класация – СЗР със своите 0.66 %. БДС по базови цени за СИР за всички дейности по НКИД за 2008 г. е 151 пъти по-ниска от тази на Île de France и 4 пъти по-ниска от БДС на ЮЗР.

Диаграма 9

Източник: НСИ, 2010 г.

Североизточният район има 10.64% принос в БДС на страната. Отчетената стойност на брутната добавена стойност за 2010 г. - 6 461 млн. лева, нарежда Североизточния район на четвърто място след Югозападния, Южния централен и Югоизточния район. С последния по нива на този индикатор – СЗР, доближават своите стойности, а разликата му с първия – ЮЗР, е около 5 пъти.

Таблица 7: Средна стойност на БДС и БВП на човек в областите на СИР за 2010 г.:

Райони / ик.сектори	БДС по икономически сектори			БДС, Млн.лв.	БВП, Млн.лв.
	Аграрен	Индустрия	Услуги		
Североизточен район	471	1 925	4 064	6 461	7 503
Варна	101	1 102	2 641	3 844	4 464
Добрич	171	337	594	1 102	1 280
Търговище	84	222	305	611	710
Шумен	116	264	524	904	1 050

Източник: НСИ

Секторна структура на икономиката на района

В Североизточен район през 2009 г. в сектора на услугите се формират 62.90% от брутната добавена стойност на района, в сектора на индустрията – 29.79 %, а в сектора на селското стопанство – 7,29 %. Данните показват, че районът притежава силно развит

сектор на обслужващите дейности в областта на публичните услуги, бизнеса, финансово-застрахователната сфера, транспорта и туризма.

Таблица 8: БДС в района по икономически сектори за 2010 има следната характеристика:

БДС по икономически сектори	2007 г. (МЛН.ЛВ)	2008 г. (МЛН.ЛВ)	2009 г. (МЛН.ЛВ)	2010 г. (МЛН.ЛВ.)
Североизточен район				6 461
Селско и горско стопанство	413	579	458	471
Индустрия	1883	2041	1727	1 925
Услуги	3302	3854	3967	4 064

Източник: НСИ

Диаграма 10

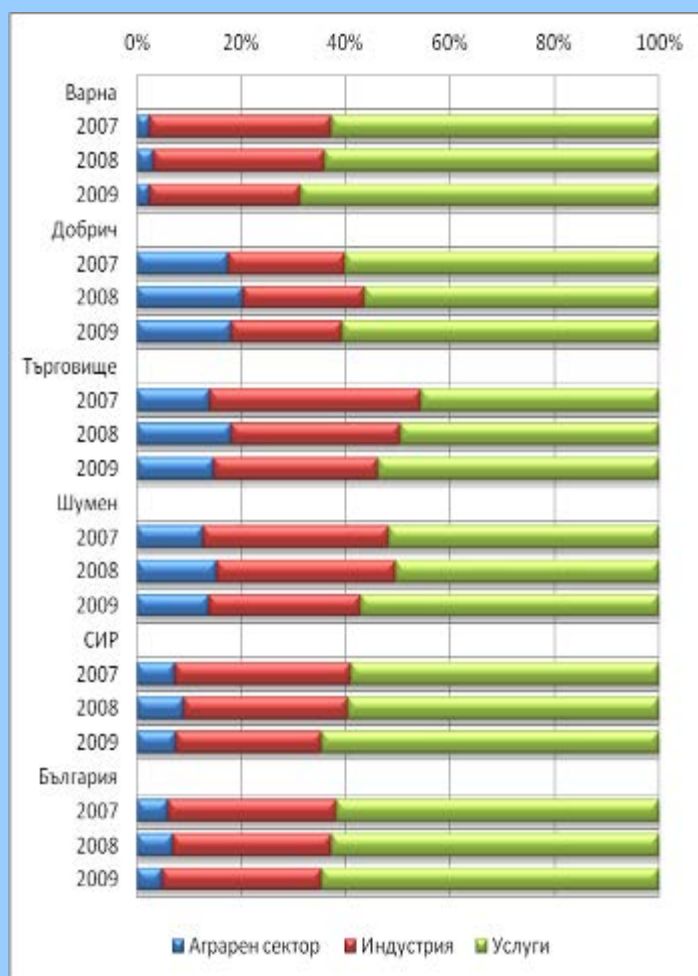

Диаграма 11

Източник: НСИ

Диаграма 12

Източник: НСИ

В рамките на периода 2007 г.- 2010 г. в СИР се наблюдава тенденция на намаляване на дяловете на аграрния сектор и сектор Индустрия за сметка на увеличаващия се дял на услугите, но това важи и в национален план. На териториално ниво NUTS 3 при разпределението на БДС се потвърждава тази тенденция.

С най голям дял в сектора на услугите е област Варна, с най-нисък - Търговище. Аграрният сектор е най-силно развит в Добрич с тенденция към намаляване през 2009 г., но и трите района от NUTS 3 – Добрич, Търговище и Шумен имат по - високи дялове от средните за страната и СИР в аграрния сектор. С най-нисък дял в сектор Индустрия е Добрич, с най-висок Варна.

Тези стойности не са достатъчни за постигане на средните нива на икономическо развитие за регионите в ЕС.

Макар и с малък дял в брутната добавена стойност на района селското стопанство е един от приоритетните отрасли. За неговото развитие съществува изключително благоприятно съчетание на природно-климатичните условия. Динамиката в БВП на първичния сектор в милиони лева по години е както следва:

Обработваемата земя в района е 724220 ха. или 82.3% от селскостопанските територии. Над 60% от нея е заета от зърнени култури, като по този показател, районът е водещ в страната. Същото се отнася и за отглежданите маслодайни култури. Културата, която е основна за района е пшеницата, даваща над 26 % от националното производство.⁴ Районът е рекордьор по средни добиви от пшеница, ечемик и фасул.

⁴ НСИ Районите, областите и общините в Р.България 2010 г

Благодарение на добрата фуражна база в района се развива и животновъдство, главно говедовъдство, свиневъдство и птицевъдство.

Промишлеността е основен структуроопределящ отрасъл на регионалната икономика с водещо значение по редица показатели.

По показателя обща промишлена продукция, районът заема четвърто място от районите NUTS 2 с близо 10% от общото за страната. В районен план с най-висок дял е област Варна, а с най-нисък област Добрич.

Структурата на промишлеността е разнообразна, като водеща е преработващата промишленост, следвана от производството на химически продукти и хранително-вкусовата промишленост, а производството на текстил, обувки и изделия на шивашката и трикотажна промишлености дава едва 2,5% от промишленото производство.

С висок дял в икономическия профил на района се явява производството и разпределението на електрическа и топлинна енергия – 22.9%. Районът е водещ по отношение на произведена електроенергия от ВЕИ.

Изводи:

- ✓ СИР и другите български райони по обем на създадения БВП и по равнище на БВП по ППС на човек от населението са сред най-слабите в ЕС.
- ✓ В СИР равнището на БВП на жител е под средното за страната. Може да се констатира наличието на четири групи: първа - на лидера ЮЗР, втора – на СИР и ЮИР, трета – на ЮЦР и СЦР и четвърта – на СЗР.
- ✓ Неравномерно е разпределението на БВП в СИР. Област Варна е с 81.8 % от общия за района БВП, с най-нисък дял е област Търговище (12,1 %).
- ✓ Област Варна е с над средната стойност на БВП на човек за 2009 г. за страната и района, но Добрич, Търговище и Шумен, са значително под тези нива. При всички се отчита намаление спрямо 2008 г.
- ✓ Българските райони по обем на създадената БДС са сред най-изостаналите в ЕС, СИР се доближава по стойности по-скоро до района с най-ниската БДС в ЕС – СЗР.
- ✓ Структурата на БДС по основните икономически сектори – селско стопанство, индустрия и услуги в районите на страната е сходна. Вътрешната структура на БДС на СИР е с увеличаващ се дял на услугите, намаляват дяловете на аграрния сектор и сектор Индустрия. В СИР област Варна има по високи нива на дела на услугите от средния за страната и за района.

- ✓ Голямо е влиянието на аграрния сектор в регионалната икономика – в Добрич, Търговище и Шумен дялът на аграрния сектор е по-висок от средния за страната и района.

1.1.2. Инвестиции

В европейски мащаб, в периода 2007-2010 г., в резултат на световната финансова криза се наблюдава спад на инвестициите в бизнеса.

Диаграма 13

Източник: ЕВРОСТАТ

В България също се отчитат тези процеси, но в сравнение с ЕС-27, дялът на входните преки инвестиции като % от БВП са със значително по високи стойности. Данните за изходните потоци на преки чуждестранни инвестиции за България обаче показват по-ниски стойности спрямо ЕС-27. За 2010 за България тази стойност е 0.7 % спрямо 0.9% за ЕС 27.

В СИР преките чуждестранни инвестиции отбелязват значително нарастване през последните години от 1 460 035 хил.евро за 2007 г. на 2 102 923.2 хил.евро за 2010 г. и увеличават дела на района в общия обем на привлечените чуждестранни средства за страната (9,51%). Районът се нарежда на трето място в страната за 2010 г. по размер на акумулираните преки чуждестранни инвестиции, като в сравнение с 2009 г. те са нараснали с 19 004.1 хил.евро. Водещи области по привличане на инвестиции са Варна - с най-голям дял от 1 531 539.3 хил.евро и Добрич с 301 906.2 хил.евро, следвани от Търговище – 180 850.9 хил.евро. С най-нисък размер на ПЧИ - 88 626.8 хил.евро, е област Шумен. Въпреки преобладаващия и през 2010 г. дял на Варненска област в преките чуждестранни инвестиции в района (72.83%), почти три пъти повече от останалите три

Диаграма 14

области взети заедно, чуждестранните инвестиции в областта спадат в сравнение с 2009 г. В област Търговище през 2010 г. се наблюдава нарастване, а в област Добрич то е по-съществено.

Източник: НСИ

Таблица 9: Преки чуждестранни инвестиции

Статистически райони	2007	2008	2009	2010	2011
Области					
Общо за страната	15 167 125,4	19 185 002,9	20 441 581,2	22 114 446,3	21 643 244,9
Североизточен район	1 460 034,8	2 053 308,6	2 083 919,1	2 102 923,2	2 018 597,3
Варна	1 144 852,7	1 567 246,4	1 640 335,0	1 531 539,3	1 500 599,7
Добрич	66 132,0	174 517,1	194 854,4	301 906,2	233 402,1
Търговище	125 870,2	153 605,9	153 040,0	180 850,9	193 503,9
Шумен	123 179,9	157 939,2	95 689,7	88 626,8	91 091,6

Източник: НСИ

В последните три години като основни чуждестранни инвеститори в района се извяват Турция, Русия и Белгия.

1.1.3. Иновации и технологично развитие, изследвания и развойна дейност

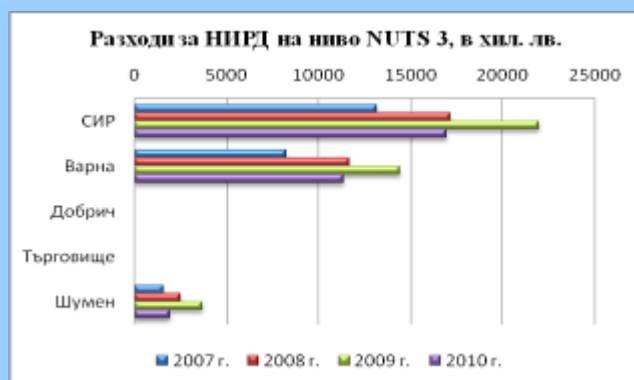
Разходите за НИРД към БВП в България представляват едва 24% от средното равнище на ЕС. СИР, сравнен с най-развития европейски район в това отношение – Braunschweig, Германия и с най-изоставащия район – СЦР, показва сериозно изоставане по този индикатор. Стойността му по дял на НИРД в БВП за тази година го нарежда на трето място след ЮЗР /0.77 %/ и ЮЦР /0.36 %/ сред българските райони от ниво 2, но в сравнение с европейските доближава последния СЦР.

Диаграма 15

Източник: Евростат

Диаграма 16

Източник: НСИ

За 2010 г., в СИР разходите за НИРД в секторите на предприятията и нетърговските организации, в държавния сектор и в системата на висшето образование са 16 961 хил.лв., по-ниски спрямо 2009 г. (22 010 хил. лв.) и представляват 4,02% от разходите за НИРД в страната - 421 612 хил. На ниво NUTS 3 при области Варна и Шумен след увеличенията през 2007 и 2008 г., също се наблюдава намаление, съответно за Варна: от 14 430 хил.лв. на 11 390 хил.лв. и за Шумен почти двойно: от 3681 хил.лв. на 1928 хил.лв.

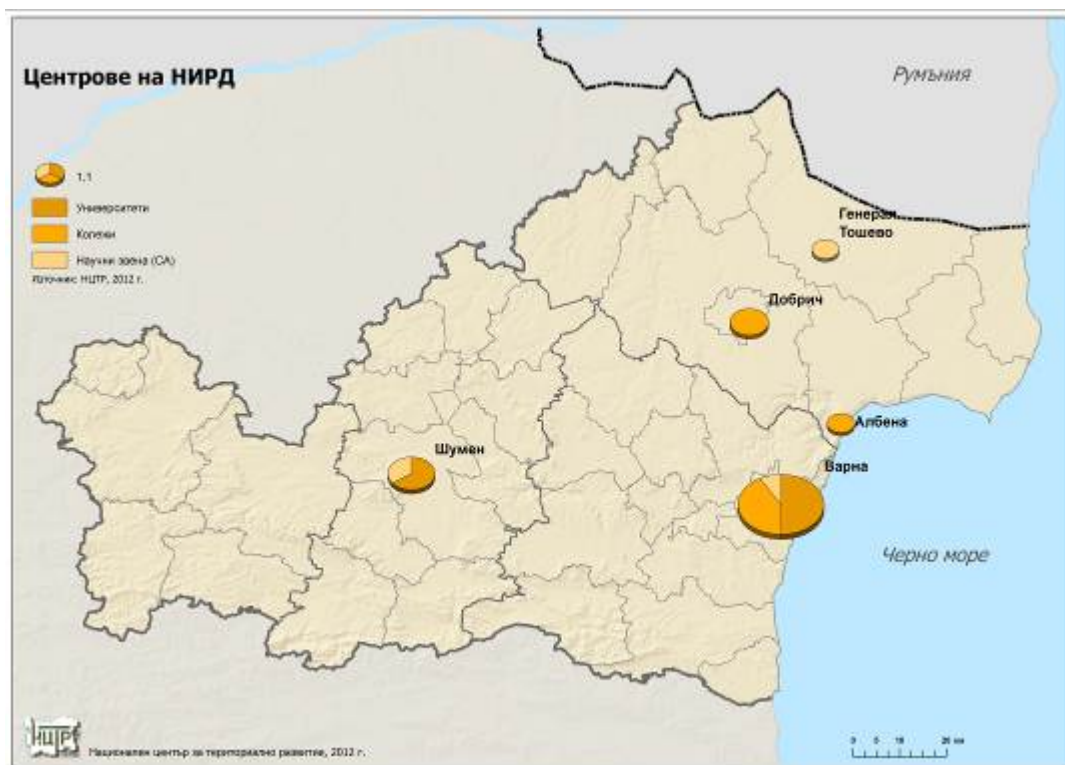
Диаграма 17

Източник: НСИ

България, след наблюдаваното увеличение в периода 2007-2009 г. на персонала зает с НИРД, през 2010 г. бележи намаление до 20 283 лица. СИР отчита устойчиво нарастване за целия изследван период от 1716 до 2217 лица и се нарежда на второ място по този показател след ЮЗР. Области Варна /1 419/ и Шумен /546/ също бележат увеличение за 2010 г.

В последните години НИРД се свързва предимно с висшите училища и по-специално с тези с приложен /технически/ характер и научно-изследователските институти към Селскостопанска академия.

Положителен факт за района, е че той разполага с „Регионална иновационна стратегия (РИС), разработена по Шеста Рамкова програма на Европейския съюз (ЕС), направление „Изследвания и иновации“. Целта на тази Стратегия е създаване на устойчива среда, стимулираща иновациите в СИР чрез развитие и подобряване на регионалната иновационна политика.

По Програма “Интелигентна Енергия за Европа” на Европейската комисия е създадена Агенция за управление на енергията, която осъществява дейности на територията на Община Добрич в рамките на СИР.

50 са договорите, изпълнени и в процес на изпълнение в района - по Оперативна програма „Регионално развитие”, 20 договора са сключени по ОП „Околна среда”, 23 - по ОП „Административен капацитет”, 33 - по ОП „Развитие на конкурентноспособността на българската икономика», 125 са договорите по ОП «Развитие на човешките ресурси», 1 договор по ОП "Транспорт", 155 договора по Програмата за развитие на селските райони и 3 договора по ОП "Развитие на сектор рибарство".

Съществуват междуобластни различия по отношение на успеваемостта за спечелване на проекти, финансирани от Европейските фондове, но до голяма степен те се дължат на спецификата на програмите.

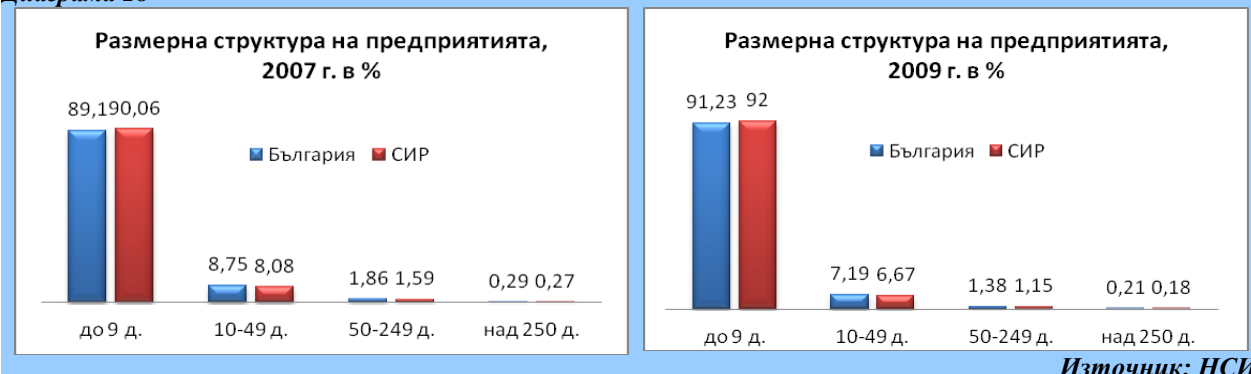
Изводи:

- ✓ По относителен дял на разходите за НИРД в БВП, страната е в незадоволително състояние. СИР също показва сериозно изоставане от европейските региони и от водещия район по този показател ЮЗР, който е и с постоянно повишаващ се дял, за разлика от СИР, където през 2010 г. се отчита значително намаление.
- ✓ По отношение на НИРД, СИР е представен основно от Варна и в малка степен от Шумен.
- ✓ При персонала зает с НИРД в СИР и в двете представящи го области се наблюдава слабо, но устойчиво увеличение.

1.1.4. Развитие на бизнеса и предприемачеството

Разпределението на предприятията по големина и заети лица за България показва, че има стабилност и незначителни промени в размерната им структура през 2007г. и 2009г.

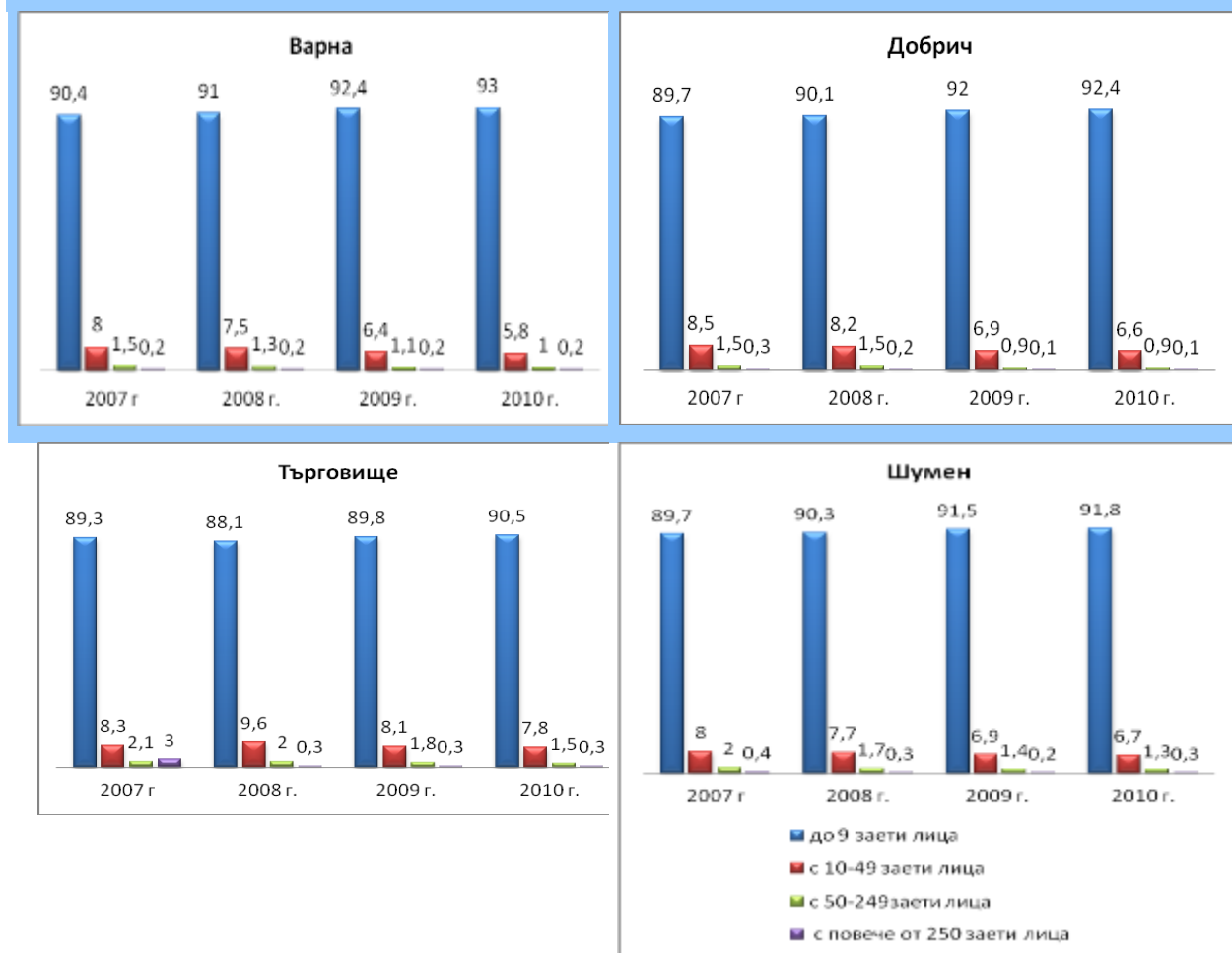
Диаграма 18

В национален план, преобладаващ дял от около 90% заемат микропредприятията с персонал до 9 д. Малките предприятия са на второ място с дял от около 7-9,5%. Средните предприятия са около 1-2% от всички предприятия в страната, а големите са под един процент и се колебаят около 0,2-0,4% (вж. следващата таблица). СИР, както и останалите райони в страната имат приблизително еднаква размерна структура. В СИР процента за микропредприятията е по-висок от този за България /92 % за 2009 г./, а при останалите категории предприятия процентите са по-ниски.

На ниво области тенденциите са същите - за периода 2007-2009 г. се наблюдава нарастване на общия брой на предприятията, дължащо се на увеличаване броя на микрофирмите, за сметка на малките и средните предприятия. Делът на предприятията с повече от 250 заети лица е незначителен и при четирите области - в последната изследвана година 2010 г. той варира между 0.1% и 0.3%.

Диаграма 19: Относителен дял на предприятията според броя на заетите лица, в общия брой предприятия за областта, в %

Източник: НСИ

Диаграма 20

Диаграма 21

Източник: НСИ

В България през 2010 г. са открити 43 730 нови предприятия и са фалирали 3 642. При СИР съотношението на новооткритите към фалиралите предприятия повтаря тази картина, и със 6 377 броя е на трето място по броя на новооткрити предприятия, след ЮЗР и ЮЦР и на същата позиция по броя на фалиралите /544/. И в национален план и на регионално и областно ниво в периода 2007-2010 г. тенденцията е за намаляване на броя на новооткритите и увеличаване на броя на фалиралите предприятия.

За 2011 г. в СИР са активни 49853 субекта, от които:

- микро фирми/ до 9 заети/ - 46138/92,5%/;
- малки фирми/10-49 заети/ - 3089 /6,2%/;
- средни фирми/50-249 заети/ - 536 /1,1 %/;
- големи фирми/250 + заети/ - 90 /0,2%/.

По области най-многобройни са стопанските субекти във Варна 31389 или 62,2% от всички в района, а най-малко - в област Търговище - 7,3%.

Заетите лица в икономическия сектор за 2010 г. са 243728, като нетните приходи от продажба са 20246597 хил.лв..

Равнището на предприемачество за района е 51,3, при средно за страната 48,9.

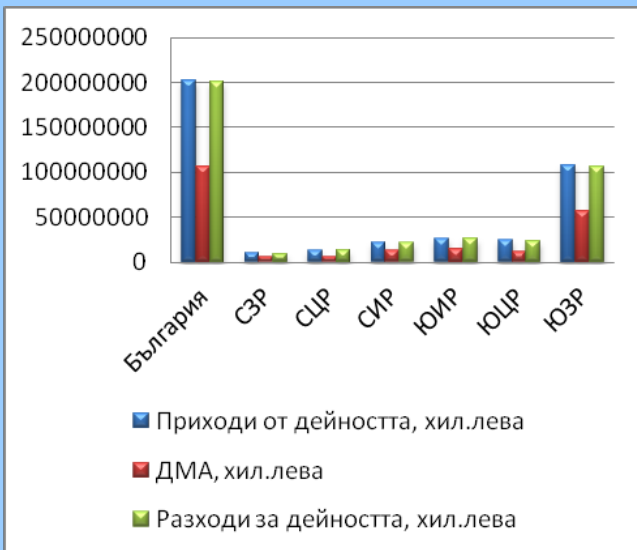
Таблица 10: Приходи и разходи за дейността, брой предприятия, ДМА на ниво NUTS 2

	Приходи от дейността, хил.лева	Брой предприятия	Брой на заетите лица	ДМА, хил.лева	Разходи за дейността, хил.лева
Общо за страната	202297212	366929	2081299	106397669	200858581
Северозападен район	9912178	28621	154752	5689623	9286259
Северен централен район	13346009	34888	201512	5733426	13561471

Североизточен район	21196121	50454	243728	12725091	21409925
Югоизточен район	25620130	52186	276675	14959174	26809143
Южен централен район	24222812	65666	354914	11140967	23805955
Югозападен район	107999962	135114	849718	56149388	105985828

Източник: НСИ, 2010 г.

Диаграма 22

Диаграма 23

2010 г., Източник: НСИ

Диаграма 24

МСП създават 73.7% от добавената стойност в сектора на услугите средно за страната. СИР през 2009 г. отчита увеличение над тези равнища. През двете наблюдавани години не се забелязват съществени промени в тези дялове по региони. Разликата в процентни пунктове между максималната и минималната стойност по този показател се увеличава от 22% на 24%.

МСП създават около 45% от добавената стойност в сектора на индустрията средно за страната.

Делът на МСП в добавената стойност на индустрията рязко намалява от 42.90% на 34.40% в ЮИР. Обратна тенденция се забелязва в СИР, където той расте от

40.40% на 47.20%. МСП създават около 97% от добавената стойност в сектора на селското стопанство средно за страната. В СИР през 2009 г. те създават цялата добавена стойност в сектора.

Източник: НСИ

Рентабилността на предприятията от нефинансовия сектор е по-висока от средната за страната, но това не е пряко свързано с по-високи темпове на технологично обновяване и въвеждане на иновации в предприятията от индустриалния сектор, а по-скоро с постигане на по-висока рентабилност в отрасли като селско стопанство, транспортни услуги, хотелиерство и ресторантьорство.

Диаграма 25

Източник: НСИ, 2010 г.

В периода 2007 г. – 2008 г. дълготрайните материални активи (ДМА) в реалния сектор в Североизточен район нарастват. Това се дължи главно на разширяването или създаването на нови предприятия, както и на подобрената пазарна реализация на продукцията в секторите на промишлеността и селското стопанство.

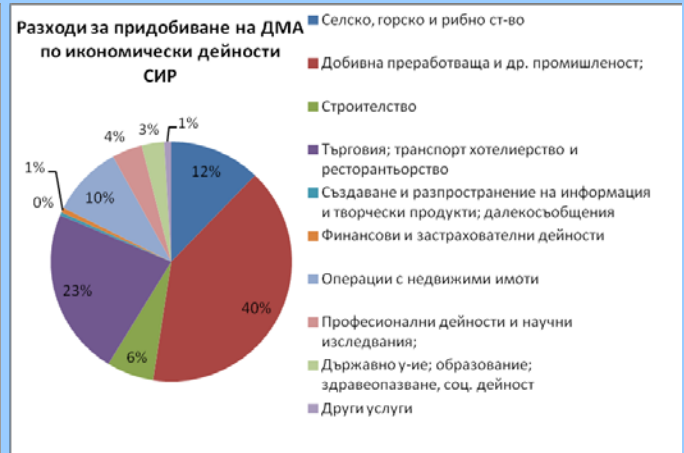
От 2009 г. до последно изследваната 2010 г. се наблюдава обратен процес. Разходите за придобиване на ДМА от 3 044 482 хил. лв. през 2007 г. нарастват на 3 122 430 хил. лв.

през 2008 г. и през 2010 г. падат на 1 774 046 лева. Това е тенденция, която се наблюдава и в национален план.

Диаграма 26

Диаграма 27

Източник: НСИ

СИР в сравнение с България, по разпределение на разходите за придобиване на ДМА по икономически дейности не показва съществени разлики. Те са основно в секторите на селското, горското, рибното стопанство и добивната преработваща и друга промишленост, които в СИР преобладават процентно. А разходите за ДМА, в секторите на строителството, създаване и разпространение на информация, творчески продукти и далекосъобщения като съотношение спрямо другите икономически сектори са по-ниски.

Диаграма 28: Разходи за придобиване на ДМА на Ниво NUTS 3

На ниво NUTS 3, Област Варна е с най-високи стойности за разходи за придобиване на ДМА, оборот на предприятията и произведена продукция.

Област Търговище е с най-лоши показатели.

Източник: НСИ, 2010

1.2. Туристическо развитие

През 2011 г. Североизточният район е на второ място в страната след Югоизточния район по степента на туристическо развитие, измерено с броя на леглата в места за

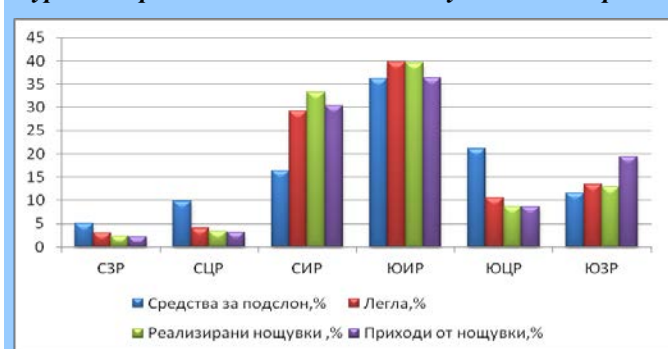
настаняване – общо 82 650 (29.2% от легловата база на страната), с броя на реализираните нощувки (33,3% от общия брой за страната) и с приходите от нощувките (30,4% от общата стойност за страната).

Таблица 11: Основни показатели за развитието на туризма в районите от ниво 2 в Република България

Статистически зони	Средства за подслон		Легла		Леглоденонощия		Реализирани нощувки				Приходи от нощувки	
	брой	%	брой	%	брой	%	Общо		в т.ч. Чужденци		Общо, лв.	%
							брой	%	брой	%		
България	3776	100	283251	100	58855218	100	18855331		12461275		733053423	100
СЗР	189	5	8529	3	2880713	4,9	441750	2,3	54399	0,4	15671159	2,1
СЦР	371	9,8	11534	4,1	3966496	6,7	626647	3,3	113386	0,9	22738942	3,1
СИР	618	16,4	82650	29,2	15068742	25,6	6271618	33,3	4914358	39,4	222955601	30,4
ЮИР	1368	36,2	112586	39,7	16001762	27,2	7448246	39,5	5740849	46,1	266263822	36,3
ЮЦР	795	21,1	29785	10,5	9576054	16,3	1637388	8,7	348968	2,8	63533282	8,7
ЮЗР	435	11,5	38167	13,5	11361451	19,3	2429682	12,9	1289315	10,3	141890617	19,4

Източник: НСИ, 2011 г.

Диаграма 29: Основни показатели за развитието на туризма в районите от ниво 2 в Република България

Източник: НСИ, 2011 г.

Североизточният район се отличава още и с висок среден престой на посетителите – 5 дни, 35,5 лева - приходи от 1 нощувка, 8,6 бр. легла на 100 жители и 75,9 нощувки на 1 легло. Това определя Североизточния район като район със значителен дял и влияние на туризма в общото социално -икономическо развитие.

Няма съмнение, че това се дължи изключително на крайбрежната територия на района, където са разположени най-атраktivните природно-рекреационни ресурси. Затова развитието на туризма в района е много неравномерно. Граничните с морето области /Добрич и Варна/ и общини /Шабла, Каварна, Балчик, Аксаково, Варна, Долни чифлик, Аврен, Бяла/ изпреварват силно областите и общините във вътрешността на района по степен на туристическо развитие. В областите Варна и Добрич са концентрирани 97,36% от леглата в средствата за туристическо подслоняване и се реализират 98,7% от приходите от нощувки на района. Делът на областите Шумен и Търговище и на общините от хинтерланда на района е незначителен.

Диаграма 30: Реализирани нощувки и приходи от нощувки в областите от Североизточния район за периода 2009-2011г.

Източник: НСИ

По крайбрежието се наблюдава висока териториална концентрация на материално-техническата база на туризма, на реализираните нощувки и на приходите от нощувки. Там се наблюдава и много висока степен на концентрация на международния туризъм.

Таблица 12: Показатели за ефективността на туристическото развитие и влиянието на туризма върху средата по области

Области / Общини	Приходи от 1 нощувка в лв.	Приходи от 1 посетител в лв.	Приходи от 1 легло в лв.	Брой нощувки на 1 легло	Брой легла на 100 жители	Среден престой в дни		Използваемост на легло-нощията
						Общо	Чужденци	
България	38,9	145,3	2588,0	66,6	3,8	4	5	32,0
Варна	41,1	199,5	3249,8	79,1	12,0	5	6	39,9
Добрич	21,0	125,9	1500,5	71,3	12,5	6	7	54,0
Търговище	25,0	49,3	1121,5	44,9	0,7	2	3	13,4
Шумен	35,4	56,4	1466,0	41,5	0,7	2	2	13,3

Източник: НСИ, 2011

Степента на развитие на туризма в различните общини е определена по критерии и показатели за наличните ресурси, за броя на туристическите легла в средствата за подслон и за реализираните в тях нощувки. По тези критерии общините са диференцирани в няколко групи. В Североизточния район общините Варна и Балчик попадат в първата група на общини с висококачествени ресурси и много силно туристическо развитие. В страната към тази група попадат само общините Несебър (5.3 млн. нощувки), Варна (4.5 млн.), Балчик (1.6 млн.). На тази група общини се падат повече от половината от леглата, 60% от нощувките и над 80% от приходите от нощувки в страната. Групата има най-високи стойности на средния престой и заетост на легловата база, както и екстремно високи стойности на влияние на туризма върху социално-икономическото развитие. От друга страна в тези общини има много голямо натрупване на материална туристическа

субстанция /сгради и съоръжения/, която играе роля за обогатяване и развитие на селищната структура на курортните населени места и за формиране на селищни образувания от туристически тип /курортни комплекси, вилни селища и др.п./. В тази група общини са налице и множество проблеми поради наличните въздействия на туризма върху околната среда.

Други общини - Аврен, Бяла, Долни Чифлик и Каварна, попадат във втората група с висококачествени ресурси и силно туристическо развитие. Тази група има сходни характеристики с първата, но стойностите и съответно влиянията на туризма, които те понасят, са по-ниски. При тези общини се касае повече за стимулиране на бъдещо туристическо усвояване на територията, отколкото до ограничаване, каквото е необходимо при първата група.

Голям брой от общините на района попадат в групата с качествени рекреационни ресурси, ограничено туристическо развитие и слабо влияние на туризма в социално-икономическото развитие. В тази група показателите са значително под средните за района. Тук попада дори традиционно разглежданата като “туристическа” община Шабла, както и общините на областните центрове Шумен и Търговище. Останалите общини в района на практика са без туристическо развитие.

Материалната база на туризма е локализирана в крайбрежните населени места, в курортните зони към тях и в самостоятелни селищни образувания – туристически комплекси, вилни ваканционни селища. Някои от тези образувания имат значителна по количество материална база – к.к. „Златни пясъци”, к.к. „Албена”, к.к. „Св. Св. Константин и Елена” и др. Големи по площ крайбрежни територии в общините Варна и Балчик са заети и от вилни зони, сред които има и малки хотелски сгради. В туристическото развитие на района основен дял имат град Варна и крайбрежната ивица на север от Варна, където са разположени големите туристически комплекси с основния дял на легловата база. На юг от Варна се намират по-слабо развитите курортни зони “Варна-юг”, “Черноморец”, “Камчия”, “Шкорпиловци” и гр. Бяла, където има по-слабо туристическо натоварване и сериозни потенциали за бъдещо туристическо усвояване.

Развитието на туризма по крайбрежието на Североизточния район показва някои обезпокоителни тенденции, свързани с бума на масовия туризъм и като резултат на това - с прекомерната концентрация на туристи и материална база по крайбрежието, най-вече на община Варна и община Балчик. На практика се проявява тревожната тенденция за непрекъснато лентовидно застрояване и урбанизиране на морския бряг от Варна на север до Балчик. А в някои туристически центрове, като например туристическите комплекси

Златни пясъци и Св. Св. Константин и Елена се стига до прекомерно интензивно застрояване и подчертано урбанизиран градски характер на курортната среда.

Най-северните територии на Черноморието, заемащи крайбрежната част на област Добрич, са максимално съхранени в своя естествен вид и са предпазени досега от урбанистично туристическо развитие. За все още слабо усвоените, но много богати крайбрежни туристически ресурси в община Шабла има шанс да бъдат усвоявани по един по-умерен и щадящ средата начин, без прекомерни концентрации.

Въпреки интензивното туристическо развитие на крайбрежието има неусвоени ресурси и не напълно използвани възможности. Към недостатъчно усвоените туристически ресурси на крайбрежието следва да бъдат посочени минералните извори, които позволяват съчетание на климатом и балнеолечение и удължаване на туристическия сезон, а също и многобройните стойностни обекти – паметници на природното и културното наследство по крайбрежието и навътре в хинтерланда, както и културните и развлекателните обекти на град Варна, които предлагат възможност за обогатяване на почивката на море и удължаване на туристическия сезон. Природните и антропогенните дадености и ресурси в крайбрежието създават възможности за развитие на целогодишен и разнообразен туристически продукт - балнеоложки, културен, конгресен, екологичен и селски. Тези възможности могат да се използват оптимално. Но все още морският туризъм в района носи белега на едностранчиво развитие.

Североизточният район е с богато културно-историческо и природно наследство, което е сериозна предпоставка за развитието на алтернативни форми на туризма – културен, аграрен, екологичен, лечебен. Известни шансове в тази посока имат териториите в близкия тил на крайбрежната ивица в крайбрежните общини, както и някои общини с наличие на богато културно-историческо наследство като Шумен, Велики Преслав и др. Използването на тази възможност би могло до известна степен да обогати туристическото предлагане в района и да спомогне за намаляване на големите концентрации по брега. Но в хинтерланда на района туристическият потенциал е все още неоползотворен. Най-атрактивните туристически обекти там не са пригодени за посещение от голям брой туристи.

Необходимо е да се постигне единна туристическа идентичност на района чрез включване на територии извън утвърдените туристически центрове, особено за нуждите на специализираните и тясно профилираните видове предлагане.

Лечебният туризъм може да се развива чрез приоритетна експлоатация на находищата Балчишка Тузла, Шабленска Тузла или Таук Лиман и използване на уникалната комбинация на лечебна кал, море и минерална вода.

Културно-познавателният туризъм представлява реална възможност за комбиниране, допълване и обогатяване на туристическия продукт на района и активно включване на хинтерланда.

Деловият, конгресен и семинарен туризъм разполага с реални възможности да оказва благоприятно влияние върху подчертания сезонен характер на съвкупния туристически продукт на района.

Екологичният туризъм е свързан с възможностите за посещение на интересните защитени територии по крайбрежието и във вътрешността и наблюдение на рядка флора и фауна.

Селският туризъм също представя добри шансове за преодоляване на наличния дисбаланс в туристическото използване на цялата територия на района.

В Североизточния район като силни страни в развитието на туризма могат да се посочат:

- богатите природни, исторически и културни ресурси с регионална, европейска и световна значимост;
- комбинацията от разнообразни ресурси за развитието на различни форми на туризъм и допълване на основния вид – морския;
- натрупаният опит, наличието на подготвени кадри и повишената туристическа култура;
- подобрената обществена инфраструктура и предлагането на качествени услуги;
- алтернативният туризъм вече разполага със значим експертен капацитет и проявен интерес към практикуването му от страна на туристическата клиентела;

Като слаби страни в развитието на туризма следва да се посочат:

- Туристическият продукт е с ниско качество, липса на висок имидж;
- Ниските ценови нива създават имидж на България на "евтина дестинация";
- Общата техническа и туристическа инфраструктура е в лошо състояние;
- Интензивността на застрояването в туристическите комплекси е много висока;
- Екологичното равновесие е сериозно заплашено от мега строежите по крайбрежието;
- Голяма част от заетите в туризма са с недостатъчна квалификация;
- Замърсяването в населените места и в извънградските зони е сериозна пречка за

туризма;

Като възможности за развитието на туризма могат да се посочат:

- Увеличаване на международния туристопоток;
- Разнообразяване на туристическото предлагане с непроучени природни и културно-исторически ресурси;
- Възможностите за развитие на круизен туризъм;
- Възможностите за развитие на целогодишен балнеологичен туризъм;
- Възможностите за включване на хинтерланда на района в туристическото предлагане.

Като заплахи за развитието на туризма следва да се посочат:

- Загуба на пазари поради отсъствието на адекватна национална реклама;
- Българите ще предпочитат съседни дестинации заради липса на адекватни предложения в страната;
- Масовото застрояване може да доведе до отлив на туристи от Черноморието и България като цяло;
- Много от традиционните занаяти и умения са заплашени от изчезване;
- Претоварването на определени територии може да доведе до влошаване на качеството на ресурсите.

1.3. Демографско състояние и тенденции

Икономическата криза дава отражение и в задълбочаването на демографските проблеми, свързани с процесите на раждаемост, смъртност, миграция на населението и не на последно място задълбочаване на диспропорциите в териториалното разпределение на населението в страната. Показателите за общо демографско развитие на Североизточния район го поставят в сравнително по-благоприятна позиция спрямо някои други райони, тъй като по-големите възможности за заетост и професионална реализация в района на град Варна привличат повече млади хора от други части на страната.

Североизточният район е на 4 място на ниво NUTS 2 в България по **брой на населението** – 966 097 души към 01.02.2011 г., което представлява 13.1 % от населението на страната. В разпределението на населението на областно ниво съществува ясно изразен дисбаланс между област Варна и останалите области. Населението на област Варна към началото на 2011 г. е 475 074 (6.5 % от населението на страната и 49.2 % от населението на района). Сред другите области в района област Добрич и област Шумен са с относително по-голям брой население – съответно 189 677 д. и 180 528 д., а област Търговище (120 528 д.) – с най-малък брой.

За периода между двете преброявания се е увеличило само населението на област Варна – с 13 061 души (2.8 %). Във всички останали области населението намалява, като за областите Шумен (-11.7 %), Добрич (- 11.9 %) и Търговище (-12.3 %) относителният дял на намалението е по-висок от средния за страната.

Таблица 13: Население в Североизточен район към 1.02.2011 година

Статистически райони, области	Население към:		Прираст абсолютен брой	Прираст (%)	% от населението на страната към 01.02.2011 г.
	1.03.2001	1.02.2011			
България	7 928 901	7 364 570	-564 331	-7.1	100.0
Северозападен район	1 037 304	847 138	-190 166	-18.3	11.5
Северен централен район	997 871	861 112	-136 759	-13.7	11.7
Югоизточен район	1 168 706	1 078 002	-90 704	-7.8	14.6
Южен централен район	1 608 102	1 479 373	-128 729	-8.0	20.1
Югозападен район	2 097 621	2 132 848	35 227	1.7	29.0
Североизточен район	1 019 297	966 097	-53 200	-5.2	13.1
Варна	462 013	475 074	13 061	2.8	6.5
Добрич	215 217	189 677	-25 540	-11.9	2.6
Търговище	137 689	120 818	-16 871	-12.3	1.6
Шумен	204 378	180 528	-23 850	-11.7	2.5

Източник: НСИ

Средната *гъсто*та на населението в Североизточния район е 66.68 д./кв.км. и е близо до средната гъсто

та на страната (66.34 д./кв.км.). Гъстотата на населението в рамките на СИР варира значително, като тя е най-висока в област Варна – 124.38 д./кв.км, а най-ниска в област Добрич – 40.28. д./кв.км.

Таблица 14: Брой и гъсто

та на населението в Североизточен район към 01.02.2011 г.

Статистически райони и области	Територия ⁵	Население	Гъстота на населението	Общини
	км ²	Брой	д/км ²	Брой
БЪЛГАРИЯ	111 001	7 364 570	66,34	264
Северозападен	19 070	847 138	44,42	51
Северен централен	14 974	861 112	57,50	36
Югоизточен	19 798	1 078 002	54,45	33
Южен централен	22 365	1 479 373	66,14	57
Югозападен	20 306	2 132 848	105,03	52
Североизточен	14 487.4	966 097	66,68	35
Варна	3 819.5	475 074	124,38	12
Добрич	4 719.7	189 677	40,28	8
Търговище	2 558.5	120 818	47,22	5

⁵ Източник: Агенция по геодезия, картография и кадастър

Шумен	3 389.7	180 528	53,25	10
-------	---------	---------	-------	----

Източник: НСИ

По данни на Преброяване 2011 г. в 30 града в СИР живеят 702 145 души, или 72.7 % от населението на района, което почти съвпада с градското население на страната 72.5 %. Според броя на населението им градовете в района се категоризират ⁶, както следва: 1 голям град Варна – 334 870 д., 3 средни градове Добрич – 91 030 д., Шумен – 80 855 д. и Търговище – 37 611 д., останалите 26 града са в категорията малки и много малки градове, т.е. няма други градове над 30 хил.д., които да допълват и балансират областните центрове. В периода 2001 – 2011 г. нарастване на населението показват само градовете Варна (със 7 % - 21 981 д.), Аксаково (7.3 % - 532 д.) и Каварна (0.3 % - 29 д.)

Естественият прираст на населението на Североизточния район за 2011 г. следва общите за страната тенденции и продължава да е отрицателен (-3.5 ‰). Продължават да се задържат високите стойности за област Добрич (-5.7 ‰ за 2011 г.) и област Търговище (-5.6 ‰). Най-нисък отрицателен естествен прираст в района има област Варна (-1.5 ‰), който е значително под средния за страната (-5.1 ‰).

Таблица 15: Коефициент на естествен прираст (‰)

Статистически райони и области	2007	2008	2009	2010	2011
ЕС - 27	1,0	1,2	1,0	1,0	
България	-4,9	-4,3	-3,6	-4,6	-5,1
Северозападен район	-10,6	-9,8	-9,2	-10,6	-10,8
Северен централен район	-7,3	-6,9	-6,1	-7,3	-8,0
Югоизточен район	-3,4	-3,1	-2,5	-4,0	-5,1
Южен централен район	-4,1	-3,8	-2,8	-3,8	-4,5
Югозападен район	-3,7	-2,6	-2,0	-2,5	-3,3
Североизточен	-2,8	-2,5	-1,8	-3,3	-3,5
Варна	-1,0	-0,3	0,5	-1,1	-1,5
Добрич	-4,5	-4,3	-4,5	-5,9	-5,7
Търговище	-5,4	-5,1	-4,3	-4,9	-5,6
Шумен	-3,9	-4,1	-3,0	-4,6	-4,8

Източник: НСИ

⁶ Съгласно Наредба № 7 на МРРБ/22.12. 2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видови територии и устройствени зони градовете се категоризират на: много големи градове - над 200 хил. жители; много големи градове - над 200 хил. жители; средни градове - от 30 хил. до 100 хил. жители; малки градове - от 10 хил. до 30 хил. жители; много малки градове - до 10 хил. жители.

В резултат на **механичен прираст** общото население на района между двете преброявания е намаляло с 1 605 д., като само област Варна има положителен механичен прираст - 11 309 д. в резултат на придвижването на контингенти от населението в трудоспособна възраст от други части на страната към морската столица. В останалите области от района – Добрич, Търговище и Шумен **механичният прираст** на населението е отрицателен.

Таблица 16. Механичен прираст на населението към 2001-2011 г., НСИ

Район, области	Заселени	Изселени	Механичен прираст
БЪЛГАРИЯ			
Североизточен	58065	56460	-1605
Варна	36412	25103	11309
Добрич	7464	11618	-4154
Търговище	4391	7762	-3371
Шумен	9798	11977	-2179

По отношение на възрастовата структура на населението в Североизточен район се потвърждават неблагоприятните тенденции в демографското развитие, характерни за страната като цяло. Налице е продължаващ процес на застаряване на населението, който се изразява в намаляване на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години и увеличаване на броя и дела на населението на 65 и повече години. Най-голям е относителният дял на населението на 65 и повече години в област Търговище - 19,5 %, а най-нисък в област Варна – 15,6%. Населението във възрастовата група 15 - 64 години е с най-висок относителен дял в област Варна – 69,8 % и в Област Шумен-68,4%. Делът на населението на възраст под 15 г. е най-нисък в областите Търговище – 13,6 % и Добрич – 13,8 %.

Таблица 17. Възрастова структура на населението към 01.02.2011 г. (в %)

Райони и области	0-14 г.	16-64 г.	65 г. +
БЪЛГАРИЯ	13,2	68,3	18,5
Северозападен район	12,8	64,1	23,1
Северен централен район	12,3	67,3	20,4
Югоизточен район	14,8	66,8	18,4
Южен централен район	13,3	68,5	18,2
Югозападен район	12,5	68,2	19,3
Североизточен район	14,1	68,5	17,5
Варна	14,2	69,8	16,0
Добрич	13,8	68,3	17,9
Търговище	13,6	66,9	19,5
Шумен	14,0	68,4	17,6

Източник: НСИ

Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира най-добре чрез **коефициента на демографско заместване**, който показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15-19 г.) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60 - 64 г.). Към 01.02.2011 г. общо за страната това съотношение е 70 %. За сравнение през 2001 г. всеки 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, са били замествани от 124 млади хора.

По този показател Североизточен район се нарежда след Южен централен район. Областите Търговище и Шумен са с най-благоприятно съотношение (80,0). С най-ниски стойности по този показател в СИР е област Добрич 68,0.

Таблица 18. Коефициент на демографско заместване и на възрастова зависимост по райони и области към 01.02.2011 година

Райони и области	Коефициент на демографско заместване (брой)	Коефициент на възрастова зависимост (%)
БЪЛГАРИЯ	70,0	46,5
Северозападен район	58,4	56,1
Северен централен район	65,2	48,6
Югоизточен район	71,8	49,7
Южен централен район	76,8	46,9
Югозападен район	67,8	45,9
Североизточен район	75,5	46,1
Варна	74,0	43,2
Добрич	68,0	46,3
Търговище	80,0	48,6
Шумен	80,0	46,3

Източник: НСИ

Общият **коефициент на възрастова зависимост** за страната е 46,5%, тоест на 100 лица във възрастовата група 15–64 навършени години се падат близо 47 лица под 15 г. и на 65 и повече години. Показателят има ниска стойност в Североизточния район – 46,1 %. На областно ниво в най-благоприятно съотношение е област Варна – 43,2 %.

По отношение на образователната структура, една от водещите цели на общоевропейската стратегия „Европа 2020” е подобряване на образователното равнище на населението, по-специално намаляване на дела на преждевременно напусналите училище и увеличаване на дела на населението с висше или еквивалентно на висше образование.

Към 1.02.2011 година броят на лицата с висше образование в Североизточен район са 166 346 (18,5 %) и по този показател района е на второ място в страната след

Югозападния район (27,7 %). Лицата завършили средно образование, към момента на преброяването, са 364 319 (40,5 %).

Значителни са вътрешнообластните различия в относителния дял на висшистите. Делът на високообразованото население в област Варна е най-висок 23,7 % поради влиянието на град Варна, който има едни от най-добрите образователни характеристики на населението в страната (30,6 % от населението е с висше образование). Останалите области са в по-неблагоприятно положение Шумен 14,5 % и Добрич 13,7 %. В най-неблагоприятно положение е област Търговище 11,5 %.

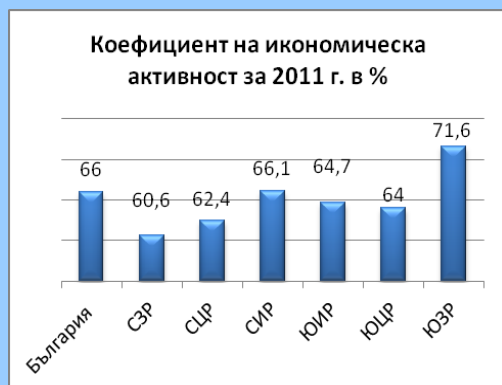
Обхватът на групата “никога непосещаваха училище” е 11 989 души, или 1,3 % от населението на 7 и повече навършени години. Тревожен е фактът, че те никога не са се включвали в образователната система. Най-висок е делът на лица “никога непосещаваха училище” в областите Добрич (2,1 %), и Търговище (1,5 %). Най-нисък е делът на лица “никога непосещаваха училище” в област Варна 1,0 % и област Шумен 1,2 %.

1.4. Икономическа активност, заетост и безработица

1.4.1. Заетост и производителност на труда

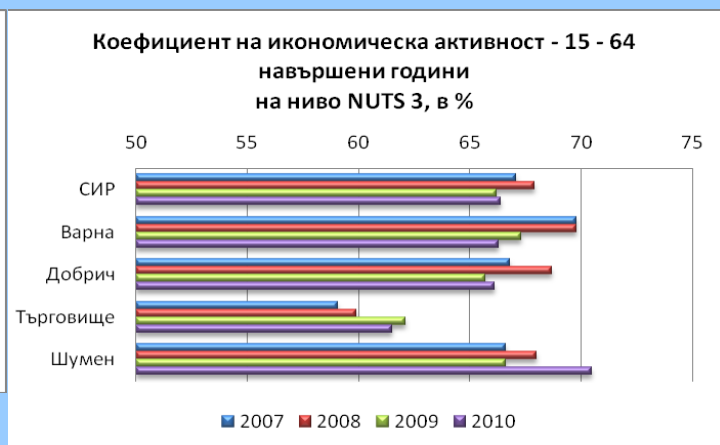
Стойностите на **коэффициента на икономическата активност** на населението в България са значително под средното равнище за ЕС-27. В СИР равнището на икономическа активност /66,1%/ е с около 10 пр.п. по-ниско от средноевропейското, но доближава по стойност средното за България. Сред районите от ниво 2, за 2011 г., СИР се нарежда на второ място след ЮЗР, чиято стойност /71.6%/ се доближава най – много до средното равнище за ЕС-27. На последно място е СЗР с 60.6%.

Диаграма 31

Източник: НСИ

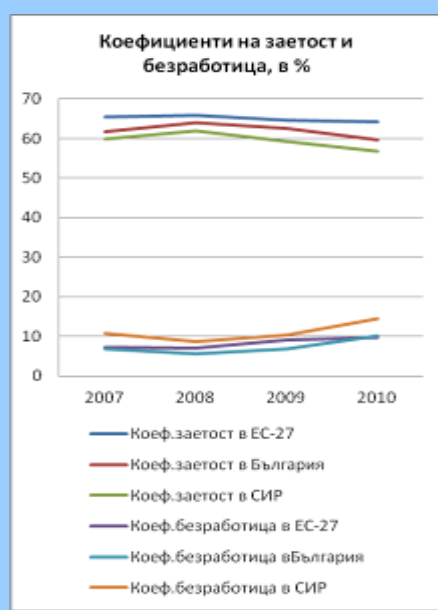
Диаграма 32

В периода 2007-2010 г., коэффициентът на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години в СИР варира между 67.9% през 2008 г., до най-ниската си стойност 66.1% през 2011 г., която е по-ниска и от стойността през 2009 г., въпреки че през 2010 г. се наблюдава малко увеличение с 0.2 пр.п.

На ниво NUTS 3, водеща по този показател за 2010 г е област Шумен със 70.5% /над средната за страната/, с което надминава и нивата на Варна, която за 2007 и 2008 г. е имала най-високите стойности в района, но за 2010 г. е със стойност 66.3% и бележи намаление. Намалява и стойността за Търговище /61.5%/, Добрич за 2010 г. отбелязва увеличение /66.1%/.

Диаграма 33

Равнището на заетост в България е с 4,5 пр.п. по-ниско от средното за ЕС-27 през 2010 г. Това е годината с най-голямо отклонение от средноевропейското ниво, тъй като за периода 2007-2009 г. различията намаляват. Това важи и за СИР., където отклонението за 2010 г. е 7.5 пр.п. **Равнището на безработица** в България е по-високо от средното за ЕС-27, само през 2010 г. е близко до нивата за еврозоната от 10,1%. През останалите години на периода страната ни има по-добри стойности на този показател от средноевропейските. СИР за целия изследван период е със стойности по високи от средните за страната и за ЕС, като през 2010 г. разликите се увеличават. *Източник: Евростат, НСИ*

Към момента Североизточен район е далече от изпълнение на Национална цел 1 „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020г.“, заложен в Националната програма за реформи на Република България (2011-2015г.) и в изпълнение на Стратегия „Европа 2020“. Коефициентът на заетост на населението на възраст 20-64 г. в СИР за 2011 г. възлиза на 61.0 % и отбелязва спад от 0.9 % п.п. на годишна база спрямо 2010 г. Средната за страната стойност за 2010 г. възлиза на 65.4 %, а за ЕС-27 – 68.6%, докато останалите пет района се движат в границите от 60.1% за Северозападен до 72.8 % за Югоизточен район.

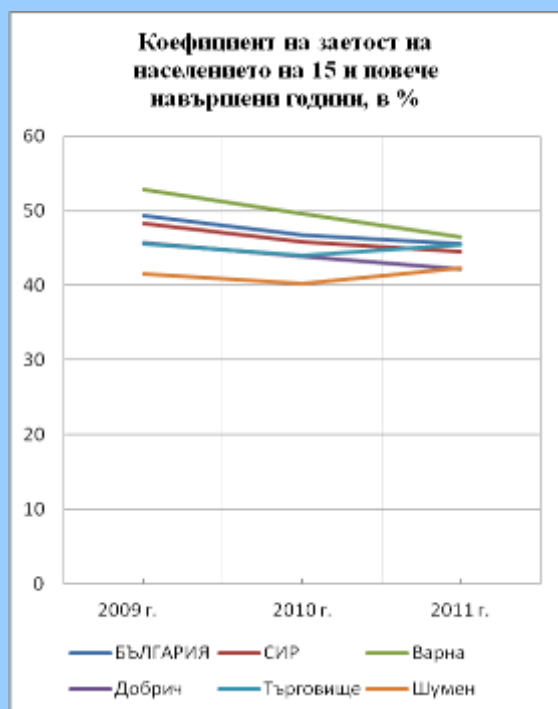
Таблица 19: Коефициент на заетост на населението на 20-64 навършени години в %, 2009-2011

Статистически райони	2009	2010	2011
БЪЛГАРИЯ	62.6	65.4	63.9
Северозападен район	57.5	60.1	58.5
Северен централен район	57.9	60.4	59.8
Североизточен район	59.2	61.9	61.0
Югоизточен район	61.2	64.9	62.9
Югозападен район	70.4	72.8	71.2

Южен централен район	60.5	63.3	61.2
----------------------	------	------	------

Източник: НСИ

Диаграма 34

Източник: НСИ

Коефициентът на заетост на населението на 15 и повече години в Североизточен район за 2011 г. е 44,6%, по-нисък в сравнение със средния за страната (45,6%), което нарежда района на второ място след Югозападен район. Коефициентът на заетост в района намалява спрямо предходните години (48,3% за 2009 г. и 45,9% за 2010 г.). С най-висок коефициент на заетост е област Варна – 46,5 %, а с най-нисък – област Добрич 42,2%. Област Шумен за целия период е с най-ниски нива на заетост, но за последната година бележи ръст /42.3 %/. Варна единствена от района, е с нива на заетост по-високи от средните за България.

Диаграма 35

Източник: НСИ

Коефициентът на безработица на населението на 15 и повече години в Североизточен район за 2011 г. е 15,5% при среден за страната 11,2% и регистрира увеличение спрямо предходните години (10,4% за 2009 г. и 14,5% за 2010 г.), като по този показател СИР е на първо място в страната. Във вътрешнорегионалната структура на безработицата през 2011 г. се отчитат известни отклонения от средното равнище за района, като областите Варна и Търговище са под средното ниво за района, а областите Добрич и Шумен са над средното за района.

С най-нисък коефициент на безработица в района е област Варна – 10,3%, а с най-висок коефициент на безработица в района е област Шумен – 26,5%.

Таблица 20: Коефициент на заетост и коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години към 31.12.2011 г.

Райони и области	Коефициент на заетост (%)	Коефициент на безработица (%)
БЪЛГАРИЯ	45.6	11.2
Северозападен район	38.9	12.5
Северен централен район	41.5	12.9
Югоизточен район	44.1	11.6
Югозападен район	52.6	7.3
Южен централен район	43.6	12.7
Североизточен район	44.6	15.5
Варна	46.5	10.3
Добрич	42.2	17.7
Търговище	45.4	12.6
Шумен	42.2	26.5

Източник: НСИ

Изводи:

- ✓ Икономическата криза е повлияла по-силно върху българския трудов пазар в сравнение с ЕС, това се изразява в сравнително по-ниската степен на заетост в сравнение със средноевропейската с ясна тенденция към намаляване през периода 2007-2010 г. По отношение на СИР тази тенденция е по-силно изразена. За целия изследван период нивото на заетост в СИР е по-ниско от средното за България.
- ✓ В национален контекст, след прекъсването през 2008 г. на тенденцията към намаляване на безработицата, през 2009 г. започва да формира тренд към бързо увеличаване, и още през 2010 г. надминава средноевропейското ниво. СИР по ниво на безработица е с най-лоши стойности в страната. Това е обяснимо донякъде и с по - отчетливото влияние на сезонните фактори. Единствено в област Варна коефициентът на безработица е по-нисък от средния за страната. Област Шумен е с най-лоши показатели.

1.5. Доходи

Доходите на населението в Североизточен район за 2010 г. са под средните за страната, като за едно лице средният годишен доход е 3 315 лв., а за страната е 3 648 лв., или с 333 лв. (9.1 %) по-малко.

Доходите на лице от домакинството от работна заплата за 2010 г. съставляват най-голям относителен дял – 49.7 % от общия доход, следвани от доходите от пенсии – 27.1 % и доходите от предприемачество – 5.2 %. Размерът и структурата на доходите показват значителни различия за различните области в района - общият годишен доход средно на

лице за област Варна е 3 735 лв., за област Добрич – 3 013 лв., за област Търговище – 2 354 лв., за област Шумен – 3 308 лв.

Таблица 21: Общ доход на лице от домакинството за 2009 и 2010 г. (лева)

Райони и области	2009	2010
БЪЛГАРИЯ	3664	3648
Северозападен район	3505	3551
Северен централен район	3187	3216
Югоизточен район	3657	3315
Югозападен район	4286	4179
Южен централен район	3473	3487
Североизточен район	3358	3315
Варна	4020	3735
Добрич	2974	3013
Търговище	2373	2354
Шумен	2932	3208

Източник: НСИ

1.6. Образование

Системата от **образователни институции** в Северозападния район е сравнително добре развита. По данни на НСИ за 2011 г. на територията на района са разположени общо 355 образователни институции, като мрежата обхваща 348 училища, 1 самостоятелен колеж и 6 университета и специализирани висши училища.

Понастоящем в учебните заведения са спазени държавните образователни изисквания. Процесите на оптимизация на училищната мрежа поставят изисквания към създаването на защитни механизми по отношение на преструктурираните звена. Към момента за учебната 2011/2012 г. по данни на Министерството на образованието, младежта и науката в района има 131 средищни училища (област Варна 30, Добрич 35, Търговище 29, Шумен 37) и 9 защитени (Варна 1, Добрич 3, Търговище 4, Шумен 1). Те са елемент на социална защита и част от регионалната политика на ниво NUTS 4. Предоставянето на транспорт на учениците в задължителна училищна възраст, осигуряването на целодневна организация на учебния процес се оказват подходящи инструменти за създаване и гарантиране на по-добри условия за провеждане на качествен образователен процес.

Обектите на система “Висше образование” са силно поляризирани в територията на района, като в град Варна са разположени 5 университета и специализирани висши училища и в гр.Шумен - 1. Широкият спектър от специалности и прием в тях, не винаги е съобразен с потребностите на реалната икономика и третичния сектор.

Съществуващият научен потенциал извън висшите училища е ограничен, което не съдейства за развитие на иновативния капацитет на района. Броят на функциониращите организации в сферата на научноизследователската дейност в района е твърде малък и основно концентриран в област Варна. Научните институти, основно са разположени на територията на област Варна, респ. в гр. Варна са два - Институтът по океанология към БАН и Институтът по рибни ресурси към ССА. Има и два филиала на институти към БАН - на Националния институт по метеорология и хидрология и на Института по металознание, съоръжения и технологии с Център по хидро- и аеродинамика. Към Селскостопанската академия функционират Добруджански земеделски институт, гр. Генерал Тошево и Земеделски институт, гр. Шумен.

Все още системата на образованието в района не е достатъчно гъвкава и реформирана, за да отговори по-пълно на местните и регионалните нужди от професионални и технически кадри в различните сфери на икономиката. В тази насока е необходимо мрежата от специализирани професионални гимназии и висши училища да бъде оптимизирана, за да се синхронизират резултатите от нейната дейност с очакванията на бизнеса. С цел повишаване на добавената стойност и конкурентоспособността на регионалното производство следва да бъде засилено развитието на приложните изследвания и иновативните технологии.

Таблица 22: Образователни институции за учебната 2011/2012 г. (брой)

Райони и области	Общо	Училища	Самостоятелни колежи	Университети и спец.и висши училища
<i>СИР</i>	355	348	1	6
Варна	137	132	-	5
Добрич	87	86	1	-
Търговище	56	56	-	-
Шумен	75	74	-	1

Източник: НСИ

Предучилищното образование се осъществява в детските градини, които са целодневни, полудневни и седмични и за деца със специални образователни потребности и с хронични заболявания. Възрастта на децата, обхванати в детските градини, е 3-6 години. Преди първи клас обучението в подготвителна група или в подготвителен клас е задължително.

В СИР през периода 2007-2011 г. се наблюдава: увеличение на децата, посещаващи детските градини със 7.2 % (от 29 808 деца през учебната 2007/2008 г. на 31 959 деца през учебната 2011/2012 г.) ; намаление на детските градини със 18.4 % (от 423 през учебната

2007/2008 г. на 345 детски градини през учебната 2011/2012 г.) и увеличение на броя на педагогическия персонал, работещ в детските градини с 4.1 % (от 2757 през учебната 2007/2008 г. на 2871 през учебната 2011/2012 г.)

Таблица 23: Детски градини в СИР за учебната 2011/2012 г.

Области	Брой	Деца	Детски групи	Педагогически персонал	Детски учители
СИР	345	31959	1374	2871	2694
Варна	96	15639	623	1317	1225
Добрич	106	6440	296	580	548
Търговище	37	3939	188	404	377
Шумен	106	5941	267	570	544

Източник: НСИ

Нетният коефициент на посещенията в детските градини (измерен чрез дела на децата, посещаващи детски градини на възраст 3-6 години) в района е идентичен със средният за страната, но на областно ниво Варна изостава от средните показатели за страната и района. Средният брой деца на един учител в СИР 11.9 е почти идентичен със средният за страната, като на областно ниво Варна изостава. Средният брой деца в една група е 23.3, като отново има различия между областите.

Таблица 24: Показатели за детски градини през учебната 2011/2012 г.

Области	Нетен коефициент на записване на деца в детски градини - %	Бр. деца/1 учител	Бр. деца / 1 група
България	81.5	12.3	23.7
СИР	81.6	11.9	23.3
Варна	79.4	12.8	25.1
Добрич	83.6	11.8	21.8
Търговище	83.2	10.4	20.9
Шумен	84.9	10.9	22.2

Източник: НСИ, изчисления НЦТР

Като цяло може да се обобщи, че в областта на предучилищното образование се наблюдават положителни промени. Повишава се достъпът до услугата и ефективността на функциониране на заведенията.

По-нататъшните усилия трябва да се насочат към поддържане на съществуващите тенденции, като приоритетно се решат проблемите с достъпа в градовете и особено в областните центрове (Варна), както и в малки, периферни общини.

1.7. Здравеопазване

В Североизточния район системата на **здравеопазването** е сравнително добре развита и като цяло покрива нуждите от здравна помощ на региона. На територията на района се намират 37 болнични заведения с капацитет общо 4 617 легла. Извънболничната

помощ разполага с 277 заведения – диагностично-консултативни центрове, стоматологични центрове, медико-диагностични и технически лаборатории (с 156 легла), като здравни услуги се предлагат и в 20 други здравни и лечебни заведения (с 845 легла).

Във вътрешнорегионален план голяма част от здравната мрежа се концентрира в област Варна (гр.Варна), относително по-малка – в областите Добрич и Шумен и най-малка в област Търговище.

Таблица 25: Здравна мрежа към 31.12.2011 г.

Статистически райони, области	Болнични заведения		Лечебни заведения за извънболнична помощ		Други здравни и лечебни заведения	
	брой	легла	брой	легла	брой	легла
България	344	47 391	1 770	924	150	4 546
Североизточен район	37	4 617	277	154	20	845
Варна	16	2 273	173	108	9	379
Добрич	9	867	32	24	4	160
Търговище	5	643	29	8	3	100
Шумен	7	834	43	14	4	206

Източник: НСИ

Таблица 26. Болнични заведения към 31.12.2011 г.

Статистически райони, области	Общо		Многопрофилни болници		Специализирани болници	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла
България	344	47 391	167	31 546	148	13 265
Североизточен район	37	4 617	16	3 304	18	1104
Варна	16	2 273	5	1 630	11	643
Добрич	9	867	5	627	3	160
Търговище	5	643	3	582	2	61
Шумен	7	834	3	465	2	240

Източник: НСИ

На територията на Североизточен район има общо 4 специализирани лечебни заведения с основен предмет на дейност оказване на спешна медицинска помощ (ЦСМП), по 1 в четирите областни града (Варна, Добрич, Търговище и Шумен) и 25 ФСМП (Филиал за спешна медицинска помощ)

В предоставянето на услуги в системата на извънболничната помощ за всички области се наблюдава недостиг на здравни услуги и недостатъчно добра организация на медицинската помощ и грижи в периферните и отдалечените населени места.

Таблица 27: Лечебни заведения за извънболнична помощ към 31.12.2011 г.

Статистически райони, области	Общо		Диагностично-консултативни центрове		Медицински центрове		Самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории	Дентални центрове	Медико-дентални центрове		Други лечебни и здравни заведения	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла			Брой	Легла	Брой	Легла
България	1 770	924	121	263	559	617	1 006	49	35	38	150	4 546
Североизточен район	277	154	14	42	95	109	153	12	3	1	20	845
Варна	173	108	10	20	62	85	88	11	2	1	9	379
Добрич	32	24	2	20	9	4	21	-	-	-	5	180
Търговище	29	8	1	2	11	6	17	-	-	-	3	100
Шумен	43	14	1	-	13	14	27	1	1	-	4	206

Източник: НСИ

През 2011 г. броят на лекарите в Североизточния район е 3 589, броят на медицинските специалисти по здравни грижи е 5 820, а 729 са лекарите по дентална медицина.

В района общият показател за осигуреност през 2011 г. на десет хиляди души от населението с лекар е 37.3 броя, на лекарите по дентална медицина – 7.6 броя и на медицинските специалисти по здравни грижи – 60.5 броя.

Населението в СИР, обслужено през 2011 г. от един лекар е 268 човека, т.е. с 10 по-малко от средния показател за страната - 258 човека. Населението, обслужено от един стоматолог в района е 1320 човека, т.е. с 219 човека повече от средния показател за страната – 1 101. По тези два показателя СИР се нарежда на трето място сред останалите райони и продължава да заема средно ниво за страната по осигуреност със здравни грижи.

По области разпределението е следното: с най-добри показатели, при това чувствително над средните за района е област Варна, съответно 222 човека се обслужват от един лекар, а един стоматолог обслужва 1071 човека. Останалите три области са с показатели значително под средните за СИР.

Таблица 28. Медицински персонал към 31.12.2011 г.

Статистически райони, области	Лекари	Население на един лекар	Лекари по дентална медицина	Население на един лекар по дентална медицина	Медицински специалисти по здравни грижи
-------------------------------	--------	-------------------------	-----------------------------	--	---

България	28 411	258	6 655	1 101	47 427
Североизточен	3 589	268	729	1 320	5 820
Варна	2 135	222	443	1 071	3 047
Добрич	533	353	121	1 554	964
Търговище	365	328	64	1 873	710
Шумен	556	323	101	1 779	1099

Източник: НСИ

През 2011 г. в СИР са одобрени за безвъзмездно финансиране на здравни заведения и здравна инфраструктура 4 проекта в общините Варна, Шумен, Балчик и Омуртаг, по Оперативна програма регионално развитие, Приоритетна ос 1, процедура „Подкрепа за реконструкция, обновяване и оборудване на държавни и общински лечебни заведения в градски агломерации”.

Проблемите пред системата на здравеопазването от гледна точка на регионалното развитие могат да се сведат до: отдалечеността на мястото на предлагане на медицинска помощ (първична, специализирана, болнична, спешна и неотложна); осигуряване на равни възможности за достъп до здравните услуги на хората, включително и на живеещите в малки населени места отдалечени от градските центрове; повишаване на качеството на здравните услуги чрез развиване на капацитета на медицинския персонал; оборудването на здравните заведения с нова, по-модерна медицинска техника.

1.8. Социални услуги

Мрежата от специализирани институции за социални услуги в Североизточния район е сравнително добре развита. Към 31.09.2012 г. броят на специализираните институции, делигирани от държавата дейности (в т.ч. домове за деца лишени от родителски грижи, домове за деца с умствена изостаналост, домове за деца с физически увреждания, домове за стари хора, домове за възрастни хора с психични разстройства, домове за възрастни хора с деменция, домове за възрастни хора с физически увреждания, домове за възрастни хора с умствена изостаналост) на територията на района по данни на Агенцията за социално подпомагане е 32 с общ капацитет 1 773 места. На територията на област Варна функционират 12 специализирани институции за деца и лица с общ капацитет 605 места или 35 % от капацитета на разкритите институции в района принадлежи на тази област.

Във връзка със политиката на деинституционализация в района специализираните институции намаляват, като домовете за деца лишени от родителски грижи през 2007 г. са били 11, а през 2012 г. са 9 с общ капацитет 332 места, домовете за възрастни хора с умствена изостаналост през 2007 г. са 7, а през 2012 са 5 с общ капацитет 412 места.

В района е нужно подобряване качеството на живот на деца и възрастни, настанени в специализирани институции, съобразно техните специфични потребности чрез

осигуряване на алтернативни форми на грижи. В следващите години мерките за оптимизиране на мрежата от специализирани институции за социални услуги в рамките на политиката за деинституционализация, трябва да се съобразяват и с тенденциите в демографското развитие (с търсенето на услуги). Политиката на деинституционализация в бъдеще не трябва да допуска възникването на значителни междуобластни различия в достъпа до такива институции на потенциалните бенефициенти.

Таблица 29. Специализирани институции за социални услуги в СИР към 31.09.2012г.

Район и области	Брой	Капацитет
Североизточен район, в т.ч.:	32	1773
Домове за деца, лишени от родителски грижи	9	332
Домове за деца с умствена изостаналост	4	191
Домове за стари хора	9	553
Домове за възрастни хора с умствена изостаналост	5	412
Домове за възрастни хора с деменция	1	50
Домове за възрастни хора с психични разстройства	1	90
Домове за възрастни хора с физически увреждания	3	145
Област Варна	12	605
Област Добрич	8	465
Област Търговище	5	213
Област Шумен	7	490

Източник: Министерство на труда и социалната политика

Разпределението на социалните услуги в общността по области в региона е неравномерно, от общо 90 (дневни центрове за деца, младежи и възрастни с увреждания, центрове за социална рехабилитация и интеграция и други социални услуги в общността, приложени в таблицата) – в област Варна те са 41 (45.6 %) от общия брой за района, в област Шумен – 23 (25.6 %), в област Добрич -15 (16.7 %), в област Търговище 11 (12.2 %). Съгласно Закона за закрила на детето, към специализираните институции за деца спадат и домовете за медико-социални грижи за деца, управлявани от Министерството на здравеопазването, като на територията на СИР към 30.09.2012 г. функционират 4 дома. В периферните територии на района видовете и качеството на социалните услуги са ограничени.

Същевременно в района липсват “центрове за временно настаняване” на лица останали без дом, както и “преходни жилища” за лица с умствена изостаналост. В областите Търговище и Шумен няма изградени приюти за бездомни хора, а в област Добрич няма изградено звено “Майка и бебе” (тази социална услуга дава възможност на майката да се приспособи и да изгради привързаност към детето си, като по такъв начин се създават условия за предотвратяване на настаняването му в специализирана институция).

Социален учебно-професионален център (професионално обучение и преквалификация на хора с увреждания и подготовката им за самостоятелен живот) функционира само в област Варна, в останалите 3 области няма такива учебни центрове.

Нужно е изграждане на “защитени жилища” и “кризисни центрове за хора с психични увреждания” в град Варна, както и обособяване на кризисни центрове за деца и възрастни в областите Добрич, Търговище и Шумен.

Таблица 30: Социални услуги, предоставяни в общността в СИР към 31.09.2012г.

Район и области	Брой	Капацитет
Североизточен район, в т.ч.:	90	2208
Кризисни центрове за деца	1	10
Кризисни центрове за лица	1	10
Защитени жилища	16	121
Центрове за настаняване от семеен тип за деца	10	123
Центрове за обществена подкрепа	9	488
Центрове за настаняване от семеен тип за лица	1	15
Дневни центрове за деца с увреждания	5	164
Дневни центрове за възрастни с увреждания	9	271
Центрове за социална рехабилитация и интеграция за възрастни	14	450
Дневни центрове за стари хора	5	120
Центрове за социална рехабилитация и интеграция за деца	6	219
Преходни жилища за деца	2	22
Наблюдавани жилища	2	6
Социален учебно-професионален център	1	77
Центрове за работа с деца на улицата	3	55
Звено “Майка и бебе”	3	22
Приюти за бездомни хора	2	35
Област Варна	41	1106
Област Добрич	15	365
Област Търговище	11	279
Област Шумен, в т.ч.:	23	458

Източник: Министерство на труда и социалната политика

В дългосрочен план в СИР трябва да се развие иновативна и качествена система от социални услуги, насочена към подпомагане на качеството на живот, към пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи, както и за тяхното социално включване. Развитието на социалните услуги на територията на СИР следва да е в съответствие с областните и общинските стратегии за развитие на социалните услуги, които се утвърждават на основание чл. 19 от Закона за социалното подпомагане.

Според изследваните данни за района, основни акценти в сферата на социалните услуги трябва да бъдат: осигуряване на равни възможности за достъп до този вид услуги (включително и на живеещите в малки, отдалечени от градските центрове населени места); повишаването на тяхното качество; изграждане на публично-частни партньорства за предоставянето им; подобряване на материално-техническата им база.

Социалното включване е процес на приобщаване в групата на всички уязвими социални общности, деца и лица, които имат нужда от подкрепа. Политиката за социално включване се изразява в две насоки:

- социално подпомагане на лицата в риск и на определена категория лица с висока степен на бедност;
- превенция на рискови фактори за социално изключване и изолация, водещи до попадане на трайно маргинализирани социално уязвими групи.

1.9. Култура

На територията на СИР са разположени 457 читалища с 23 хил. члена, 6 библиотеки ⁷ с библиотечен фонд 2 765 хил , 6 кина с 23 екрана и 8 театъра с 14 сцени за представления, 8 общински художествени галерии: художествена галерия – филиал към ИМ Балчик, Художествена галерия “Борис Георгиев” – гр. Варна, Галерия на графичното изкуство – гр. Варна, Художествена галерия – гр. Провадия, Художествена галерия – гр. Добрич, Художествена галерия “Христо Греченлиев” – гр. Каварна, Художествена галерия – гр. Нови Пазар, Художествена галерия “Никола Маринов” – гр. Търговище, която съхранява най-голямата акварелна изложба в страната на български и чужди автори, Художествена галерия “Елена Карамихайлова – гр. Шумен

На територията на Североизточен район са разположени **24 музея**, които обхващат 12,2% от музеите в страната. С по-голямо значение са: филиалите на Националния военно исторически музей - Национален военноморски музей – гр. Варна и Парк-музей “Владислав Варненчик”, Регионалните исторически музеи в гр. Варна, гр. Добрич, гр. Търговище и гр. Шумен. От значение са и общинските музеи: Археологически музей – гр. Велики Преслав, Музей на мозайките – гр. Девня и др.

Таблица 31: Музеи към 2011 г. (бр.)

Райони и области	Музеи	Посещения	Експонати
България	197	421660	7 438 516
СИР	24	5579510	610545
Варна	9	195806	117865

⁷ НСИ наблюдава библиотеките с библиотечен фонд над 200 хил. броя.

Добрич	6	209694	227488
Търговище	4	18644	60311
Шумен	5	133806	204881

Източник: НСИ

В СИР има две училища по изкуства и култура:

Национално училище по изкуствата „Добри Христов“ - гр. Варна, което е към Министерството на културата;

Национална гимназия за хуманитарни науки и изкуства „Константин Преславски“ - гр. Варна, което е към Община Варна.

1.10. Културно-историческо наследство

Североизточният район е с богато културно-историческо наследство. Първите следи датират от ранния период на старокаменната епоха, следват каменно-медната и бронзовата. През 681 г. тук е основана Първата българска държава. Тук се намират древните български столици Плиска и Велики Преслав, множество средновековни крепости и скални манастири. Недвижимите културни ценности наброяват 3 180 (от които 1 със световно значение и 179 са с национално значение). Културно-историческият паметник **“Мадарският конник”** в общ. Шумен - единствен в Европа мономентален каменен релеф от VIII в. е от световно значение и е включени в Листа на световното културно наследство, което е под егидата на ЮНЕСКО.

Таблица 32: Недвижими културни ценности /паметници на културата/ в СИР към 2011 г.

Области	Общ брой: декларирани и обявени	Световно значение	Национално значение	Резервати
СИР	3180	1	179	8
Варна	1446	-	21	2
Добрич	863	-	8	2
Търговище	242	-	3	-
Шумен	629	1	147	4

Източник: НИИКН

В територията на района са обособени 8 национални историко-археологически резервати - Територията на *Вътрешния град на Плиска* – първата столица на българската държава (на Балканите), включена в каменната крепостна стена, градът е столица на държавата от 681 г. до 893 г. ; *Територията на средновековния град Преслав /Вътрешния и Външния град/*, включена в границите на външната крепостна стена – втората българска столица и център на средновековна литературна и художествена школа; *Районът, източно от с. Мадара* между селото, лозята и шосето към парка, новото гробище, както и

територията на парка под скалите; Останки на *античния град Марцианополис* край с. Река Девня, обл. Варна, археологически резерват; *Античният град Одесос*, Варна, археологически резерват; *Местност „Яйлата“*, гр. Каварна, обл. Добрич; *Античната и средновековната крепост „Калиакра“* и прилежащата ѝ територия и акватория, с. Българево, общ. Каварна, обл. Добрич, археологически резерват.

В гр. Шумен, като продължение на столетните знакови строителства в региона е създаден и монументалният комплекс „1300 години България“, пресъздаващ със средствата на архитектурата и скулптурата историята на Първото българско царство от Аспарух до Симеон.

От недвижимите културни ценности с национално значение се открояват: Архитектурно-парков комплекс «Двореца», гр. Балчик със статут на групов архитектурно-строителен паметник на културата и паметник на градинското и парковото изкуство; Античен храм на Кибела, гр. Балчик – археологически паметник включен в категорията национално значение от 2010 г.; Ранно християнската базилика Джанавар тепе (основите на църква), гр. Варна; Историческото ядро на морската градина, гр. Варна – паметник на градинското и парковото изкуство; Късноантична защитна стена Хемски порти, общ. Долни чифлик; Праисторическото селище “Шабла-Дуранкулак”, общ. Шабла и др.

С голям потенциал, но недостатъчно проучени са скалните манастири при с. Крепча, общ. Опака (обл. Търговище) и с. Оногур, общ. Тервел (обл. Добрич).

В района се намират и функциониращи църковни храмове от XVII-XVIII век с уникални стенописи, като: катедралата "Св. Успение Богородично" разположена в самия център на Варна – символ на града, църквата “Успение Пресвети Богородици” в Търговище и др. Има и уникални храмове за изповядване на исляма. В тях се пазят и днес културата, духовността и традициите на мюсюлманите. Томбул джамия в Шумен е най-голямата джамия в България и е на второ място по големина на Балканския полуостров.

Районът е наситен от редица религиозни центрове. Град Варна е център на източноправославната Варненско-Преславска епархия. Центрове на духовни околии са Варна, Добрич, Провадия, Търговище, Шумен (към Варненско-Преславската епархия) и Попово(към Доростолската и Червенската епархия). Добрич и Шумен са центрове на районни мюфтийства.

Районът е наситен с културни „пътища“/коридори. През територията му преминава европейският *Дунавски културен маршрут*, Европейският регион на страните от Черноморския басейн, *Източният Транс-балкански културен маршрут*, културният коридор „Виа Понтика“ (Via Pontika) (включващ на територията на страната

средновековния град Несебър, долмените и скалните манастири, Мадарският конник, нестинарството на Странджа, средновековните столици Плиска и Преслав, османския религиозен, образователен и социален комплекс – Томбул джамия в Шумен, историческото ядро на град Варна, природният и археологически резерват „Яйлата“ в близост до Каварна; *Европейските пътища на еврейското наследство.*

Недвижимите културни ценности са важен резерв и предполагат активна социализация на богатото културно-историческо наследство с цел ускорено развитие на туризма във вътрешността на района за постигане на кохерентност и конкурентоспособност. Общини, които на територията си имат културно исторически паметници с потенциал за привличане на туристи са: Варна, Бяла, Долни чифлик и Дългопол (обл. Варна), Балчик, Каварна и Шабла (обл. Добрич), Велики Преслав, Каспичан (гр. Плиска), Шумен, общ. Опака (обл. Търговище, с. Крепча), общ. Тервел (обл. Добрич, с. Оногур) и др.

В района се провеждат множество **културни събития** с международно и национално значение. Само в **град Варна** се провеждат над 15 международни фестивала, по-известни, от които са *Международният музикален фестивал “Варненско лято”, Международният балетен конкурс, Международният театрален фестивал “Варненско лято”, Международният джаз фестивал “Варненско лято”, Международният фолклорен фестивал, Международният фестивал на късометражното кино, Международният филмов фестивал „Любовта е лудост”, Международният майски хоров конкурс “Проф.Г.Димитров”, Международно биенале на графиката, Фестивал на етносите, Биенале на визуалните изкуства “Август в изкуството”, Международен фестивал на анимационните филми, Фестивал на българския филм “Златната роза”, Международен фестивал на кукленото изкуство “Златният делфин”* и др. Домакини на голяма част от тези културни прояви са Фестивалният и конгресен център, Дворецът на културата и спорта, Летният театър, Драматичният театър “Стоян Бъчваров”, Градската художествена галерия “Борис Георгиев” и др.

Популярните културни прояви в останалите областни центрове на района са: в **град Шумен** - *Международен театрален фестивал “Друмевите театрални празници - Нова българска драма”, Международни детско-юношески хорови празници «Добри Войников», Международно биенале по скулптура «Мадара», Национален конкурс за пианисти и цигулари "Панчо Владигеров", Национален студентски литературен конкурс «Боян Пенев», Карнавал на плодородието, Фестивал на любителските исторически филми, Национални ученически театрални празници, Национален конкурс за изпълнение*

на унгарска и българска литература, Традиционен народен събор "На вечерник в Дивдядово", Национален пленер по живопис, Национален фестивал на мажоретния танц "Мадарски конник", Международен фолклорен фестивал с гостуващи групи от фолклорния фестивал във Велико Търново и др; **в град Добрич** - Международен младежки музикален фестивал - конкурс „Надежда, таланти, майстори" Добрич - Албена, Европейски поп-рок конкурс "Сарандев", Международен фолклорен фестивал с гостуващи групи от фолклорния фестивал във Варна, Международен пленер "Хартията", Международен младежки фестивал – конкурс «Фолклор без граници» Добрич – Албена, Международен фестивал – конкурс „Златен помпон”, Международен детски фестивал на изкуствата «Трикси» - сцена Добрич, Международен хоров фестивал «Маестро Медникаров» Добрич-Албена, Международен фестивал на поезията «Славянска прегръдка» - сцена Добрич и др.; **в град Търговище** - Театрални празници "Дни на големия театър в малкия град", Международен фестивал на професионални спектакли за деца "Вълшебната завеса", Празници на женските и девическите хорове „Проф. Л.Гюлева" с международно участие, Национални културни празници в Албена , Международен фестивал на духовите оркестри, Фестивал на народното творчество за деца, Национални майски литературни вечери др.

В района е за отбелязване положителният опит на **град Каварна**, където на основата на съществуващия потенциал от културни и природни ценности, като един комплексен продукт в последните години (след 2001 г.) се създаде *Международния фестивал на рок музиката „Каварна”*, който привлича знаменитости от световната сцена и публика от цял свят. В **град Провадия**, от близо половин век се провежда авторитетния *Национален конкурс за млади инструменталисти и певци "Светослав Обретенов"*. В **град Попово** се провежда веднъж на две години *Балкански кинофестивал за операторско майсторство "Златното око"*.

Икономическото развитие на гр. Варна, в което значителен дял заема туризмът, дава по-големи шансове за валоризиране на културните ценности, но в този случай несъвършенствата в нормативната уредба, липсата на регламентирани механизми за опазване и социализиране на наследството и за насочване на финансов ресурс към ценностните структури по пътя на ПЧП оказват задържащо развитието влияние.

Голямо предизвикателство пред пространствената политика, по отношение на наследството в този район, особено в градовете и селата, подложени на непремерен инвестиционен натиск (по Черноморието), е системното и умишлено нарушаване и/или дори безвъзвратно загубване на културни ценности – паметници на културата.

Драматичните дискусии за *Морската градина* на Варна – паметник на градинското и парковото изкуство при приемането на общия устройствен план на града (юли, 2012 г.) е илюстрация за активна обществена позиция за опазване на ценностните структури – паметници на културата.

1.11. Инфраструктурно развитие

1.11. 1. Транспортна инфраструктура

▪ ***Общоевропейски транспортни коридори /ОЕТК/***

През територията на СИР преминава малка част от участъка Бургас-Варна на **ОЕТК № 8 Дурас-Тирана-Скопие-София-Пловдив-Бургас-Варна**. От особено значение за транспортното обслужване в района е сухопътната отсечка Русе-Варна, представляваща алтернативен сегмент на ОЕТК № 7 /р. Дунав/. Тя дава по-бърза връзка между транспортната магистрала “Рейн – Майн – Дунав” – Пристанище Русе – Пристанище Варна – Кавказките страни – страните от Централна Азия, Иран и Средния Изток и същевременно е и връзка с ОЕТК № 9 при град Русе. Така пристанище Варна, което е основен пункт в логистичната верига на ОЕТК № 8 от Италия през Албания и Македония към Средна Азия, се явява и част от ОЕТК № 7, като се превръща в основен логистичен и дистрибуторен център за връзка между общоевропейските транспортни коридори № 7, № 8, № 9 и ТРАСЕКА.

▪ ***Пътна мрежа***

Развитието на **пътната мрежа** в СИР до голяма степен е свързано със значимостта и функциите на град Варна, надхвърлящи териториалното ниво на СИР, в резултат на което районът е един от най-добре обслужените с автомобилен транспорт, като всички административни области се обслужват от първокласната пътна мрежа на страната.

Основните обслужващи пътища за СИР, свързващи го със съседните страни и/или райони от ниво 2 са първокласните пътища с международна категоризация Е-772 (София/Ябланица-В. Търново-Търговище - Шумен), път Е-70 (Русе-Шумен- Варна), път Е-87 (Румъния/Дуранкулак-Варна-Бургас-Созопол-М. Търново/Турция), както и път I-7 (Силистра-Шумен-Ямбол-Елхово-Лесово/Турция). Път Е-87 в участъка му между Бургас и Варна е част от европейски транспортен коридор № 8, свързващ Адриатика с Черно море. Важно значение за развитието на района и осигуряването на връзките му със съседния Северен централен район и Столицата има изграденият участък Варна-Шумен от АМ „Хемус”. Вътрешнорегионалните връзки се обслужват от второкласните и третокласни пътища в района. Свързването на пътната мрежа на Североизточен район с

тази на съседния граничен район от Република Румъния се осъществява през два сухоземни ГКПП, единият по второкласния път „Варна-Добрич-Ген. Тошево-ГКПП „Йовково” и вторият - по път Е 87 -ГКПП „Дуранкулак”.

Общата дължина на пътната мрежа в Североизточен район е 5 319 км, като 2 668 км от тях са пътища от РПМ, а останалите 2 651 км са общински пътища. Републиканската пътна мрежа на територията на района обхваща 84 км автомагистрала, 483 км пътища I клас, 467 км пътища II клас и 1633 км пътища III клас. Относителният дял на пътищата с национално и международно значение – автомагистрала и пътища I клас е 21,25 %, т.е., е по-висок от средните стойности за страната – 17,56 %.

Таблица 33: Дължина на РПМ към 31.12.2011 г.

Район, области	Общо	Авто-магистрала	Първо - класни	Второ-класни	Трето-класни	Авто-магистрала	Първо - класни	Второ-класни	Трето-класни
България	19 512	458	2 970	4 030	12 054	2,34	15,22	20,65	61,79
СИР	2 668	84	483	467	1 634	3,15	18,10	17,50	61,25
Варна	712	58	135	42	477	8,15	18,96	5,90	66,99
Добрич	827	-	83	242	502	-	10,04	29,26	60,70
Търговище	523	-	77	106	340	-	14,72	20,27	65,01
Шумен	606	26	188	77	315	4,29	31,02	12,71	51,98

Източник: НСИ

Най-добре развита е пътната мрежа в област Шумен, където отн. дял на пътната мрежа с национално значение (35,31%) е два пъти по-висок от средния за страната, следвана от област Варна с един от най-високите показатели за изграденост на АМ в страната и 27,11% отн дял на националните пътища (по-висок от средните стойности за района и страната). Областите Добрич и Търговище се обслужват предимно с регионална пътна мрежа.

Автомагистралите и първокласните пътища имат основна роля за интегрирането на района с други райони в България и съседни райони в Република Румъния. Гъстотата на пътищата от висок клас в СИР е най-висока от всички райони (0,039 км/кв. км), при средна стойност за страната 0,032 км/кв. км.

Таблица 34: Гъстота на пътната мрежа към 31.12.2011г., НСИ

Район, области	Обща гъстота на РПМ км/кв. км	Гъстота на АМ и пътищата I клас	Гъстота на пътищата II и III клас
България	0.178	0.033	0.145
СЗР	0.178	0,021	0,157

СЦР	0.198	0,031	0,167
ЮИР	0.160	0,035	0,125
ЮЗР	0.168	0.042	0.126
ЮЦР	0.182	0,029	0,153
СИР	0.183	0.039	0.144
Варна	0.186	0.051	0.136
Добрич	0.175	0.018	0.158
Шумен	0.179	0.063	0.116
Търговище	0.193	0.028	0.164

Източник: НСИ, обработка НЦТР

Най-голяма гъстота на пътната мрежа с национално значение се наблюдава на територията на областите Шумен и Варна, докато на територията на област Добрич тази гъстота (0,018 км/кв. км) е над два пъти по-малка от средната за района (0,039 км/кв. км). В областите Търговище и Добрич не са изградени автомагистрала и връзките им със съседните области се осъществяват от пътища I и II клас.

Гъстотата на пътищата с регионално значение в Североизточен район е 0,144 км/кв. км е почти колкото средната за страната. Регионалните пътища имат най-голяма гъстота в областите Добрич и Търговище, където функциите им са не само да осигуряват пътните комуникации на територията на областта и района, но и да осъществят интеграцията и връзките със съседни райони, предвид по-ниската изграденост на пътищата с национално значение.

По-голяма част от пътищата в района са с трайна настилка – 99,6%. Общата дължина на пътищата с трошенокаменна настилка е 11 км /единствено в област Търговище /, а на пътищата без настилка -1 км., което представлява незначителна дължина от пътищата от РПМ.

В сравнение с 2007г, пътната мрежа в СИР не се е променила, като само в област Добрич дължината на пътната мрежа е увеличена с 1 км.

Пътната мрежа в Североизточен район е достигнала висока степен на развитие. Наличието и на други обекти на транспортната инфраструктура от висок ранг като международното пристанище и международното летище Варна налагат да продължи развитието на пътната мрежа на територията на района, включващо изграждането на участъците от двете автомагистрала „Хемус“ и „Черно море“, които ще създадат условия за по-пълно и ефективно използване на местния потенциал за развитие, включително по отношение на транспорта, като структуроопределящ сектор. Пътищата II-ри и III-ти клас осигуряват добро транспортно обслужване и транспортна достъпност до малките и средни градове и селата. Съществуват проблеми, свързани с влошени експлоатационни

условия, по отношение на някои участъци от общинската мрежа пътища, поради недостатъчни ресурси за поддържането ѝ.

▪ ***Железопътна инфраструктура***

На територията на СИР инфраструктурата на жп транспорта е представена основно от две главни жп линии. II главна ж.п. линия *-София-Мездра-Г.Оряховица-Каспичан-Варна* свързва Варна с вътрешността на страната. Линията е двойна, електрифицирана и е категоризирана в Европейската ж.п. мрежа за комбинирани превози и мрежата от международни магистрални линии.

Другата обслужваща СИР ж.п. линия е IX главна – *Русе-Каспичан-Варна*, осъществяваща връзката между пристанищата Русе и Варна, поради което се явява конкурентно сухоземна връзка на канала “Черна Вода – Констанца” (връзка между р. Дунав и Черно море). Жп линията Русе-Варна е едно от най-важните транспортни направления на територията на СИР, тъй като осъществявайки връзката между пристанищата Русе и Варна, всъщност осъществява връзка между Общоевропейския транспортен коридор №7 по *р Дунав* и ОЕТК №8 *Дурас – Тирана – Скопие – София-Пловдив – Бургас/Варна*, а така също и ОЕТК №9 *Хелзинки – Санкт Петербург-Москва/Псков – Киев – Любашевка – Кишинев – Букурещ –Русе- Димитровград – Александропулис*.

III главна ж.п. линия в участъка “Карнобат-Синдел”/Варна осъществява връзките на СИР с Южна България и по същество се явява елемент на ОЕТК №8 в аспекта на неговата железопътна инфраструктура. Удвояването на линията и нейната електрификация е инвестиционен обект в програмата за развитие на жп транспорта като приоритет по направление на Общоевропейските транспортни коридори.

Ж.п. клонът “Повеляново /Варна/-Добрич-Кардам”/Румъния/ обслужва директно област Добрич като провежда и международните потоци в североизточна посока, тъй като се явява част от основното направление София-Г.Оряховица-/Варна/-Добрич-Румъния.

СИР е един от районите с най-слабо развита жп мрежа в страната в териториален аспект, но сравнително по-модернизирана. Общата дължина на изградените и функциониращи ж.п. линии на територията на района през 2011г. е 478 км, като 78,5 % от тях са електрифицирани, която стойност е по-висока от средната за страната /70,3%/ и една от най-високите по райони /в областите Шумен и Търговище всички жп линии са електрифицирани/. Отличителна черта за района е и много високия относителен дял на

удвоените жп линии – 49,6%, което е два пъти повече от средната стойност за страната /24%/.

За последните 5 години /от 2007 до 2011г/ дължината на жп линиите в СИР е намаляла с 12 км поради закриване на някои линии, като 10 км от тях са били в област Шумен и 2 км-в област Варна.

Таблица 35: Железопътна мрежа към 31.12.2011 г.

Райони/области	Дължина на ж.п. мрежата /км/	Удвоени ж.п. линии		Електриф. ж.п. линии		Гъстота на ж.п. мрежата км/1000 кв. км
		км	%	км	%	
България	4 072	977	24,0	2 863	70,3	36,7
СЗР	642	191	29,8	432	67,3	33,7
СЦР	627	89	14,2	437	69,7	42.18
ЮИР	664	175	26,4	556	83,7	33.53
ЮЗР	885	169	19,1	676	76,4	43.53
ЮЦР	776	116	14,9	387	49,9	40.71
СИР	478	237	49,6	375	78,5	32,7
Варна	193	108	55,9	150	77,7	50,5
Добрич	60	-	-	-	-	12,7
Търговище	69	69	100	69	100	25,4
Шумен	156	60	38,5	156	100	46,2

Източник: НСИ, обработка НЦТР

Гъстотата на изградената ж.п. мрежа в Североизточен район към 31.12. 2011 г. е 32,7 км /1000 кв. км, по-ниска от средната за страната - 36,7 км / 1000 кв. км и най-ниска от всички български райони от ниво 2.

Най-добре обслужени с ж.п. транспорт са областите Варна и Шумен, където ж.п. мрежата е развита най-добре - гъстотата на функциониращите ж.п. линии е най-голяма и в техническо отношение е достигнато високо ниво на модернизация. Териториите на областите Варна и Шумен са подходящи за развитие на производствени дейности, изискващи превоз на големи количества товари. Най-зле развита е жп мрежата в област Добрич - с най-ниска гъстота на ж.п. мрежата. Областта се обслужва само от една второстепенна жп линия като има територии, които са отдалечени от ж.п. линиите и се обслужват единствено от автомобилен транспорт.

Предвид спецификата на жп транспорта, наред с териториалното развитие на жп мрежата, определящо значение за транспортната достъпност има броят на жп гарите и спирките, обслужващи отделните области в СИР.

Около половината от жп гарите и спирките, обслужващи СИР попадат на територията на област Варна, което се дължи на концентрацията на икономическа и транспортна активност. Товарите от и за вътрешността на страната се обработват основно в мощната приемно - отправна гара в района на Синдел -Тръстиково. В нея се формират товарни композиции :

- директно за ферибота;
- за гара Разделна 2, обслужваща пристанище Варна Запад;
- за гари Повеляново и Девня, обслужващи Девненския промишлен комплекс;
- за гари Белослав, Езерово, Тополи и Варна,

като по този начин е създадена една система за съвместно и ефективно действие на всички гари. Една от многото предпоставки за изграждането на ферибота на мястото, където е сега, е именно директната връзка с гара Синдел, за да се запазят резерви на жп линията към и от гара Варна.

Област Шумен също е относително добре обслужена с около една четвърт от общия брой на гари и спирки в СИР. Най-малко обслужващи гари и спирки има в Добрич /общо10/, но докато в Добрич гарите са 7, област Търговище се обслужва само от 4 гари /и 10 спирки/. За сравнимост се използва показателят “гъстота на гари и спирки”, който за цялата страна има стойност 7,2 бр/1000кв км, а за СИР е 5,9. За област Варна този показател е почти двойно по-голям /11/, за област Шумен-колкото средния за страната, а най-нисък е за област Добрич /2/.

Регионалният характер на жп транспорта и състоянието на жп инфраструктурата в България ограничават масовите пътническите превози все повече в рамките на епизодични, сезонни пътувания /като се изключат регулярни трудови пътувания в рамките на 30-60мин./ Всичко това води до икономическа неефективност и прибегване до спиране на някои линии или закриване на гари и по-често спирки. Това ще бъде особено тревожно за области като Добрич, където и сега обслужването с жп транспорт е ограничено.

▪ **Воден транспорт**

Морският транспорт е добре развит в Североизточен район. Международното пристанище Варна е важен център на транспортната система на страната, през който преминава голяма част от вноса и износа ни. Пристанището има важна роля за цялостното развитие на икономиката на страната и региона и отварянето ѝ в глобален план.

Същевременно пристанището е важен фактор по отношение на развитието на град Варна и утвърждаването му като важен търговски, икономически и административен център в района. Като пресечна точка на трафик от Общоевропейските транспортни коридори № 7, № 8 и № 9, Пристанище Варна създава отлични условия за транзитиране на товари между Европа, Близкия и Далечния Изток и възраждащия се Път на коприната -ТРАСЕКА.

Функциите на град Варна като логистичен, интермодален и опорен пункт по евроазиатските транспортни коридори и особено в морския транспорт, определят **специфичен елемент за икономиката на района-“морската индустрия”**. За разлика от много отрасли в нашата икономика, морската индустрия винаги е работила по международните изисквания и стандарти в пазарна среда. Над 2/3 от международната търговия на страната във физически обеми, се обслужва от водния транспорт, респективно минава през пристанищата. При силно отворения характер на българската икономика, този факт определя ефективността на водния транспорт и пристанищата ни като един от първостепенните фактори за конкурентноспособността на икономиката на страната и СИР и по-специално на основните отрасли на промишлеността.

Граничното положение на пристанището е предпоставка за ключовата му роля в икономиката на района и страната поради факта, че всички стоки превозвани по вода независимо от това дали са предназначени за вътрешния пазар или са транзитно преминаващи, се обработват в него.

Варна е многоцелево пристанище с модерна техника и специализирани терминали с непрекъснат режим на работа. Тук се обработват всички видове товари, включително и течни. Основна характеристика на пристанището е обработката на зърнени храни, контейнери, химични и генерални товари. С реализираните обеми на тези товари Пристанище Варна е безспорен лидер в България.

През периода 2007-2011г дейността на пристанището бележи известен спад през 2009г, след което непрекъснато нараства, като през 2011г товарооборотът е по-висок от този на пристанище Бургас.

Таблица 36: Товарооборот на пристанище Варна от 2007 до 2011 г.

	Товарооборот тона	Корабен трафик		Обработени контейнери - TEU
		GT	брой	
2007	6 622 000	7 357 516	1401	99 713
2008	7 723 000	9 009 853	1405	155 326
2009	6 729 000	8 174 611	1112	112 611
2010	8 039 000	8 294 538	1150	118 702

2011	9 142 000	9 592 639	1327	122 844
------	-----------	-----------	------	---------

Източник: Електронен сайт на пристанище Варна

За първите 7 месеца на 2012 г. през кейовете на порта са преминали общо 5,350 млн. тона товари, което е 16% повече спрямо успешната за държавното дружество 2011 година.

За изпълнение на основната си дейност Пристанище Варна разполага с 9 специализирани терминала - 3 в пристанището Варна-Изток и 6 в пристанището Варна-Запад. Всеки от тях има необходимото оборудване и складове за съхранение на различните видове товари. Характерна особеност за Пристанище Варна е, че всички кейове, освен тези, които са строго специализирани за определени видове течни и насипни товари или контейнери, са многоцелеви и се използват за обработката на генерални и други товари (каолин, кварцов пясък, шамот, захар и др.). Железопътната и пътна инфраструктура, обслужваща пристанището, позволява прехвърляне на товари между пристанище Варна и пристанище Русе, за да се намали времето за доставка до крайния клиент.

Като най-голямо българско контейнерно пристанище, Варна разполага с 2 контейнерни терминала, по един на пристанищата Варна-Изток и Варна-Запад. Терминалите обслужват основно фидерните линии от Средиземно и Черно море. Освен основните претоварни услуги тук се извършват всички операции, свързани с обработката на контейнерите (контейнеризация, деконтейнеризация, почистване и др.).

Пристанище Балчик като част от пристанищен комплекс Варна, функционира от 1969г. и е третото по големина товарно пристанище на Черноморското ни крайбрежие. Пристанището е за обществен транспорт с национално значение, което приема кораби с водоизместимост 5000-6000 тона, разполага с ГКПП и осъществява само износ; специализирано е в обработката на зърнени храни, течни растителни масла и животни. Има потенциал за обслужване на туристите в района, но се използва ограничено. В непосредствена близост се намира яхтено пристанище Балчик с капацитет 70 места за яхти, чието развитие е обвързано с развитието на крайбрежната зона на Балчик.

▪ **Въздушен транспорт**

Летище Варна ЕАД е едно от петте летища в страната, които имат статут на международни. Тук е съсредоточена значителна част от обслужваните международни дестинации. Стратегическата позиция на летището гарантира сериозно количество чартърен пътнически трафик през летния сезон и го прави надежден партньор за

развитието на редовни линии /почти 99% от пътничкооборота се формира от туристи/. Потенциалът на летище Варна има силен ефект върху развитието на транспортни мрежи, туризъм и търговия между партньори от Изтока и Запада, като обработва над 1 млн пътници годишно.

Характерна е изключително силно изразената сезонност при експлоатацията на летището във Варна, където по-голямата част от полетите са съсредоточени в четирите летни месеца на годината. По достъп до полети Североизточен район е в групата с брой на полетите до 250 на ден. С такава характеристика са голяма част от районите, разположени в периферните части на ЕС, в т.ч. в старите страни-членки. От гледна точка на условията за икономическо развитие на района, бързият достъп до него, осигуряван с въздушен транспорт е важен за привличане на инвеститори и развитие на бизнес, особено на туризма и бизнес услугите от висок ранг.

Инфраструктурата на летището отговаря на изискванията за международно летище за обществено ползване. Данните за Летище Варна за 2011г. сочат:

- Разполага с една писта 2500 m.;
- Оперира 24 часа в денонощието;
- Има 11 263 самолетодвижения;
- Обработени са 1 165 304 пътници ;
- Обслужва повече от 100 дестинации в 57 страни;
- На 2 часа път в радиус от летището живеят 2.8 милиона потенциални пътници.

/Източник: Електронен сайт на летище Варна/

Таблица 37: Дейност на летище Варна от 2007 до 2011 г.

	Самолетодвижения брой	Обработени пътници брой
2007	14 971	1 478 093
2008	15 129	1 432 703
2009	12 699	1 206 535
2010	12 601	1 198 956
2011	11 263	1 165 304

Източник: Главна дирекция "Гражданска въздухоплавателна администрация" (ГД ГВА)

За периода 2007-2011г се наблюдава намаление на самолетодвиженията и обслужените пътници, което е свързано с икономическата конюнктура и ремонта на летището през 2011г.

По информация на *Асоциацията на българските авиокомпани АБА*, през 2011 г. по редовни пътнически полети от/до летище Варна са били превозени общо 335 хил. пътници (за 2010 г. съответно 288 хил. пътници или ръстът за 2011 г. спрямо 2010 г. е 16.3%). В същото време за 2011 г. от/до Летище Варна с чартърни полети са били превозени 713 хил. пътници (за 2010г. - 760 хил. или спад за 2011 г. спрямо 2010 г. от 6%). Наблюдаваното през 2011 г. известно отслабване на относителните позиции на българските превозвачи по отношение на чартърните международни превози се обяснява с навлизането на все повече авиокомпани, заради добрия потенциал на туризма по нашето Черноморие. Продължава и тенденцията на сравнително висок растеж на броя на превозените пътници по редовни линии за разлика от темповете на ръст при чартърните превози.

Бившето военно летище Балчик вече има лиценз за летателна площадка за граждански полети и на него могат да кацат само малки въздухоплавателни средства с тегло до 5 700 кг. Летището все още няма терминал за посрещане на пътници. С Решение № 646 от 30.08.2011 г. Министерски съвет определя Летище Балчик за гражданско летище за обществено ползване и го прехвърля към „Летище София” ЕАД, което да извършва дейностите по експлоатация, управление и поддържане на имота.

1.11.2. Енергийна инфраструктура

Поради граничното местоположение на СИР, на територията му е развита транзитна енергийна инфраструктура от най-висок клас /преносни електропроводи на свръхвисоко и високо напрежение и газопроводи/, тъй като България, както повечето европейски страни е енергийно зависима и внася голяма част от необходимите й енергийни ресурси.

▪ *Електроенергийна инфраструктура*

Основната част от електроенергийната инфраструктура в района е разположена на територията на област Варна. „**ТЕЦ Варна**” е втората по големина топлоелектрическа централа в България и на Балканския полуостров. Централата е с обща инсталирана мощност 1260 МВт, като произвежда около 15% от общо произведената електроенергия от ТЕЦ в страната. Тук се намира и единствената трансформаторна подстанция у нас **750/400 кв - п/ст Варна** (разположена в община Ветрино), към която е свързан довеждащият електропровод 750 кв от п/ст *Исакча /Румъния/*, който в момента работи на напрежение 400 кв. Още един електропровод на 400 кв свързва п/ст *Исакча /Румъния/* с п/ст **Добруджа 400/220 кв** (разположена в Суворово). Чрез тези трансформаторни

подстанции внесената електроенергия се преразпределя в преносната електроенергийна система на страната. Друг важен възел на преносната система е п/ст Мадара 220/110 кв, разположена в Шумен.

Вътрешнорегионалната система – мрежата 110 кв, е добре развита за всички области, като районът се захранва от районни подстанции 110/20 кв, най-често разположени в градовете–центрове на общини, където са съсредоточени и по-големите товари, като част от общините получават захранване на 20 кв. В някои области, в т.ч. Варна, надеждността на съоръженията за пренос на електроенергия се оценява като “незадоволителна” поради физическото и морално остаряване; ограничени са и възможностите за захранване на нови потребители в курортни територии и разширения на промишлени и бизнес-зони, поради недостатъчна изграденост на ел. подстанции. Електроразпределителната мрежа средно напрежение също се нуждае от доизграждане и развитие. В района няма неелектрифицирани населени места.

Интензивното развитие на възобновяемите енергийни източници (ВЕИ) на територията на района, налага развитието и на съответната електроенергийна мрежа.

▪ ***Възобновяеми енергийни източници***

За изпълнението на националната цел за постигане на 16% дял на **ВЕИ** в общото крайно потребление на енергия, Енергийната стратегия 2020 на България предвижда политика за увеличаване на производството на електрическа енергия от ВЕИ, на крайното потребление на енергия от ВЕИ за отопление и охлаждане и на използването на биогорива в транспорта.

Възможности за използване на възобновяеми енергийни източници в различна степен съществуват във всички райони от ниво 2, като Североизточен район е един от районите с най-добър потенциал. Изследванията по въпроса за енергийния потенциал на вятъра показват, че в крайбрежните територии на Североизточен район съществуват отлични възможности за развитието на ветроенергетиката, с потенциал за изграждане на над 2000 MW ветрови паркове.

Районът е на второ място в страната по инсталирана мощност на база използване на ВЕИ. Ветроенергийни паркове се изграждат както в крайбрежните части, така и във вътрешността на района, като водещи са общините Каварна и Шабла, където природният потенциал се оценява като най-подходящ.

През 2010 г. инсталираните мощности от вятърни електрически централи (ВТЕЦ) са се увеличили с 38.4% в сравнение с 2009 г. и произвеждат 12,5% от общото производство на електрическа енергия от ВЕИ у нас. /Източник МИЕТ, 2011 г./. В

сравнение с 2007 г. /40.7 MW/, през 2010 г. действащите вятърни мощности на територията на България са нараснали над 10 пъти /488 MW/.

Таблица 38: Инсталирани мощности за производство на електрическа енергия от ВЕИ в Република България / MW/

	2007г	2008г	2009г	2010г
ВЕЦ	2074	2070.4	2 156	2 188
ВтЕЦ	40.7	112.6	333	488
ФЕЦ	0.03	0.11	2	25
ЕЦ на биогаз	0	0	3	3
Общо ВЕИ	2 114.7	2 183.2	2 494	2 704

Източник: „Първи национален доклад за напредъка на България в насърчаването и използването на енергията от възобновяеми източници”, декември 2011 г.

От тях около 400 мвт са инсталирани на територията на СИР, предимно в област Добрич, като за още 900 мвт има проекти или са в процес на реализация. Предварително договорените мощности за област Добрич са за 1 600 мвт - най-много от цялата страна:

Изградените ветроенергийни паркове в СИР са разположени в общините: Каварна – 280 MW, Шабла – 60 MW, Балчик – 24 MW, Добрич – 4 MW, Генерал Тошево -16,8 MW, Суворово-60 MW и няколко по-малки в Омуртаг – 0,75 MW, Търговище – 0,5 MW, Аксаково – 0,45 MW и др.

Водеща е община Каварна, където е изграден най-големият в България парк с ветрогенератори - „Свети Никола”, простиращ се на територия с размери 6x10 км. Изграждането му възлиза на стойност 270 млн. Евро. Инсталираната мощност е 156 мегавата, като централата има капацитет да произвежда 340 гигаватчаса годишно, което ще спомогне съществено за изпълнението на поетия от България ангажимент, произведената от възобновяеми източници енергия да достигне 16% до 2020 г.

Ветроенергийният парк допринася за икономическото оживление и за устойчивото развитие на региона. В резултат на изпълнението на проекта до момента са подписани договори на стойност от около 40 млн. евро с български подизпълнители. Изграждането на парка осигурява 250 временни и около 20 постоянни работни места. Като част от социалната програма на компанията в региона в бъдеще, ежегодно ще бъдат финансирани социални и екологични проекти.

В община Шабла изграждането на ветроенергийни паркове започва преди седем години, като има заявени над 180 намерения за изграждане на съоръжения за енергия от ВЕИ. Проблем обаче /както и за другите общини от района/ се оказва недостатъчното развитие на електропреносната мрежа.

След сключен договор по ОПРР, Операция 4.2. „Междурегионално сътрудничество” от Община Суворово за изпълнение на проект „Междурегионално сътрудничество и партньорство за развитие и приложение на ВЕИ между община Суворово (България) и област Бадахос (Испания)” с бюджет 263642 лева, в общината са изградени два ветроенергийни парка с обща мощност 60 MW .

В процес на изграждане са нови ветроенергийни паркове с очаквана мощност 900 MW в общините: Нови пазар -240 MW и Никола Козлево - 65 MW от област Шумен, Крушари - 180 MW, Шабла - допълнителни 40 MW, Каварна - 28 MW, както и проект за три нови вятърни парка в общ. Ген. Тошево с обща мощност 330 MW. Интензивното развитие на ВЕИ на територията на СИР и тяхното присъединяване към системата налага и съответното развитие на електроенергийната мрежа с изграждане на нови трансформаторни подстанции и електропроводи /особено на територията на СИР/, предвидени в 10 годишния План за развитие на електроенергийната мрежа в страната /вж фиг № ЕЛ/.

В същото време, голяма част от територията на СИР попада в НАТУРА 2000, което изисква прецизиране на всеки проект за ВЕИ и съгласуването му с изискванията по НАТУРА. Най-важното условие при реализирането на всички ветроенергийни проекти е изпълнението на ангажимента на страната ни за добиването на чиста енергия да се съчетае с изпълнението на поетите пред ЕС екоангажименти, предвид формираната европейска екологична мрежа НАТУРА 2000.

Друг вид ВЕИ, възможни за ефективно производство на електричество са фотоволтаичните централи. В зависимост от часовете на слънцегреене и годишната радиация, България условно се разделя на три зони по отношение на използването на слънчевата енергия.

По данни от АУЕР, СИР е с подходящи природни условия за използване на слънчевата енергия за производство на електроенергия, има възможности за разполагане на слънчеви и фотоволтаични инсталации за енергия, но в сравнение с ветроенергийните централи, развитието им е твърде скромно.

Първият национален доклад за напредъка на България в насърчаването и използването на енергията от възобновяеми източници за 2010г посочва само 25 MW инсталирани мощности от фотоволтаици в страната, като през 2007г са били 0.03 MW.

На територията на СИР най-големите фотоволтаични централи са „Равна гора” /4,99 MW/ - изградена в община Аврен, „Девня” /4,8 MW/ - изградена в община Девня и „Янково” /2,4 MW/ - в община Смядово. Другите фотоволтаични централи, изградени в

общините Каварна, Балчик, Генерал Тошево, Търговище и Омуртаг са по-малки, като общата им мощност е 0,75 MW.

Община Суворово е издала разрешения на три компании с интерес в изграждането на фотоволтаични паркове, тъй като според предварителните проучвания общината разполага с голям потенциал за построяването на такъв тип съоръжения за добиване на електроенергия от соларни панели. Фотоволтаичен парк с капацитет 5 MW се предвижда да бъде изграден и край община Тервел -на общинска площ от около 300 дка ще бъдат изградени общо 25000 фотоволтаични панела с мощност от по 200 Wp всеки. Инвестицията във "Фотоволтаичен парк ТЕРВЕЛ 1" е за около 24 млн. Евро.

Територията на Североизточен район е богата и на геотермална енергия, но поради специфичния ѝ ресурс, нейното приложение и използване е много по-ограничено в сравнение с използването на енергията от вятъра и слънчевата енергия, където може да се развие по-мощно производство на електрическа енергия.

По-широкото използване и навлизане на възобновяемите източници в Североизточен район, в т.ч. и използването на ветровата енергия следва да бъде една от основните цели, свързани с постигането на устойчиво развитие на района. Отразените в документа възможности за изграждане на инсталации за производство на енергия, базирани на възобновяеми енергийни източници и особено на ветрогенератори, както в крайбрежните територии, така и във вътрешността на Североизточен район и очакваното по-широко изграждане на нови генериращи мощности, основани на ВЕИ, е насочено към постигане на националните цели и целите на ЕС за програмния период.

Според Европейската асоциация за вятърна енергия, България се е устремила към челните места по производство на вятърна енергия на Балканите. Организацията предвижда, че до 2020 г. страната ни ще е в състояние да покрива 1/5 от нуждите си с електроенергия от вятърни турбини (18%). Това ще ѝ позволи да изпревари Румъния, където дялът на вятърната енергия се очаква да достигне 10 на сто. Дори и кризата да се задълбочи, страната ни ще бъде в състояние да постигне прогнозираното осемкратно увеличение на добиваната от вятър енергия до края на десетилетието, твърдят от ЕАВЕ.

Специализираните проучвания на „Електроенергиен системен оператор” ЕАД за състоянието и възможностите на електроенергийната система в България водят до заключението, че изпълнението на индикативната цел за задължителен дял на енергията от ВЕИ, от брутно крайно потребление до 2020 г. в частта електроенергия е възможно, но не трябва да се превишават определени стойности на инсталираните ВяЕЦ и ФЕЦ, за да не се застраши сигурността и управлението на ЕЕС.

Българската ЕЕС се нуждае от допълване с конвенционални базови мощности, които да гарантират сезонното обезпечаване на потреблението в страната.

▪ ***Газопроводна инфраструктура***

На територията на България е развита Национална газопреносна мрежа за газоснабдяване на страната и Транзитна газопроводна мрежа за пренос на руски газ до Турция Гърция и Македония. Входът на двете мрежи за внос на руски газ е през компресорна станция КС Кардам 1 и КС Кардам 2 на територията на СИР. Добре развитата газопреносна мрежа в страната и отклоненията от магистралния газопровод са изградени с цел осигуряване на природен газ за големите промишлени центрове (в които част от предприятията- консуматори вече не функционират), докато изграждането на газоразпределителни мрежи и газификацията на домакинствата за най-пълно използване на предимствата на директната употреба на природния газ все още е на начален етап. В това отношение България изостава значително спрямо страните от ЕС. В европейските страни газоразпределителните мрежи обхващат повече от 80% от общините, докато в България природният газ е достъпен само за 15% от общия брой на общините в страната. В ЕС са газифицирани повече от 50% от домакинствата, докато в България техният дял достига едва 3% през 2011 г.

Средната дължина газопроводи на глава от населението в България е над 3 пъти по-малка спрямо средното ниво за страните от ЕС, а за разпределителните мрежи достига до 10 пъти отново в полза на ЕС. Дължината на общата (разпределителна и преносна) газова инфраструктура на кв. км. от територията на страната в България е 10 пъти по-малка спрямо същия показател за страните от ЕС.

„Енергийна стратегия на Република България до 2020 г.“ предвижда газификация на всички нови индустриални мощности и новостроящи се жилищни сгради, като до 2020 г. да бъдат газифицирани около 30% от битовите потребители. Очакваните ползи са за намаляване на енергийната интензивност на първичното енергопотребление с около 6 % през 2020 спрямо сегашната, намаляване на общите емисии CO₂ и повишаване на конкурентоспособността на всички отрасли. Очаква се и значителен социален ефект, от гледна точка на увеличаване на заетостта, устойчиво повишаване на квалификацията на обслужващия персонал и екологичните предимства.

Съществуващата газопреносна система на територията на СИР има капацитетни възможности за пренос на количества в такива обеми. Усилията на газопреносните и газоразпределителните дружества са съсредоточени в създаване на необходимите технически възможности и извършване на съответните мероприятия за присъединяване

към ползването на газ на максимален брой потребители: битови и обществени потребители и производствени предприятия.

Варна е един от градовете с изпреварващо модернизиране на енергийната инфраструктура чрез внедряване на природния газ като алтернативен енергоизточник. Газоразпределителната мрежа се изгражда от юни 2004 година, като изградената мрежа е над 100 км. Строител на проекта е “Овергаз инженеринг” АД, чиято инвестиционна програма до 2013 година е на стойност над 21 милиона евро с осигуряване на възможност за присъединяване към газоразпределителната мрежа на 40000 битови и на 365 промишлени и обществено-административни потребители.

Използването на природния газ във Варна намалява неколкостранно енергийните разходи и осигурява по-добро качество на живот в градската среда. Ефектът има значение и за курортните комплекси в близост до Варна заради екологичните параметри и многократното намаляване на вредните атмосферни емисии.

Лицензирането на повече дружества за изграждане на газоразпределителни мрежи на територията на Варненска област позволява конкурентно развитие на газоснабдителните мрежи за битово и промишлено газоснабдяване. Лицензиантите за газоразпределение на територията на област Варна са: “Варна газ” АД и “Примагаз” АД - за община Варна, “Черноморска технологична компания” АД - за общините Аксаково, Белослав, Суворово, Провадия, Дългопол и Вълчи дол с лиценз за 35 години. Засега за общините Долни чифлик, Аврен и Бяла не е определен доставчик на газоразпределителна услуга.

През територията на област Добрич преминава газопровод с разклонения към градовете Генерал Тошево и Добрич, в които са газифицирани по-важни промишлени консуматори и обществени обекти. Черноморска технологична компания-АД продължава изграждането на газопроводната мрежа, като има готовност за присъединяване на около 7000 битови потребители в град Добрич. Инвестиционната програма за газификация на община Шабла предвижда снабдяване на потребителите с компресиран природен газ. Чрез инвестиционния проект на „Каварна газ“ ООД ще бъдат задоволени нуждите от топлинна енергия както в домакинствата, така и в обществените, административни и промишлени сгради.

В област Шумен „Газоснабдяване Нови Пазар” АД, дъщерно дружество на „Овергаз Инк” АД, газифицира почти всички индустриални потребители в община Нови пазар. Традиционната за района стъklarска промишленост оцелява, благодарение на природния газ -на природен газ са най-големият консуматор в Нови Пазар - фирмата

„Ново стъкло” ЕАД, с месечно потребление от 750 000 кубически метра. Веднага след това в класацията на потребителите-гиганти са „Мера глас” ООД и „Лебед глас” ЕООД. Всички училища, детски градини и ясли на територията на Нови Пазар са газифицирани. В град Шумен газоснабдителната мрежа на първи етап обхваща промишлените потребители, а на втория-и битови, като се изгражда от „ЧТК” АД.

В област Търговище са газифицирани два общински центъра – Търговище и Попово. По данни на „Черноморска технологична компания” АД построената газоразпределителна мрежа в град Търговище обхваща повечето обществени потребители и над 1000 битови. В град Попово разпределението на природен газ се осъществява от "Дунавгаз" ЕАД.

Газификацията на промишлени зони, както и на битовите абонати на територията на Североизточен район, е предпоставка за намаляване на замърсяването на въздуха в района, в т. ч. за редуциране на емисиите на парникови газове, което ще е особено полезно за отоплението на градовете, в които няма централна топлофикация. Чрез реализацията на проектите за газификация на общините е възможно газовото гориво, като най-евтино, ефективно и екологично, да стане достъпно за домакинствата и обществените институти, за търговските и индустриални структури на територията на по-голяма част от района.

Развитието на газопроводната мрежа и осигуряването на достъп до перспективен и ефективен енергиен източник за промишлеността, домакинствата и обществените сгради и в общините, които не са включени в списъка на определените територии за газоразпределение, е важно условие за подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическото развитие и конкурентоспособността в целия район.

1.11. 3. Телекомуникации

Информационните и комуникационните технологии (ИКТ) предлагат нови възможности за фирмите и регионите и са важен фактор за регионална конкурентоспособност, влияещ върху скоростта на промените в регионите и териториалното разпределение на икономическата активност.

По данни на Европейската обсерватория за информационни технологии ЕІТО, развитието на електронните съобщения в световен мащаб за периода 2000-2010г се доминира от мобилните гласови услуги и интернет, следвани от мобилния широколентов достъп. Фиксираният широколентов достъп се характеризира с нисък темп на растеж, докато фиксираните телефонни услуги следват тенденцията на намаляване от предходните години.

И в България, наложилата се през последните години тенденция на намаление на фиксираната телефонна плътност и увеличение на мобилната продължава, като стойността на показателят „фиксирана телефонна плътност по домакинства” бележи постоянно намаление, подобно на процесите в ЕС.

При показателя „мобилна телефонна плътност” се наблюдава непрекъснатата тенденция на увеличение, като България вече изпреварва голяма част от държавите-членки на ЕС, но темпът на нарастване на мобилната плътност се забавя.

▪ **Информационно общество**

Международният съюз по далекосъобщения посочва, че в края на 2010г, 29,5% от домакинствата в света имат достъп до Интернет. В някои страни, вкл. Република Корея, Холандия и Швеция, повече от 80% от домакинствата имат достъп, като всички ползват широколентова връзка.

По данни на Евростат за относителният дял на домакинствата, използващи интернет в страните от ЕС-27, през периода 2007-2011 г. се наблюдава тенденция на постоянно нарастване.

Таблица 39: Относителен дял на домакинствата, използващи интернет в %

	2007 г.	2009 г.	2011 г.
ЕС	55	66	73
България	19	30	45

Източник: Евростат

България също следва общата европейска тенденция на нарастване, но страната е на последно място в ЕС, с 10% по-малък дял от средната стойност за ЕС преди 5 години. Резултатите от проведеното изследване на НСИ за използването на информационно-комуникационните технологии (ИКТ) от домакинствата и лицата за 2011 г. отбелязват значителен растеж от 11.9% спрямо предходната година в относителния дял на българските домакинства, които имат достъп до интернет в домовете си. С висок ръст се отличава и важният за ЕК показател за широколентовия достъп, при който се наблюдава увеличение от 13.8% в осигуряването на бърза и надеждна широколентова връзка на домакинствата в България спрямо предходната година.

Въпреки положителната тенденция за бързо нарастване на показателя общо за страната, за периода 2007-2011г. **междурегионалните различия се задълбочават.**

Таблица 40: Относителен дял на домакинствата с достъп до Интернет в %

район	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.
Общо страната	19,0	25,3	29,6	33,1	45,0
Северозападен	12.6	17.3	24.7	26.1	34.7
Северен централен	14.5	20.7	23.6	30.4	42.7
Североизточен	17.7	24.9	26.8	25.8	36.3
Югоизточен	16.1	21.2	26.8	33.3	42.4
Югозападен	28.9	36.1	40.3	43.7	57.3
Южен централен	15.0	21.8	25.6	29.5	41.7

Източник: НСИ

Северозападният район, който има най-нисък показател през 2011 г. /34,7%/ е бил с най-ниски стойности и през 2007 г. /12,6%/, както и районът с най-висок показател /ЮЗР/ през 2011 г. /57,3%/ е бил такъв и през 2007 г. /28,9%/, но отклоненията между тях и средните стойности за страната /45% и 19%/ се увеличават.

За Североизточния район тенденцията е още по-неблагоприятна. През 2007 г. районът е на втора позиция след ЮЗ район с един от най-високите показатели тогава /17,7%/, а през 2011 г. се озовава на предпоследно място от всички райони в страната, с показател 36,3%.

Ползваемостта на предоставената техническа възможност за достъп до Интернет също е показателна за развитието на районите, но от друг аспект. Тук резултатите са малко по-различни:

Таблица 41: Относителен дял на лица, използващи интернет в %

	Отн. дял на лица, регулярно използващи интернет (%)			Отн. дял на лица, които никога не са използвали интернет (%)		
	2007	2009	2011	2007	2009	2011
Общо РБ	28.4	39.7	46.4	64.6	52.9	45.8
Северозападен	21.6	34.1	39.0	72.5	60.6	53.5
Северен централен	23.2	34.9	42.6	72.3	58.7	49.8
Североизточен	29.1	34.6	36.8	63.4	57.7	55.0
Югоизточен	22.9	39.7	42.8	68.4	51.5	48.5
Югозападен	41.0	51.8	61.2	50.9	40.9	32.0
Южен централен	21.9	32.4	40.5	72.0	59.7	50.9

Източник: НСИ

По отношение на двата допълващи се показателя за ползването на достъпа до Интернет, Североизточният район е в най-лошата позиция - с най-малък процент на лицата, регулярно използващи интернет и най-голям на тези, които никога не са използвали интернет, следван от Северозападния район. В най-добра позиция е Югозападният район, с най-висок дял на лицата, регулярно използващи интернет и най-нисък - на никога не използвалите интернет.

Вътрешнорегионалните различия намаляват:

Таблица 42: Относителен дял на домакинствата, с достъп до интернет в %

	Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет (%)			Относителен дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използвали интернет през последните 12 месеца (%)		
	2007	2009	2010	2007	2009	2010
Общо РБ	19.0	29.6	33.1	28.4	39.7	41.6
СИР	17.7	26.8	25.8	29.1	34.6	36.3
Варна	26.4	28.4	28.1	44.6	42.5	38.1
Добрич	9.1	20.0	24.1	20.4	34.7	33.5
Търговище	6.5	21.0	20.2	33.9	35.9	31.5
Шумен	15.8	34.7	25.2	32.1	47.8	39.2

Източник: НСИ

Област Варна е с най-добри показатели и през 2007 г. и през 2010 г., но докато през 2007 е била с около 9 пункта над средното за района, през 2010г разликата е малко под 2 пункта. В същото време през 2007 г. област Добрич има около два пъти по-нисък процент в сравнение със средния за района, а област Търговище - близо 3 пъти по-нисък, а през 2010 г. област Добрич се доближава до средния за района. Област Търговище също бележи голям напредък, но остава с най-нисък показател за района, т.е. през 2010 г. отклоненията от средните стойности за района намаляват.

По отношение на ползваемостта на възможността за достъп до Интернет, данните показват колебания за периода 2007-2010г, вероятно зависими от икономическата конюнктура, като най-високи са за област Шумен, следвана от област Варна.

Достъпът до Интернет е осигурен в градските центрове. Проблеми съществуват основно в селата, където все още степента на оборудване на фирмите и домакинствата с компютри е твърде ниска и е необходимо изграждането на публични места за достъп до мрежата /телецентрове/. Това води до задълбочаване на териториалните различия в използването на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) и се отразява на регионалния икономически растеж и конкурентоспособност. В този контекст насочването на ресурси за развитието на електронните комуникации добива изключителна важност за преодоляване на регионалните различия в достъпа до електронни услуги и развитието на информационното общество в Североизточен район.

Особено внимание относно развитието на електронните комуникации следва да се обърне на малките населени места в близост до по-големите градски центрове - Варна, Добрич, Шумен, които се очертават като подходящо място за развитие като модерни

жилищни зони от еднофамилни къщи, разположени близо до природата, с висок стандарт на живот.

Европейските индекси и анализи за развитието на **широколентовия достъп** са еднозначни, че страната ни изостава от другите държави-членки на ЕС, както по отношение на свързаност и приложение на технологиите от страна на бизнеса и потребителите, така и по отношение на ползваемостта. В Република България разпространението на широколентов достъп е много по-ниско от средния показател за ЕС, като в селските райони широколентов достъп на практика липсва.

По данни на Евростат през 2007 г. широколентовият достъп в България е бил 15%, при средна стойност за ЕС 42%. През 2009 г. този показател става 26% за България и 57% за ЕС, а през 2011 г. разпространението на широколентов достъп в България достига 40% при средна стойност за ЕС вече 67%, т.е. все още сегашното равнище в страната е под средното на ЕС преди 5 години.

Таблица 43: Относителен дял на домакинствата с широколентов достъп до Интернет в %

район	2008г	2009г	2010г	2011г
Общо страната	21,0	26,0	26,0	40,0
Северозападен	12	24	24	33
Северен централен	17	21	23	38
Североизточен	20	23	17	28
Югоизточен	17	23	22	31
Югозападен	31	36	37	54
Южен централен	17	21	24	38

Източник: НСИ

Междурегионалните различия в страната са големи. Отново с най-нисък показател /28%/ е Североизточният район, а с най-висок – ЮЗ район /54%/. Тенденцията за СИ район е тревожна, тъй като в началото на проучвания период той е бил на второ място с показател 20% след ЮЗ район /31%/, при средна стойност за страната 21%, а на последно е бил СЗ район, който сега е преди СИР и ЮИР.

Необходимо е да се разшири достъпът и използването на мрежите и услугите на ИКТ, предвид нарастващата роля на информацията, особено в по-малките градове и селата, където обществените места за достъп до информация са единствената възможност за много потребители. Изграждането на обществени информационни системи и гарантираното предлагане на Интернет услуги за целия обществен сектор, включително и на улеснен достъп за хората с увреждания, е задължителна стъпка към информационното общество.

Модернизацията на преносните телекомуникационни мрежи и ускоряването на цифровизацията на местните мрежи, паралелно с разширяването им в икономически

слаборазвитите и отдалечени територии, е от решаващо значение за подобряването на достъпа до ИКТ и за цялостната социално-икономическа среда в Североизточния район.

1.11.4. Водоснабдяване и канализация

Характерно за **водоснабдяването** на Североизточния район е, че водоизточниците са подземни и на голяма дълбочина, което обуславя висока енергоемкост и по-висока цена на водните услуги. Въпреки тези технологични проблеми, районът е с най-висока степен на водоснабденост на населението -99,9% при средна стойност 99,1% за страната в края на 2010г, като в област Варна е водоснабдено 100% от населението.

Предвид високата степен на изграденост, през периода 2007-2010 г. не се забелязва особена промяна в степента на водоснабденост на населението, но има значителен напредък по отношение режима на водоснабдяване. Проведените мерки за подобряване на водоснабдяването на населените места, които са на сезонен режим и за осигуряването на допълнителни количества питейна вода, са довели до сериозно подобряване. През 2007 г., отн. дял на населението с режим на водоснабдяване в района е бил 7,9% при 6,3% средна стойност за страната, а през 2010 г. този процент е сведен до 1,1% - почти равен на средния за страната - 1%. Само в област Търговище са останали населени места с режим на водоснабдяване, в останалите области няма режим. Въпреки че и през 2010 г. този показател за област Търговище е твърде висок - 8,8%, като се има предвид, че през 2007 г. една трета от населението на областта е било с режим на водоснабдяване, се регистрира сериозен напредък. В област Шумен вече няма режим на водоснабдяване, докато през 2007 г. на режим е било 13,3% от населението.

Изградеността на **канализационната инфраструктура** в Североизточния район не се различава особено от другите райони. С изцяло или частично изградена канализационна мрежа са главно градовете, като експлоатационното състояние на изградените канализационни системи не е добро. Над 20% от изградените мрежи са физически и морално амортизирани и се нуждаят от реконструкция, а в някои случаи от цялостна подмяна, поради невъзможност да се провеждат отпадните води на всички потребители.

По отношение степента на обслуженост, СИ район се нарежда на второ място след ЮЗ район, с относителен дял на населението -72,1%, по-висок от средния за страната - 70,6%. Вътрешнорегионалните различия, обаче, са много големи. В област Варна почти 85% от населението е обхванато от канализация, което е най-високият процент в страната след София-град, докато в област Търговище едва половината от населението е обхванато от канализация, което е една от най-ниските стойности за страната.

По сходен начин стои въпросът и с пречистването на отпадъчните води. Районът се нарежда на второ място след ЮЗ район по отн. дял на населението, обслужено с ПСОВ - 63,3%, по-високо от средния за страната - 45,2%, но това отново е в резултат на големите вътрешнорегионални различия. В област Варна са изградени 11 ПСОВ, обслужващи 19 населени места, с отн. дял на обслужваното население 83,4 % - втора стойност след София-град, докато в област Търговище обслуженото население е едва 12%. Област Добрич също има добър показател /67,7%/, по-висок от средния за района, като в областта са изградени 6 ПСОВ, обслужващи 8 населени места.

За периода 2007-2010 г. темпът на подобряване на изградеността на канализационната инфраструктура и ПСОВ в района /2,4%/ е по-нисък от средния за страната /5,4%/. Опазването качествата на околната среда изисква доизграждане на канализационните системи и ПСОВ не само в курортите по крайбрежието, но и във вътрешността на района, така че да не се допуска заустване на непречистени битови и индустриални отпадъчни води, което е основен източник за замърсяването на водите в България.

Подаваната за водоснабдяване на населените места вода непрекъснато намалява. В последните 20 години намалява и дялът на полезно използваната вода поради амортизацията на водопроводните съоръжения и високи загуби на вода.

Таблица 44: Събиране, пречистване и доставяне на води - обществено водоснабдяване/хил.куб.м./

Статистически зони/ райони/ Области	Постъпила вода във водопреносната система (подадена вода)		Доставена вода		Загуби при транспорта на водата		Дял на загубите при транспорта на водата	
	2007 г	2010 г	2007 г	2010 г	2007 г	2010 г	2007 г	2010 г
Общо за страната	1947.99	1688.92	736.08	715.91	1211.91	973.01	62.2	57.6
Северозападен	118.89	96.93	47.17	40.83	71.73	56.10	60.3	57.9
Северен централен	162.10	135.41	47.21	40.37	114.89	95.05	70.9	70.2
Североизточен	240.06	224.14	105.38	89.66	134.68	134.48	56.1	60.0
Варна	119.94	117.24	78.00	68.75	41.94	48.49	35.0	41.4
Добрич	46.65	40.29	11.99	9.31	34.66	30.97	74.3	76.9
Търговище	26.20	29.40	5.76	4.59	20.44	24.81	78.0	84.4
Шумен	47.28	37.21	9.62	7.00	37.65	30.21	79.6	81.2
Югоизточен	406.19	330.99	118.31	104.60	287.88	226.38	70.9	68.4
Югозападен	400.74	318.27	176.19	141.85	224.55	176.42	56.0	55.4
Южен централен	620.00	583.18	241.81	298.61	378.19	284.57	61.0	48.8

Източник: НСИ

Доставената вода от общественото водоснабдяване, за задоволяване нуждите на населението в Североизточен район през 2010 г. е 89.66 хил. куб. м, докато доставената

през 2007 г. вода е била 105.38 хил. куб.м. Най-голям процент от нея се пада на битовия сектор. За задоволяването на нуждите на най-големия консуматор - област Варна, през 2007 г. са доставени 78.00 хил. куб. м вода или 74% от общото количество вода, доставена в Североизточен район. През 2010 г. доставените количества вода и за област Варна и за района като цяло намаляват съответно до 68.75 хил. куб. м. вода и 89,66 хил. куб. м., като дялът на доставената за област Варна вода нараства до 76,7% Най-малко количество вода продължава да се доставя в област Търговище –5% от общо доставената вода за района през 2010г., което е обяснимо, предвид различната концентрация на населението.

Тревожен е въпросът със загубите при транспорта на водата. За периода 2007-2010г във всички райони се наблюдава снижение на загубената при транспорта вода, докато единствено в Североизточния район количествата се запазват същите. Като се има предвид тенденцията за икономично потребление и намаляване на общо подаваните количества вода в цялата страна и за всеки от районите, отн. дял на загубите в района при транспорта нараства.

Въпреки, че има райони с по-висок процент загуби /СЦ-70,2% и ЮИ-68,4%/, Североизточният район е единственият от районите, в който за периода 2007-2010г отн. дял на загубите при транспорта на водата нарастват от 56,1% до 60%, при намаление на средните стойности за страната от 62,2% до 57,6%. При това, през 2007г районът е бил един от районите с най-ниските загуби в страната, непосредствено след ЮЗ район /56%/.

Единствено в област Варна загубите /41,4%/ са по-ниски от средните за района и страната, докато в областите Търговище и Шумен загубите надхвърлят 80%, които са едни от най-високите стойности за страната. В област Добрич загубите също са високи /77%/, което говори за тревожно влошаване състоянието на водопроводната мрежа в района.

Състоянието на водопроводната мрежа в района е характерно за цялата страна, като над половината от добитата вода се губи при транспорта. В същото време, количеството добита вода е почти двойно по-голямо в сравнение с други страни, което показва неефективно използване и разхищение на ресурсите от питейна вода, дължащо се до голяма степен на амортизацията на водопреносната мрежа, която на места се нуждае от цялостна подмяна.

1.12. Околна среда

▪ **Разходи за опазване на околната среда**

Разходите за опазване на околната среда в страната през 2010 г. са на обща стойност 1 273 777 хил.лв. и показват увеличение спрямо 2007 г. Прави впечатление, че след 2007 г. разходите с всяка изминала година постепенно намаляват, като най-малки са

те през 2010 г. - 124 881 хил. лв. Те се явяват едва 9,8% от общите разходи, направени за опазване на околната среда в страната през 2010 г. Увеличението на разходите за 2010 г. спрямо 2006 г. е 8,43%, което е малко по- висок процент от този за страната – 8,15%.

Област Варна е с най-голям дял - 58 % - от общите разходи в Североизточния район, но през 2010 г. средствата, отделени за опазване на околната среда, са намалели спрямо 2006 г. Въпреки това, през междинните три години изразходваните средства са били значително повече.

В областите Добрич и Търговище изразходваните средства през 2010г. са почти 2 пъти повече в сравнение с 2006 г. Област Шумен е разходвала почти 3 пъти повече средства през 2019 г спрямо 2006 г.

Въпреки това, като цяло средствата, които се отделят за опазване и възстановяване на околната среда, са изключително недостатъчни както в регионален, така и в национален мащаб.

Таблица 45: Разходи за опазване и възстановяване на околната среда в хил. лв. за периода от 2000 г до 2010 г. / по данни на НСИ/

Статистически райони и области	Общо разходи за опазване на околната среда										
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
България	433282	608376	473533	569750	658923	639320	1038544	1197422	1700329	1280563	1273777
Сев. и Югоизт. България	296153	372286	297394	343527	372511	271383	492322	600682	655863	706610	651972
СИР	54557	58656	45546	60205	77925	65944	105338	160353	131170	140429	124881
Варна	44923	48374	33967	45714	64190	49135	82949	130875	88083	92458	72544
Добрич	1183	1332	2791	6105	3539	4683	5405	8808	9421	12742	11418
Търговище	728	1638	1689	874	713	1059	6608	8141	9134	12214	12331
Шумен	7723	7312	7099	7512	9483	11067	10376	12529	24532	23015	28588

Източник: НСИ, 2011 г.

Разходите за опазване и възстановяване на околната среда са най-големи за оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, за пречистване на отпадъчните води и за намаляване на емисиите на замърсители във въздуха.

▪ **Състояние на атмосферния въздух**

На територия на СИР като големи емисионни източници на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух, са определени 8 дружества: “ТЕЦ Варна” АД, с. Езерово, “Девен” АД, гр. Девня, „Далкия Варна” ЕАД, гр. Варна, “Агрополихим” АД, гр. Девня, “Старт” ООД, гр. Добрич, “Солвей Соди” АД, гр. Девня, “Девня Цимент” АД, гр. Девня, и “Полимери” АД, гр. Девня. Седем от тях са концентрирани в агломерацията Варна.

Според степента на замърсяване на атмосферния въздух са определени зони с превишени горни оценъчни прагове /ГОП /. По данни на МОСВ към 2012 г. такива зони в СИР са агломерацията Варна /община Варна, Аксаково, Девня и Белослав/ и общини Добрич, Шумен и Провадия. Всички те са с превишения над ГОП по показателите ФПЧ₁₀ и ФПЧ_{2,5}.

Замърсяването на въздуха с ФПЧ все още е проблем за качеството на атмосферния въздух през зимния сезон в градовете: Варна, Белослав, Девня, Провадия Добрич и Шумен. Съпоставката на измерените концентрации на ФПЧ₁₀ през 2011 г. с предходните 2010 г. и 2009 г. показва тенденция на увеличение на регистрираните средноденонощни концентрации над СДН - 50 µg/m³, т.е. видно е завишаване на броя на регистрираните превишения в сравнение с предходните години, като и през трите години същите са отчетени основно през зимния период.

Съществен принос за това има широкото използване на твърди горива за битово отопление и транспорт. Потвърждава се необходимостта от реализацията на програмите по подобряване качеството на атмосферния въздух за тези общини.

През 2011 г. на територията на СИР не са отчетени превишения на ПДК на серен диоксид, азотен диоксид, въглероден оксид и озон. Продължава тенденцията от 2007 г. за задържане на нивата на тези замърсители под праговете им годишни стойности. Като основни причини за спазването на нормите са привеждането на промишлените обекти с източници на емисии в нормите за допустими емисии, въвеждането на щадящи околната среда технологии и използване на природен газ за гориво на горивните инсталации, които биха оказали въздействие върху КАВ.

▪ ***Пречистване на отпадъчните води***

Общото количество зауствени отпадни води в Североизточен район, имат обем от 93,67 хил.куб.м през 2010 г.,което е слабо нарастване спрямо последните години.

По данни за 2010 г. относителният дял на непречистените отпадни води в % спрямо общия обем зауствена отпадна вода за Североизточен район е бил 28%, което е по-малък дял спрямо средният за страната - 24,8%. С най-висок дял са били област Търговище – 41,3% и област Варна – 35%. Значително по-малък е дялът на непречистените отпадни води в областите Шумен – 12,4% и Добрич – 4,3%.Трябва да се изтъкне благоприятното обстоятелство, че една от най-утежнените области по отношение на водните ресурси / обл. Добрич/ е с най- ниското количество непречистени отпадъчни води.

Таблица 46: Заустени отпадъчни води през 2010 г./хил. куб. м/ год./

Статистически зони/ статистически райони/ Области	2010					
	Отпадъчни води, отведени без пречистване	Отпадъчни води, отведени от пречиствателни станции (селищни и други)		Отпадъчни води, отведени след собствено/независимо третиране	Общо отведени отпадъчни води	Отведени води от охлаждане във водни обекти
		Общо	в т.ч.: с поне вторично пречистване			
Общо за страната	201,03	544,48	465,91	65,67	811,18	3241,34
Северна и Югоизточна България	122,76	227,70	145,61	40,24	390,70	3681,02
Североизточен	26,31	60,01	45,45	7,42	93,67	321,70
Варна	22,09	38,10	33,58	2,92	63,05	321,43
Добрич	0,54	10,11	10,00	1,80	12,45	0,00
Търговище	2,04	1,94	1,69	0,95	4,93	0,08
Шумен	1,64	9,86	0,17	1,74	13,24	0,19

Източник: НСИ, 2011 г.

Основни замърсители в района се явяват големите промишлени предприятия. Най-голяма концентрация на такива има в Девненската низина. За три от тях е изградено общо пречиствателно съоръжение – шламоотвал “Падина”, който служи за механично пречистване (утаяване). Същият е собственост и се стопанисва от “Солвей соди” АД, гр. Девня.

По речни басейни по /данни на БДУВЧБ за 2011 г./ съпоставени с ПУРП състоянието е следното:

Речен басейн “Черноморски Добруджански реки”

Екологично състояние: Като цяло не се наблюдават съществени промени в състоянието на водните тела в речен басейн Черноморски Добруджански реки спрямо ПУРБ. Промени се наблюдават, както следва:

- Подобряване на състоянието - 1 водно тяло (BG2DO800R001).
- Влошаване - не се констатира.

Химично състояние: Не е констатирано превишение на стандартите за качество на данни от анализирания приоритетни вещества. Не се регистрира промяна на химичното състояние, оценено спрямо ПУРБ.

Речен басейн “река Провадийска”

Екологично състояние: Като цяло не се наблюдават съществени промени в състоянието на водните тела в басейна на река Провадийска спрямо ПУРБ. Промени се наблюдават, както следва:

- Подобряване на състоянието - 1 водно тяло (BG2PR210R005).
- Влошаване - 3 водни тела (BG2PR900R015, BG2PR567R011 и BG2PR800R016).
BG2PR900R015 влошаване на състоянието по показател азот нитратен.
BG2PR567R011 и BG2PR800R016 влошаване на състоянието по нефтопродукти;
Няма налични данни за замърсяване с нефтопродукти от съществуващите точкови източници.

Химично състояние: Не е констатирано превишение на стандартите за качество на данни от анализиранияте приоритетни вещества. Не се регистрира промяна на химичното състояние, оценено спрямо ПУРБ.

Речен басейн "река Камчия"

Екологично състояние: Промени в речния басейн се наблюдават, както следва:

- Подобряване на състоянието - 2 водни тела (BG2KA400R013 и BG2KA900R035).
- Влошаване - 7 водни тела (BG2KA600R018, BG2KA800R033, BG2KA900R037, BG2KA900L021, BG2KA400L024, BG2KA900R019 и BG2KA578R003)
BG2KA600R018 влошава се състоянието по азот нитритен, азот нитратен, общ азот, общ фосфор и фосфати.
BG2KA800R033 влошава се състоянието по общ азот и фосфор.
BG2KA900R037 влошава се състоянието по фосфор и фосфати.
BG2KA900L021 влошава се състоянието по азот амониен и азот нитритен.
BG2KA400L024 влошава се състоянието по азот амониен.
BG2KA900R019 влошава се състоянието по нефтопродукти;

Потенциални замърсители са обектите, формиращи отпадъчни води във водното тяло - *Канализационна мрежа на гр. Велики Преслав и "Автомагистрала Черно море" АД – бетонов възел гр. В. Преслав*, за които има регистрирани превишения на индивидуалните емисионни ограничения (ИЕО) по нефтопродукти през 2011 г.

BG2KA578R003 влошава се състоянието по нефтопродукти, СПАВ и феноли;

Обектите, заустващи отпадъчни води във водното тяло с регистрирани превишения на ИЕО през 2011 г. са:

- ПСОВ и градски канализации – *ПСОВ гр. Шумен и Канализационна мрежа на гр. Търговище (зауствания 4, 5, 6 и 7)* по СПАВ и нефтопродукти и *Канализационна мрежа на с. Хан Крум* по нефтопродукти;

- индустриални източници от хранителната промишленост и производството на спиртни напитки са с превишения на ИЕО по нефтопродукти.

Химично състояние: За две водни тела има промяна на състоянието за приоритетни вещества, както следва:

- BG2KA578R003 - средногодишни стойности за живак (Hg), в два пункта.
- BG2KA130R002 - средногодишна стойност за хексахлорбутадиен

СГС на приоритетните вещества е изчислена на база измерванията през 2011 г., които са съответно 11 за живак и 7 – за хексахлорбутадиен. В разгледаните пунктове еднократно е отчетен резултат различен от граница на определяне на приложението метод - по показателя живак (м. Май и м. Юни), по хексахлорбутадиен - м. Април.

С данните, получени до момента от проведения мониторинг през 2009, 2010, както и първо шестмесечие на 2012 г., не може да бъде отчетена периодичност на замърсяване по посочените показатели и предприемане на конкретни допълнителни действия.

По-големи пречиствателни станции за отпадъчни води от населените места са: ГПСОВ “Варна”, ГПСОВ “Добрич”, ГПСОВ “Девня”, ПСОВ “Златни пясъци” и ПСОВ “Албена”, заустващи над 5 000 м³/ден отпадъчни води. Тези с капацитет под 5000 м³/ден са в общинските градове: Генерал Тошево, Каварна, Долни чифлик, Белослав, Провадия, Балчик и т.н.

Четири от пречиствателните станции: ГПСОВ ”Провадия”, ПСОВ “Слънчев ден”, ПСОВ “Русалка” и ПСОВ “Евксиноград” осигуряват само механично пречистване на отпадъчните води, а ПСОВ “Тервел” изцяло не се експлоатира. Две от пречиствателните станции - ПСОВ “Белослав”и ПСОВ “Балчик” имат техническа възможност за отстраняване на биогенните елементи - азот и фосфор .

В ПСОВ “Варна” и ПСОВ “Каварна”, след извършена реконструкция и модернизация е осигурена възможност за отстраняване на азота.

За две пречиствателни станции – ПСОВ “Златни пясъци” и ПСОВ “Балчик”, е необходимо изграждане на дълбоководно заустване.

С изключение на градовете Варна, Добрич, Белослав, Девня и големите курортни комплекси, като съществен недостатък за цялостно обхващане на битово-фекалните води и пречистването им в пречиствателни станции се явява все още ниската степен на изграденост на канализационните мрежи в населените места.

Предвид съществуващите проблеми при ПСОВ на населените места, а именно: многогодишна експлоатация, морално остарели и амортизирани съоръжения; хидравлическа пренатовареност през пиковите часове; липса на техническа възможност за

отделяне на общ азот и общ фосфор; включване на дъждовни, дренажни и води от басейни в ПСОВ, не могат да се достигнат строгите емисионни норми за заустване на отпадъчни води в чувствителни зони и райони на съществуващо и перспективно ползване на крайбрежните морски води. Това налага проектиране и изграждане на нови ПСОВ или там, където е възможно, да се извърши разширение, реконструкция и модернизация на съществуващите.

Остават проблемите с експлоатацията на ПСОВ “Златни пясъци”. През пиковите часове на денонощието през активния летен сезон постъпват залпово отпадъчни води, което води до хидравлично пренатоварване на станцията

Проблем съществува и с ПСОВ Долни чифлик, която е собственост на дървопреработвателно предприятие “Алфа УУД България” АД. За пречистването на отпадъчните води в ПСОВ - община Долни чифлик, не заплаща такси на дружеството. На “Алфа УУД България” АД има наложена ежемесечна санкция за наднормено замърсяване на р. Кривинска.

ГПСОВ Шумен през 2011 г.в експлоатация е само механичното стъпало Извършва се пречистване на смесен поток битови и производствени отпадъчни води от гр.Шумен. Частично пречистените води се заустват брегово в р.Поройна. За гр. Шумен в момента се извършва изграждането на Биологично стъпало ГПСОВ Шумен с реконструкция и изграждане на нова канализационна и водопроводна мрежа в града.

ГПСОВ – Велики Преслав е въведена в експлоатация през 2011 година. Предстои окончателно включване на Канализационна мрежа на гр. Велики Преслав в довеждащия колектор на ГПСОВ.

ГПСОВ Смядово - За пречистване на отпадъчните води от канализационна мрежа на гр. Смядово, включване в експлоатация и функциониране на ГПСОВ гр.Смядово, е необходимо извършване на промени в собствеността и цялостна реконструкция на сгради и съоръжения на бивша ПСОВ на ХЗ „Смядово” АД. Същата е била изградена за пречистване на химически замърсени води и за битово-фекалните води на ХЗ „Смядово” АД и на град Смядово. Водоприемник на отпадъчните води е р. Брестова.

ГПСОВ Търговище през 2011 г. е въведена в експлоатация и е започнало пречистването на част от отпадъчните води на гр. Търговище.

ГПСОВ-Попово – експлоатира се и функционира през 2011. Минимални превишения по показател общ фосфор

ГПСОВ-Антоново през 2011г. е приключено изграждането обекта.

ГПСОВ - Н.Пазар и ГПСОВ Каспичан не са изградени,но имат изготвен проект.

▪ ***Земи и почви***

Нарушаване на земите и почвите от добивната дейност

На територията на областите Варна и Добрич, контролирана от РИОСВ – Варна, подлежащите на рекултивация нарушени терени са 768,89 ха, представляващи кариери, рудници, хвостохранилища, насипища, депа за отпадъци и други нарушени терени. На територията на двете области са регистрирани 40 находища за добив на подземни богатства, които подлежат на рекултивация след изземване на подземното богатство.

Замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди

Общият брой на пунктовете за мониторинг на контролираната от РИОСВ – Варна територия е 31. Не са констатирани завишения на концентрациите на вредни вещества в почвите. Тенденцията е за намаляване на концентрациите спрямо базовото състояние.

През 2011 г. от територията на РИОСВ–Шумен се извърши широкомащабно пробовземане във всичките определени пунктове от Националната мрежа за почвен мониторинг по показатели съдържание на тежки метали. От извършените анализи не се констатира превишаване на допустимо съдържание на олово, мед, цинк, кадмий, никел, арсен в почвата. В получените резултати от съдържание на тежки метали и полициклични ароматни въглеводороди, полихлорирани бифенили и органохлорни пестициди не са установени превишаване на допустимите стойности. Получените резултати за тежки метали и живак не регистрират превишения над ПДК водещи до увреждания и замърсявания на почвите.

Оценка на замърсяването на почвите

Вкислени, ерозирани, както и замърсени с тежки метали почви в обхвата СИР не са констатирани. От извършения мониторинг на почви става ясно, че съдържанието на вредни вещества в почвата е под допустимия минимум. Прилагането на високотехнологично земеделие и изградените противовеетрови пояси предотвратяват развитието на ерозионни процеси в почвите.

През последните години се наблюдава тенденция за намаляване на замърсяването на земите и почвите и поради факта, че става поетапно закриване и рекултивация на нерегламентирани сметища. На територията на СИР не са регистрирани замърсявания с негодни и с изтекъл срок на годност препарати за растителна защита.

Анализът на състоянието на почвите в пунктовете от Националната система за мониторинг сочат, че почвите в Шуменска и Търговищка области са едни от най-незамърсени и неувредени в страната.

▪ ***Защитени територии и защитени зони по НАТУРА 2000***

Общата площ на защитените територии за Североизточния район е 1,2% от територията му, значително под средната за страната. С най-висок дял са областите Варна -1,87% и Добрич - 1,47%. Изключително нисък е дялът на защитените територии в Шуменска област-0,89% и Търговищка област – 0,09%.

Защитените зони по НАТУРА 2000 са под средното ниво за страната – 26,5%. Единствено област Варна е с дял по-голям от средния – 46,0%. Много малък е дялът на защитените зони в областите Шумен и Добрич - съответно 26,0% и 21,6%. Изключително малко са защитените зони в област Търговище – 8,3%.

РИОСВ-Варна покрива защитените територии и защитени зони в областите Варна и Добрич. На територията, контролирана от инспекцията, се намират общо 51 защитени територии с обща площ 8862,2218 ха: 2 Резервата, 5 Поддържани резервата, 34 Защитени местности, 9 Природни забележителности и 1 Природен парк .

В контролирания от РИОСВ-Варна регион попадат 22 защитени зони по Директивата 92/43/ЕЕС (за запазване на природните местообитания), както следва: «Плаж Шкорпиловци», „Долината на река Батова”, „Галата”, „Провадийско – Роякско плато”, „Хърсовска река”, „Суха река”, „Камчия”, „Златни пясъци”, «Крайморска Добруджа», „Побити камъни”, „Камчийска- Еменска планина”, „Река Камчия”, „Езерото Дуранкулак”, „Ез. Шабала- Езерец”, „Варненско-Белославски комплекс”, „Екокоридор Камчия – Емине”, „Голяма Камчия”, „Кардам”, „Изворово-Краище”, „Росица-Лозница”, „Комплекс Калиакра”, „Таушан тепе” и 15 защитени зони по Директивата 79/409/ЕС (за дивите птици): «Шабленски езерен комплекс», „Варненско-Белославско езеро”, „Провадийско-Роякско плато”, „Хърсовска река”, „Камчийска планина”, „Комплекс Камчия”, «Яйлата», «Суха река», „Дуранкулашко езеро”, „Калиакра”, „Галата”, „Балчик”, „Батова”, „Чаиря” и „Белите скали”.

В региона, контролиран от РИОСВ-Шумен и обхващащ областите Шумен и Търговище има общо 28 Защитени територии: 1 Резерват, 3 Поддържани резервата, 1 Природен парк, 7 Природни забележителности и 16 Защитени местности.

В този регион 16-те защитени зони по Директивата 92/43/ЕЕС (за запазване на природните местообитания), са: «Хърсовска река», «Провадийско-Роякско плато», «Каменица», «Ришки проход», «Островче», «Котленска планина», «Тича», «Стара река», «Шуменско плато», «Екокоридор Камчия- Емине», «Преславска планина», «Голяма река», «Голяма Камчия», «Марина дупка», «Кабюк» и «Ломовете» и 3 защитени зони по Директивата 79/409/ЕС (за дивите птици): «Провадийско-Роякско плато» (Мадарско плато), «Котленска планина» и «Овчарово».

▪ **Горски сектор и горски площи**

Съгласно административно-териториалната подялба на страната две регионални дирекции по горите стопанисват горския фонд на района.

Регионална дирекция по горите - Варна включва 7 държавни горски стопанства и 3 държавни ловни стопанства. Тя осъществява управлението на държавния горски фонд и контрола върху горите и земите от горския фонд, както и върху 7 Държавни горски стопанства и 3 Държавни ловни стопанства във Варненска и Добричка области. Площта на горския фонд е 185 559 ха. Съобразно функциите си, горите и земите на територията на РДГ - Варна се разпределят на гори и земи основно с дървопроизводителни и средообразуващи функции, защитни и рекреационни гори и гори в защитени територии. Държавните гори заемат 91 % от площта на горския фонд в РДГ - Варна. В обхвата на РДГ - Варна се намират 52 защитени територии с обща площ 8898,4 ха, сред които са: Природен парк Златни пясъци, два резервата - Камчия и Калиакра и пет поддържани резервата Киров дол, Калфата, Върбов дол, Вълчи преход и Балтата.

Регионална дирекция по горите – Шумен стопанисва горския фонд на територията на областите Шумен и Търговище с прилежащите им общини. Собствеността на горите в преобладаващата си част е държавна - 88,8%. Общинските гори са 6,5%, частните гори - 4,5% и гори на юридически лица - 0,2%. В РДГ-Шумен има и голямо разнообразие от защитени територии и обекти. Тук през 1980 г. е обособен Природен парк "Шуменско плато". Обявени са един резерват, три поддържани резервата, пет защитени местности и четири природни забележителност.

Най-важните стратегически документи в горския сектор са Националната стратегия за развитие на горския сектор, която определя целите на държавната политика за развитие на горския сектор и Стратегическия план за развитие на горския сектор, който разписва конкретните действия за изпълнение на целите, формулирани в Националната стратегия. Тези документи са основополагащи за определяне на политиката в горския сектор. За опазване горите от климатичните промени съдейства съществуващата „Програма от мерки за адаптиране на горите в Република България и смекчаване на негативното влияние на климатичните промени върху тях“.

Финансирането на дейностите в горския сектор, се извършва със собствени средства на „Североизточно държавно предприятие“, със средства на собствениците на недържавни гори, чрез оперативните програми на ЕС и чрез други финансови инструменти като LIFE+, SOUTHEAST EUROPE, INTERREG, ПРСР, по линия на трансграничното сътрудничество и др. Приходите, събирани от общините като

компенсация за обществените екосистемни ползи от горите (обезпечаване на качеството на водата, екраниране и поглъщане на шум и замърсители, осигуряване на условия за рекреация и туризъм и др.) са източници на финансов ресурс за собствениците на гори.

▪ **Управление на отпадъците**

Всички общини в Североизточния район са актуализирали своите програми по управление на дейностите по отпадъците, които са приети от общинските съвети. Актуализацията на програмите е извършена съобразно действащия Закон по управление на отпадъците и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

По отношение на дела на обслуженото население от системи за сметосъбиране през 2010 г. – 95,4 %, Североизточен район е под показателя за страната – 98,2%.

Две от областите в района - Добрич и Шумен са с много по-малък дял от средния за страната. Единствено в област Варна е осигурено сметосъбиране, което обхваща на 100 % населението в населените места. Към нея се доближава и област Търговище – с 99,8% обслужено население.

Битови отпадъци

Образуваните битови отпадъци за периода 2006 г. – 2010 г. в Североизточния район значително намаляват и от 503 хил. т. достигат до 387 хил. т. Същата тенденция е характерна и за страната като цяло. Най-драстично е намалението в Шуменска област – с повече от 2 пъти.

Броят на депата за битови отпадъци намалява в Североизточния район за периода 2006 г. – 2010 г. от 31 на 20 броя. Намалението е характерно за всички области на района, но отново е най-значимо в Шуменска област – от 9 на 1 брой. Тази промяна се дължи най-вече на отпадането на редица депа като екологично неподходящи и насочване към изграждането на съвременни регионални депа

Таблица 47: Битови отпадъци и дял на обслуженото население

Статистически зони, райони, области	Общо образувани битови отпадъци - хил. тона ¹		Дял на обслужваното население от системи за организирано сметосъбиране -%	
	2006 г.	2010 г.	2006 г.	2010 г.
Общо за страната	3548	3091	90.0	98.2
СИР	503	387	83.1	95.4
Варна	203	178	97.0	100.0
Добрич	138	118	70.5	87.6
Търговище	51	40	74.5	99.8
Шумен	111	51	69.9	89.6

Източник: НСИ, 2011 г.

По данни за 2011 г. всички регионални депа на територията на Шуменска и Търговищка области са изградени. Трите регионални депа в Шумен, Търговище, Омуртаг и общинско депо гр. Антоново отговарят на изискванията на *Наредба №8 от 24 август 2004 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци*. В тези две области няма в експлоатация общински депа за отпадъци, които не отговарят на изискванията на Наредба № 8, с изключение на депото на община Опака /обл. Търговище/. Община Никола Козлево е разпределена към Регионално депо-Добрич, а община Опака към Регионално депо-Бяла /извън СИ район/, съобразно сроковете на реализация на проектите. Община Опака понастоящем експлоатира общинското депо в гр. Опака.

Според РИОСВ – Варна депата отговарящи на изискванията са регионалното депо за неопасни отпадъци, с. Вьглен /обл. Варна/ и депо за неопасни отпадъци на гр. Добрич при с. Богдан. Всички останали 12 общински депа в областите Варна и Добрич не отговарят на съвременните изисквания: Белослав, Ветрино, Вълчи дол, Девня, Долни Чифлик, Провадия, Суворово - обл. Варна и Балчик, Ген. Тошево, Каварна и Шабла – обл. Добрич.

Строителни отпадъци

На територията на Североизточния район се използват за депониране на строителни отпадъци регионално депо за неопасни отпадъци, с. Вьглен - Варна, и депото за неопасни отпадъци на гр. Добрич при с. Богдан. На територията на областите Шумен и Търговище няма изградени депа за строителни отпадъци. Те се депонират или на депата за битови отпадъци, за рекултивация на кариери и нерегламентирани сметища или общините определят терени за запълване и за подобряване на релефа.

▪ **Шум**

В област Варна /гр. Варна/ се отчита подобрение на обстановката, което се изразява в намаляване на пунктовете с най-високо ниво на шума /73-77дБ/ - от 4 на 1 брой; 68-72 дБ от 11 на 8; 63-67 дБ – от 12 на 5 и 58-62 дБ от 2 на 1. Увеличават се шумовите нива в най-ниския диапазон – под 58 дБ. Най-голям дял за оформянето на акустичното състояние на община Варна има транспортният шум - автомобилният и самолетният шум, и в по-малка степен железопътният. Подобрението на акустичната среда се дължи най-вероятно на ограничаване на автомобилното движение в централната част на града.

В област Търговище е налице обратната тенденция - и в трите града Търговище, Попово и Омуртаг нарастват най-високите шумови нива. В гр. Шумен през 2010 г. не са установени шумови нива в диапазона 58-62 дБ, но се увеличава най-високото ниво 68-72 дБ с един пункт. Акустичната обстановка в гр. Добрич е неравномерно натоварена. Тя е утежнена главно по комуникационно-транспортната мрежа. Шум от промишлени източници не е регистриран, поради локалното им значение в производствените зони.

Таблица 48: Регистрирани шумови нива по области и градове през 2006 година (Източник: НСИ, 2011г)

Области Градове	Наблюдава ни пунктове - брой	Разпределение на наблюдаваните пунктове според регистрираните шумови нива - дБ						
		под 58	58-62	63-67	68-72	73-77	78-82	над 82
Общо	527	74	95	172	144	39	3	-
Област Варна	35	6	2	12	11	4	-	-
Варна	35	6	2	12	11	4	-	-
Област Търговище	42	16	12	13	1	-	-	-
Търговище	20	6	4	9	1	-	-	-
Попово	12	4	6	2	-	-	-	-
Омуртаг	10	6	2	2	-	-	-	-
Област Шумен	24	10	5	8	1	-	-	-
Шумен	24	10	5	8	1	-	-	-

Таблица 49: Регистрирани шумови нива по области и градове през 2010 година (Източник: НСИ, 2011г)

Области Градове	Наблюдавани пунктове - брой	Разпределение на наблюдаваните пунктове според регистрираните шумови нива - дБ						
		под 58	58- 62	63- 67	68- 72	73- 77	78- 82	над 82
Общо	696	145	108	223	170	50	-	-
Област - Варна	45	30	1	5	8	1	-	-
Варна	45	30	1	5	8	1	-	-
Област - Добрич	15	3	3	7	2	-	-	-
Добрич	15	3	3	7	2	-	-	-
Област - Търговище	51	19	9	20	3	-	-	-
Търговище	20	8	2	7	3	-	-	-
Попово	16	6	2	8	-	-	-	-
Омуртаг	15	5	5	5	-	-	-	-
Област - Шумен	10	3	-	5	2	-	-	-
Шумен	10	3	-	5	2	-	-	-

- **Климатична сигурност на района**

За извършване на анализа и оценката на климатичната сигурност на СИР са използвани данни от доклада “Регионален индекс за климатична сигурност” от 22 ноември 2010 г. по проект „Региони за устойчива промяна” (RegionsforSustainableChange, RSC) по програма INTERREGIVCна ЕС.

Използваният Регионален индекс за климатична сигурност /РИКС/, показва възможността на регионът да се справи с проблемите, свързани с изменението на

Министерство на регионалното развитие 179

климата. Индексът оценява и следи състоянието на регионите въз основа на седем тематични области: Емисиите на парникови газове на глава от населението в региона; Съотношение между емисиите на парникови газове и brutния вътрешен продукт; Енергия от ВЕИ; Политическа рамка; Институционален капацитет; Социално - политическо положение; Финансови инструменти.

Обобщените крайни стойности на РИКС по райони са както следва:

Северозападен район	24.20 точки
Северен централен район	25.61 точки
Североизточен район	26.92 точки
Югоизточен район	11.98 точки
Югозападен район	31.89 точки
Южен централен район	30.84 точки

Въпреки че обобщената оценка за РИКС на СИР го поставя в относително благоприятна позиция по отношение на другите райони -на трето място, след ЮЦ и ЮЗ райони, климатичната сигурност на СИР е застрашена, предвид оценките на СИР по всяка от тематичните области:

Тематична област	1	2	3	4	5	6	7	общо
СИР-точки	2.43	2.53	4.02	5.71	3.33	3.33	5.56	26.92

По отношение на тематична област 1 - Емисиите на парникови газове на глава от населението, Североизточният район е с една от най-ниските оценки -на второ място след Югоизточния. Тези резултати се дължат главно на факта, че индустрията и икономиката като цяло, са технологично по-изостанали от Югозападния район например, а и тук се намират обекти – големи източници на емисии на парникови газове.

В неблагоприятно положение е СИР и по тематична област 2 - Съотношение между емисиите на парникови газове и brutния вътрешен продукт. При средно ниво за българските региони 4,94, СИР получава оценка 2,53. Причините за това положение се свързват отново с високото ниво на емисии на парникови газове и средното ниво на brutния вътрешен продукт на района.

По тематична област 3 - Енергия от ВЕИ, Българските райони получават средна оценка 4,75, а оценката на СИР отново е под средната - 4,02. Тази оценка до голяма степен се дължи на ограниченото разпространение на водноелектрически централи в района. Трябва да се имат предвид и природните дадености – например в област Добрич

съществуват силно ограничени възможности за развитие на водноенергийния сектор. Благоприятни са условията за използване на енергийната сила на вятъра и слънцето.

Тематичните области от 4 до 7 включват: Политическа рамка; Институционален капацитет; Социално - политическо положение; Финансови инструменти. Самооценката им, направена от регионалните институции, е твърде различна за шестте региона. СИР има най-висок резултат от всички региони във всички четири тематични области (средно 4,48 точки). Регионалната администрация е дала най-ниски оценки за тематични области 5 и 6: Институционален капацитет и Социално - политическо положение. Това е показателно за наличието на проблеми, свързани с общия административен капацитет, недостатъчни знания и липса на умения за интегриране на изменението на климата в регионалната политика.

1.13. Териториално и урбанистично развитие

- **Общи характеристики на урбанистичното развитие**

Урбанистичното развитие в Североизточния район се разглежда като фрагмент от общото урбанистично развитие в националната територия, представено в НКПР, където се извяват градове-центрове от различни йерархични нива с различни по обхват териториални ареали на влияние. В Североизточния район има 721 населени места – 30 града и 691 села. Градското население /степен на урбанизация/ в района /77,4%/ е по-висока от средната на страната /72,5%/. В градовете-центрове на области живее 45% от населението на района. Големият град Варна /334 870 д./ от 2-ро йерархично ниво е безспорен лидер в селищната мрежа, град с национално значение според европейската класификация, но предвид разположението му като порта на източната граница на ЕС, е с възможности в бъдеще да се издигне до категорията на МЕГА град. Варна играе важна роля за цялостното икономическо и социално развитие на района. В източната част на националната територия той е балансър на столицата София. Градовете Добрич /91 030 д./ и Шумен /80 855 д./ са от 3-то йерархично ниво с регионално значение, но близо до 2-ро ниво и играят роля не само на областни центрове, но в известна степен и балансираща роля спрямо Варна. Град Търговище /37 611 д./ е среден град от 3-то ниво с областно значение. Градове от 4-то ниво, с обслужваща роля за повече от една община, безспорно са Попово /15 648 д./, Провадия /13 255 д./, Нови Пазар /12000 д./, Балчик /11 610 д./, Каварна /11 549 д./, а към тях има възможност да се присъединят и Девня /8 013 д./, Велики Преслав /7 694 д./, Омуртаг /7 619 д./, Ген. Тошево /6 928 д./ и Тервел /6 062 д./.

Останалите центрове на общини са от 5-то ниво и играят обслужваща роля в съответните общини. Те са 21 бр.: Антоново, Опака; с. Венец, Върбица, Каолиново, Каспичан, с. Никола Козлево, Смядово, с. Хитрино; Добрич-селска, с. Крушари, Шабла; с. Аврен, Аксаково, Белослав, Бяла, с. Ветрино, Вълчи дол, Долни чифлик, Дългопол, Суворово.

С малки изключения в почти всички населени места в района населението намалява и то не само в селата, но и в градовете, а вече и в градовете Шумен и Добрич, които са били близо до границата на големите градове със 100 хил.д. население, но вече са под тази граница. Това е индикатор за общ спад в урбанистичното развитие както в количествено, така и в качествено отношение. В периода на индустриализация и урбанизация до 1975 г. е нараствало населението на всички градове, но след това започва да намалява населението на малките градове, а след 1985 г. и населението на средните градове. В периода 1992 – 2001 г. се увеличава населението на градовете Аксаково, Белослав, Варна, Девня, Дългопол, Балчик, Каварна, което се дължи на развитието на туристическата функция и на близостта до големия град Варна, при който се формира агломерационно образувание. В периода 2001 – 2011 г. обаче населението на всички градове с изключение на Варна намалява. Урбанизационните процеси затихват. За развитието на Варненската агломерация обаче продължава активно да влияе туристическата функция. Ако в периода на индустриално развитие агломерацията се развива в дълбочина перпендикулярно на морския бряг към Девня и Белослав, в постиндустриалния период в края на XX век и в началото на XXI век агломерацията се развива интензивно чрез туристическите зони и комплекси паралелно на брега на север и на юг. Освен това агломерационно образувание от туристически тип се формира и при Балчик-Албена-Кранево.

В територията на района се проявява ярко проблемът за **център и периферия**. Основен полюс на растеж и развитие е град Варна, който изпреварва сериозно останалите градове-центрове. До много голяма степен Варна формира основните икономически резултати на района и определя неговото второ място по много показатели веднага след Югозападния район. Варна е “морската столица” на България и един от най-значимите културни центрове в страната със своите театри, музеи, фестивален и конгресен център, художествени галерии, библиотеки, активна читалищна мрежа и ежегодно провеждащите се национални и международни фестивали. Варна е развит туристически център. Варна е многофункционален транспортен възел с международно значение.

Другите два по-изявени центрове са Добрич и Шумен, но те са далече след Варна по степен на икономическо и общо социо-културно развитие. Още по-назад с по-скромни

възможности на организиращ център е Търговище. Добрич е сравнително близо до Варна, а Търговище – до Шумен. Така се формират двойки градове, които определят ареалите на централните територии в района. Двойката Варна – Добрич е много по-изявена като урбанистичен център от тази на Шумен – Търговище. Като централни територии се определят териториите на общините на големите и средните градове от 2-ро и 3-то ниво и близко разположените до тях общини, които попадат в агломерационните ареали на тези градове. В Североизточния район **централни** са териториите на общините Варна и попадащите в нейния агломерационен ареал Аксаково, Белослав и Девня. Централни са и териториите на общините Добрич, Шумен и Търговище. Останалата част от територията, най-вече в северната крайгранична част на района, е типична **периферия** със затруднено икономическо и социално-културно развитие. Там липсват големи и средни градове, центрове на растеж и развитие. Именно тази дебалансираност на селищната мрежа по отношение на големите и средните градове предопределя неравномерното разпределение на населението върху територията на района и съответно - неравномерното социално-икономическо развитие или вътрешно регионалните неравенства. Неравенствата се проявяват между областите, като Варненска област е най-силно развита, а след нея са Добричка и Шуменска и накрая – Търговищка. Неравенствата между общините в района са още по-изразителни и се обуславят от големината и значението на градовете – общински центрове. На практика това са различия между малки, средни и големи градове.

Големият град Варна формира **агломерационно образувание** в общините Варна, Аксаково, Белослав и Девня. Това агломерационно образувание се развива от една страна в западна посока по линия на промишленото производство и транспортно-пристанищната дейност и от друга страна в северна посока по линия на туристическата дейност. Агломерационно образувание от туристически тип освен в община Варна, се формира и в община Балчик (Балчик-Албена-Кранево) и отчасти в община Каварна.

Наченки на формиране на **оси на урбанизация** в района се проявяват по транспортните направления Варна – Шумен - Търговище, Варна-Шумен-Разград-Русе и по крайбрежната ивица Шабла-Каварна-Балчик-Варна-Бургас. Урбанистичното развитие по първите две оси е точково ядрено, а по третата ос, по крайбрежието – е линейно с тенденции за достигане на непрекъснатата урбанизация.

В европейските документи, поставящи акцент върху териториалното измерение на сближаването, градовете са поставени във фокуса на кохезионната политика и финансовите инструменти за икономическо, социално и териториално сближаване, като се препоръчва развитие на полицентрична мрежа от градски центрове за укрепване на

връзката град-регион и интегриран подход за решаване на проблемите на градското развитие.

В духа на европейските документи, както и на постановките на българските НСРР и НКПР, при развитието на урбанизационните процеси в Североизточния район следва да се разчита на потенциала на наличните градове и да се търси оптимална полицентрична система от центрове от различно йерархично ниво. В бъдещото развитие от особено важно значение ще бъде да се тушират неблагоприятните процеси на диспропорцията между центъра и периферията и да се разширява и засилва благотворното влияние на центъра Варна и на другите областни центрове върху останалите населени места в областите чрез подобряване на транспортния и комуникационен достъп до услугите и културата, които предлагат градовете-центрове.

Равномерното разположение на малките градове в територията на района е предпоставка за оптимално доближаване на предлаганите от града работни места и услуги до селските населени места. Особено важно е да се излявят и укрепват малките градове от 4-то ниво, които осигуряват по-високо ниво на публични услуги в сферата на образованието, здравеопазването, културата. От значение е и укрепването на общинските центрове от 5-то йерархично ниво, особено в периферните и гранични райони.

- ***Интегрирано градско обновяване и развитие в СИР***

Съвременното състояние на общоградската структура в района, както и в цялата страна, е силно повлияно от интензивното индустриално развитие в периода през втората половина на XX век, предизвикало усилен урбанизация и приток на население в градовете, а от там - последвано от интензивното изграждане на обширни промишлени зони и след тях – на жилищни комплекси на свободни крайградски територии. В резултат на това се стигна до бързо площно нарастване на градската територия и до количествено решаване на наболените проблеми, без да може да бъде постигнато необходимото качество на тази нова градска среда, която се открие контрастно от заварената традиционна градска среда, особено в историческите централни градски части, характерни с бавно и продължително напластяване на материална субстанция със значително по-високи и стойностни архитектурни качества. В резултат на това интензивно градско развитие се стигна до появата на монофункционални промишлени и жилищни зони и до дезинтеграция на градската структура.

Началните действия за реконструкция и обновяване на градски територии, предприети през 90-те години на XX век и началните години на XXI век са все още откъслечни, спорадични и обхващат строителство в отделни имоти предимно в

централните части на градовете и в техните покрайнини, главно по входящо-изходящите пътища. Тези действия са далече от необходимия интегриран подход за градско обновяване и развитие. Те се осъществяваха в условията на липсващи актуални общи устройствени планове на градовете, които закъснях прекалено много. В резултат на този дефицит на актуални устройствени планове градското обновяване върви стихийно и нанася върху градската структура и градския образ често пъти случайни и несполучливи щрихи, които носят белега на незрялост.

Производствените територии (производствените зони) в градовете заемат огромни площи, но са неблагоустроени и са застроени с остарели и непривлекателни сгради, които трудно могат да бъдат модернизирани и ефективно използвани. Разполагането на някои нови производства с подобрени технологии се ориентира на първо време навън от града, на “зелена поляна.” Това забавя решаването на проблема с преструктурирането и обновяването на производствените територии в градовете, в т.ч. и освобождаването на части от тях за други пренебрегвани градски нужди, като озеленяване и обществено обслужване, към което следва да се насочи политиката на градското развитие.

Жилищните комплекси в градовете са недоизградени и недостатъчно благоустроени, панелните сгради не удовлетворяват нормалните изисквания за жилищен комфорт и за енергийна ефективност. В някои малки градове (напр. Провадия, Балчик и др.) панелните сгради нарушават градската структура и традиционния градски образ. Налице са начални действия за планиране на преструктурирането и обновяването на панелните жилищни комплекси, предимно във Варна, продиктувано от проблемите, които породих осъществената реституция на земеделска земя в комплексите. В бъдеще ще предстои продължителен процес на преструктуриране и модернизация на комплексите и панелните сгради, което изисква своевременно и внимателно насочване на политиките, за да се съхрани достатъчно публично пространство за обществени функции и озеленяване.

Много проблеми от градоустройствено и архитектурно естество се натрупаха и в централните градски части. Частната инициатива за изграждане на нови жилищни и смесени сгради не беше своевременно съгласувана с обществения интерес в градския център. Появилите се нови сгради в много от случаите са нарушили строителните правила и норми в търсенето на всяка цена на повече разгъната застроена площ. Като резултат се появиха причудливи обеми със странни завършеци и покриви. Разбира се не липсват и сполучливи и издържани в градоустройствено и художествено естетическо отношение обекти. В периода на усилено строителство през втората половина на първото десетилетие необяснимо остават и незавършени обществени сгради в центровете на градовете (напр. в

центъра на Шумен и Варна), което е голям и трудно решим проблем за общините. Не е добро състоянието на много от заварените обществени сгради за култура, образование, здравеопазване, особено в малките градове и селата.

В градовете се проявява проблемът с недостатъчно терени за детски градини и основни училища поради консумирането им за други нужди след реституция и приватизация на земята и преотреждането на терените за други нужди под натиска на собствениците на земята. Решаването на този сериозен проблем затруднява изключително много общинските органи. В големите градове се появиха големи търговски обекти на търговски вериги от типа “мол”. Те се разположиха не само в периферията, но за съжаление и в централните градски части, където убиват малкия търговски бизнес и рушат градската физическа структура. Делът на общинските имоти в градската и в околградската територия е малък и това затруднява общината да води ефективна устройствена политика и да разширява публичното пространство на града.

Състоянието на изградените зелени системи в градовете с малки изключения е незадоволително. Обществените озеленени площи като правило са недостатъчни и са силно занемарени и подложени на сериозна агресия в резултат на реституционните и приватизационните процеси. Очевидна е необходимостта от защита, опазване, а и разширяване на обществените озеленени площи в градовете и край градовете.

Не са достатъчни грижите за културно-историческото наследство и паметниците на културата в населените места. Тяхното ново социализиране предстои и може да изиграе решаваща роля за превръщането им от обект само на пасивно опазване, в инструмент за градското развитие.

Мрежите на градската техническа инфраструктура не удовлетворяват адекватно градските нужди и това затруднява функционирането на градовете. Състоянието на градската физическа среда е сериозен проблем за общините. Амортизирана е градската физическа среда и сградният фонд в големи части от територията на градовете. По-добро е състоянието в центровете благодарение на общински и частни инициативи. Сериозни усилия в тази област са от първостепенна необходимост за всички градове в района.

Плановите на населените места и техните централни градски части са остарели и неактуални след реституционните процеси. Техните частични изменения на парче са порочна практика, която създава сериозни проблеми на управлението на процесите. Създаването на нов кадастър и нови планове за регулация и застрояване е неотложна необходимост.

Осигуряването на устойчивост на селищната мрежа и изграждането на качествена селищна среда, гарантираща устойчиво социално-икономическо и екологическо развитие и достоен жизнен стандарт и съществуване следва да бъде една от приоритетните задачи пред политиката на регионално развитие. В тази връзка е важно да се определят градовете, чието развитие ще се осъществява на основата на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), както да се определят и насоките за тяхното развитие в тези планове. Градовете, за които вече се изготвят ИПГВР са Варна, Шумен, Добрич, Търговище. ОПРР има възможности за новия програмен период да включи и някои други малки градове за подпомагане на развитието им чрез ИПГВР. Като такива могат да бъдат посочени всичките 10 градове от 4-то йерархично ниво в СИР, които имат да играят важна роля за селските райони. Но поради ограничения ресурс на ОПРР вероятно ще бъдат избрани малък брой от тях. За останалите евентуално може да се разчита на ПРСР. Но градовете от това ниво заслужават специална национална политика за подкрепа, особено тези, които попадат в периферни и гранични територии, отдалечени от големите и средни градове в района.

- ***Характеристика на земеползването в СИР***

Характерът на земеползването в СИР може да се представи и очертае в своите особености само в сравнителен план с другите райони от ниво 2 в страната. С оглед природогеографските особености на района, той се характеризира със сравнително голям дял на земеделските територии (68,7 %) и респективно – с малък дял на горските територии (23,3 %) при средно за страната 33,6 %. С почти същите характеристики на територията е и Северният централен район, а в Северозападния район площта на горските територии е още по-малка (22,8 %). Североизточният район се откроява сред другите райони с най-голям дял на териториите на населени места и други урбанизирани територии (5,9 %) при средно за страната 5,0 %. Тази особеност се дължи най-вече на площите на добруджанските села с големи дворове, а също и на сравнително големите площи, заети от промишлени предприятия и не на последно място - на туристическата урбанизация по крайбрежието. Сравнително голям е дялът и на транспортните територии в района (0,8 %) при средно за страната 0,6 %. В същото време районът има най-малък дял на защитените природни територии в сравнение с другите райони – само 1,11 % при средно за страната 5,2 %. Не са много и определените защитени зони по Natura 2000 – 25,5 % при средно за страната 33,9 %.

Таблица 50: Характеристика на земеползването в районите от ниво 2 на България

Райони от ниво 2	Обща площ (кв км)	Земеделски (%)	Горски (%)	Населени места (%)	Водни (%)	Транспортни (%)	Добивни (%)	Защитени и с Натура 2000
Северозападен	19 070	70,6	21,2	5,2	2,2	0,6	0,1	6,05% 31,3%
Северен централен	14 974	68,8	22,8	5,8	1,7	0,7	0,1	2,02% 22,3%
Североизточен	14 487	68,6	23,3	5,9	1,2	0,8	0,2	1,11% 25,5%
Югоизточен	19 799	57,5	34,1	4,9	2,2	0,6	0,8	5,39% 31,0%
Южен централен	22 365	48,1	45,1	3,9	2,2	0,6	0,1	5,48% 46,0%
Югозападен	20 306	46,0	47,2	4,9	1,0	0,6	0,4	8,98% 33,9%
Общо Р България	111 002	58,7	33,6	5,0	1,8	0,6	0,3	5,2% 33,9%

Източник: НСИ, АГКК, МОСВ, 2011 г.

Състоянието на земеползването по области в района, представено в таблица, показва изключително големия дял на земеделските територии в Добричка област - 81,6 % при изключително малък дял на горските територии – 11,8 %. Сравнително близки са показателите за земеделски и горски територии в останалите три области. Населените места и другите урбанизирани територии заемат логично най-висок дял във Варненска област – 6,7 %. Сравнително голям е този дял и в Търговищка област – 6,0 % при средно за страната 5,0 %. Голям е дялът на териториите на транспорта във всички области – от 0,7 % до 0,9 % при средно за страната 0,6 %. Защитените природни територии в района са оскъдни (1,2 %), но в сравнителен план те са най-много във Варненска област (1,9 %) и най-малко в Търговищка област (0,1 %). Заедно със защитените зони по Натура 2000 защитените територии достигат най-висок дял във Варненска област – 46,0 % и най-нисък и то изключително нисък дял – в Търговищка област – 8,3 %

Таблица 51: Характеристика на земеползването в СИР

Области в Североизточен район	Обща площ (кв км)	Земеделски (%)	Горски (%)	Населени места (%)	Водни (%)	Транспортни (%)	Добивни (%)	Защитени и с Натура 2000
Варненска	3 819	60,3	29,8	6,7	1,9	0,9	0,3	1,9% 46,0%
Добричка	4 719	81,6	11,8	5,4	0,3	0,8	0,1	1,5% 21,6%
Търговищка	2 558	65,4	26,5	6,0	1,3	0,7	0,1	0,1% 8,3%
Шуменска	3 389	62,5	29,6	5,7	1,4	0,7	0,2	0,9% 26,0%
Общо Североизточен район	14 487	68,7	23,3	5,9	1,2	0,8	0,2	1,2% 25,5%

Източник: НСИ, АГКК, МОСВ, 2011 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

ИЗПЪЛНЕНИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ОПЕРАТИВНИТЕ ПРОГРАМИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА СИР КЪМ 30.06.2012.

Общо сключените към 01.10.2012 г. договори по оперативни програми, съфинансирани от действащите през периода 2007-2013 г. финансови инструменти на ЕС са 627 на брой, на обща стойност 975 514 353 лева. Основната част от тях са по оперативни програми, съфинансирани от ЕФРР, ЕСФ и КФ. Това нарежда СИР на четвърто място след ЮЗР, ЮЦР и ЮИР.

Диаграма 36

Източник ИСУН

Диаграма 37

Източник ИСУН

Общо сключените договори по ОПРР в СИР към 30.06.2012 г. са 107, на обща стойност 234 731 135.90 лева. От тях 30 вече са приключени, в процес на изпълнение са 8, регистрираните са 59, а прекратените и временно спрените са съответно 6 и 4.

✓ По Приоритетна ос 1 “Устойчиво и интегрирано градско развитие” общо

сключените договори са 59, от които:

- ~ по Операция 1.1: „Социална инфраструктура” – 36, от тях приключени – 5, в процес на изпълнение – 3, един е прекратен, регистрирани са 26 и един е временно спрял;
- ~ по Операция 1.4: „Подобряване на физическата среда и превенция на риска” – 23, от тях приключен е един; в процес на изпълнение са 3, прекратен е 1, регистрирани са 17, и един е временно спрял .

Търсеното въздействие от прилагането им е в посока на подобрена техническа, комунална и културна инфраструктура в селищни центрове, изграждане на модерна и рентабилна образователна инфраструктура, постигане на икономия на енергия, използване на ВЕИ; осигуряване на равен достъп и социално включване чрез центрове за сближаване и растеж, по-добро качество на живот и преодоляване социалната изолация на големи групи от населението; подпомагане на градските центрове за адекватно справяне с потенциално разрушителни природни стихии и предотвратяване на рискове;

- ✓ По *Приоритетна ос 2 „Регионална и местна достъпност”* общо сключените договори са 7 по Операция 2.1: „Регионална и местна пътна инфраструктура” , от тях приключени - 6, регистриран – 1;

Търсеното въздействие е в посока на интегрирано подобряване на общинската пътна мрежа за по-добра достъпност и мобилност, подобрен достъп на периферни и слаборазвити територии до по-големи икономически центрове в района; увеличаване на дела на населението, получаващо безопасни и с по-високо качество транспортни услуги и подпомогнато преодоляването на териториалните и вътрешнорегионалните различия.

- ✓ По *Приоритетна ос 3 „Устойчиво развитие на туризма* общо сключените договори са 4 по Операция 3.1: „Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура” в общините Бяла, Добрич, Попово, Велики Преслав, от тях в процес на изпълнение е 1, регистрирани са 3. Търсеното въздействие е в посока на консервация, реставрация, експониране и социализация на недвижимите културни ценности и обособяването им в атрактивни туристически комплекси и превръщането им във водещи туристически дестинации.

Общо сключените договори по **ОПОС** в СИР са 42 на стойност 318 278 858,61 лева /без прекратени, в оценка и одобрени/. От тях приключени са 11 на обща стойност 16 727 702,51 лв. В процес на изпълнение са 19 на обща стойност 301 551 156,10 лв. Прекратените договори и тези с оттеглено финансиране са съответно 10 и 2. Одобрените

проекта са 3 на обща стойност 73 526 457,13 лв., в оценка са 6 проекта. Общо бенефициентите в СИР по ОПОС са 28.

- ✓ По *Приоритетна ос 1 Води* общо сключените договори са 35, на стойност 363 087 778.41 лв., от които:
 - ~ по процедура “Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти» - 20 на стойност 18 486 134.20 лв., от тях приключени – 7, в процес на изпълнение - 5 на стойност 12 508 150.00 лв., прекратени - 7 на стойност 5 977 984.20 лв., с оттеглено финансиране – 1;
 - ~ по процедура „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води” - 6 на стойност 64 393 494.94 лв., от тях приключен - 1 на стойност 9 193 164.31 лв., в процес на изпълнение - 4 на стойност 55 200 330.63 лв., с оттеглено финансиране – 1;
 - ~ по процедура „Подготовка и изпълнение на проекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации с над 10 000 екв.ж.”- 5, в процес на изпълнение на стойност 147 285 432.32 лв.;
 - ~ по процедура „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в нас. места с над 2000 екв.ж. и в нас. места с под 2000 екв. ж., попадащи в градски агломерационни ареали» - 4 в процес на изпълнение на стойност 86 368 843.15 лв., одобрени са 2 проекта на стойност 46 553 873.80 лв., в оценка са 5 проекта.

Общо договорите, сключени по **ОПРЧР** са 69 бр., от които в процес на изпълнение са 28, приключили са 40, регистриран е един договор. Общата стойност на сключените договори е 10 756 762,86 лв., от които са изплатени 2 911 685,64 лв.

- ✓ По *Приоритетна ос 1 „Насърчаване на икономическата активност и развитие на пазара на труда, насърчаващ включването”* договорите са 6, като всички са в процес на изпълнение. Стойността на договорени средства е 835 226,59 лв., от тях са изплатени 167 044,63 лв. Договорите са разпределени в общините Търговище /2броя/, Шумен /2 броя/, Добрич и Тервел.

Търсеното въздействие е в посока на насърчаване на заетостта, чрез обучение и допълнителна квалификацията на уязвими групи и безработни, с цел повишаване на трудовата им активност и социалното им включване;

- ✓ По *Приоритетна ос 2 „Повишаване на производителността и адаптивността на заетите”* договорите са 3, от които 1 в процес на изпълнение, 1 приключил и 1

регистриран. Общата стойност на договорените средства е 221 955,57 лв., от тях са изплатени 43 069,86 лв. Разпределени са в общините Варна /2 броя/ и Добрич.

Търсеното въздействие е в посока на обучение на заетите лица, с цел постигане на мотивирано развитие на основния актив на предприятията - човешките ресурси, придружено с придобиване на нови знания и умения;

- ✓ По *Приоритетна ос 4 „Подобряване на достъпа до образование и обучение ”* договорите са 13, от които 11 в процес на изпълнение и 2 са приключени. Общата стойност на договорени средства е 2 276 887,99 лв., като от тях са изплатени 383 673,72 лв. Разпределени са в общините Варна /3 броя/, Аврен, Балчик, Добрич – град, Генерал Тошево, Омуртаг /3 броя/, Шумен, Венец и Попово.

Търсеното въздействие е в посока на подобряване условията за равен достъп до образование и развитие на системата за учене през целия живот, създаване на по-добри условия за личностна изява и развитие на творческия потенциал на децата, младежите и малцинствените групи;

- ✓ По *Приоритетна ос 5 „Социално включване и насърчаване на социалната икономика”* договорите са 47, от които 9 са в процес на изпълнение и 38 са приключени. Общата стойност на договорени средства е 6 782 044,21 лв., като от тях са изплатени 2 175 076,50 лв. Договорите са разпределени по общини: Варна /10 броя/, Долни чифлик, Аврен /3 броя/, Аксаково /2 броя/, Долни Чифлик /2 броя/, Суворово /2 броя/, Ветрино /2 броя/, Дългопол, Бяла, Белослав, Провадия, Добрич – села, Добрич – град /3 броя/, Генерал Тошево, Балчик, Каварна, Крушари, Каспичан, Смядово /2 броя/, Никола Козлево, Каолиново, Шумен /3 броя/, Попово /3 броя/ и Търговище /2 броя/.

Търсеното въздействие е в посока на увеличени социални услуги и дейности, за осигуряване на независим и достоен начин на живот на хора с различни видове увреждания и самотно живеещи хора, в новосъздадените центрове за социална рехабилитация и интеграция, предоставяне на повече услуги „социален асистент” и „домашен помощник”;

- ✓ По *Приоритетна ос 7 „Транснационално и междурегионално сътрудничество”* договорите са 3, и всичките са в процес на изпълнение. Разпределени са в общините Варна, Шумен и Аврен. Общата стойност на договорени средства е 640 648,50 лв., като от тях са изплатени 128 129,70 лв.

Търсеното въздействие е в посока на усвояване на успешни практики чрез обмяна на опит с други държави членки на ЕС в областта на интеграцията на ромите и

борбата с дискриминацията, изграждане на устойчиви модели за повишаване капацитета и насърчаване на ефективното сътрудничество между социално ориентираните НПО, чрез трансфер и прилагане на знания, опит и идеи, създаване на устойчиви условия за обмен и внедряване на иновативни европейски практики в областта на социалното включване и учене през целия живот.

Общо договорите по **ОПРКБИ** към 30.06.2012 г. са 88 броя, от които в процес на изпълнение са 82, 4 са приключени, а 2 са прекратени. Общата им стойност е 36 766 434 лв., от които 6 646 894 лв. са изплатени.

- ✓ По *Приоритетна ос 1 „Развитие на икономика, базирана на знанието и иновационните дейности”* договорите са 9 бр., всички в процес на изпълнение. Стойността на договорени средства е 6 608 814 лв., като от тях са изплатени 962 284 лв. Договорите са разпределени в общините Варна /5 броя/, Провадия /2 броя/, Девня /1 брой/, Търговище /1 брой/.

Търсеното въздействие е в посока на повишаване конкурентоспособността на фирмите чрез внедряване в производство на иновативни продукти, процеси и предоставяне на иновативни услуги, създаване и развитие на стартиращи иновативни предприятия, разработване на програмни платформи за автоматизирано управление на процесно-ориентирани бизнес модели, разработване на интеграционен софтуер за повишаване ефективността на бизнес процесите в малки и средни предприятия;

- ✓ По *Приоритетна ос 2 „Повишаване ефективността на предприятията и развитие на благоприятна бизнес среда”* договорите са 79 бр., от които в процес на изпълнение са 73, приключени са 4, и 2 са прекратени. Общата стойност на договорени средства е 30 157 620 лв., от тях са изплатени 5 684 610 лв. Разпределението на договорите е в области Варна /54 броя/, Шумен /10 броя/, Добрич /10 броя/ и Търговище /5 броя/.

Търсеното въздействие е в посока на повишаване на конкурентоспособността и разширяване на пазарните позиции на фирмите, с цел постигане на устойчиво развитие и създаване на благоприятна бизнес среда чрез: въвеждане на нови и усъвършенстване на съществуващите технологии за производство и управление на малките и средни предприятия, разширяване на производствената гама и въвеждане на екологосъобразни линии за производство; въвеждане и сертифициране на интегрирана система от международно признати стандарти за ефективна

организация и управление на цялостната дейност, постигане на конкурентни предимства, чрез въвеждане на система за управление на качеството и софтуерна система за управление на ресурсите.

Изпълнение и социално-икономическо въздействие на **ОПТ** на територията на СИР към 30.06.2012 г.

- ✓ По *Приоритетна ос IV „Подобряване на условията за корабоплаване по морските и вътрешните водни пътища”*. Проектът е „Информационна система за управление на трафика на плавателни съдове - Фаза 3” (VTMIS) с бенефициент Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура” – Варна.

Общо договорите по **ОПАК** в СИР към 30.06.2012 г. са 36 с общ размер на договорените средства 14 097 530 лв., от които са изплатени 6 318 863,53 лв. (44,8% от договорените). Разпределени са по области: Варна /22 договора в общините Аксаково, Аврен, Бяла, Варна, на ОА Варна, ВСУ, КТ “Подкрепа”, АБЧО и други НПО/; Добрич /4 договора в община Балчик, Административен съд-Добрич и НПО/; Търговище /3 договора в община Попово, ТПП-Търговище и НПО/; Шумен /7 договора в общините Хитрино и Шумен, ТПП-Шумен и НПО/.

Търсеното въздействие е в посока на повишаване ефективността в работата на областните и общинските администрации в района, чрез засилване на контрола, прозрачността, отчетността и утвърждаването на ефективни механизми за превенция, мониторинг и противодействие на корупцията; постигане на партньорски отношения между СГО и администрацията, насърчаване на ПЧП; повишаване на капацитета на социално-икономическите партньори на регионално и общинско ниво и др.

Изпълнение и социално - икономическо въздействие на **ОПТП** на територията на СИР към 30.06.2012 г.

- ✓ По *Приоритет 3.3, Операция “Популяризиране на европейската кохезионна политика и нейните цели в България и осигуряване на обща и статистическа информация”*, процедура „Изграждане и функциониране на областни информационни центрове”, с допустими бенефициенти общините - областни центрове, са в процес на изпълнение 4 проекта, в областните градове – Варна, Добрич, Търговище и Шумен. Общата стойност на сключените договори е 1 769 736,62 лв., от които са изплатени 373 028,84 лв.

Търсеното въздействие е в посока на повишаване информираността на заинтересованите лица относно възможностите за финансиране от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС и повишаване активността на потенциалните бенефициенти на територията на съответната област, относно усвояването на средствата по тези фондове.

Общо договорите в СИР по **ПРСР** към 30.06.2012 г. са 47 договора на стойност 103 118 338,00 лв. по мерки 313, 321 и 322.

Търсеното въздействие е в посока на предоставяне на културни, образователни и информационни услуги на местната общност и осигуряване на възможност за участие в достъпни художествени и творчески прояви и образователни програми чрез обновяване на храмове в 6 села, създаване на информационен и културен център на човешката общност в Генерал Тошево за разпространение на различни културни продукти в читалището.

Общо договорите в СИР по **ОПРС “Рибарство”** към 30.06.2012 г. са 13 броя с размер на договорените средства - 11 790 473, 70 лв. От тях са изплатени 323 448,00 лв. (2,74% от договорените).

- ✓ По *Приоритетна ос 1 “Мерки за приспособяване на българския риболовния флот”*, Мярка 1.1 „Публична помощ за постоянно прекратяване на риболовни дейности” са 8 договора на стойност 1 185 306,67 лв. в процес на изпълнение в общините Варна, Балчик и Каварна;
- ✓ По *Приоритетна ос 2 “Аквакултура, риболов във вътрешни водоеми, преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура”*, са общо 4 договора на стойност 3 564 179,03 лв. в процес на изпълнение по Мярка 2.1 „Производствени инвестиции в аквакултурата” са 3 договора в общините Варна и Добрич и по Мярка „Инвестиции в преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура” е 1 договор в община Шумен;
- ✓ По *Приоритетна ос 4 „Устойчиво развитие на рибарските области”*, Мярка 4.1.А. „Финансова подкрепа за прилагане на местните стратегии за развитие и покриване на оперативните разходи на Рибарските групи” – 1 договор на стойност 7 040 988 лв. в процес на изпълнение в община Бяла.

Търсеното въздействие е в посока на модернизация, разширение, изграждане и оборудване със садкова инсталация и повишаване на производствените мощности на ферми за отглеждане на морска и сладководна аквакултури; нарязване

(скрапиране) на стари риболовни кораби; въвеждане на информационна система за автоматизиране на производствената дейност; създаване на „Местна стратегия за развитие на рибарска област Бяла – Долни Чифлик – Аврен”.

Изпълнение и социално-икономическо въздействие на ОПТГС Румъния - България на територията на СИР към 30.06.2012 г.

Общо договорите по **ОПТГС Румъния - България** са 26, в процес на изпълнение са 15, а 11 са вече приключени. Общият размер на договорените средства е 52 378 432,20 евро, от които 14 996 995,46 евро (28,6% от общия бюджет на проектите) са за българския партньор. Изплатените средства (национално съфинансиране) са 1 557 764,67 евро (10,4% от договорените средства за българския партньор).

- ✓ По *Приоритетна ос 1 “Достъпност”*, Сфера на интервенция 1.1 са общо 2 договора в общините гр. Добрич, Крушари;
- ✓ По *Приоритетна ос 2 “Околна среда”*, Сфери на интервенция 2.1, 2.2 са общо 6 договора в процес на изпълнение в общините Г. Тошево, гр. Добрич, Крушари, ГИ и ИО - БАН в областите Варна и Добрич;
- ✓ По *Приоритетна ос 3 “Икономическо и социално развитие”*, Сфери на интервенция 3.1, 3.2, 3.3 са общо 18 договора в общините Балчик, Г. Тошево, гр. Добрич, Кардам и Тервел; в процес на изпълнение са 7 проекта и 11 са приключени.

Търсеното въздействие е в посока на диверсификация на връзките, разширяване на мобилността между общините и повишаване качеството на живот в селските общини в трансграничните район, изграждане на системи за ранно предупреждение за предпазване от рискове и опазване на околната среда, развитие на интегрирани туристически продукти, повишаване на административен капацитет за идентифициране на туристически дестинации, подобряване на туристически услуги, създаване конкурентоспособен трансграничен клъстер и на общ туристически потенциал в трансграничен регион Добруджа, насърчаване на трансгранично сътрудничество, обмяната на опит и добри практики.

Изпълнение и социално-икономическо въздействие на ОП „Югоизточна Европа“ на територията на СИР.

Общо договорите по Първа и Втора покана са 6, като в процес на изпълнение са 2 по Втора покана, и 4 са приключени по Първа покана. Общият размер на договорените средства (бюджет на проектите) са 11 744 858,20 евро. От тях, за българския партньор са

783 418,30 евро (6,7% от общия бюджет на проектите). Изплатените средства (национално съфинансиране) са 102 473,97 евро (13,1% от договорените средства за българския партньор).

✓ По *Първа покана*:

- ~ Приоритетна ос 1 “Подкрепа за иновациите и предприемачеството”, Сфери на интервенция 1.2 и 1.3 - 2 договора на СПЛУЗ и АИР в община Варна – приключени ;
- ~ Приоритетна ос 3 “Подобряване на достъпността”, Сфера на интервенция 3.1 – 1 договор на община Варна – приключен;
- ~ Приоритетна ос 4 “Развитие на транснационалните връзки за устойчив растеж на областите”, Сфера на интервенция 4.2. - 1 договор на АИР в община Варна – приключен;

✓ По *Втора покана*:

- ~ Приоритетна ос 2 “Опазване и подобряване на околната среда”, Сфера на интервенция 2.2 - 1 договор на АБЧО - в процес на изпълнение;
- ~ Приоритетна ос 4 “Развитие на транснационалните връзки за устойчив растеж на областите”, Сфера на интервенция 4.2. - 1 договор на ОА Варна - в процес на изпълнение;

Търсеното въздействие е в посока на оценка на риска за околната среда при пренос на товари по море, прилагане на интегрирани системи за превенция, повишаване на достъпността за всички до културни ценности и използване на околната среда за свободно време.

Общо договорите по **ОПМРС „ИНТЕРРЕГ IV С“** по Първа, Втора и Четвърта покана са 8, от тях приключени са 4 по Първа и Втора покана, и в процес на изпълнение са 4 по Четвърта покана. Общият размер на договорените средства (бюджет на проектите) е 11 904 293 евро. От тях, за българския партньор са 723 401 евро (6,1% от общия бюджет на проектите). Няма изплатени средства (национално съфинансиране) за българските партньори по проектите в процес на изпълнение.

✓ По *Първа покана*:

- ~ *Приоритетна ос 2 ”Околна среда и превенция на риска”*, Тема “Природни и технологични рискове (включително климатични промени)” - 1 договор на РАПИВ в община Варна – приключен;

✓ По *Втора покана*;

- ~ *Приоритетна ос 1 “Иновация и познавателна икономика”, Тема “Иновации, изследвания и технологично развитие” - 1 договор на РАПИВ в община Варна – приключен;*
- ~ *Приоритетна ос 2 “Околна среда и превенция на риска”, Тема “Природни и технологични рискове (включително климатични промени)” - 2 договора - в община Варна и община Попово– приключени;*
- ✓ *По Четвърта покана:*
 - ~ *Приоритетна ос 1 “Иновация и познавателна икономика”, Темите “Иновации, изследвания и технологично развитие” и “Предприемачество МСП” – 3 договора на РАПИВ, АБЧО и община Варна - в процес на изпълнение;*
 - ~ *Приоритетна ос 2 “Околна среда и превенция на риска” Тема “Енергиен и устойчив транспорт” - 1 договор на община Добрич, който е в процес на изпълнение.*

Търсеното въздействие е в посока на проучване на нуждите от иновации, обмяна на опит за предпазване от природни и климатични рискове, развитие на нови политики и програми в подкрепа на иновации в МСП, създаване на регионална рамка за екологично управление и екоинновации.

Общо договорите по **СОП „Черноморски басейн“** по Първа покана са 14, които са в процес на изпълнение. Общият размер на договорените средства (бюджет на проектите) са 6 080 832,29 евро. От тях, за българския партньор са 1 551 476,83 евро (25,51% от общия бюджет на проектите). Няма изплатени средства (национално съфинансиране).

- ✓ *По Първа покана:*
 - ~ *Приоритетна ос 1 “Подкрепа на трансграничното сътрудничество за икономическо и социално развитие, базирано на общите ресурси”, Сфери на интервенция 1.1, 1.2 и 1.3 – 5 договора - в общините Варна (с бенефициенти ИО, РИМ и РАПИВ) и Добрич (с бенефициенти ТПП и Сдружение ЕИКТ “Еврика”);*
 - ~ *Приоритетна ос 2 “Споделяне на ресурси и компетентност за защита и опазване на околната среда”, Сфери на интервенция 2.1 и 2.2 - 6 договора - в общините Варна (с бенефициенти ИО, ИРР, ОА Варна и ЧМНПО) и Каварна (с бенефициент Фондация “Биоразнообразие”);*
 - ~ *Приоритетна ос 3 “Подкрепа на културните и образователни мрежи за изграждането на обща културна среда в Черноморския басейн” Сфера на*

интервенция 3.1 - 3 договора -в община Варна (с бенефициенти ТУ и Международен институт по мениджмънт) и община Генерал Тошево.

Търсеното въздействие е в посока на промотиране на икономическото и социално развитие и сближаване в Черноморския регион; развитие на туризма, създаване и промотиране на общи туристически продукти в Черноморския регион; развитие на капацитета и връзките с бизнеса и публичната администрация, превенция на риска и опазване на водните системи, повишаване качеството на управление на екосистемите и ресурсите в Черно море.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3:

АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ ВЪВ ВРЪЗКА С РАЗРАБОТВАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРОИЗТОЧНИЯ РАЙОН

Проведеното анкетно проучване цели да се идентифицират основните проблеми на района и да се получат насоки за определяне на ключовите приоритети на регионалното развитие за следващия планов период. В проведеното анкетно проучване взеха участие 37 представители на общинските администрации, на областните администрации, на министерства, на регионални дирекции, на работодателски и синдикални организации. Цел на това проучване е да се добие представа за основните проблеми, свързани с развитието на региона в областта на икономиката, туризма, транспортната инфраструктура, енергийната ефективност, образованието, здравеопазването, социалните услуги, техническата инфраструктура, околната среда, управлението на отпадъците, природните ценности, културното наследство. Тук са представени резултатите от анкетирането според отговорите на поставените въпроси.

1. Моля, посочете какви са според Вас ключовите проблеми, свързани с развитието на Вашия район?

Отговорите на въпроса “кои са ключовите проблеми в развитието на района?”, както и на другите въпроси в анкетата, дават основание да бъдат направени следните изводи и обобщения за състоянието на района и потребностите на населението:

В общините от периферните територии се проявяват рязко изостаналостта и неравенствата в социално-икономическото развитие в района. Като причини за това тревожно състояние се изтъкват най-вече следните:

В икономиката - липсата на работа (много високи са нивата на безработицата), което кара младите хора да се преселват трайно към по-големи градове в страната и в чужбина. Липсата на работни места и заетост извън земеделската заетост основателно се отбелязва като сериозен проблем, акцентира се най-вече на липсата на предприятия за преработване на произвежданата земеделска продукция. Посочва се и липсата на външни инвестиции, които няма с какво да бъдат привлечени.

В социалната сфера – трудният достъп до здравни услуги поради остарялата пътна инфраструктура и закриване на активното лечение по съображения за

ефективност на здравната мрежа, недостатъчен брой на лекарите и медицинския персонал. Необходимостта от социални услуги расте, но те не могат да бъдат задоволявани адекватно. Липсата на професионално образование също се посочва като причина за изоставането.

В сферата на техническата инфраструктура, която се третира от анкетираните като ключов проблем в района – преди всичко се посочва остарялата мрежа на ВиК, многото аварии и големите загуби на питейна вода, което води до най-високи нива на цената на водата в страната. Слабо изградена и неподдържана пътна инфраструктура от ниските класове също е сред посочените проблеми. Ниско е и нивото на телекомуникационната обезпеченост.

За отбелязване е, че почти нищо не се споменава за проблеми на културата и нейните културни институции, като например читалища и читалищна дейност. Явно в съзнанието на хората от района това не е сред приоритетите.

2. Според Вас, кои социално-икономически области трябва да се развиват приоритетно във Вашия район през новия програмен период 2014-2020 г.:

Най-голям брой от анкетираните са на мнение, че най-важните социално-икономически области, които трябва да се развиват приоритетно в Североизточния район са туризмът и селското стопанство. По-малък брой от отговорилите посочват индустрията и транспорта. Показателно е, че значителен брой от отговорилите подчертават важността на дозграждането на водоснабдителна и канализационна инфраструктура и подобряването на здравните и социалните услуги, макар това да не са икономически области. Това потвърждава становището, че инфраструктурата и здравните услуги са най-болезнените проблеми в района.

3. Според Вас, кои са най-важните подотрасли на индустрията, които са определящи за икономиката на Вашия район?

Предвид характера на района, като основни подотрасли на индустрията, определящи за икономиката на Североизточния район, голям брой от анкетираните посочват производствата на преработващата промишленост, свързани със селското стопанство: производство на хранителни продукти, производство на напитки и производство на тютюневи изделия. Посочени са също растениевъдството и животновъдството като важни за икономиката, въпреки че това не са отрасли на индустрията.

4. Според Вас, кои видове туризъм трябва да се развиват приоритетно във Вашия район?

Почти всички участници в анкетата смятат, че културно-историческият туризъм трябва да бъде с най-голям приоритет в развитието на района. От отговорите може да се обобщи мнението, че други видове туризъм, подходящи за развиване в региона, са селският и морският, а на много места и ловният. Деловият и балнеоложският туризъм имат ограничен потенциал за растеж, за да бъдат посочени като водещи за района.

5. Кои са проблеми в развитието на туризма във Вашия район?

Почти всички от анкетираните оценяват лошото състояние и ограничения достъп до природните обекти и културно-историческите паметници като важен проблем за развитието на местния туризъм. На второ място по важност са проблемите, свързани с лошата транспортна достъпност към местата за туризъм, неразвитата мрежа от фирми, свързани с логистиката на туристическия сектор, недостатъчно квалифицирания персонал в сферата на туристическите услуги, недобре развития туристически продукт като цяло. На трето място е посочен проблемът с липсата на достатъчно добри условия в средствата за подслон и местата за настаняване.

6. Какви видове транспортна инфраструктура следва приоритетно да се развиват във Вашия район:

Мнозинството от запитаните посочват, че реконструкцията и рехабилитацията на общинската пътна мрежа, както и на пътищата от II-ри и III-ти клас трябва да са приоритет в развитието на транспортната инфраструктура. Малко под половината от анкетираните отдават значение на изграждането на скоростни пътища и реконструкцията на пътища от I-ви клас. В отговорите на този въпрос се откроява важността на вътрешнорегионалната свързаност, която би осигурила достъп до необходими услуги.

7. Към какво трябва да се насочат инвестициите за подобряване на енергийната ефективност в района?

Почти единодушно е мнението, че инвестициите за подобряване на енергийната ефективност в района трябва да се насочат най-вече към повишаване на енергийната ефективност в публичния сектор. На второ място по важност анкетираните поставят повишаването на енергийната ефективност в бита, както и генерирането на енергия от възобновяеми енергийни източници. На трето място анкетираните посочват необходимостта от въвеждане на енергоспестяващи технологии в производствения сектор.

8. Къде, според Вас, трябва приоритетно да се въвеждат съвременни информационно-комуникационни технологии през следващия програмен период?

Повечето от анкетираните посочват, че през следващия програмен период съвременни информационно-комуникационни технологии трябва да се въвеждат най-вече в публичните институции. По-малък брой от анкетираните са на мнение, че такива технологии трябва да се внедряват в домакинствата и в предприятията в района.

9. Във вашия район къде трябва да бъдат насочени най-вече усилията в сферата на образованието и науката през следващия програмен период?

Почти всички участници в анкетата смятат, че през следващия програмен период в сферата на образованието и науката усилията трябва да бъдат насочени най-вече към адаптиране на програмите в професионалното образование в съответствие с нуждите на региона. Подобряването и развитието на образователната инфраструктура също е посочено като важна цел. На трето място като приоритет в развитието на образованието анкетираните посочват изграждането на партньорства между центровете за научно-изследователска и развойна дейност и висшите учебни заведения и предприятията в региона.

10. В областта на здравеопазването, според Вас, къде трябва да бъдат насочени повече ресурси?

Почти единодушно запитаните отговарят, че в областта на здравеопазването повече ресурси трябва да бъдат насочени към осигуряване на равни възможности за достъп до здравни услуги на хората, включително и на живеещите в малки, отдалечени от градските центрове населени места. Малко над половината от анкетираните са на мнение, че е нужно повишаване качеството на здравните услуги чрез развитие на капацитета на персонала в здравните заведения, включително и обучение с нова апаратура. Половината от участниците в анкетата очакват повече ресурси да бъдат вложени в създаване и определяне на нови центрове за спешна помощ, с оглед по-добро покриване с медицински услуги, както и в доставка на ново по-модерно медицинско оборудване.

11. В областта на социалните услуги, според Вас, къде трябва да бъдат насочени повече ресурси?

И в областта на социалните услуги най-голям брой от анкетираните са на мнение, че са необходими повече ресурси за осигуряване на равни възможности за достъп до социални услуги на хората, включително и на живеещите в малки, отдалечени от

градските центрове населени места. На второ място са нужни усилия за изграждане на публично-частни партньорства за предоставяне на социални услуги. На трето място анкетираните очакват финансови ресурси за изграждане и поддържане на социални заведения и за повишаване качеството на социалните услуги.

12. Къде трябва да се инвестира приоритетно във водоснабдителната и канализационната инфраструктура?

Според повечето от участниците в анкетата по отношение на водоснабдителната и канализационната инфраструктура приоритетно трябва да се инвестира в подмяна на водопроводната мрежа, с цел намаляване на загубите. Според една трета от анкетираните трябва да се инвестира в изграждане и реконструкция на канализационната мрежа.

13. Моля, посочете кои са най-важните приоритети за Вашия район, свързани с опазване на околната среда?

Подобряване качеството на водите е най-важният приоритет за региона, свързан с опазване на околната среда. На второ място е посочено - подобряване качеството на атмосферния въздух, а на трето - опазване на биологичното разнообразие и защитените зони.

14. По отношение управлението на отпадъците във Вашата област/община кое представлява най-сериозен проблем?

По отношение управлението на отпадъците най-сериозни проблеми са преди всичко изграждането на регионални депа за отпадъци, както и разделното събиране, сортирането и преработката на отпадъците.

15. Какво е Вашето мнение относно наличието, състоянието и перспективите за развитие на специфичните за съответната област/община?

- природни ценности, в т.ч. в риск:

Почти всички анкетирани потвърждават наличието на богато биологично разнообразие и територии с природна значимост – със защитен статут (резервати, природни паркове, защитени местности, природни забележителности) и без защитен статут (морски плажове, минерални извори, езера, язовири и др.) на територията на тяхната община или област.

Като цяло мнението е, че състоянието на природните ценности е добро, но транспортният достъп до някои от тях би могъл да се подобри.

Необходимо е извършване на залесителна дейност в горските територии и предприемане на мерки за ограничаване на браконьерството (незаконна сеч и лов на дивеч).

Основно перспективите за развитие се свързват с екотуризма (селски, ловен, риболовен и др.), но също и с по-модерното и комасирано производство на зърнени и технически култури, развитие на зеленчукопроизводство. Осъзната е необходимостта от по-голямо внимание и грижи към природните ценности.

- обекти на материалното културно наследство - недвижими културни ценности със световно, национално, местно и ансамблово значение, в т. ч., и в риск:

На територията на Североизточен район има недвижими културни ценности от всички категории и видове.

Състоянието на много от недвижимите културни ценности не е добро, нуждаят се от реставрация. За паметниците, които се намират извън урбанизирани територии е необходимо подобряване на транспортния достъп до тях, както и благоустрояване на прилежащите територии.

Недостатъчно използван потенциал, но с добри перспективи е включването им в туристически маршрути и развитие на културно-познавателен туризъм. Необходими са непрекъснати усилия и прилагането на ефективни мерки за опазването, поддържането и експлоатирането им.

- форми на нематериалното културно наследство – характерни обичаи, обреди, празненства, художествено-изпълнителско изкуство и др.:

Регионът е средище на различни етноси и култури – българи, турци, роми, копанари и други. Запазени са много религиозни празници, обичаи („Камилари”, „Лохуса”, „Пали кош”, „Саяджиляр”), обреди, носии и плетива.

Те се съхраняват и изпълняват от фолклорни групи и самодейни групи за провеждане на обредни ритуали. Основен проблем е прекъснатата връзка между поколенията по отношение на българските традиции и фолклор. Има достатъчно предпоставки за запазване и развиване на формите на нематериално културно наследство.

Перспективите за развитие са свързани с провеждането на съвместни инициативи на етнографските музеи и читалищата с училищата за привличане на млади участници, които да съхраняват местните дух и традиции. Друга перспектива е популяризирането и презентирането на регионалния фолклор пред външни гости (от страната и чужбина).

- културни институти – държавни, общински и частни културни организации;

Културни институции на територията на региона са: археологически, исторически, етнографски и др. музеи, библиотеки, театри, художествени галерии, читалища.

Всички те изпитват финансови затруднения, като основен проблем е състоянието на материално-техническата база (ремонт, разширения, техника).

Перспектива за тяхното развитие е кандидатстване по европейски програми за отпускане на финансиране за реализация на техни проекти.

- творчески състави, културни прояви – фестивали, панаири, събори и др., определящи културната идентичност на региона:

Инструментални групи, групи за автентичен и обработен фолклор, детски вокални групи, групи за стари градски песни, вокални групи за естрадни и забавни песни, танцови състави (народни танци, класически и модерен балет, модерни танци), колективи за художествено слово.

Наличие на фолклорни фестивали с установени традиции. Те са носител на добруджанската култура и бит, на народните традиции на българската духовност. Провеждат се още: музикални, театрални, филмови, етно, кулинарни и др. фестивали (повечето с международно участие), национални конкурси, изложения, панаири, събори.

Има нужда от инвестиции за подобряване на сградния фонд, закупуване на костюми и осигуряване на допълнителни средства за участие на съставите в конкурси и фестивали.

Перспективи за танцовите и певчески състави е участието им в туристически продукти на територията на региона.

16. Каква смятате, че е необходимостта от дейности в съответната област/община, свързани с туризма?

Най-необходима дейност, свързана с туризма, е създаването на специфични за региона туристически продукти и осигуряване на заетост за местните хора. На второ място е развитието на инфраструктура за туризъм и туристически атракции в местата, подходящи за алтернативен туризъм, отново с участието на местните хора. На трето място е нуждата от консервация, реставрация и интегриране на недвижими културни ценности, включително с религиозен характер, в съвременната жизнена среда.

ПРИЛОЖЕНИЕ 4:

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД РАЗВИТИЕТО НА СЕВЕРОИЗТОЧНИЯ РАЙОН, СТЕПЕН НА УЯЗВИМОСТ ОТ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ

В общата оценка на регионите на ЕС по степен на уязвимост към предизвикателствата пред развитието до 2020 г., Североизточният район се класира на шесто място сред районите с най-висока уязвимост.

Перспективният анализ на вероятните въздействия върху регионите на ЕС – „Региони 2020” определя **четири ключови предизвикателства** пред бъдещото им развитие:

- ✓ **Глобализацията**, създаваща възможности за достъп до огромни нови пазари, но поставяща пред нови предизвикателства европейския капацитет за управление на структурните промени и социалните последици от тези промени. Влиянието на това предизвикателство върху европейските региони е условно прогнозирано чрез **Индекс на уязвимост "Глобализация"**, отчитащ нивата на производителността, заетостта и нивото на образование;
- ✓ **Демографските промени**, които променят възрастта и структурата на работната ръка и повдигат нови значими въпроси, свързани с икономическата ефикасност и миграционните процеси. Влиянието на този фактор се прогнозира с **Индекс на уязвимост "Демографски промени"**, отчитащ възрастта на работната сила, възрастова структура на населението и намаляването на населението на регионите;
- ✓ Влиянието на **климатичните промени** върху околната среда в Европа, които изискват полагане на по-големи усилия за намаляване на парниковите газове и за адаптиране към последствията от климатичните промени. Влиянието се прогнозира с **Индекс на уязвимост "Климатични промени"**, отчитащ нивата на заплахи от наводнения, брегова ерозия, опустиняване и засушаване;
- ✓ Сигурната, устойчива и конкурентна **енергия** и енергийната независимост са основни предизвикателства пред Европа. Ограничените доставки, нарасналото търсене и задължението за намаляване на вредните емисии, определят необходимостта от разработване на алтернативни енергийни източници и преминаване към нисковъглеродна икономика. Влиянието се прогнозира с **Индекс на уязвимост "Енергийни предизвикателства"**, отчитащ нивата на външна и вътрешна сигурност на доставките, енергийното потребление, карбоновите емисии.

Най-неприспособими към предизвикателствата на 21 век са регионите с комплексен индекс 100. Всички български райони от ниво 2 попадат сред регионите, които са силно уязвими пред тези предизвикателства. **Пет от шестте района попадат в групата на силно уязвимите и по четирите предизвикателства,** като единствено ЮЗР попада в групата на силно уязвими региони **по две от четирите предизвикателства** – климатични промени и енергийни предизвикателства.

По отношение на **предизвикателството "Глобализация"** всички български райони освен ЮЗР са сред най-уязвимите в Европа – ЮЦР е с индекс 100 (единствен), ЮИЗ е с индекс 97, а ЮЗР е с индекс 39. Районите от Северна България /вкл СИР/ са с индекс между 86 и 83.

Прогнозите за производителността на работната сила през 2020 г. нареждат всички български райони /в т.ч. и СИР/ в групата с най-ниско ниво на индекса спрямо прогнозата за средната стойност за ЕС 27.

Глобализацията предизвиква бързи промени, на които хората и фирмите трябва да могат да отговорят. Съществува риск глобализацията да засили зависимостта на регионално ниво. Много вероятно е регионите без капацитет за развитие на икономика, основана на знанието, да бъдат най-засегнати от процесите на пренасочване. Добре образованата работна сила осигурява гъвкавост и мобилност, необходими за преодоляване на негативните ефекти от глобализацията. Ниските нива на заетост и образование могат да повишат риска от нарастване на социалната поляризация сред регионите.

По отношение на **демографските промени в изключително уязвима позиция попада СЗР.** Това е единственият регион в ЕС, който е с индекс 100. Демографските промени представляват силно предизвикателство и за останалите български региони – всички в Северна България – с индекс над 70, а в Южна България - над 50, като изключение прави само ЮЗР с индекс 35.

Регионите с намаляващо население често имат намален потенциал за икономически растеж като последица от намаляващата работна сила. Според прогнозите тези региони ще бъдат изправени пред трудности, свързани с финансирането на основни публични услуги като здравеопазване и социални грижи, жилищна и транспортна инфраструктура, както и ИКТ инфраструктура, което може да доведе до нарастване на социалната поляризация и бедността.

По отношение на **енергийните предизвикателства** стойностите на индекса на уязвимост се движат между 71 и 51 пункта, като ЮЗР отново е с най-нисък индекс (51).

Най-висок е индексът на ЮИР (71). Всички български региони попадат в групата на 49-те най-уязвими в енергийно отношение региони в Европа (от общо 267).

Най-уязвим от **климатичните промени е СИР**, чийто индекс е най-висок от всички райони в страната - 72. И шестте български района са изправени пред предизвикателствата на климатичните промени, но в далеч по-умерена степен. Диапазонът на индекса на уязвимост за петте района се движи между 72 и 63, а ЮЗР отново е с най-ниска стойност на индекса – 46. Петте български района са сред най-уязвимите в Европа, предвид това, че 243 от всичките 267 региона са с индекс по-нисък от 63.

Климатичните промени представляват значително предизвикателство пред селското и горското стопанство, рибарството, производството на енергия и туристическата индустрия, превенцията на засушаването, пожарите, бреговата ерозия и наводненията. Адаптацията към климатичните промени е от съществено значение, особено за СИР.

Таблица 52: Индекс на уязвимост на СИР (BG33) и класация по степен на уязвимост от 267 региона в ЕС

Фактори	Индекс на уязвимост на СИР (BG33)	Класация по степен на уязвимост от 267 региона в ЕС
Демография	52	27
Глобализация	86	14
Енергийна зависимост	56	17
Изменение на климата	72	16
Комплексен индекс на уязвимост на СИР	82	6

Източник: МО на СИР, 2010г.

Уязвимост на СИР от климатичните промени

Предвид високата уязвимост на СИР от климатичните промени, от особена важност е наблюдението на напредъка и резултатите от прилагането на трите Конвенции от Рио де Жанейро – за биоразнообразието, за промените в климата и за опустиняването чрез проследяването на системата от 7 стратегически индикатора:

- 1.13. Относителен дял на антропогенно натоварените територии (с инфраструктура, населени места, промишлени обекти) - индикатор за биоразнообразие.

От всички райони в страната, в СИ район населените места заемат най-много площ- 5,9% от територията на района, при среден показател за страната 5,0%. Ангажираните от

транспортната инфраструктура площ $/0,8\%$ също са с най-висок дял от всички райони, при среден показател за страната $0,6\%$. В резултат, в СИ район антропогенно натоварените територии имат най-висок относителен дял $/6,9\%$ при среден показател за страната $5,9\%$, което поставя района в най-неблагоприятна позиция.

1.14. Съотношение между горските, земеделските и урбанизираните територии - индикатор за биоразнообразие.

Земеделските земи в СИ район заемат $68,6\%$ от общата територия, което е с 10 пункта над средния показател за страната $/58,7\%$, докато територията, заета от гори в района $/23,3\%$ е с 10 пункта по-малко от средната стойност за страната $/33,6\%$. И по този показател СИ район е в сравнително по-неблагоприятна позиция сред другите райони.

1.15. Емисии на парникови газове (приравнени към CO_2 еквивалент) на жител от населението - индикатор за промени в климата.

България няма индивидуална цел за намаление на емисиите на парникови газове, но страната е включена в схемата за търговия на парникови газове с квоти предвид договорената цел на общоевропейско ниво до 2020 г. да се постигне 20% намаление на парниковите емисии в сравнение с нивата от 1990 г. За 2010г достигнатият показател за страната е 54 /при индекс 100 за 1990г /. В СИ район има редица местни източници, които допринасят за увеличаване на парниковите газове в атмосферата и климатичните промени. Предприятия по приложение 7 на ЗООС, включени в схемата за търговия на парникови газове с квоти, разпределени безплатно за периода 2013-2020 г. в пределите на Североизточния район са: Керамат АД, цех Каспичан; Керамат АД, цех Ветрище; Керамат АД, цех Дивдядово, ОЦ "Владислав Варненчик"; ТЕЦ-Шумен; ДЗЗД Керамичен завод Разделна Грийнс; "Солвей Соди" АД; "Девня Цимент" АД; "Полимери" АД – гр. Девня и Калиакра АД.

- Степен на постигане на националните цели за използване на възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност- индикатор за промени в климата.

Североизточният район е на първо място в страната по инсталирана мощност на база на използване на ВЕИ. Ветроенергийни паркове се изграждат както в крайбрежните части, така и във вътрешността на района, като водещи са общините Каварна и Шабла, където природният потенциал се оценява като най-подходящ. Около 400 мвт мощности от ветропаркове са инсталирани на територията на СИР, предимно в област Добрич, като за още 900 мвт има проекти или са в процес на реализация. Предварително договорените мощности за област Добрич са за 1600 мвт - най-много от цялата страна. На СИ район се

разчита най-много за достигане на целевата стойност 16% дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление.

- Дял от територията с висок риск от ерозия - индикатор за опустиняване.

И този показател „класира” СИ район на първо място с най-висока степен на уязвимост, тъй като относителният дял на териториите, податливи на ерозия /7,26%/ е най-висок от всички райони, при средна стойност за страната 6,03%. Най-застрашена е територията на област Варна /8,94%/, следвана от област Търговище /7,17%/, област Шумен /6,87%/ и област Добрич /6,24%/.

Таблица 53: Общини в СИ район със земи, застрашени от ерозия.

Област / район	Общини със земи, застрашени от водна ерозия	Общини със земи, застрашени от ветрова ерозия	Общини със земи, застрашени от водна и от ветрова ерозия
Варна	Аврен, Бяла, Ветрино, Девня, Дългопол, Провадия.	Аврен, Аксаково, Белослав, Ветрино, Вълчи дол, Долни чифлик, Провадия, Суворово	Аврен, Ветрино, Провадия
Добрич	Добрич, Балчик, Добрич селска, Крушари, Тервел	Балчик, Генерал Тошево, Добрич селска, Каварна, Крушари, Тервел, Шабла	Балчик, Добрич селска, Крушари, Тервел
Търговище	Антоново, Омуртаг, Опака, Попово, Търговище	Омуртаг, Опака, Попово, Търговище	Омуртаг, Опака, Попово, Търговище
Шумен	Венец, Върбица, Гара Хитрино, Велики Преслав, Смядово, Шумен	Венец, Каолиново, Нови пазар	Венец
СИ район	22 общини	22 общини	12 общини

Източник: Ръководство в помощ на земеделските стопани, които желаят да участват в Мярка 214 “Агроекологични плащания” от ПРСР, МЗХ-2009г

- Разходи за ДМА с екологично предназначение - индикатор, общ и за трите конвенции.

Стойността на тези разходи в СИ район за 2010г. е 394925 хил лв, което представлява 9,8% от общата стойност за страната - 4052992 хил лв. Докато общите разходи за страната нарастват, макар и незначително, за периода 2007-2010 г., в СИ район се наблюдава намаляване.

- Разходи за ДМА с екологично предназначение на човек от населението - индикатор, общ и за трите конвенции.

Изоставането на района се потвърждава и от този показател, тъй като стойността му е 409 лв/чов. при средна стойност за страната 550 лв/чов. през 2010г.

Най-чувствителни към климатичните изменения са селското стопанство, туризмът, управлението на водните ресурси и горският фонд.

Промените на климата ще окажат своето въздействие върху условията за туристическа дейност. Повишаването на температурите и безводието ще ограничат туризма в много региони най-вече от Южна Европа. Според очакваната промяна на индекса за туристически климат за ЕС, България е сред страните с най-висока очаквана негативна промяна. В най-тежко положение от българските райони ще бъде Североизточният район, който заедно със Северния централен район попада в най-неблагоприятната 6 група.

Повишението на температурите ще увеличи липсата на вода в почвите на Североизточния район, които получават малко валежи и имат склонност към засушавания. Най-голямото въздействие ще се наблюдава спрямо почви с малко механично съдържание и лоши водни характеристики и отчасти за тежки глинени почви. Ще се усили рискът за почвената покривка от ветрова ерозия. При изменение на климата през 21-ви век в Североизточния район най-уязвими ще бъдат: пролетните земеделски култури, поради очаквания дефицит на валежи през топлото полугодие; културите, отглеждани върху неплодородни почви и културите от неполивните площи; прогнозира се спад в реколтата на зимна пшеница за СИР.

Биологичното разнообразие в СИР също е повлияно от климатичните промени и рисковите процеси на опустиняване. Анализът на условията за растеж на горите от миналото десетилетие показва, че иглолистните гори, които бяха широко въведени през последните десетилетия в Североизточния регион, т.е. извън естествените им граници, образуват много нестабилни горски екосистеми. Основната причина за това е несъответствието между екологичните условия (най-вече валежи) и изискванията на иглолистните видове. Поради тази причина тези гори са физиологически в постоянен воден дефицит и по време на сухите периоди се създават условия за тяхното загиване. Описаната по-горе тенденция обхваща най-вече черноморското крайбрежие на Варненска и Добричка области.

Ако прогнозите за удвояване количеството на въглероден диоксид през следващото столетие се оправдаят, екологичните условия в Североизточния район рязко ще се влошат и горските ресурси ще бъдат уязвими от сериозните климатични изменения в близкото бъдеще. Промените ще са от “ниски температури влажни гори” до “високи температури сухи гори” .

При възможно затопляне на климата може да се очаква миграция на видове от юг на север, което ще означава преместване на растежа на дървета и храсти от Южна България към Северна България, процес, който ще засегне и СИР. Тук може да се очаква намаляване на разнообразието на дървесните видове. Въпреки това, биоразнообразието ще е по-голямо в сравнение с биоразнообразието в планинските райони. Може да се счита, че при извършването на правилна селекция, ще се достигне оптимална биопроизводителност при изменени климатични условия.

Стратегическата цел при управлението на биоразнообразието и най-вече на флористичните ресурси трябва да бъде адаптация към засушаването на климата и подобряване устойчивостта на горските екосистеми. Естествените и привнесени горски дървесни и храстови видове в СИР имат голям потенциал за добра адаптация към евентуалното изменение на климата през този век. Чрез отгледни сечи на младите насаждения се увеличава жизненото пространство на оставащите дървесни екземпляри и се подобрява светлинния и водния режим. По този начин се увеличават възможностите за адаптиране на дървесните насаждения, като в резултат се увеличава и биомасата.

Защитата на биоразнообразието в СИР чрез изграждане на Националната екологична мрежа е недостатъчно. Площта на защитените територии в района е едва 1,2%, дял значително под средния за страната - 5,2%. С най-ниски показатели са Шуменска и Търговищка области. Същата констатация се прави и за площта на защитените зони по НАТУРА-2000, които са 26,5% при средно за страната 35%. Очевидна е необходимостта от разкриване и обявяване на нови защитени територии /предимно защитени местности/ и нови защитени зони по НАТУРА-2000 с цел увеличаване на природозащитата в Североизточния район.

Климатичните промени дават своето отражение при водния отток на реките в СИР и рискът от наводнения. Речният басейн на Черноморските Добруджански реки е с ниски количествени показатели на оттока. При тях не се наблюдават водни дефицити, като съществуват резерви от вода за потенциално използване при бъдещо разширение на водостопанската дейност. Оползотворяването за различни цели на средногодишния отток в речния басейн е едва 11,60%.

За басейна на река Камчия няма възможност за въвеждане на нови значими водоползватели от повърхностни води. Такива могат да бъдат само от подземни води. Благодарение на изградените язовири и подземните водоземания в речния басейн на р. Камчия се постига значително изравняване на оттока и могат да се гарантират всички видове водоползвания в близките 10-15 години приблизително със 100% обезпеченост,

независимо от влиянието на глобалните климатични изменения. Оползотворяването на средногодишния отток на реката е 53,90% - най-висок процент в сравнение с всички останали черноморски речни басейни.

Общо описаните наводнения от БДЧБ по проектни единици и речни басейни са:

~ **Черноморски Добруджански реки:**

За разглеждания период от 1914 г. - 2010 г. са известни общо 70 бр. наводнения, а типовете наводнения са както следва:

1. Речни наводнения – 49 бр. – 70.00%
2. Скатови наводнения – 19 бр. - 27.14%
3. Морско наводнение – 2 бр. - 2.86%

~ **Река Провадийска**

За разглеждания период от 1897 г. - 2010 г. са известни общо 48 бр. наводнения, а типовете наводнения за реката и притоците ѝ са както следва:

1. Речни наводнения – 43 бр. - 89,58%
2. Скатови наводнения – 5 бр. - 10,42%

~ **Река Камчия**

В разглеждания период от 1914 г. - 2010 г. са известни общо 241 бр. наводнения, а типовете наводнения за реката и притоците ѝ са както следва:

1. Речни наводнения – 157 бр. – 65,15%
2. Скатови наводнения – 84 бр. – 34,85%

По предварителни данни на БДЧБ и БДДБ уязвимите зони на територията на СИР по общи критерии за категориите „Човешко здраве”, „Стопанска дейност”, „Околна среда” и „Културно наследство” са дадени в таблица.

Таблица 54: Индикативни зони с повишен риск от наводнения на територията на СИР

Сценарий на наводнения	Воден обект	Уязвима зона
От Q100	Суходолие Румънско дере	Кремена
От Q100	Суходолие Румънско дере	Балканци
От Q100	Суходолие Румънско дере	Василево
От Q100	Суходолие Румънско дере	Калина
От Q100	Суходолие Румънско дере	Сърнино
От Q100	Суходолие Румънско дере	Александър Стамболийски
От Q100	Суходолие Румънско дере	Бежаново
От Q100	Суходолие Вранино дере	Соколово
От Q100	Суходолие Вранино дере	Царичино
От Q100	Суходолие Вранино дере	Брястово

От Q100	Суходолия Вранино дере (1) и Гурково дере (2)	Гурково
От Q100	Суходолие Вранино дере	Вранино
От Q100	Суходолия Дуранкулашко дере (1) и Вранино дере (2)	Видно
От Q100	Суходолие Дуранкулашко дере	Нейково
От Q100	Суходолие Дуранкулашко дере	Твърдица
От Q100	Суходолие Дуранкулашко дере	Божаново
От Q100	Суходолие Дуранкулашко дере	Ваклино
От Q100	Суходолие Дуранкулашко дере	Иречек
От Q100	Суходолие Шабленска река	Раковски
От Q100	Суходолие Шабленска река	Хаджи Димитър
От Q100	Суходолие Шабленска река	Поручик Чунчево
От Q100	Суходолие Шабленска река	Горун
От Q100	Суходолие Шабленска река	Шабла
От Q100	р. Батовска	Куманово
От Q100	р. Изворска (2) и р. Батовска (1)	Долище
От Q100	р. Батовска	Батово
От Q100	р. Батовска	Кичево
От Q100	р. Екренска (1) и р. Батовска (2)	Кранево
От море	Черно море	Каварна
От море	Черно море	Балчик
От море	Черно море	КК "Албена"
От море	Черно море	Кранево
От море	Черно море	КК "Златни пясъци"
От море	Черно море	КК "Св. Св. Константин и Елена"
От море	Черно море	КК "Евксиноград"
От море	Черно море	Варна
От езеро	Дуранкулашко езеро	Дуранкулак
От езеро	Дуранкулашко езеро	Дуранкулашко езеро
От езеро	Шабленско езеро	Езерец
От Q100	р. Провадийска	Добри Войниково
От Q100	р. Мадара	Лозево
От Q101	р. Мадара	квартал на гр. Шумен
От Q100	р. Мадара	Мадара
От Q100	р. Провадийска и р. Мадара	Каспичан
От Q100	р. Крива река	Дренци
От Q100	р. Крива река	Габрица
От Q100	р. Крива река	Нови пазар
От Q100	р. Провадийска	Венчан
От Q100	р. Златина	Ягнило
От Q100	р. Провадийска	Провадия
От Q100	р. Аннадере	Овчага
От Q100	р. Главница	Блъсково
От Q100	р. Главница	Комарево
От Q100	р. Главница	Бозвелийско
От Q100	р. Провадийска	Синдел
От Q100	р. Провадийска	Тръстиково

От Q100	р. Провадийска	Разделна
От Q100	р. Девня	Суворово
От Q100	р. Девня	Девня
От яз. "Манастир"	р. Манастирска река	Житница
От яз. "Манастир"	р. Провадийска	Синдел
От яз. "Манастир"	р. Провадийска	Тръстиково
От яз. "Манастир"	р. Провадийска	Разделна
От яз. "Енево"	р. Капаклийски дол	Енево
От яз. "Енево"	р. Провадийска	Венчан
От яз. "Енево"	р. Провадийска	Провадия
От яз. "Енево"	р. Провадийска	Синдел
От яз. "Енево"	р. Провадийска	Тръстиково
От яз. "Енево"	р. Провадийска	Разделна
От езеро	Белославско езеро	Белослав
От езеро	Варненско езеро	Казашко
От езеро	Варненско езеро	Варна - индустриална зона
От езеро	Варненско езеро	Варна - пристанище
От езеро	Варненско езеро	Варна - кв. "Аспарухово"
От Q100	р. Камчия	Тича
От Q100	р. Герила	Върбица
От Q100	р. Драганоска	Вардун
От Q100	р. Драганоска	Драгановец
От Q100	р. Камчия	Велики Преслав
От Q100	р. Врана	Пролаз
От Q100	р. Врана	Търговище
От Q100	р. Керизбунар	Тръбач
От Q100	р. Керизбунар	Чудомир
От Q100	р. Чираджи	Звегор
От Q100	р. Чираджи	Развигорово
От Q100	р. Калайджи	Стража
От Q100	р. Кралевска	Кралево
От Q100	р. Отекидере	Певец
От Q100	р. Боклуджадере	Шумен
От Q100	р. Боклуджадере	Дибич
От Q100	р. Стара река	Благово
От Q100	р. Камчия и р. Стара река	Ивански
От Q100	р. Златарска	Златар
От Q100	р. Камчия и р. Златарска	Кълново
От Q100	р. Селска река	Смядово
От Q100	р. Брестова	Веселиново
От Q100	р. Камчия	Бял бряг
От Q100	р. Токатдере	Лопушна
От Q100	р. Луда Камчия	Цонево
От Q100	р. Камчия	Величково
От Q100	р. Камчия	Гроздьово
От Q100	р. Камчия	Дъбравино
От Q100	р. Камчия	КК "Камчия"
От яз. "Руец"	приток на р. Калайджи	Руец
От яз. "Руец"	р. Калайджи	Надарево

От яз. "Руец"	р. Камчия	Ивански
От яз. "Руец"	р. Камчия	Кълново
От яз. "Руец"	р. Камчия	Бял бряг
От яз. "Руец"	р. Камчия	Величково
От яз. "Руец"	р. Камчия	Гроздъво
От яз. "Руец"	р. Камчия	Дъбравино
От яз. "Руец"	р. Камчия	КК "Камчия"
От яз. "Драгоево"	р. Долник	Драгоево
От яз. "Драгоево"	р. Камчия	Миланово
От яз. "Драгоево"	р. Камчия	Ивански
От яз. "Драгоево"	р. Камчия	Кълново
От яз. "Драгоево"	р. Камчия	Бял бряг
От яз. "Драгоево"	р. Камчия	Величково
От яз. "Драгоево"	р. Камчия	Гроздъво
От яз. "Драгоево"	р. Камчия	Дъбравино
От яз. "Драгоево"	р. Камчия	КК "Камчия"
От яз. "Станянци"	приток на р. Калъкдере	Станянци
От яз. "Развигорово"	р. Чираджи	Струйно
От яз. "Развигорово"	р. Камчия	Ивански
От яз. "Развигорово"	р. Камчия	Кълново
От яз. "Развигорово"	р. Камчия	Бял бряг
От яз. "Развигорово"	р. Камчия	Величково
От яз. "Развигорово"	р. Камчия	Гроздъво
От яз. "Развигорово"	р. Камчия	Дъбравино
От яз. "Развигорово"	р. Камчия	КК "Камчия"
От яз. "Александрово"	р. Брестова	Веселиново
От яз. "Александрово"	р. Камчия	Бял бряг
От яз. "Александрово"	р. Камчия	Величково
От яз. "Александрово"	р. Камчия	Гроздъво
От яз. "Александрово"	р. Камчия	Дъбравино
От яз. "Александрово"	р. Камчия	КК "Камчия"
От яз. "Янково"	р. Кремен дере	Янково
От яз. "Янково"	р. Камчия	Бял бряг
От яз. "Янково"	р. Камчия	Величково
От яз. "Янково"	р. Камчия	Гроздъво
От яз. "Янково"	р. Камчия	Дъбравино
От яз. "Янково"	р. Камчия	КК "Камчия"
От яз. "Пчелник"	р. Пчелнишка река	Пчелник
От яз. "Пчелник"	р. Камчия	КК "Камчия"
От яз. "Кълново"	р. Камчия	Гроздъво
От яз. "Кълново"	р. Камчия	Дъбравино
От яз. "Кълново"	р. Камчия	КК "Камчия"
От Q100	Р. Черни Лом	Априлово
От Q100	Р. Черни Лом	Попово

От Q100	Р. Черни Лом	Кардам
От Q 100	Р. Черни Лом	Опака
От яз. Ястребино	Р. Голяма река	Любичево
От Q100	р. Двойница	Дюлино
От Q100	р. Двойница	Попович

Източник: БДЧБ и БДДБ, 2011 г.

При оценка на вероятността дадена минала заплаха да се прояви в бъдеще от съществено значение са предстоящите за изграждане проекти на защитни съоръжения. Предвидените корекции на реки и други защитни съоръжения, както и почистването и укрепване на дъното на реките ще имат благоприятен ефект за редуциране на риска от наводнения.

ПРИЛОЖЕНИЕ 5

"ПРОЕКТИ, ПОСОЧЕНИ ОТ ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ В ПРОЦЕСА НА РАЗРАБОТВАНЕ НА РПР НА СИР 2014-2020 КАТО КЛЮЧОВИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ОБЩИНИТЕ И ОБЛАСТИТЕ В РАЙОНА ПРЕЗ СЛЕДВАЩИЯ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД

/ОДОБРЕНИ С РЕШЕНИЕ НА РЕГИОНАЛНИЯ СЪВЕТ ЗА РАЗВИТИЕ В СИР ОТ 15.03.2012 Г./

СИР общо	ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ НА ДЕЙСТВИЕ								
	Транспорт	Икономика	Култура	Образование	Здравеопазване	Туризм	Екология	Соц. дейности	Трансгранично сътрудничество
575	151	80	32	23	19	48	141	60	21

Ключови проекти с общорегионално и междурегионално значение за СИР

ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ: Транспорт и инфраструктура, Икономика, Култура, Образование, Здравеопазване, Туризм, Екология, Социални дейности, Трансгранично сътрудничество								
№	Име на проекта	Местоположение (общини, населени места)	Водеща община	Фаза на проекта (етап на подготовка)	Дата на стартиране и приключване	Бюджет на проекта (в хил. лв.)	Източници на финансиране	Цели и очаквани резултати
1	Доизграждане на автомагистрала Хемус (на територията на областите Шумен и Търговище)	Шумен Търговище			2014-2020		Средства от Европейски съюз Държавен бюджет	Ускорено икономическо и социално сближаване на регионално и междурегионално ниво и подобряване на вътрешнорегионалните и междурегионалните транспортни връзки.
2	Изграждане на АМ „Черно море” в участъка Бургас-Варна като част от път Е-87 и Европейски	Варна Аврен Д. чифлик Бяла Несебър Поморие			2014-2020		Средства от Европейски съюз Държавен бюджет	Интегриране на крайбрежните територии и подобряване на транспортното обслужване. Извеждане на транзитния транспортен трафик далеч от чувствителната крайбрежна територия, курортните селища и комплексите

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	транспортен коридор VIII, свързващ Адриатика с Черно море	Бургас						
3	Изграждане на скоростен път II 29: Варна – Добрич с продължение към Силистра и връзка към Р Румъния и гр. Тараклия в Република Молдова	Варна Аксаково Добрич Тервел Алфатар Силистра			2014-2020		Средства от Европейски съюз Държавен бюджет	Изграждане на интермодални и подобряване на вътрешнорегионалните и междурегионалните транспортни връзки, интегриране на етническите българи, населяващи съседните страни. Ускорено икономическо и социално сближаване на регионално и междурегионално ниво.
4	Изграждане на скоростен път Варна-Шабла-Дуранкулак с връзка към Констанца	Варна, Балчик, Каварна, Шабла, с. Дуранкулак			2014-2020		Средства от Европейски съюз Държавен бюджет	Изграждане на интермодални и подобряване на вътрешнорегионалните и междурегионалните транспортни връзки. Ускорено икономическо и социално сближаване на регионално и междурегионално ниво.
5	Създаване на клъстер от пристанища във Варна, Варненското и Белославското езера и утвърждаването му като логистичен и дистрибуторен център с пристанищата в Русе и Силистра за връзка между Общоевропейските транспортни коридори VII, VIII, IX и ТРАСЕКА	Варна Русе Силистра			2014-2016		Средства от Европейски съюз Държавен бюджет	Ускорено икономическо и социално сближаване на регионално и междурегионално ниво. Разширяване на възможностите за предлагане на интермодални транспортни връзки

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

6	Удвояване на жп линията Варна - Русе и изграждане на скоростен път Русе-Шумен	Варна Шумен Търговище Разград Русе			2014-2016		Средства от Европейски съюз Държавен бюджет	Ускорено икономическо и социално сближаване на регионално и междурегионално ниво. Разширяване на възможностите за предлагане на интермодални транспортни връзки
7	Рехабилитация и реконструкция на републикански път, свързващ Русе и р. Дунав с автомагистрала „Тракия“- Русе, Разград, Т-ще, Омуртаг, Котел, Петолъчка и АМ „Тракия“	Русе, Разград, Търговище, Сливен, Ямбол		Предпроектно проучване	2016-2018		Средства от Европейски съюз Държавен бюджет	Създаване условия за свързване на Дунав мост- гр. Русе с АМ Тракия”, Република Турция и Южното Черноморие. По този начин 4 региона от ниво 2 - Северен Централен, Североизточен, Югоизточен и Южен Централен ще се свържат с модернизирания пътен коридор.
8	Внедряване иновационна технология за преработка на отпадъчен продукт от пречиствателни станции за отпадни води от страната - „кек“ и получаване на продукт, отговарящ на националното законодателство и европейските директиви за „гор“ за сел. стопанство	Всички планови райони от ниво 2 на България	Търговище	Предпроектно проучване	2014-2016	4 000	Средства от Европейски съюз	Предотвратяване замърсяването на природната среда от отпадъчни продукти на пречиствателните станции и повишаване добивите на земеделска продукция.
9	Рехабилитация, реконструкция, модернизация и пускане в експлоатация на летище Търговище Изграждане на		Търговище	Предпроектно проучване	2014-2016	6 000	Средства от ЕС и ПЧП с бизнеса	Възстановяване на летище Търговище, което ще допринесе за икономическото развитие на регионите Търговище и Шумен в СИР, Разград в СЦР, и на Североизточен район от ниво 2 като цяло и ще изпълнява важна роля в транспортната инфраструктура на страната.

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	логистичен център							
10	Основен ремонт на конструкцията и пътните платна на Аспарухов мост. Предприемане на действия за преодоляване на височинните ограничения и ограниченията в газенето през канала море-езеро за по-големи плавателни съдове			Идеен проект	2014-2016		Средства от ЕС, ПЧП	Подобряване на вътрешно-регионалните и междурегионалните транспортни връзки
11	Основен ремонт на брегозащитните съоръжения (дамбата и буните) в района от централния варненски плаж до местност „Почивка“			Проектна готовност	2014-2016	10 млн. лева	Средства от ЕС, ПЧП	Подобряване на екологичната обстановка и жизнената среда и превенция на риска
12	Основен ремонт на Двореца на културата и спорта Варна, привеждане на спортните зали и съоръжения в съответствие с международните стандарти за спортно-състезателна дейност	Община Варна	Община Варна	Проектна готовност	2014-2016		Средства от ЕС, ПЧП, Община Варна	Подобряване качеството на живот /условията за културна и спортна дейност/
13	Създаване на интегриран	Североизточен район	Варна	Идеен проект	2014-2016 г	10 000	Средства от Европейски	Чрез създаване на нов интегриран туристически продукт, обхващащ общините

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	туристически продукт за Североизточен район - Варна, Добрич, Шумен, Търговище.						съюз Държавен бюджет	от СИР, се цели да се акцентира върху съчетанието на разнообразните възможности, които те предлагат за морски, еко-, спортен, културен , ловен, селски и др. вид туризъм.
14*	Забележка* С решение на РСР СИР е прието да бъде включен в списъка със значими проекти за СИР проектът «Изграждане на хидро-енергиен комплекс при Силистра»	Северен Централен и Североизточен райони от ниво 2			2014-2020		Средства от Европейски съюз Държавен бюджет	Ускорено икономическо и социално сближаване на регионално и междурегионално ниво. Разширяване на възможностите за предлагане на интермодални транспортни връзки

Област Варна

ОБЛАСТ: ТРАНСПОРТ И ИНФРАСТРУКТУРА								
№	Име на проекта	Местоположение (общини, населени места)	Водеща община	Фаза на проекта (етап на подготовка)	Дата на стартиране и приключване	Бюджет на проекта (в хил. лв.)	Източници на финансиране	Цели и очаквани резултати
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Изграждане на скоростен път Варна – Шабла – Дуранкулак с връзка към Констанца и Тулча			Включено в приоритетните направления на Трансевропейската транспортна мрежа				Изграждане на интермодални транспортни връзки и подобряване на вътрешнорегионалните и междурегионалните.

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

2	Изграждане на скоростен път II 29 : Варна – Добрич с продължение към Силистра и връзка към Тараклия в Република Молдова							Изграждане на интермодални транспортни връзки и подобряване на вътрешнорегионалните и междурегионалните, интегриране на етническите българи, населяващи съседните страни.
3	Изграждане на АМ „Черно море” в участъка Бургас-Варна като част от път Е-87 и Европейски трансп. коридор VIII, свързващ Адриатика с Черно море							Интегриране на крайбрежните територии и подобряване на транспортното обслужване. Извеждане на транзитния транспортен трафик далеч от чувствителната крайбрежна територия, курортните селища и комплексите
4	Удвояване на жп линията Варна -Русе	Варна Шумен Т-ще Разград Русе			2014-2016		Средства от ЕС Държавен бюджет	Ускорено икономическо и социално сближаване на регионално и междурегионално ниво. Разширяване на възможностите за предлагане на интермодални транспортни връзки
5	Изграждане на крайбрежен регионален път IV – 90037 Бяла – Шкорпиловци		Община Бяла	Проектиран и предвиден за изграждане от АПИ и МРР преди повече от 20 г.		Необходими средства – 11 000 000 лв.		Осигуряване на пряк достъп до природни и културни забележителности, подобряване на вътрешнорегионалните транспортни връзки
6	Изграждане на пътен възел на АМ „Хемус” до гр. Игнатиево и обходен път на гр. Аксаково (северна дъга)		Община Аксаково					Подобряване на регионалната пътна инфраструктура, облекчаване на натовареният транспортен поток, осигуряване на по-добра градска жизнена среда
7	Разширение на пътна отсечка на път VAR – 1023 изграждане на четирилентов път от кръстовището с път II-29 до входа на гр. Аксаково и връзка с обходния път на гр. Аксаково		Община Аксаково					Подобряване на регионалната транспортна инфраструктура, облекчаване на натоварения трафик в участъка

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

8	Доизграждане на общински път VAR 2032 – отсечка между с. Осеново и с. Кранево – байпас на пътя, свързващ гр. Варна, курортните комплекси „Златни пясъци” и „Албена” и гр. Балчик		Община Аксаково					Подобряване на междурегионалната пътна инфраструктура, осигуряване на по-лесен достъп до курортните селища
9	Изграждане на продължението на панорамен крайбрежен път, свързващ гр. Балчик, кк „Албена”, с. Кранево и кк „Златни пясъци”		Община Аксаково					Подобряване на междурегионалната пътна инфраструктура, осигуряване на по-лесен достъп до курортните селища
10	Рехабилитация на общински пътни отсечки		Община Аврен					Подобряване на общинската пътна структура и осигуряване на достъп до регионалната пътна мрежа
11	Изграждане на обходен път на гр. Аксаково (южна дъга)		Община Аксаково					Осигуряване на достъп до индустриалната зона на гр. Аксаково
12	Основен ремонт и реконструкция на общински път VAR 2028, свързващ гр. Варна със с. Долище, местност „Батова”, с. Новаково и път II-29 за гр. Добрич		Община Аксаково					Подобряване на общинската пътна структура и осигуряване на достъп до регионалната пътна мрежа
13	Изграждане на пътни отсечки: с. Засмяно – с. Николаевка и с. Долище – с. Батово		Община Аксаково					Подобряване на междуобщинската пътна инфраструктура
14	Реконструкция на кръстовище на път I-2 с общински път VAR 2021 – организиране на кръгово движение		Община Аксаково					Подобряване на общинската пътна мрежа, осигуряване на достъп до регионалната пътна мрежа

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

15	Разширяване на мост с още едно платно и тротоарна пътека		Община Белослав					Облекчаване на транспортния трафик, подобряване на градската среда
16	Ремонт на пътен участък от път VAR 2071/III-906 – Дюлино – Попович – граница общ. Бяла - Несебър		Община Бяла	Изготвен работен проект		Необходими средства – над 3 300 000 лв.		Подобряване на общинската пътна структура и осигуряване на достъп до регионалната пътна мрежа. Подобряване на междурегионалните връзки.
17	Реконструкция на общински пътни отсечки		Община Варна	Изпълнява се	16.07.2010 до 16.07.2012	7 374 522, 84 лв.	Структурни и фондове, общински бюджет	Подобряване на градската среда и създаване на условия за по-добър живот
18	Реконструкция и рехабилитация на пътната отсечка от АМ „Хемус” – с. Млада гвардия – с. Белоградец – с. Ягнило – с. Доброплодно	с. Млада гвардия – с. Белоградец – с. Ягнило-Доброплодно	Община Ветрино			Необходими средства – 12 000 000 евро		Подобряване на междурегионалната пътна инфраструктура
19	Рехабилитация на общински пътни отсечки		Община В. дол			Необходими средства – 67 000 000 лв.	Струк. ф-ве, КФ, Държ., общ. бюджет	Подобряване на транспортните връзки и осигуряване на по-добри възможности за социално-икономическо развитие
20	Рехабилитация на общински пътни отсечки		Община Девня					Подобряване на общинската пътна структура и осигуряване на достъп до регионалната пътна мрежа
21	Рехабилитация на общински пътища от I, II и III клас		Община Долни чифлик					Осигуряване на достъп до регионалната пътна мрежа на пътища, водещи от индустриални зони, както и от територии с потенциал за развитие и/или проявен инвеститорски интерес
22	Реконструкция на общинска пътна мрежа		Община Дългопол			Необходими средства общо – 21 950 лв.		Подобряване на междубщинските транспортни връзки.

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

23	Възстановяване и рехабилитация на селскостопански и горски пътища		Община Дългопол			Необходими средства – 15 000 лв.	Фондове на ЕС	Подобряване на междуобщинската пътна инфраструктура
24	Рехабилитация на междуселищната пътна инфраструктура		Община Провадия					Подобряване на междуобщинската пътна инфраструктура, облекчаване на транспортния поток, осигуряване на безопасност на движението
25	Проектиране и изграждане на околновръстен път на територията на гр. Суворово, част от третокласен III-2901 в участъка от OT189 през OT351 до OT383		Община Суворово					Отклоняване на засиления трафик извън градовете с цел предотвратяване на ПТП, намаляване на вредните емисии и подобряване на условията на живот.
26	Рехабилитация на общински пътни отсечки		Община Суворово	Изготвени са технически проекти за всичките отсечки				Подобряване на общинската пътна структура и осигуряване на достъп до регионалната пътна мрежа
27	Изграждане на селскостопански път с. Левски – с. Баново		Община Суворово					Осигуряване на пряк достъп на селскостопанската продукция и дървения материал до АМ „Хемус“ и пристанище „Лесопорт“. Подпомагане развитието на туризма в района чрез осигуряване на достъп до местните природни забележителности
28	Основен ремонт на конструкцията и пътните платна на Аспарухов мост	Община Варна	Община Варна	Предприемане на действия	2014-2016		Средства от ЕС, ПЧП	Изграждане на интермодални транспортни връзки и подобряване на вътрешно- регионалните и междурегионалните транспортни връзки Преодоляване на височинните ограничения и ограниченията в газенето през канала море-езеро за по-големи плавателни съдове
ОБЛАСТ: ИКОНОМИКА								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Създаване на „Агрополис“ – иновационен център за развойна дейност		Община Дългопол			24 000 лв.	Публично-частно партньорство	Изследвания, анализи и планиране на биологична растителна защита, биологично хранене (торене), биологично производство на семена и геномен център, преработка на земеделска продукция, маркетинг и логистика

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

ОБЛАСТ: КУЛТУРА								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Организиране на общински музикални фестивали		Община Долни чифлик					Съхраняване и споделяне на музикалното фолклорно наследство
2	Ремонт на сградния фонд на читалища, църкви и храмове		Община Вълчи дол			Необходими средства 850 000 лв.		Опазване на културното наследство и условия за развитие на възпитателна и културна дейност
3	Изграждане на нова сграда на културен дом (читалище, библиотека, киносалон, пенсионерски клубове, репетиционни зали и т.н.)		Община Аксаково					Създаване на условия за развитие на културно-възпитателна дейност и развлечения на младите хора на територията на общината
4	Основен ремонт на Двореца на културата и спорта Варна, приваждане на спортните зали и съоръжения в съответствие с международните стандарти за спортно-състезателна дейност	Община Варна	Община Варна	Проектна готовност	2014-2016		Средства от ЕС, ПЧП, Община Варна	Подобряване качеството на живот /условията за културна и спортна дейност/
ОБЛАСТ: ОБРАЗОВАНИЕ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Изграждане на бизнесинкубатор		Община Аксаково					Създаване на база и условия за обучение и развитие
2	Изграждане на 20-класно училище		Община Провадия	Извършва се				Разширяване на базата на професионалната гимназия, отделяне на двете училища, които в момента функционират в една сграда, осигуряване на условия за по-качествено образование
ОБЛАСТ: ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

1	Ремонт и модернизация на здравните пунктове по населени места		Община Вълчи дол			540 000 лв.	Държ. бюджет, общински бюджет, струк. фондове	Подобряване на качеството на здравното обслужване
ОБЛАСТ: ТУРИЗЪМ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Реконструкция и модернизация на „Музея на мозайките“		Община Девня	Подготвя се технически проект				Опазване на културното наследство, осигуряване на достъпна среда, привличане на туристи
2	Консервация и частична реконструкция 2 сектора Римски амфитеатър		Община Девня	Проучване				Социологизация, привличане на туристи, облагородяване на средата
3	Общ туристически продукт с маршрут, включващ културното и природното наследство на Община Девня – Музея на мозайките, Римския амфитеатър, Побити камъни, Вълшебен извор с представяне на местни обичаи и фолклорни традиции		Община Девня	Разработване на проект				Привличане на туристи и запознаването им с културното и фолклорно наследство на района
4	Създаване на културно-информационен център		Община Девня					Осигуряване на информация за туристическите дестинации, природните и културни забележителности на територията на общината
5	Реконструкция и модернизация на Летен театър – гр. Бяла в мащабен културно-развлекателен център		Община Бяла	Изготвен е работен проект		Необходими средства над 6 000 000 лв.		Развитие на функционалните възможности на съоръжението, като се създадат условия за провеждане на различни по вид мероприятия и осигуряване на достъп на хора в неравностойно положение.
6	Изграждане на Исторически музей с помещения за експонати, лаборатория, библиотека,		Община Бяла	Изготвен е работен проект		Необходими средства около		Създаване на постоянна експозиция от археологически находки от античното селище и късноантичната крепост на нос Св. Атанасий

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	администрация и многофункционална зала					6 000 000 лв		
7	Проектиране на Археологически атракционен парк		Община Бяла	Изготвен е идеен проект		Необходими средства в размер над 3 000 000 лв.		Създаване на условия за привличане на чужди инвестиции в сферата на туризма, повишаване на доходите на заетите в сферата на туризма местни жители, създаване на нови работни места, популяризирането на исторически феномен, заслужаващ да бъде част от световната история.
8	Изграждане на Централен парк с информационен център, галерия, амфитеатър		Община Бяла			Необходими ср-ва в размер над 1 500 000 лв		Създаване на условия за привличане на инвестиции в сферата на туризма и за провеждане на различни културни мероприятия
9	Изграждане на екопътеки и кътове за рекреация		Община Вълчи дол			250 000 лв.	Фондове на ЕС, общински бюджет, държавен бюджет, частни инвестиции	Създаване на условия за отдих и туризъм
10	Реконструкция на ски писта		Община Вълчи дол			500 000 лв.	Фондове на ЕС, общински бюджет, частни инвестиции	Подобряване на единствената база за ски туризъм в региона, привличане на туристи
ОБЛАСТ: ЕКОЛОГИЯ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

1	Изграждане на регионално депо за твърди битови отпадъци, претоварна станция за твърди битови отпадъци и общинско депо за строителни отпадъци		Община Долни чифлик					Премахване на нерегламентираните сметища, организиране на събирането, депонирането и третирането на твърдите отпадъци
2	Разширение и модернизация на пречиствателна станция за отпадни води – гр. Девня		Община Девня	Изготвя се инвестиционен проект				Подобряване на качеството на пречистените отпадни води
3	Рехабилитация на напорен водопровод Червения мост до водоеми Близнаци		Община Аврен	Извършва се				Подобряване на управлението на водите
4	Реконструкция и модернизация на ГПСОВ, канализационна и водоснабдителна мрежа и водоснабдяване на к.к. Камчия		Община Аврен	Извършва се				Модернизация и реконструкция на съществуващата мрежа, снабдяване на курортния комплекс с необходимото количество вода
5	Закриване и рекултивация на съществуващото общинско депо за неопасни отпадъци		Община Белослав					Подобряване на екологичната обстановка и жизнената среда
6	Доизграждане на канализационни системи в населените места, изграждане на канализации за дъждовна вода, изграждане на локални пречиствателни станции		Община Вълчи дол			40 000 000 лв.	Структурни фондове, общински бюджет	Намаляване на загубите, предотвратяване на замърсяването с отпадъчни води
7	Изграждане на регионално депо за отпадъци	с. Войводино	Община Вълчи дол				Държавен бюджет, общински бюджет, Структурни фондове	Решаване на проблема с отпадъците чрез изграждане на регионално депо. Подобряване на екологичната обстановка

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

8	Рекултивация на нарушени терени		Община Вълчи дол			500 000 лв.	ДБ, общински бюджет, частни инвестиции	Подобряване на екологичната обстановка
9	Въвеждане на система за разделно събиране и обработване на твърди битови отпадъци, изграждане на съоръжение за преработване с инсталация за компост		Община Вълчи дол			250 000 лв.	Общински бюджет, кохезионен фонд	Подобряване на управлението на отпадъците, подобряване на екологичната обстановка
10	Въвеждане на екологични технологии – производство на екобрикети, биогаз, добиване на енергия от вятърни и фотоволтаични съоръжения		Община Вълчи дол			5 000 000 лв.	Общински бюджет, частни инвестиции, европейски фондове	Подобряване на екологичната обстановка, откриване на нови пазари.
11	Разширение, реконструкция и модернизация на пречиствателна станция за отпадъчни води		Община Провадия	Изготвен е инвестиционен проект				Подобряване на пречистването на отпадъчни води, отстраняване на биогенните елементи според изискванията за водоприемник трета категория – „чувствителна зона”
12	Корекция на р. Провадийска		Община Провадия	Изготвен е инвестиционен проект				Предотвратяване на ерозията, премахване на риска от наводнения, предотвратяване на риска от вливане на отпадъчни води във водопреносната система
13	Изграждане на шумопоглъщаща изолация по ж.п. линията, преминаваща през гр. Провадия		Община Провадия					Намаляване на шумовото замърсяване, подобряване на жизнената среда, завръщането на видове, прогонени от шума към естествените им местообитания
14	Изграждане на 5 бр. енергийни комплекси за производство на електроенергия от биомаса		Община Дългопол			107 000 лв.	Местни публични фондове, фондове на ЕС, частни	Рециклиране на селскостопанския баласт, подобряване на екологичната обстановка

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

							инвестиции	
15	Прилагане на енергоспестяващи мерки и изграждане на фотоволтаични модули за производство на електро и топлинна енергия по покривните пространства на сградите – публична общинска собственост		Община Дългопол			15 600 лв.	Фондове на ЕС	Подобряване на екологичната обстановка, въвеждане на технологии за производство на „зелена енергия”, намаляване на разходите
16	Изграждане на съоръжения за третиране, сортиране, сепартиране, оползотворяване на отпадъци и за производство на компост		Община Дългопол			5 200 лв.	Фондове ЕС	Подобряване на екологичната обстановка и жизнената среда, по-ефективно управление и оползотворяване на отпадъците
17	Реконструкция и разширение на пречиствателна станция за отпадъчни води, доизграждане и рехабилитация на водопроводната система и канализацията по населени места	гр. Дългопол, с. Цонево, с. Медовец с. Аспарухово с.Партизани с. Лопушна, с. Поляците с.Величково	Община Дългопол			Общо 181 600 лв.	Фондове ЕС	Подобряване на екологичната обстановка, предотвратяване на риска от замърсяване с отпадъчни води,
18	Основен ремонт на брегозащитните съоръженията (дамбата и буните) в района от централния варненски плаж до местност „Почивка“	Община Варна	Община Варна	Проектна готовност	2014-2016	10 млн. лева	Средства от ЕС, ПЧП	Подобряване на екологичната обстановка и жизнената среда и превенция на риска
ОБЛАСТ: СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

1.	Изграждане на център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания	с. Рудник	Община Долни чифлик					Деинституционализация на децата от Дом за деца с умствени увреждания в с. Рудник, придобиване на социални умения, подобряване на жизнената среда
2	Разкриване на център за настаняване от семеен тип за хора с умствени увреждания	с. Горен чифлик	Община Долни чифлик	Изпълнява се	02.2012 г.			Подобряване на жизнената среда и интегриране в обществото на хора с умствени увреждания
3	Разкриване на център за социална рехабилитация и интеграция		Община Долни чифлик	Предстои изпълнение	03.2012 г.			Рехабилитация, придобиване на социални умения и интегриране в обществото на хора с увреждания
4	Разкриване на общностен център за деца в риск от 0 до 7 г. и техните родители		Община Долни чифлик					Превенция на риска, предпазване на най-уязвимите групи от обществото
5	Разкриване на комплекс за социални услуги с център за настаняване от семеен тип, защитено жилище и домашен социален патронаж		Община Долни чифлик					Деинституционализация на социалните услуги в областта, подобряване на качеството на живот на социално-уязвими групи, интеграция в обществото
6	Разкриване на Център за обществена подкрепа		Община Суворово		2013		Държавно делегирана дейност	Подобряване на системата за социална подкрепа на семейства в риск от изоставянето на деца чрез осигуряване на адекватни услуги
7	Изграждане на общностен център за деца и семейства с проблеми		Община Вълчи дол			700 000 лв.	Общински бюджет, държавен бюджет, структурни фондове	Интегриране в обществото и равен старт в живота
8	Изграждане на Дом за възрастни с физически увреждания		Община Провадия	Изпълнява се, за довършителните работи има изготвен инвестиционен проект				Подобряване на жизнената среда и полаганите грижи за хората с увреждания

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

9	Разкриване на Център за работа с ромската общност		Община Дългопол	Проучване				Интеграция в обществото на социално-уязвими групи
10	Разкриване на Център за обществена подкрепа		Община Дългопол	Предстои изпълнение	2012 г.			Интеграция в обществото на социално-уязвими групи, оказване на социална подкрепа на семейства в риск
11	Разкриване на Център за обществена подкрепа на деца с увреждания от 0 до 3 г.		Община Варна		2012 г.			Осигуряване на социална подкрепа
12	Разкриване на областен център за приемна грижа		Община Варна		2012 г.			Обучение на приемни родители за оказване на адекватна приемна грижа във връзка с процеса за деинституционализация на социалните грижи
13	Разкриване на център за настаняване от семеен тип		Община Варна		2012 г.			Подобряване на жизнената среда, интегриране в обществото, деинституционализация на социалните услуги
14	Разкриване на Център за социална рехабилитация и интеграция на деца със загуба на слуха с кохлеарен имплант		Община Варна		2012 г.			Рехабилитация и интеграция в обществото на деца със загуба на слуха
15	Разкриване на защитено жилище за лица с умствени затруднения		Община Варна		2012 г.			Деинституционализация на социалните услуги в областта, подобряване на качеството на живот на социално-уязвими групи, интеграция в обществото
16	Разкриване на дневен център за деца с увреждания от 0 до 3 г.		Община Варна		2012 г.			Оказване на подкрепа на семействата на деца с увреждания и социализиране на децата в обществото
17	Разкриване на Център за социална рехабилитация и интеграция на лица с психични разстройства		Община Варна		2012 г.			Рехабилитация и интеграция на лицата с психични разстройства на територията на община Варна
18	Разкриване на Център за рехабилитация и интеграция на деца с физически увреждания, аутизъм и СОП		Община Варна		2012 г.			Придобиване на социални умения, рехабилитация и интеграция на децата с физически увреждания, аутизъм и СОП

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

19	Разкриване на Дневен център за възрастни с деменции		Община Варна		2012 г.			Полагане на адекватна грижа за възрастните хора с деменции и осигуряване на социална подкрепа на семействата им
ОБЛАСТ: ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Създаване на клъстер от пристанища във Варна, Варненското и Белославското езера и утвърждаването му като логистичен и дистрибуторен център с пристанищата в Русе и Силистра за връзка между Общоевропейските транспортни коридори VII, VIII, IX и ТРАСЕКА							Подобряване на транспортната достъпност и междурегионалните инфраструктури
2	Включване в териториално-устройствените схеми на Румъния и България на надводните и подводни съоръжения за укрепване на бреговата ивица и осъществяване на брегоукрепителни дейности, вкл. и чрез трансгранично сътрудничество							Укрепване на трансграничните взаимоотношения, превенция на риска от замърсяване на околната среда при извършването на дейности по рехабилитация и защита на крайбрежната ивица

Област Добрич

ОБЛАСТ: ТРАНСПОРТ И ИНФРАСТРУКТУРА								
№	Име на проекта	Местоположение (общини, населени места)	Водеща община	Фаза на проекта (етап на подготовка)	Дата на стартиране и приключване	Бюджет на проекта (в хил. лв.)	Източници на финансиране	Цели и очаквани резултати
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

1	Изграждане на скоростен път Варна-Шабла-Дуранкулак с връзка към Констанца	Варна, Балчик, Каварна, Шабла, с.Дуранкулак		Проектна идея				
2	Изграждане на скоростен път II-29 „Варна-Добрич” и бъдещото му продължаване с път II-71 Добрич - Силистра	Варна, Аксаково, Стожер, Добрич		Проектна идея				
3	Завършване строителството на път II-71 Добрич- КК Албена в участъка между км. 77+600 и км.94+100 (обход на село Батово)	Община Добричка		Проектна идея				
4	Подобряване на градската среда и реконструкция на уличната мрежа на гр. Балчик	Гр.Балчик, Община Балчик	Община Балчик	Проектна идея				
5	Ремонт и рехабилитация на пътища: път DOB 3032/II-29 Добрич-Г.Тошево/-Дъбовик-Пчеларово от км 0+000 до 8+800;	Община Генерал Тошево, Населени места Дъбови и Пчеларово,	Община Генерал Тошево	Проектна идея				
6	DOB 3034/II-29 Добрич-Г.Тошево/-Равнец-Дъбовик от км 0+000 до 3+200;	Община Генерал Тошево Населени места Дъбовик и Равнец	Община Генерал Тошево	Проектна идея				
7	DOB 3048/III-296 Василево-Каварна-Средина от км 0+000 до 4+700;	Община Генерал Тошево, Населено място Средина	Община Генерал Тошево	Проектна идея				

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

8	DOV 3043/ III -2904 Спасово-Бежаново/-Ал. Стамболийски от км 0+000 до 2+400	Община Генерал Тошево, Населено място - Ал. Стамболийски	Община Генерал Тошево	Проектна идея				
9	Подобряване на градската среда и реконструкция на уличната мрежа	Община град Добрич	Община град Добрич	Проектна идея				
10	„Рехабилитация на Път DOV1095/II-71 Силистра – Карапелит – Добрич/ - Смолница – Ловчанци – Полк. Иваново”	Община Добричка, населени места Смолница, Ловчанци, Полк. Иваново	Община Добричка	има изготвени технически проекти				
11	Рехабилитация на Път DOV2100/III-7106 Карапелит – Гешаново – Кочмар /Карапелит – Медово – Бенковски/ DOV1199 Жегларци – Бенковски Владимирово	Община Добричка, населени места Карапелит, Медово, Бенковски	Община Добричка	има изготвени технически проекти				
12	Основен ремонт на пътища: DOB 2220, DOB 3221, DOB 3223, DOB2222	Община Шабла	Община Шабла	Проектна идея				
13	Въвеждане на мерки за енергийна ефективност на всички общински сгради, подмяна и внедряване на интелигентно управление на уличното осветление	Община Балчик, гр. Балчик	Община Балчик	Проектна идея				
14	Енергийно ефективно улично осветление и повишаване на енергийна ефективност за общинска и образователна инфраструктура	Община Генерал Тошево, гр. Генерал Тошево	Община Генерал Тошево	Проектна идея				
15	Насърчаване на използването на зелена	Община град Добрич	Община град	Проектна идея				

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	енергия и постигане на частична енергийна независимост посредством инсталиране на фотоволтаични панели на покриви на обществени сгради държавна /общинска собственост - детски градини, училища		Добрич					
16	Изграждане, ремонт и рехабилитация на улично осветление, сграден фонд	Община град Добрич	Община град Добрич	Проектна идея				
17	Подкрепа за реализиране на енергийно ефективни мерки за жилищни сгради, енергийно саниране, въвеждане на соларни панели	Община град Добрич	Община град Добрич	Проектна идея				
18	Обследване на всички 25 общински сгради с РЗП над 1000м ² и пристъпване към изпълнение на мерките, предписани в обследването (реконструкция и ремонт на общински сгради свързани с образование и култура)	Община Добричка	Община Добричка	Проектна идея				
19	Повишаване на енергийната ефективност за общинска и образователна инфраструк. и за жилищни нужди	Община Каварна	Община Каварна	Проектна идея				
20	Изграждане на инсталации и мощности в общински сгради за производство на топлинна ел.енергия, произведена от биомаса; енергийна ефективност на Спортна зала чрез подмяна	Община Шабла	Община Шабла	Проектна идея				

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	на дограма, топлоизолация на стени, покрив, под, подмяна на осветление							
ОБЛАСТ: ТУРИЗЪМ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Инвестиции за изграждане на туристически атракции в обекти на природното и културно-историческо наследство	Община Каварна	Община Каварна	Проектна идея				
2	Изграждане на туристическа инфраструктура – Дуранкулашко езеро	Община Шабла	Община Шабла	Проектна идея				
3	Изграждане на балнеоложки център „Шабленска тузла”	Община Шабла	Община Шабла	Проектна идея				
4	Реконструкция и обновяване на паркове, зелени площи, зони за обществен отдиш	Община град Добрич, град Добрич	Община град Добрич	Проектна идея				
ОБЛАСТ: ЕКОЛОГИЯ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Изграждане на регионално депо за отпадъци в с. Стожер (ако не се финансира в програмен период 2007 – 2013)	с.Стожер, Община Добричка	Община град Добрич					
2	Защита на морския бряг на гр. Балчик от абразия и ерозия в участъка между буни 204 и 208”	Гр.Балчик, Община Балчик	Община Балчик	Предвижда се Проектът да бъде изпълнен на 4 етапа, като за първия етап Общ. Балчик кандидатства по ОПРР 2007-2013” и получи финансиране.				

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

				За следващите три етапа Общ. Балчик има намерение да кандидатства финанс. по ОПРР 2014-20				
3	Ремонт и възстановяване на брегоукрепително съоръжение в гр. Балчик	Гр.Балчик, Община Балчик	Община Балчик	Проектна идея				
4	Изграждане на брегоукрепителни съоръжения в с. Крапец, нос Шабла, къмпинг „Добруджа”- гр. Шабла	Гр.Шабла, Община Шабла	Община Шабла	Проектна идея				
5	Изграждане на рибарски пристанища и модернизация на съществуващи лодкостоянки в гр. Шабла, с. Дуранкулак и с. Крапец	Гр.Шабла, с. Дуранкулак и с. Крапец Община Шабла	Община Шабла	Проектна идея				
6	Корекция на дерета: Изворово-Росен; Пчеларово-Зограф; гр. Генерал Тошево	Община Генерал Тошево	Община Генерал Тошево	Проектна идея				
7	Развитие на устойчив градски транспорт – екологично чист и енергийно ефективен	Община Град Добрич	Община Град Добрич	Проектна идея				
8	Разширяване и рехабилитация на канализационната мрежа в малките населени места	Община Балчик	Община Балчик	Проектна идея				
9	Канализация в квартал Пастир, гр. Генерал Тошево	гр. Генерал Тошево, Общ. Генерал Тошево	Община Генерал Тошево	Проектна идея				
10	Пълен воден цикъл на гр. Шабла, с. Дуранкулак и с.	Гр.Шабла, Община Шабла	Община Шабла	Проектна идея				

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	Крапец							
11	Реконструкции на водопроводни мрежи на територията на цялата община, реконструкции на помпени станции; изграждане и реконструкции на канализация	Община Каварна	Община Каварна	Проектна идея				
12	Проект за подмяна на водопроводи на всички населени места на територията на община Шабла	Община Шабла	Община Шабла	Проектна идея				
ОБЛАСТ: ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Строителство на Трансграничен път Лозница (общ. Генерал Тошево, област Добрич, България) – Българо-румънска граница - Cetatea (община Добромир окръг Констанца, Румъния)	Община Генерал Тошево, с Лозница	АПИ, чрез ОПУ Добрич	Проектна идея			Средства от Европейск и съюз	Повишаване на достъпността в трансграничната територия чрез изграждане на нов трансграничен път в Община Генерал Тошево
2	Строителство на Трансграничен път Росица (общ. Генерал Тошево, област Добрич, България) – Българо-румънска граница - Dumbrăveni (община Думбръвени, окръг Констанца, Румъния)	Община Генерал Тошево, с. Росица	АПИ, чрез ОПУ Добрич	Проектна идея			Средства от Европейск и съюз	Повишаване на достъпността в трансграничната територия чрез изграждане на нов трансграничен път в Община Генерал Тошево

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

3	Строителство на Трансграничен път Красен-Росен-Краище (общ. Генерал Тошево, област Добрич) – Българо-румънска граница–Măgura-Cobačin (окръг Констанца Румъния)	Община Генерал Тошево, с. Красен, с.Росен, с.Краище	АПИ, чрез ОПУ Добрич	Проектна идея			Средства от Европейск и съюз	Повишаване на достъпността в трансграничната територия чрез изграждане на нов трансграничен път в Община Генерал Тошево
4	Строителство на Трансграничен път Спасово-Вичево (общ. Генерал Тошево, България) – Българо-румънска граница - Cogoana-Albești-Mangalia (окръг Констанца, Румъния)	Община Генерал Тошево, с. Спасово, с.Вичево	АПИ, чрез ОПУ Добрич	Проектна идея			Средства от Европейск и съюз Средства от Европейск и съюз	Повишаване на достъпността в трансграничната територия чрез изграждане на нов трансграничен път в Община Генерал Тошево

Област Търговище

ОБЛАСТ: ТРАНСПОРТ И ИНФРАСТРУКТУРА								
№	Име на проекта	Местоположение (общини, населени места)	Водеща община	Фаза на проекта (етап на подготовка)	Дата на стартиране приключване	Бюджет на проекта (в хил. лв.)	Източници на финансиране	Цели и очаквани резултати
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Изграждане на АМ „Хемус” в участъка Белокопитово-Община Търговище с два пътни възела: Пътен възел село Буховци към Републикански път IV и път II клас Търговище- Разград		Търговище	Предпроектно проучване	2014-2016 г		ЕС	Свързване на гр. Търговище чрез автомагистралата с гр. Варна и Черноморието. Чрез АМ „Черно море” с Бургас.
2.	Рехабилитация и реконструкция на републикански път,	Русе, Разград, Търговище, Сливен, Ямбол		Предпроектно проучване	2016-2018 г		ЕС	Създаване условия за свързване на Дунав мост- гр. Русе с АМ Тракия”, Република Турция и Южното Черноморие. По този начин 4 региона от ниво 2 се свързват с модернизирания пътен коридор- Северен

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	свързващ Русе и р. Дунав с автомагистрала „Тракия”- Русе, Разград, Търговище, Омуртаг, Котел,Петолъчка и АМ „Тракия”							Централен, Североизточен, Югоизточен и Южен Централен.
3.	Рехаби литация вътрешноселищни транспортни мрежи и видеонаблюдение	Търговище и 51 населени места	Община Търговище	Предпроектно проучване	2014-2016 г	3 000	ЕС	Създаване на по-добри условия за живот и работа, откриване на нови работни места в селското стопанство и услугите.
4.	Рехабилитация, реконструкция, модернизация и пускане в експлоатация на летище Търговище.Изграждане на логистичен център.	с.Буховци Община Търговище	Община Търговище	Предпроектно проучване	2014-2016 г	6 000	ЕС и ПЧП с бизнеса	Възстановяване на летище Търговище, което ще изпълнява важна роля в транспортната инфраструктура на страната, което ще даде своя принос за икономическото развитие на регионите Търговище,Шумен и Разград и наСевероизточен планов район като цяло.
5.	Рехабилитация на път III клас- Попово, Търговище, Преслав, Върбица	Попово, Търговище,Преслав, Върбица	Община Търговище	Предпроектно проучване	2014-2020 г	15 000	ЕС	Подобряване на пътната инфраструктура и улеснен достъп до автомагистрала „Хемус”.
6	Рехабилитация на път Попово-Зараево-Садина TGV 2122 км 0+000 до км. 18+000	Община Попово	Община Попово			9 000	външни	Рехабилитация на пътната настилка.
7	Рехабилитация на четвъртокласна пътна мрежа,обща дължина30 км	Гр. Попово	Община Попово			9 000	външни	Рехабилитация на пътната мрежа и осигуряване на по-добра достъпност и мобилност на територията на общината.
8	Санирание на целодневните детски градини на територия на общ.	с. Дриново, с. Еленово, с. Зараево, кв. Сеячи	Община Попово			2 000	външни	Ремонтиране, обновяване и санирание на детските градини.
9	Изграждане на пешеходната зона в центъра на гр. Попово – 2 етап	гр. Попово	Община Попово			3 500	външни	Да се подобрят взаимосвързани елементи на физическата инфраструктура на град Попово, като по този начин се осигури качествена жизнена и екологична градска среда, допринасяща за нови възможности за икономическо развитие, териториална кохезия и социално включване, както и за повишаване на привлекателността на града за посетители и

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

								инвеститори.
10	Рехабилитация на ул. „Фотинова”, обслужваща източната пром. зона на гр. Попово	гр. Попово	Община Попово			4 500	външни	Рехабилитация на улицата и подобряване на мобилността.
11	Изграждане обходен път от север на централната градска част на гр. Попово	гр. Попово	Община Попово			3 500	външни	
12	Изграждане соларни инсталации на 5 бр. ЦДГ в гр. Попово и рехабилитация на отоплителните им инсталации.	гр. Попово	Община Попово			1 200	външни	
13	Внедряване на интелигентно улично осветление в гр. Попово	гр. Попово	Община Попово				външни	Изграждане на адаптивно улично осветление и действителна оценка на възможностите за намаляване на консумираната електроенергия и експлоатационните разходи и за подобряване на качеството на осветлението.
14	Рехабилитация на настилки по уличната мрежа в гр. Попово	гр. Попово	Община Попово			10 000	външни	След изграждането и подмяната на ВиК мрежата по ОП „Околна среда” и подобряването на градската среда по Оп „Регионално развитие”, изпълнението на този проект ще бъде естествено продължение за постигането на целта, гр. Попово да осигури качествена жизнена и екологична градска среда, допринасяща за нови възможности за икономическо развитие, териториална кохезия и социално включване, както и за повишаване на привлекателността на града за посетители и инвеститори.
15	Ремонт на участък от път П-48 Търговище-Омуртаг-Котел, преминаващ през територията на общината	Община Омуртаг	община, АПИ	*Инвестициите се определят с програма на АПИ	2014 -2020г.			

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

16	Ремонт на участък от път I-4- София-Варна	Община Омуртаг	община, АПИ	*Инвестициите се определят с програма на АПИ	2014-2020г.			
17	Ремонт на участък от път III-704 Омуртаг-Менгишево	Община Омуртаг	община, АПИ	*Инвестициите се определят с програма АПИ	2014-2020г.			
18	Ремонт на участък от път III-408 Омуртаг-Моравка	Община Омуртаг	община, АПИ	*Инвестициите се определят с програма АПИ	2014-2020г.			
19	Ремонт на участък от път III-706 Величка-Врани кон	Община Омуртаг	община, АПИ	*Инвестициите се определят с програма АПИ	2014-2020г.			
20	Рехабилитация на път TGV1050 / TGV2004, Изворово – Камбурово / Камбурово - / TGV2051 / От км 0+000 до км 3+800 и TGV2004 / I – 4, п. к. Ястребино – Омуртаг - Изворово – Граница общ. (Антоново–Омуртаг Камбурово - / I – 4 / км 4+100- км 8+500	Община Омуртаг	Община		2014-2020г.			
21	Рехабилитация на път TGV2051/ I – 4, п. к. Камбурово – Омуртаг / - Панайот Хитово - Росица От км 0+000 до км 9+700	Община Омуртаг	Община		2014-2020г.			
22	Рехабилитация на път TGV3052 / I – 4, Омуртаг – Пролаз / Беломорци От км 0+000 до км 1+200	Община Омуртаг	Община		2014-2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

23	Рехабилитация на път TGV3085/ I – 4, Омуртаг – Пролаз / - Тъпчелешово От км 0+000 до км 3+400	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
24	Рехабилитация на път TGV2054 / III – 4802, п. к. Горско село – Илийно / - Птичево От км 5+600 до км 14+700	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Извършена е рехабилитация по проект “Рехабилитация и реконструкция на път IV – 48004 “Омуртаг - Птичево” от км. 5+600 до км. 14+700”, в изпълнение на договор за безвъзмездна помощ – външна подкрепа от Европейския Съюз по програма ФАР BG 2005/017-684.01.07
25	Рехабилитация на път TGV3055/ II – 48, Омуртаг – Тича / - Паничино От км 0+000 до км 2+000	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
26	Рехабилитация на път TGV3056/ III – 4802, Омуртаг – п. к. Птичево / - Горско село От км 0+000 до км 5+100	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Извършван е частично ремонт
27	Рехабилитация на път TGV2057/ TGV3056, Омуртаг – Горско село / - Змейно От км 0+000 до км 3+400	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Извършван е частично ремонт
28	Рехабилитация на път TGV1058/ II – 48, Омуртаг – п. к. Зелена морава / - Веренци – Българаново – Могилец - / TGV1073/От км 0+000 до км 16+600	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Извършван е частично ремонт
29	Рехабилитация на път TGV2059/ III – 4802, Омуртаг – п. к. Горско село / - Великденче От км 0+000 до км 0+400	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
30	Рехабилитация на път TGV2060/ TGV1058, Омуртаг - Веренци / - Първан От км 0+000 до км	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Извършвана е рехабилитация

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	4+500							
31	Рехабилитация на път TGV3061/ TGV2054, п. к. Горско село – Птичево / - Железари От км 0+000 до км 3+800	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
32	Рехабилитация на път TGV3062/ TGV1058, Веренци – Българаново / - Петрино От км 0+000 до км 1+300	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
33	Рехабилитация на път TGV2063/ TGV1058, Веренци – Веселец / - Висок От км 0+000 до км 1+000	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
34	Рехабилитация на път TGV2064/ II – 48, Омуртаг – Тича / - Станец От км 0+000 до км 2+800	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
35	Рехабилитация на път TGV2065/ II – 48, Омуртаг – Тича / - Зелена морава - / TGV2068 / От км 0+000 до км 3+100	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
36	Рехабилитация на път TGV1067/ II – 48, Омуртаг – Тича / - Пъдарино От км 0+000 до км 3+200	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
37	Рехабилитация на път TGV2068/ III – 704, Долно Новково – Омуртаг / - Красноселци От км 0+000 до км 2+100	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
38	Рехабилитация на път TGV2069/ III – 704, Долно Новково – Омуртаг / -	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	Горно Козарево От км 0+000 до км 1+000							
39	Рехабилитация на път TGV2077/ III – 704, Долно Новково – Омуртаг / - Долно Козарево От км 0+000 до км 1+100	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
40	Рехабилитация на път TGV2070/ III – 704, п. к. Угледно – Менгишево / - Кестеняво От км 0+000 до км 1+400	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
41	Рехабилитация на път TGV2071/ III – 704, Менгишево – Омуртаг / Долно Новково – Горно Новково От км 0+000 до км 1+700	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Извършвана е рехабилитация
42	Рехабилитация на път TGV2072/ III – 704, Менгишево – Долно Новково / - Рътлина От км 0+000 до км 1+000	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Извършвана е рехабилитация
43	Рехабилитация на път TGV1073/ III – 706, Величка – Звездица / - Врани кон – Голямо Църквище – Обител - / III – 704 /От км 0+000 до км 15+900	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Извършвана е рехабилитация
44	Рехабилитация на път TGV3074/ III – 706, Величка – Ябланово / Звездица – Врани кон / TGV1073 / От км 0+000 до км 2+700	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Извършвана е рехабилитация
45	Рехабилитация на път TGV2075/ TGV1073,	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Извършвана е рехабилитация

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	Врани кон – Обител / - Церовище – Долна Рътлина - / III – 704 / От км 0+000 до км 5+000							
46	Рехабилитация на път TGV3076/ TGV1073, Врани кон – Обител / Обител - Чернокапци От км 0+000 до км 3+200	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Извършвана е рехабилитация
47	Рехабилитация на път SHU2046/ SHU1041, Станянци – Божурово/ - граница (Върбица –Омуртаг) – Величка/III – 706/0 +000 до км. 1+600	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
48	Рехабилитация на път TGV2078/ III – 408, Омуртаг – Моравка / - Долна Хубавка -/ TGV2051 /От км 0+000 до км 3+300	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Извършвани са частично ремонти
49	Рехабилитация на път TGV3080/ I – 4, Къосевци – Омуртаг / - Царевци От км 0+000 до км 1+700	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
50	Рехабилитация на път TGV2066/ II – 48, Омуртаг – Тича / - Граница общ. (Омуртаг – Котел) – Остра Могила От км 0+000 до км 2+000	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
51	Рехабилитация на път TGV3079/ III – 409, Омуртаг – Горна Хубавка / - Бостан От км 0+000 до км 4+100	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
52	Рехабилитация на път TGV3079/ III – 409,	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	Омуртаг – Горна Хубавка / - Бостан От км 0+000 до км 4+100							
53	Рехабилитация на път TGV3083/ II – 48, Омуртаг – п. к. Зелена морава / - м. Кайника От км 0+000 до км 1+800	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
54	Рехабилитация на път TGV3084/ II – 48, Омуртаг – п. к. Зелена морава / - депо ТБО От км 0+000 до км 0+900	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			
55	Рехабилитация на път TGV2075, Церовище – Долна Рътлина /Церовище - /TGV1073/ От км 0+000 до км 3+500	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			Мярката е включена в СИП на общ. Омуртаг
56	Рехабилитация на Пътни връзки - общо - 2,2 км	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			
57	Рехабилитация на тсј TGV1073/III–706, Величка–Звездица/-Врани кон–Голямо Църквище–Обител-/III–704/От км 0+000 до км.15+900; път TGV3074 /III–706, Величка–Ябланово/ Звездица–Врани кон /TGV1073 /От км 0+000 до км 2+700; TGV2075 /TGV1073, Врани кон–Обител/-Церовище–Долна Рътлина-/III–704/От км 0+000 до км.5+000; път TGV3076 /TGV1073, Врани кон –Обител /Обител-Чернокапци От	Община Омуртаг	Община		2014 -2020г.			

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	км 0+000 до км.3+200							
58	Рехабилитация и реконструкция на път TGV3021/ III -408 Таймище – Стеврек - Свирчево	Общ. Антоново с. Таймище, Стеврек, Свирчево	Антоново	Готови проекти	2014 - 2017	1300	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана четвъртокласна пътна мрежа
59	Рехабилитация и реконструкция на път TGV3013/ I -4 Ястребино - Омуртаг - Поройно	Общ. Антоново с. Ястребино, Омуртаг, Поройно	Антоново	Готови проекти	2014 - 2017	720	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана четвъртокласна пътна мрежа
60	Рехабилитация и реконструкция на път VTR2280/ I – 4 Кесарево – Антоново – Железарци граница община Стражица – Антоново 8 – Черни бряг I - 4	Община Антоново с. Черни бряг	Община Антоново	Предпроектно проучване	2018	744	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана четвъртокласна пътна мрежа
61	Рехабилитация и реконструкция на път TGV 3024 / III – 408 Илийно – Таймище / Вельово	Община Антоново Таймище / Вельово	Община Антоново	Предпроектно проучване	2017 - 2020	336	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана четвъртокласна пътна мрежа
62	Рехабилитация и реконструкция на път TGV 3022/ III – 408 Таймище – Стеврек - Милино	Общ. Антоново с. Таймище, Стеврек, Милино	Община Антоново	Предпроектно проучване	2017 - 2020	360	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана четвъртокласна пътна мрежа
63	Рехабилитация и реконструкция на път TGV 3018 / III – 408 Старчище – Глоговец – Стеврек – Черна вода	Община Антоново Старчище, Стеврек, Черна вода	Община Антоново	Предпроектно проучване	2014 - 2018	840	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана четвъртокласна пътна мрежа
64	Рехабилитация и реконструкция на път TGV 3019 / III – 408 Стеврек – Черна вода – Равно село	Общ. Антоново Стеврек, Черна вода, Равно село	Община Антоново	Предпроектно проучване	2017 - 2020	684	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана четвъртокласна пътна мрежа

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

65	Рехабилитация и реконструкция на път TGV 3010 / III – 4006 Антоново – Орач - Шишковица	Община Антоново с. Орач Шишковица	Община Антоново	Предпроектно проучване	2015 - 2017	444	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана четвъртокласна пътна мрежа
66	Рехабилитация и реконструкция на път TGV 3020 / III – 408 Таймище – Стеврек - Великовци	Общ. Антоново Таймище, Стеврек, Великовци	Община Антоново	Предпроектно проучване	2016 - 2018	540	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана четвъртокласна пътна мрежа
67	Рехабилитация и реконструкция на път TGV 3029 / TGV 3028 Орач – Халваджийско, Малоградец - Висино	Общ. Антоново Орач – Халваджийско, Малоградец Висино	Община Антоново	Предпроектно проучване	2015 - 2017	516	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана четвъртокласна пътна мрежа
68	Рехабилитация и реконструкция на вътрешноселска улична мрежа в с. Черни бряг	Община Антоново с. Черни бряг	Община Антоново	Предпроектно проучване	2015 - 2017	500	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана вътрешноселска улична мрежа
69	Рехабилитация и реконструкция на вътрешноселска улична мрежа в с. Моравица	Община Антоново с. Моравица	Община Антоново	Предпроектно проучване	2015 - 2017	640	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана вътрешноселска улична мрежа
70	Рехабилитация и реконструкция на вътрешноселска улична мрежа в с. Семерци	Община Антоново с. Семерци	Община Антоново	Предпроектно проучване	2016 - 2018	1130	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана вътрешноселска улична мрежа
71	Рехабилитация и реконструкция на вътрешноселска улична мрежа в с. Разделци	Община Антоново с. Разделци	Община Антоново	Предпроектно проучване	2016 - 2019	2080	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана вътрешноселска улична мрежа

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

72	Рехабилитация и реконструкция на вътрешноселска улична мрежа в с. Добротица	Община Антоново с. Добротица	Община Антоново	Предпроектно проучване	2019 - 2020	1210	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана вътрешноселска улична мрежа
73	Рехабилитация и реконструкция на вътрешноселска улична мрежа в с. Изворово	Община Антоново с. Изворово	Община Антоново	Предпроектно проучване	2015 - 2017	1200	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана вътрешноселска улична мрежа
74	Рехабилитация и реконструкция на вътрешноселска улична мрежа в с. Коноп	Община Антоново с. Коноп	Община Антоново	Предпроектно проучване	2015 - 2017	410	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана вътрешноселска улична мрежа
75	Рехабилитация и реконструкция на вътрешноселска улична мрежа в с. Моравка	Община Антоново с. Моравка	Община Антоново	Предпроектно проучване	2015 - 2017	980	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана вътрешноселска улична мрежа
76	Рехабилитация и реконструкция на вътрешноселска улична мрежа в с. Стара речка	Община Антоново с. Стара речка	Община Антоново	Предпроектно проучване	2015 - 2017	500	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана вътрешноселска улична мрежа
77	Рехабилитация и реконструкция на вътрешноселска улична мрежа в с. Малоградец	Община Антоново с. Малоградец	Община Антоново	Предпроектно проучване	2018- 2019	700	Средства от Европейски съюз	Рехабилитирана вътрешноселска улична мрежа

ОБЛАСТ: ИКОНОМИКА

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Изграждане на екологичен енергиен център Търговище за производство на сл. енергия от ВЕИ с пилотна агро фотоволтаична	Община Търговище	Община Търговище	Идеен проект	2014 -2020 г	120 000	Бизнес и ЕС	Изпълнение изискванията на Република България за производство на „зелена енергия” в рамките на ЕС, опазване на околната среда, принос за по – голяма енергийна независимост.

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	централа и иновативен компетентен център в партньорство с национални научно изследователски институти и бизнеса.							
2.	Създаване на регионален клъстер „стъкло” на основата на стъklarски заводи „Тракия Глас” АД	СИР	Търговище	Предпроектни проучвания	2014 -2020 г	1 000	ЕС	Насърчаване развитието на специализирана инфраструктура обслужваща клъстера – технологична, информационна, финансова, образователна. Активиране на вертикалната и хоризонтална интеграция за създаване на доверие между предприятията общинските и държавните обекти о НПО за насърчаване на икономиката.
3.	Създаване на клъстер „Агро производство и хранително вкусова промишленост.	СИР	Търговище	Предпроектни проучвания	2014 -2020 г	1 000	ЕС	Инициране създаването на работещи мрежи от предприятия на регионален принцип с цел повишаване на иновативния им потенциал за производство и преработка на селскостопанска продукция.
4.	Изграждане на Екологичен Завод за преработка на битови отпадъци и производство на енергия.	С. Дралфа Община Търговище СИР	Община Търговище	Одобрен ПУП, ОВОС и инвестиционен проект.	2014 -2020 г	60 000	Бизнес и ЕС	Изграждане на съвременни мощности за преработка на отпадъци и получаване на чиста енергия.
5.	Внедряване иновационна технология за преработка на отпадъчен продукт от пречиствателни станции за отпадни води от страната - „кек” и получаване на продукт, отговарящ на националното законодателство и европейските директиви за „тор” за сел.стопанство	Всички планови райони на България	Община Търговище	Предпроектни проучвания	2014 -2016 г	4 000	ЕС	Предотвратяване замърсяването на природната среда от отпадъчни продукти на пречиствателните станции и повишаване добивите на земеделска продукция.

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

6	Провеждане на регулярни срещи с бизнеса за информирани относно общински проекти; Провеждане на регулярни срещи с бизнеса за информирани за бизнес намерения	Община Омуртаг	община; бизнес; държава		2014 -2020г.			*Действието е с организационно-управленски характер и не изисква инвестиционен ресурс
7	Осигуряване на информация за възможностите за финансиране по Европейски програми и фондове на регионално, национално и международно ниво (със съдействието на НПО)	Община Омуртаг			2014 -2020г.			*Действието е с организационно-управленски характер и не изисква инвестиционен ресурс
8	Разработване на пакет от финансови инструменти и административно-управленски действия за стимулиране на бизнеса на местно ниво (преференциални такси, информация за свободни общински имоти - терени и сгради, обслужване на едно гише за издаване на разрешителни, патенти и др. при инициативи за нов бизнес)	Община Омуртаг			2014 -2020г.			
9	Създаване на бизнес център	Община Омуртаг	бизнес; община; държава		2014 -2020г.	100	ЕС	
10	Разширяване на индустриалната зона на гр. Омуртаг	гр. Омуртаг	бизнес; община; държава		2014- 2020г.	3000	ЕС	

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

11	Разработване на комплексна програма за рекламни кампании за популяризиране на общинския икономически комплекс	Община Омуртаг			2014-2020г.			* Програмата е с организационно-управленски характер и не изисква инвестиционен ресурс
12	Подпомагане на участието на фирми в регионални, национални и международни изложения и панаири		бизнес; община; област		2014-2020г.	40		
13	Организиране на ежегодно общинско търговско изложение за здравословни и екологични хранителни продукти		община; стопански субекти		2014-2020г.	20		
14	Организиране на периодични изложения и на постоянно действаща изложба под мотото „Произведено в община Омуртаг”		община; стопански субекти		2014-2020г.	40		
15	Разширяване на контактите с чужди бизнес-партньори, организиране и участие в бизнес-форуми и срещи		община; бизнес; ТПП, европейски програми		2014-2020г.	10		
16	Програма за рекламиране на общинския икономически комплекс		община; бизнес		2014-2020г.	20		
17	Разработване на “Бизнес профил на община ”Омуртаг, съдържащ подробна и актуална информация, насочен към потенциалните инвеститори	Община Омуртаг	община; бизнес; НПО; ТПП		2014-2020г.	10		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

18	Разработване на програма за създаване на целеви публично(с общинско участие)-частни партньорства за инвестиционно участие на частния сектор в изграждане и последваща експлоатация на инфраструктура с благоустройствен характер		община; частен бизнес		2014- 2020г.	20		
19	Разработване на общинска иновационна стратегия		област; община; ОЦР; бизнес държава;		2014- 2020г.	30		
20	Стимулиране въвеждането на пазарно ориентирани технологични проекти, в т. ч. и за стартиращи фирми и МСП		област; община; държава; бизнес		2014- 2020г.	500		
21	Иновации в енергийната ефективност и опазване на околната среда		област; община; ОЦР; държава; бизнес		2014- 2020г.	1470		
22	Проучване, проектиране и изграждане на предприятие за производство на керамични изделия		бизнес		2014- 2020г.	5100		
23	Подобряване достъпа до и развитието на он-лайн публични и бизнес услуги		държава; община; област; бизнес; НПО		2014- 2020г.	40		
24	Разработване на номенклатура и технология за услугите и		община		2014- 2020г.	10		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	тяхото извършване на местно ниво, в т.ч. и за отдалечените от центъра населени места							
25	Подпомагане на бизнеса, в т.ч. МСП за възприемане и ефективно използване на информационните и комуникационни технологии		държава; община; област; бизнес; НПО		2014- 2020г.	30		
26	Програма "Подпомагане на фермери и арендатори при изготвяне на бизнес планове и проекти за създаване на модерни ферми (отговарящи на изискванията за финансово подпомагане по структурните фондове		агробизнес център; фермери; община		2014- 2020г.	100	Структурни фондове на ЕС	
27	Изготвяне на устройствени проекти и осигуряване на базова инфраструктура за развитие на ефективно аграрно производство		община; частни собственици на земя		2014- 2020г.	200		
28	Организиране и провеждане на информационна кампания за ползите от комасацията на земеделските земи		Община, МЗХ		2014- 2020г.	25		
29	Организиране и провеждане на информационна кампания свързана с биологичното земеделие		Община; Агробизнес-център		2014- 2020г.	15		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

30	Популяризиране и разясняване на европейските стандарти и изисквания с цел повишаване на конкурентноспособността на местните производители (зеделски и др.) на европейския пазар		община; бизнес		2014- 2020г.	20		
31	Изграждане на клъстер за преработка, консервиране и съхранение (замразяване) и плодове и зеленчуци		община, стопански субекти		2014- 2020г.	1400		
32	Възстановяване на овощни масиви 1500 дка		община; стопански субекти		2014- 2020г.	660		
33	Създаване на нови овощни масиви 3000 дка		община; фермери		2014- 2020г.	3000		
34	Създаване на масиви от лозови насаждения в общ. Омуртаг -600 дка		Фермери		2014- 2020г.	1200		
35	Изграждане на маточна база за производство на лозови, малинови и ягодоплодни резници		община; фермери		2014- 2020г.	30		
36	Създаване на нови масиви от ягодоплодни култури -насаждения от ягоди, малини, арония, касис и др.2500 дка		община; фермери		2014- 2020г.	1800		
37	Създаване на нови масиви от черничевы насаждения –суровина за развитие на бубарството 500 дка		община; фермери		2014- 2020г.	400		
38	Създаване на		фермери		2014-	250		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	алтернативно земеделие				2020г.			
39	Ефективно използване на необработваеми и слабопродуктивни земи за създаване на масиви от култивирани билки, етерично-маслени растения и култивирани храсти – лешници, шипки и др. (min 50 дка на масив		Община; Собственици и арендатори на земеделски земи		2014-2020г.	300		При разчети за инвестиции на 1 дка: 1000 лв. за лешник; 500 лв. за шипка; 400 лв. за градински чай; 600 лв. за лавандула
40	Изграждане на средни и гол. съвременни овцевъд. ферми от елитни стада		община; фермери		2014-2020г.	20000		
41	Изграждане на средни и големи съвременни животновъдни ферми от едър рогат добитък		община; фермери		2014-2020г.	20000		
42	Развитие на птицевъдството		община; фермери		2014-2020г.	5000		
43	Развитие на алтернативни подотрасли на животновъдството (бубарство, пчеларство, зайцевъдство, отглеждане на охлюви и др.)		община; фермери		2014-2020г.	300		
44	Създаване на клъстер за екологично чисти животински продукти		община, стопански субекти		2014-2020г.	1400		
45	Риборазвъждане, добив и възпроизводство на аквакултури и други		община, стопански субекти		2014-2020г.	500		
46	Изграждане и рехабилитация на инфраструктурата до уедрени (комасирани) земеделски масиви и до животновъдни ферми		община; собственици на земя; Министерство на земеделие и горите		2014-2020г.	5000		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

47	Разкриване на междуобщинска лаборатория за сертифициране на произведена в региона селскостоп. продукция		общини Омуртаг и Антоново, Търговище		2014- 2020г.	100		
48	Подкрепа на млади фермери - обучение, административни поощрения и др.		община; бизнес; НПО; Европейски програми		2014- 2020г.	50		
49	Изграждане на тържища за плодове и зеленчуци - в община Омуртаг		община; бизнес;НП Европейски програми		2014- 2020г.	800		Общината участва с апорт на общински терен
50	Изграждане на тържище за селскостопански животни (за общини Омуртаг и Антоново)			Има изготвен инвестиционен проект		500		Регламентиран пазар за животни в подкрепа за селскостопанското и икономическото развитие на община Омуртаг и съседните две общини» Проектиране на Регионално тържище за животни ФАР ВГ 2004-016-711.11.04 Грантова схема за Публично-частно партньорство, МИЕ
51	Изграждане на общински пазар за плодове и зеленчуци в гр. Омуртаг	Община Омуртаг	Община		2014- 2020г.	1100		
52	Изграждане на Агроцентрове- райони "Герлово" и "Зелена моравя"		община, стопански субекти		2014- 2020г.	1500		
53	Изграждане на нови производствени мощности за преработка на плодове и зеленчуци (консервиране, замразяване, сушене, дестилиране)		община; стопански субекти		2014- 2020г.	6000		
54	Изграждане на нови производствени мощности за преработка на животинска		община; стопански субекти		2014- 2020г.	8000		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	продукция, отговарящи на европейските санитарно-хигиенни изисквания							
55	Разкриване на бизнес-инкубатор за подпомагане стартирането и дейността на МСП, включен в общински бизнес-център		община; бизнес; НПО		2014- 2020г.	100		Общината участва с апорт на общински сграден фонд
56	Разработване на общинска иновационна стратегия		област; община; държава; бизнес		2014- 2020г.			* Стратегията е с организационно-управленски характер и не изисква инвестиционен ресурс
57	Подкрепа на публично-частните партньорства при трансфер на технологии		област; община; държава; бизнес		2014- 2020г.	40		
58	Инвестиционен проект "Изграждане на предприятие за производство на билкови фармацевтични екстракти"		община; стопански субекти		2014- 2020г.	600		
59	Рехабилитация на довеждащата (обслужващата) инфраструктура към съществуващи производствени зони		община; собственици на производствени предприятия		2014- 2020г.	1000		
60	Разработване и инвестиционна реализация на Програма "Обзавеждане и повишаване естетическите качества на обществените пространства, в т.ч. и на обществения център на		Община		2014- 2020г.	1200		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	Омуртаг							
61	Благоустрояване, градско обзавеждане и естетизацията на гр. Омуртаг		Община		2014-2020г.	500		
62	Благоустрояване и естетизацията на населените места в община Омуртаг		Община		2014-2020г.	800		Програмата е продължение на проектите по Програма "Красива България" и др. подобни
63	Програма "Красив Омуртаг" за ремонтване и естетическо оформяне на фасадите на характерни и представителни сгради, на първо място – общински		Община		2014-2020г.	2500		Програмата е продължение на проектите по Програма "Красива България" и др. подобни
64	Подобряване на уличната мрежа на населените места в общината		Община		2014-2020г.	28700		Проектът е включен в СИП на общ. Омуртаг
65	Жил. строителство кв. Юг (до болницата) и кв. Запад		Община; предприемач и		2014-2020г.	11000		Общината участва в изграждане на инфраструктурата
66	Реконструкция и ремонт на сгради с религиозно значение и подобряване на прилежащите пространства, вкл. вертикална планировка.		Местни поделения на вероизповеданията		2014-2020г.	2250		
67	Програма за привеждане на публичната среда в съответствие с нормативните изисквания за достъпност за лица с физически затруднения		Община;ИА "Социално подпомагане" -МТСП		2014-2020г.	10		
68	Привеждане на уличните кръстовища и други		Община;ИА "Социално		2014-2020г.	150		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	места за пресичане и пешеходно преминаване, както и районите на спирките на МОПТ в града в съответствие с изискванията за достъпност, съобразно програмата		подпомагане" -МТСП					
69	Привеждане на общинските сгради с обществен достъп в съответствие с изискванията за достъпност, съобразно програмата		Община;ИА "Социал. подпомагане" -МТСП		2014- 2020г.	50		
70	Създаване на предприятие за производство на еко брикети отпадъчна дървесина, слама, др.	Община Антоново	Община Антоново	Предпроектно проучване	2015 -2017	1000	Средства от Европейски съюз	Създаване на заетост
71	Създаване на овощни масиви	Община Антоново	Община Антоново	Предпроектно проучване	2015 -2019	300	Средства от Европейски съюз	Създаване на заетост
72	Създаване на масиви от етерично маслени и лекарствени култури	Община Антоново	Община Антоново	Предпроектно проучване	2015 -2020	500	Средства от Европейски съюз	Създаване на заетост
73	Изграждане на ферми за екологично животновъдство	Община Антоново	ПЧП	Предпроектно проучване	2015 -2020	1000	Средства от Европейски съюз ПЧП	Създаване на заетост
74	Изработване на нови кадастрални планове на част от населените места в община Антоново	Община Антоново	Община Антоново	Предпроектно проучване	2015 -2020	700	Средства от Европейски съюз	Нови цифрови модели

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

75	Изработване на технически паспорти на сгради и съоръжения и техническа инфраструктура	Община Антоново	Община Антоново	Подготовка на проект	2017	100	Община Антоново	Паспортизирани сгради и съоръжения
ОБЛАСТ: КУЛТУРА								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Надграждане и развиване на културните традиции на ежегодното издание на 235 годишния Търговишки панаир и Изложение Търговище, чрез участие на побратимени общини от чужбина, български общини и региони.	Община Търговище	Община Търговище	Предпроектни проучвания	2014 -2020 г	10 000	ЕС	По-нататъшно развитие на традициите на двувековния търговишки панаир и превръщане на част от бившият казармен район в Панаирно градче и утвърждаване на традициите.
2.	Ремонт и модернизация на читалищни сгради в гр. Търговище и селата на общината и превръщането им в многофункционални урбанистични центрове.	Община Търговище и селата	Община Търговище	Предпроектни проучвания	2014 -2020 г	10 000	ЕС	Създаване на възможности за обогатяване на културната дейност и традициите в града и селата в съзвучие със съвременните изисквания.
3.	Проектни предложения за ремонт, литература, компютърна техника, музикални инструменти, носии и организирането на фестивали.	Община Попово	Община Попово				Външни източници допълващи целевите средства	Подобряване, развитие и модернизиране на културната сфера в община Попово.
4	„Адаптиране на нефункциониращи сгради - общинска собственост (училища, младежки домове, детски заведения и др.) за поемане на		Община; Потенциални инвеститори		2014 -2020г.	150		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	функции с ново предназначение (стопански обекти, социални заведения и др.)”							
5	Изграждане на комбинирана сграда с. Кестеняво		Община		2014 -2020г.	118		
6	Изграждане на комбинирана сграда с. Българаново, Г.Новково, Угледно, Г.село, Веренци, Веселец, Презвитер Козма и Д.Козарево		Община		2014 -2020г.	1500		
7	Проект ”Рехабилитация на читалищните сгради и младежките домове в населени места от общината		Община; Читалищни настоятелства		2014 -2020г.	200		
8	Подпомагане на спортни и културни мероприятия на местни организации		община; МО, Агенция за младежта и спорта, МК		2014 -2020г.	35		
9	Организиране на мероприятия за популяризиране на местния фолклор и традиции		община; Министерство на културата		2014 -2020г.	90		
10	Възстановяване на традиционните юнски тържества; Националния пленер живопис Омуртаг		община; Министерство на културата		2014 -2020г.	60		
11	Проектиране и изграждане на спортен комплекс		община; ММС		2014 -2020г.	1500		
12	Ремонт на градски стадион		община		2014 -2020г.	700		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

13	Подобряване условията за зимен спорт		община; ММС		2014 -2020г.	100		
14	Преотреждане и инженеринг на нов гробищен парк в Антоново	Град Антоново	Община Антоново	Подготовка на проект	2018	100	Община Антоново	Подготовка за създаден нов гробищен парк
15	Изграждане на нов гробищен парк в Антоново	Град Антоново	Община Антоново	Подготовка на проект	2018	700	Средства от Европейски съюз	Създаден нов гробищен парк
16	Проектиране и инженеринг на читалищна сграда – НЧ „Хр. Ботев „ построена през 1921 г. в град Антоново	Град Антоново	Община Антоново	Подготовка на проект	2018 - 2020	1000	Средства от Европейски съюз	Обновена сграда на НЧ „Христо Ботев,, в град Антоново

ОБЛАСТ: ОБРАЗОВАНИЕ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Инвестиране в професионална училищна мрежа	Гр.Търговище и селата	Община Търговище	Предпроектни проучвания	2014 -2020 г	10 000	ЕС	Създаване възможност за подготовка на средни технически кадри за икономиката на Общината, Областта и Североизточен планов район.
2.	Насърчаване използването на зелена енергия и постигане на частична енергийна независимост посредством инсталиране на фотоволтаични панели на покриви на училища, детски градини, ясли и др. публична общинска собственост.	Гр.Търговище и селата	Община Търговище	Предпроектни проучвания	2014 -2020 г	10 000	ЕС	Постигане на икономии от финансов ресурс за поддръжка, опазване на околната среда.
3.	Създаване на условия за стартиране на център за личностно развитие младите хора	община Попово	Община Попово			500	външни	Постигане целите на образованието и обучението, заложи в Закона за предучилищното и училищното образование

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

4.	Инвестиране в професионалната училищна мрежа с цел, създаване на условия за подобряване на материалната база	гр. Попово	Община Попово			2 000		Подобряване на материално-техническата база и контактите с бизнеса в периода на обучение.
5	Програма за реструктуриране на образованието (общо и професионално) на територията на общината		Община; Регионален инспекторат образование		2014 -2020г.			Програмата е с организационно-управленски характер и не изисква инвестиционен ресурс
6	Разработване на общинска организационно-управленска програма за поетапно закриване на т.нар. "училища в криза" мерки за гарантиран обхват на учениците от населени места с малък брой ученици		Община; Регионален инспекторат образование		2014 -2020г.			*Програмата е с организационно-управленски характер и не изисква инвестиционен ресурс
7	Проект и изграждане на Детска градина с. Беломорци, с. Плъстина, Церовище, Звездица, Обител и Илийно		Община; Регионален инспекторат образование		2014 -2020г.	3060		Реализиран е проект Изграждане на детска градина в с. Беломорци със съфинансиране от СИФ
8	Основен ремонт на действащите общински училища и подобряване на материално тех. база в учебните заведения, съгласно програмата за реструктуриране на образованието		Община; Регионален инспекторат образование		2014 -2020г.	900		Реализиран е проект BG161PO001/4.1-01/2007/028 "Подобряване на материалната база на образователната инфраструктура в Община Омуртаг за интегрирано и устойчиво местно развитие" ЕСеративна програма "Регионално развитие" 2007-2013 г.
9	Изграждане на физкултурни салони към училищата		община, ММС		2014 -2020г.	1500		
10	Предотвратяване на спада в преждевременното напускане на училище и		държава; община; област;		2014 -2020г.	50		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	повишаване достъпа до начално, целево и третично образование с подчертан акцент към групите в неравностойно положение		бизнес; НПО					
11	Адаптиране на професионалната квалификация получавана в професионалните училища към съвременния икономически профил на община Омуртаг		Община; Регионален инспекторат образование бизнес; НПО		2014 -2020г.			Действието е с организационно-управленски характер и не е свързано с инвестиционен ресурс
12	Разработване на учебни програми, преодоляващи несъответствията между професионалните и квалификационни умения на работната сила и нуждите на пазара на труда		Община; Регионален инспекторат образование ; бизнес; НПО		2014 -2020г.	10		
13	Създаване на условия за непрекъснато професионално обучение и последваща професионална преквалификация с цел повишаване адаптивността на работната сила към потребностите на икономиката и инвестиционния процес		държава; община; област; бизнес; НПО		2014 -2020г.			Действието е с организационно-управленски характер и не е свързано с инвестиционен ресурс
14	Програми осигуряващи стаж за млади хора		държава; община; област; бизнес; НПО		2014 -2020г.	40		
15	Повишаване квалификацията на		местни власти		2014 -2020г.	25		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	администрацията в публичния и частния сектор		(общ. администр.; общ. съвет)					
16	Подобряване материално-техническата база в 4 училища	СОУ град Антоново, ОУ с. Трескавец, ОУ с. Стеврек, НУ с. Изворово	Община Антоново	Подготовка на проект	2017 - 2019	800	МРРБ Средства от Европейски съюз	Обновена материално техническа база в общинските училища
17	Изграждане на открит спорт.комплекс- Антоново /площадки за игра на открито за възрастова група от 12 до 18 години/.	Град Антоново	Община Антоново	Подготовка на проект	2019 - 2020	1270	МРРБ Средства от Европейски съюз	Подобряване условията за спорт
ОБЛАСТ: ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Рехабилитация на части от сградния фонд на областната болница и доставка на съвременно медицинско оборудване.	Гр.Търговище	Община Търговище	Предпроектни проучвания	2014 -2020 г	10 000	ЕС	Създаване на по-добри условия за медицинско обслужване на населението от Област Търговище
2.	Рехабилитация, ремонти и оборудване на здравни кабинети в селата на Община Търговище	51 села	Община Търговище	Предпроектни проучвания	2014 -2020 г	5 000	ЕС	Създаване на по добри условия за медицинско обслужване на място. Подобряване условията на живот и работа.
3.	Реконструкция и изграждане на Център за рехабилитация и физиотерапия в сградния фонд на бившите казарми	Търговище	Община Търговище	Предпроектни проучвания	2014 -2020 г	30 000	ЕС	Използване ценен ресурс- топла минерална вода от Сондаж „Р-77Х-Търговище”-гр.Търговище и балнеолечение
4	Ремонт на материалната база (общинска собственост), ползвана от лекарските практики		Община		2014 -2020г.	250		
5	Ремонт на сградите на МБАЛ- гр. Омуртаг и МЦ- гр. Омуртаг		Община		2014 -2020г.	2250		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

6	Изграждане на хоспис - Омуртаг		Община		2014 -2020г.	2500		
7	Подобряване на материално техническата база в здравните заведения и кабинети на територията на Община Омуртаг		Община, МЗ		2014 -2020г.	1000		
8	Повишаване на квалификацията на медицинските кадри		Община, МЗ		2014 -2020г.	150		
9	Реконструкция и модернизация на медицински център в град Антоново и изнесени кабинети в селата Трескавец и Стеврек	Град Антоново и селата Трескавец и Стеврек	Община Антоново	Предпроектно проучване	2017 - 2019	1100	Средства от Европейски съюз , ФМ на ЕИП	Обновен и модернизирани медицински център в град Антоново и изнесените кабинети в селата Трескавец и Стеврек
10	Изграждане на рехабилитационен център в с. Длъжка поляна	с. Длъжка поляна	Община Антоново	Предпроектно проучване	2014 – 2020	3530	Средства от Европейски съюз	Подобряване качеството на живот

ОБЛАСТ: ТУРИЗЪМ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Реконструкция и обновяване на концертни зали, театри, художествени галерии, Регионален исторически музей.	Търговище	Община Търговище	Идеен проект	2014 - 2015 г	15 000	ЕС	Повишаване качеството на предлагания туристически продукт, подобряване на естетическия вид на градската среда и възпитание на младото поколение.
2.	Изграждане и функциониране на Турист. инф. център - м-т Парка. Създаване на турист. продукт чрез възстановяване и реставрация на крепостта и древния град Мисионис-първообраз на днешното Търговище.	Местността Парка-Търговище	Община Търговище	Идеен проект Технически проект	2014 - 2016 г	7 000	ЕС	Създаване на интересен туристически продукт, което ще допринесе за развитието на туризма и увеличаване броя на посетителите в нашия град от СИР, страната и чужбина.

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

3.	Създаване на интегриран туристически продукт за Североизточен планов район- Варна, Добрич, Шумен, Търговище.	Североизточен планов район	Варна	Идеен проект	2014-2016 г	10 000	ЕС	Чрез създаване на нов интегриран туристически продукт, обхващащ общините от СИР, се цели да се акцентира върху съчетанието на разнообразните възможности, които те предлагат за морски, еко, спортен, културен , ловен, селски и др. вид туризъм.
4.	Обновяване на паркови зони: „Борово око”, „Роден кът”, „Юкя”. Рехабилитация на езеро „Борово око”	Търговище	Община Търговище	Предпроектно проучване	2014-2016 г	2 000	ЕС	Подобряване на градската среда и оптимизиране условията за кратък отдих.
5.	Реставриране на тракийската гробница в с. Гагово	с. Гагово община Попово	Община Попово			3 000 – 7 000	Външни	Затваряне на кръг от еко и автотуризм в Гагово, Ковачевско кале и Паламарца. Създаване на туристически обекти на територията на общината.
6.	Санитарне сградата на градски музей.	Гр. Попово	Община Попово			10	Външни	Енергийна ефективност на сградата.
7.	Реставриране и санитарне на изоставен музей в с. Паламарца	с. Паламарца общ.Попово	Община Попово			120	Външни	Ремонт на сградата и привеждането ѝ в завършен културен и исторически обект.
8	Комплексна програма: "Визуална информация, туристическа маркировка и ориентация, реклама на туристическото предлагане в общината" (желателно е да се разшири и до мащабите на областта)		МИЕ; МОСВ; община и фирми от туристическия бранш		2014-2020 г.	40		
9	Програма "Устройствено планиране на развитието на туризма в общината"		община; Общ. съвет по туризъм		2014-2020 г.	35		
10	Проект: "Изработване на териториалноустройствена концепция и на устройствени планове за развитие на туризма в община Омуртаг"		АТ; община; частен бизнес		2014-2020 г.	50		
11	Трансформиране на		община;		2014	30		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	местностите със земи по § 4 на ЗСПЗЗ (с подходящи за това качества) в зони за отдих, осигуряване на кадастрална основа и изработване на планове за регулация на същите		МЗГ; МРР		-2020 г.			
12	Изграждане и устройване на нови зони (с надобщинско значение) за масов отдих край водни площи и в лесопаркова среда		община; бизнес; Общ. съвет по туризъм		2014 -2020 г.	5000		
13	Междубщинско сътрудничество по проект "Ремонт (рехабилитация) на довеждаща инфраструктура (пътни подходи, ВиК, електропроводи и др.) до съществуващи и новоизградени туристически центрове на територията на общини Омуртаг и Антоново"		общини Омуртаг и Антоново		2014 -2020 г.	1200		
14	Изграждане на спортно-туристически, възстановителни и рехабилитационни центрове в базите на хижа "Кайника", бившия пионерски лагер край с. Зелена Морава, с. Горна Росица, санаториума в гр. Омуртаг и други местности на територията на община Омуртаг с потенциал за развитие на различни форми на		община; бизнес; Общ. съвет по туризъм		2014 -2020 г.	1500		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	туризъм.							
15	Програма "Изграждане на туристическа маркировка на територията на общината и промоция и реклама на туристическия и потенциал и продукт"		Агенция по туризъм/АТ /община; бизнес; НПО		2014 -2020 г.	75		
16	Развитие на ловен туризъм		община, бизнес, Общ.съвет по туризъм		2014 -2020 г.	500		
17	Изграждане на ваканционни селища		община, бизнес, ОС по туризъм		2014 -2020 г.	2500		
18	Изграждане на туристическа инфраструктура Антоново – Ястребино - Еревиш	Антоново – Ястребино - Еревиш	Община Антоново	Готов проект	2017 - 2018	800	Средства от Европейски съюз	Развитие на туризма на територията на община Антоново
19	Създаване на улица на занаятите	Община Антоново, с. Божица, Ястребино	ПЧП	Предпроектно проучване	2017	900	Средства от Европейски съюз ПЧП	Създаване на заетост; Развитие на туризма на територията на община Антоново
20	Проектиране и изграждане на дивечовъдно стопанство	Община Антоново	ПЧП	Предпроектно проучване	2015 - 2020	1450	Средства от Европейски съюз , ПЧП	Развитие на ловен туризъм в община Антоново
ОБЛАСТ: ЕКОЛОГИЯ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Изграждане на „Регионално депо за битови отпадъци на общините Търговище и Попово”	с.Пайдушко, Община Търговище	Община Търговище	Предпроектни проучвания	2013-2015 г	10 000	ЕС	Изграждането и модернизацията на депото в с.Пайдушко цели постигането на целите, които Република България е поела пред ЕС за екологосъобразното управление на отпадъците. Целта на Общините Търговище и Попово е да се постигне въвеждането на интегрирано управление на отпадъците, като се осигури дългосрочно устойчиво управление на отпадъците в региона.
2.	Изграждане на Пречиствателна станция за	Община	Общините		2014-	70 000	ЕС	Целта на проекта е чрез рехабилитацията на

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	питейни води на общият водоизточник за Общините Шумен, Велики Преслав и Търговище – язовир Тича. Рехабилитация на водопровод от язовир Тича - Търговище	Шумен, Община Велики Преслав, Община Търговище	Търговище, Шумен и Велики Преслав	Идеен и технически проект	2017 г			водопровода да се достигне добър и висок стандарт на качеството на водата, която жителите на Общините Търговище, Велики Преслав и Шумен употребяват за питейни нужди. Очакваните резултати от реализацията на проекта са достигане на добро качество на водата и липса на аварийни ситуации по довеждащият водопровод от язовир Тича.
3.	Рехабилитация на водопроводни мрежи в селата на Община Търговище и изграждане на колекторни мрежи и малки пречиствателни станции в села под 2000 е.ж.	с.Стража, с.Баячево, с.Бистра, с.В. Левски, с.Макариополско, с.Буховци, с.Дралфа, с.Вардун, с.Голямо Ново, с. Руец	Община Търговище	Предпроектни проучвания	2014-2020 г	30 000	ЕС	Целите и идеите на проекта са за поетапно постигане на качествено доставяне на водата за питейни нужди не само в града, а и на останалите жители по селата. Изграждането на малките пречиствателни станции ще доведе до пречистването на отпадните води, чрез което няма да има риск от замърсяване на околната среда .
4.	Рехабилитация на язовири публична общинска и държавна собственост на територията на Община Търговище. Корекция и рехабилитация на части от речни корита на р.Врана и р.Сива в т.ч. защитни диги, нови мостове и др.съоръжения	Община Търговище	Община Търговище	Предпроектни проучвания	2014-2020 г	10 000	ЕС	Чрез рехабилитацията на язовирите и корекцията на речните корита се цели да се намали до минимум риска от бедствия и наводнения. Чрез изпълнението на проекта ще може да се следи и ограничи повишаването на нивото на реките или язовирите, възникващи от проливни дъждове , топене на снегове или предотвратяване скъсване на язовирна стена и др.
5.	Изграждане на канализационни мрежи и рехабилитация на водопроводи в населените места с население под 2 000 е.ж.	Община Попово с.Светлен с.Садина с.Зараево с.Кардам	Община Попово	Идеен проект на с. Кардам		20 000	външни	
6.	Основен ремонт на съоръженията на общинските язовири.	Общ. Попово с.Ковачевец с.Посабина	Община Попово			3 000	външни	Основен ремонт на съоръженията два язовира в с. Ковачевец, един в с. Посабина и един в с. Гагово.

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

		с. Гагово						
7.	Корекция на дерета в с. Дриново	Общ. Попово с.Дриново	Община Попово			1 800		
8.	Облицовка и корекция на р. Поповска в регулацията на населеното място	Гр. Попово	Община Попово			3 000	външни	Облицовка и корекция на 1 500. от р. Поповска. - инфраструктурни мерки и технически мероприятия на река Поповска в регулацията на град Попово за предотвратяване на риска от наводнения, като създаде условия за по-сигурна и безопасна градска среда, гарантира защита и сигурност както за местното население, така и за инвеститори и посетители на града; Да намали потенциалните неблагоприятни последици за човешкото здраве и околна среда, да предотврати процесите на ерозия на речното легло, подобри качеството на живот, физическата, жизнената и работна среда, да повиши привлекателността и конкурентоспособността на Попово чрез повишаване на безопасността и подобряване сигурността на градската среда.
9	Разработване на Инвестиционна програма за оценка на състоянието на микроязовирите и на каналната мрежа с предложения за действия по тяхната рехабилитация		Община, "Напоителн и системи" ЕАД		2014- 2020г.	35		
10	Реализация на Инвестиционната програма за рехабилитация на хидромелиоративната инфраструктура и поливна техника и съоръжения, в т.ч. ремонтно-възстановителни работи на поливните площи в НС "Красноселци", НП "Врани кон" и НС "Камбурово"		Община, "Напоителн и системи" ЕАД		2014- 2020г.	2800		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

11	Изграждане на нови микроязовири за напояване		Община, "Напоителн и системи" ЕАД		2014-2020	800		
12	Други ремонтно-възстановителни дейности в Държавния хидро-мелиоративен фонд на територията общ. Омуртаг		Община, "Напоителн и системи" ЕАД		2014-2020г.	597		
13	Ремонтно-възстановителни работи на общинските язовири - Омуртаг, Царевци, Беломорци, Г.Козарево и Кестеняво		Община,		2014-2020г.	500		
14	Програма: " Актуализация на земеустройствени проекти и схема за райониране на земеделските култури"		Община,		2014-2020г.	20		
15	Пилотен проект "Техническо съдействие на доброволната комасация на земеделските земи в котловинната (равнинна част) на община Омуртаг"		община; фирми след проведен търг		2014-2020г.	40		
16	Проект "Комасация на земеделските земи в община Омуртаг"		след приемане на Закон за комасация		2014-2020			На този етап размерът на инвестициите не може да бъде определен
17	Увеличаване на количествата на питейната вода чрез изграждане на магистрален водопровод от яз. "Ястребино" до гр. Омуртаг - допълнително водоснабдяване		Община; МРР (ВиК)		2014-2020г.	3100		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

18	Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа - гр. Омуртаг)		община; ВиК, МОСВ		2014- 2020г.	11923		Проектът е със започнала реализация от 2002 г. Изпълнява се проект: "Техническа помощ за подготовка на инвестиционен проект за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в гр. Омуртаг, обл. Търговище" ЕС "Околна среда 2007-2013 г." Предстои кандидатстване по ос 1 на ОПОС за строителство
19	Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа - в населените места на територията на община Омуртаг		община; ВиК, МРР		2014- 2020г.	25000		
20	Въвеждане в експлоатация на допълнително водоснабдяване на с. Долно Новково, Веренци, Г.Новково и Рътлина		община; МРР (ВиК)		2014- 2020г.	150		
21	Реконструкция и рехабилитация на водопроводна система "Злостен"- с. Звездица, с. Врани кон, с. Могилец и с. Г. Църквище		община; МРР (ВиК)		2014- 2020г.	9000		
22	Допълнително водоснабдяване на населени места		община; МРР (ВиК)		2014- 2020	10000		
23	Реконструкция водопроводна с-ма Кипилово		община; МРР/ВиК		2014- 2020	12000		
24	Допълнително водоснабдяване на гр. Омуртаг от с. Голямо Соколово		община; МРР (ВиК)		2014- 2020г.	4000		
25	Проучване, проектиране и изграждане на допълнително водоснабдяване на селата Врани кон и Могилец от система каптажи покрай р.		община; МРР (ВиК)		2014- 2020г.	2000		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	Камчия							
26	Изготвяне на инвестиционен проект за изграждане на ПСОВ - гр. Омуртаг и на довеждащи колектори към нея - ППР		Община; МОСВ		2014- 2020г.	77		Проектът е със започнала реализация. Изпълнява се проект: "Техническа помощ за подготовка на инвестиционен проект за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в гр. Омуртаг, обл. Търговище" ЕС "Околна среда 2007-2013 г." Предстои кандидатстване по ос 1 на ОПОС за строителство
27	Реализация на инвестиционен проект "ПСОВ" - гр. Омуртаг и довеждащи колектори към нея		Община; МОСВ		2014- 2020г.	26000		Проектът е със започнала реализация. Изпълнява се проект: "Техническа помощ за подготовка на инвестиционен проект за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в гр. Омуртаг, обл. Търговище" ЕС "Околна среда 2007-2013 г." Предстои кандидатстване по ос 1 на ОПОС за строителство
28	Изготвяне на проект "Разширяване на канализацията в града", включващ изграждане на довеждащи колектори до бъдещата ПСОВ		Община		2014- 2020г	30		Проектът е със започнала реализация. Изпълнява се проект: "Техническа помощ за подготовка на инвестиционен проект за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в гр. Омуртаг, обл. Търговище" ЕС "Околна среда 2007-2013 г." Предстои кандидатстване по ос 1 на ОПОС за строителство
29	Реализация на инвестиционен проект "Разширение на канализацията на гр. Омуртаг"		Община; МОСВ		2014- 2020г	8600		Проектът е със започнала реализация. Изпълнява се проект: "Техническа помощ за подготовка на инвестиционен проект за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в гр. Омуртаг, обл. Търговище" ЕС "Околна среда 2007-2013 г." Предстои кандидатстване по ос 1 на ОПОС за строителство
30	Проучвателни и работни проекти: "Канализация и локални пречиствателни съоръжения за отпадни води в селата с население над 1000 души"		Община; МОСВ (ПУДООС)		2014- 2020г	45		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

31	Реализация на инвестиционните проекти "Канализация и локални пречиствателни съоръжения за отпадни води в селата с население над 1000души"		Община; МОСВ (ПУДООС)		2014- 2020г	10000		
32	Изграждане на съоръжения, осигуряващи ползване на водни обекти по населени места в съответствие с категорията му		Община; МОСВ (ПУДООС), МРРБ		2014- 2020г	3000		
33	Изготвяне и реализация на инвестиционен проект за канализация на с.Зелена Морава - кв. Колонията		Община;ПУ ДООС		2014- 2020г	800		Изготвен е работен проект: "Изграждане на канализация и ПСОВ в с. Зелена Морава, Община Омуртаг"
34	Довършване на Регионалния център за контрол и обезвреждане на твърдите битови отпадъци - II етап		Общини Омуртаг и Котел или Върбица		2014- 2020г	4500		
35	Закриване на старото сметище на гр. Омуртаг		Община		2014- 2020г	685		Проектът е със започнала реализация
36	Разработване и инвестиционна реализация на експериментален проект "Компостране и изграждане на инсталация за биоразградими отпадъци"		Община; МОСВ		2014- 2020г	500		
37	Премахване на новообразувани нерегламентирани сметища в землищата на отделни населени места в общината		Община; ПУДООС		2014- 2020г	150		
38	Почистване на водни басейни, поречия на реки, деретата, замърсени с отпадъци		Община		2014- 2020г	50		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

39	Закупуване на съдове, техника за организирано сметосъбиране и техника за експлоатация на РЦКОТБО		Община, ПУДООС		2014-2020г	1500		Закупена е техника за организираносметосъбиране по населени места
40	Експериментален проект. Въвеждане на система за разделно събиране на отпадъците		Община; МОСВ		2014-2020г	100		
41	Програма - Цялостно въвеждане на системата за разделно събиране на отпадъците		Община; МОСВ		2014-2020г	600		
42	Проектиране и изграждане на инсталация за преработка на биоразградими отпадъци		Община; МОСВ		2014-2020г	750		
43	Проектиране и изграждане на инсталации за преработка и оползотворяване на отпадъци от пластмаса и текстил		Община; МОСВ		2014-2020г	750		
44	изграждане на система за непрекъснато следене на замърсяването на въздуха, водата и почвата		община; МОСВ		2014-2020г	30		
45	инвентаризация на находищата на билки на територията на Омуртаг		община; МОСВ		2014-2020г	30		
46	Създаване на нови горски масиви -около 1000 дка		община; МЗГ		2014-2020	500		
47	Разпространение на информация за изискванията и предимствата на биологичното земеделие		община; агробизнес център		2014-2020г			Програмата е с организационно-управленски характер и не изисква инвестиционен ресурс
48	Разработване на програма за насърчване на еколог. земеделие и развитие		Община; МОСВ		2014-2020г	50		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

49	Програма - Създаване на единна картна основа на цялата територия на общ.		Община; фирма след търг		2014- 2020г	25		Инвестициите са за целия период
50	Програма – Поетапно актуализиране (попълване) на кадастралната основа на териториите за подробно устройствено планиране.		Община, собственици; фирма след търг		2014- 2020г	300		Инвестициите са за целия период
51	Провеждане на процедури по промяна на предназначението на земеделските земи		Община; публично- частно партньорство		2014- 2020г	100		Инвестициите са за целия период
52	Извършване на Предварителни технико-икономически проучвания на възможностите за газификация на община Омуртаг		Община; Фирма доставчик		2014- 2020г	15		
53	Развитие на електропреносната мрежа за подобряване на електрозахранването в общината и осигуряване на резервно захранване на важни за общината обекти		община; ЕРП		2014- 2020г			По отделна програма на експлоатационно предприятие
54	Програма "Възстановяване на общинската собственост на уличното осветление в населените места от общината"		община; държава		2014- 2020г			Програмата е с организационно-управленски характер и не изисква инвестиционен ресурс
55	Реконструкция на улично осветление на населени места в гр. Омуртаг		Община		2014- 2020	350		Общината участва в реализацията след регламентиране на собствеността
56	Разработване и реализация на Програма „Подобряване ефективността на уличното осветление чрез		Община		2014- 2020г	330		Проектът е включен в СИП на общ. Омуртаг

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	енергоспестяващи осветителни тела в населените места"							
57	Програма "Повишаване енергийната ефективност на обществените и на жилищните сгради", в т.ч. огледи и обследвания на сградния фонд, предвиден за саниране и рехабилит-я		община; МРРБ		2014- 2020г	100		
58	Реализация на инвестиционната програма "Повишаване на енергийната ефективност на обществените и на жилищните сгради (в т.ч. конструктивно укрепване при необходимост, подмяна на инсталации, полагане на топлоизолации и др.)		община; МРР; Инвест. фонд "Енергийна ефективнос т"		2014- 2020г	1200		
59	Извършване на Предварителни технико-икономически проучвания за оценка на климатичния потенциал от възобновяеми източници от енергия ветрове, слънчево греене,др.		община; потенциалн и инвеститор и		2014- 2020г	20		
60	Проект "Изграждане на електроцентрали от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) на основата на мрежа от вятърни генератори"		Община; МИЕ; Фонд "Енергийна ефективнос т", частни инвеститор и		2014- 2020г	5000		
61	Обследване и реализация на проекти за повишаане на енергийната ефективност на обществени сгради		Община; МРР; Фонд "Енергийна ефективнос		2014- 2020г	2200		

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

			т", частни инвеститори					
62	Закриване на клетка № 1 и изграждане на клетка № 2 – сметище с. Семерци	Село Семерци	Община Антоново	Предпроектно проучване	2017-2020	1000	МОСВ	Изградена и въведена в експлоатация клетка № 2 - сметище с. Семерци
63	Залесяване с широколистна растителност на общински ерозирани и пустеещи земи	Община Антоново	Община Антоново	Предпроектно проучване	2017 - 2020	2400	Средства от Европейски съюз	Намаляване размера на ерозирани и пустеещи общински земи
64	Изграждане на пречиствателна станция за питейни води с. Трескавец	с. Трескавец	Община Антоново	Предпроектно проучване	2017 – 2020	2000	Средства от Европейски съюз МОСВ	Създаване на здравословна жизнена среда
65	Изграждане на пречиствателна станция за отпадни води с. Трескавец	с. Трескавец	Община Антоново	Предпроектно проучване	2017 – 2020	2000	Средства от Европейски съюз МОСВ	Създаване на здравословна жизнена среда
66	Изграждане на пречиствателна станция за питейни води в с. Стеврек	с. Стеврек	Община Антоново	Предпроектно проучване	2017 – 2020	2000	Средства от Европейски съюз МОСВ	Създаване на здравословна жизнена среда
67	Изграждане на пречиствателна станция за отпадни води в с. Стеврек	с. Стеврек	Община Антоново	Предпроектно проучване	2017 – 2020	2000	Средства от Европейски съюз МОСВ	Създаване на здравословна жизнена среда
68	Изграждане на довеждащ водопровод Семерци – Добротица - Разделци	с. Семерци , Добротица , Разделци	Община Антоново	Предпроектно проучване	2013 – 2017	4200	Средства от Европейски съюз МОСВ	Подобряване на водоснабдителната система на община Антоново
69	Проектиране и изграждане на довеждащ водопровод Ястребино - Таймище	С Ястребино - Таймище	Община Антоново	Предпроектно проучване	2014 – 2018	3000	Средства от Европейски съюз МОСВ	Подобряване на водоснабдителната система на община Антоново

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

70	Изграждане на довеждащ водопровод селата Добротица – Любичево – Трескавец – Моравка - Коноп	Добротица, Любичево, Трескавец, Моравка, Коноп	Община Антоново	Предпроектно проучване	2016 – 2020	6000	Средства от Европейски съюз МОСВ	Подобряване на водоснабдителната система на община Антоново
71	Подмяна на етернитови и стоманени водопроводи с полиетиленови на територията на Антоново	Община Антоново	Община Антоново	Предпроектно проучване	2016 – 2020	4500	Средства от Европейски съюз МОСВ	Премахване на течове, създаване на нормално водозахранване и намаляване загубите на питейна вода
ОБЛАСТ: СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Реконструкция и ремонт на сграда за изграждане на Дом за стари хора на терен на бивши казарми	Област Търговище Община Търговище	Община Търговище	Идеен проект	01.2014 до 31.12.20	2 100	Средства от Европейски съюз	Подобряване качеството на живот на старите хора, нуждаещи се от дом Очаквани резултати:1. Подобен жизнен стандарт на възрастните хора, останали без подслон 2. Изграден модерен дом за стари хора
2.	Реконструкция и ремонт на сграда за изграждане на Център за временно настаняване и Комплекс за подкрепа на стари хора на терен на бивши казарми	Община Търговище Гр.Търговище	Община Търговище	Идеен проект	01.2014г до 31.12.20	1 400	Средства от Европейски съюз	1. Осигуряване на подслон на хора, останали без жилище за период до 6 месеца 2. Изграждане на мрежа от услуги, подкрепящи старите хора Очаквани резултати: 1. Изграден Център за временно настаняване на бездомни лица 2. Изграден Комплекс за подкрепа на стари хора
3.	Реконструкция и ремонт на сграда за изграждане на социални предприятия за хора с увреждания на терен на бивши казарми	Община Търговище Гр.Търговище	Община Търговище	Идеен проект	01.2014 до 31.12.20 15 г	400	Средства от Европейски съюз	Осигуряване на възможности за трудова заетост на хора с увреждания Очаквани резултати: Изградени трудови навици на хората с увреждания и осигуряване на доходи
4.	Реконструкция и ремонт на сграда за повишаване качеството на услугата “Домашен социален патронаж” на терен на	Община Търговище Търговище	Община Търговище	Идеен проект	01.2014 до 31.12.20 15 г	800	Средства от Европейски съюз	Повишаване качеството на услугата “Домашен Социален патронаж” Очаквани резултати: Увеличаване броя на лицата, ползващи услугата “Домашен социален патронаж”

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

5.	бивши казарми Изграждане на градски спортен комплекс на терен на бивши казарми	Община Търговище	Община Търговище	Идеен проект	01.2014г до 31.12.2020 г	8 700	Средства от Европейски съюз	Подобряване на условията за спорт на децата Очаквани резултати: 1. Високи резултати на спортни прояви на децата 2. Подобряване качеството на извънкласната дейност
6.	Изграждане на детско-юношески център за работа с подрастващи на терен на бивши казарми	Община Търговище	Община Търговище	Идеен проект	01.2014г до 31.12.2020 г	2 900	Средства от Европейски съюз	Ангажиране на децата и младежите в клубове по интереси Очаквани резултати: 1. Включване на децата и младежите в школи, кръжоци и танцови състави по интереси 2. Изграден модерен Детско-юношески център за работа с подрастващи
7	Център за обществена подкрепа (ДДД)	Гр. Попово	Община Попово					Консултации; Превенция на изоставяне; Приемна грижа; Реинтеграция в семейството Превенция на отпадане от училище; Подкрепа на семейството при отглеждане на детето; Развиване на родителски капацитет. Програми за сексуално и репродуктивно здраве.
8	Център за превенция , консултиране и възстановяване на жертви на насилие и техните извършители	Област Търговище	Община Попово					Консултиране и подкрепа на жертвите на насилие; Работа по превенция на насилието; Осигуряване на условия за нормален живот на жертвите на насилие; Подкрепа за корекция на поведението на извършители на насилие.
9	Кризисен център за жертви на насилие (към ЦПКВЖН)	Област Търговище	Община Попово					Осигуряване на подслон и условия за живот на жертви на насилие.
10	Дневен център за стари хора със седмична грижа (ДДД)	Община Попово	Община Попово					Дневни и почасови грижи, медицинска и социална рехабилитация на Стари хора с трудности в самообслужването.
11	Социално предприятие	Община Попово	Община Попово					Осигуряване трудова заетост на лица с увреждания
12	Личен асистент	Община Попово	Община Попово					Осигуряване на грижи в семейна среда на деца и лица с увреждания.
13	Социален асистент	Община Попово	Община Попово					Осигуряване на грижи в семейна среда на деца и лица с увреждания, стари хора със затруднено самообслужване и хора в отдалечени райони.

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

14	Домашен помощник	Община Попово	Община Попово					Осигуряване на грижи в семейна среда.
15	ДСП общинска	Община Попово	Община Попово					Осигуряване на храна и грижи в домашна среда на стари хора със затруднено самообслужване и хора с увреждания
16	Център за развитие на уязвими общности	Община Попово с филиал в община Опака	Община Попово					Посредничество за достъп до образователни, здравни, социални услуги и ресурси и за развитие на личностния капацитет на лицата в риск (Етнически общности в неравностойно положение; Безработни лица с ниско образование и доходи; Лица, напускащи местата за лишаване от свобода и осъдени на пробация)
17	Социални медиатори Трудови медиатори	Община Попово	Община Попово				ДДД или чрез външни източници	Посредничество за достъп до образователни, здравни, социални услуги и ресурси и за развитие на личностния капацитет на лицата в риск (Етнически общности в неравностойно положение; Безработни лица с ниско образование и доходи; Лица, напускащи местата за лишаване от свобода и осъдени на пробация)
18	Изграждане на Центрове за настаняване от семеен тип.	Община Попово	Община Попово				ДДД	Изграждане на четири броя ЦНСТ, в които да се предостави подслон и ежедневни грижи на деца в риск в среда, близка до семейната.
19	Наблюдавано жилище	Община Попово	Община Попово				ДДД	Изграждане на умения и навици за самостоятелен живот на младежи, напускащи СИ
20	Малък дом за възрастни хора с умствена изостаналост с. Медовина общ. Попово	Община Попово	Община Попово				ДДД	Постепенно преместване на хората с умствена изостаналост от ДВУХУИ с. Медовина в новоизградения дом
21	Изграждане на защитени жилища	Община Попово	Община Попово				ДДД	Изграждане на четири броя защитени жилища, в които да се предоставя подслон и ежедневни грижи на лица с умствена изостаналост, в среда близка до семейната
22	Изготвяне и реализация на проект "Дневен център за лица с интелектуални затруднения"- гр. Омуртаг		община; МТСП; НПО		2014 -2020г.	250		Участието на общината може да е с апорт с общинска собственост или по друг подходящ начин

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

23	Създаване на условия за участие неправителствения сектор в подобряване предоставянето на социал. услуги (при наличие на лиценз за такива дейности)		община; МТСП; НПО		2014 -2020г.			Програмата е с организационно-управленски характер и не изисква инвестиционен ресурс
24	Проектиране и изграждане на малък групов дом за възрастни хора и хора в неравностойно положение в с. Добротица и Таймище	Община Антоново	Община Антоново	Предпроектно проучване	2015 – 2020	4500	Средства от Европейски съюз ФМ на ЕИП	Изграден малък дом, подобряване качеството на живот на възрастните хора
ОБЛАСТ: ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Изграждане на с-ма за мониторинг за качеството на въздуха в гр Търговище	гр. Търговище	Община Търговище	Предпроектн и проучвания	2014 – 2015 г	1 000	ЕС	Постигнато надграждане в системата на мониторинг за евентуални замърсявания на въздуха от големи промишлени предприятия, като „Тракия Глас“ АД, „Енерсис“ АД и „Ботълинг Къмпани“ООД. Създаване възможност за обществен контрол от страна на населението на града и региона.
2	Въвеждане на съвременни информационно-комуникационни технологии (широколентов достъп до интернет) до предприятията, публичния, общински и държавен сектор, и домакинствата в областта.	Територията на Община Търговище	Община Търговище	Предпроектн и проучвания	2014 – 2020 г	5 000	ЕС	Създаване възможности за по – качествени услуги чрез интернет за населението, бизнеса и публичните институции.
3.	Рехабилитация на път Попово-Опака TGV 2120 от км 53+00 до км 67+3	Община Попово и община Опака	Община Попово			7 000	външни	Подобряване на пътната настилка, свързваща двата общински центъра.

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

4	Изграждане на „Регионално депо за битови отпадъци на Общините Търговище и Попово”	с. Пайдушко, община Търговище	Община Търговище	Предпроектн и проучвания		10 000	външни	Изграждането и модернизацията на депото в с. Пайдушко цели постигането на целите, които Република България е поела пред ЕС за екологосъобразното управление на отпадъците. Целта на Общините Търговище и Попово е да се постигне въвеждането на интегрирано управление на отпадъците, като се осигури дългосрочно устойчиво управление на отпадъците в региона.
5	Изграждане на предприятие за преработка на отпадъци „Еко Попово”	Община Попово	Община Попово			20 000	Частна инвестиция	Обслужване и преработка на отпадъците на община Попово и евентуалното включване на други общини.
6	Изготвяне на програма за осигуряване на сигурността на територията на общината		община; РУ на МВР; Районен съд; Районна прокуратура		2014-2020г.	10		
7	Изграждане на кръстовище с кръгово движение на изхода на град Омуртаг		община; МРР, ПИП ЕАД		2014-2020г.	255		
8	Проектиране и изграждане на паркинги за МПС		община;		2014-2020г	500		
9	Организиране на самоохрана във всички обществени сгради и населени места на територията-общ. Омуртаг		община; МВР		2014-2020г	45		
10	Изготвяне на програма за безопасност на движението		община; МВР		2014-2020г	20		
11	Подобряване на съобщителните връзки и развитие на цифровата телефония, предоставяне на възможностите на широколентова телефония за нуждите на бизнеса и населението, подобряване на връзките с населените места от общината		БТК		2014-2020г			Инвестициите се определят по конкретна програма на операторите

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

12	Създаване на технологични условия за достъп до бизнесинформационните мрежи и Интернет		доставчици на интернет		2014-2020г	100		
13	Програма: "Изграждане на инфраструктура на ИКТ с цел обхващане на по-големите кмества с възможности за бърз и качествен интернет достъп		публично-частно партньорство		2014-2020г	150		
14	Проучване, проектиране и изграждане на втора автогара в гр. Омуртаг		Община		2014-2020г	550		Проектът е включен в СИП на общ. Омуртаг
15	Въвеждане на съвременни информационни комуникационни технологии (широколентов достъп до интернет) в нас. места в община Антоново	Община Антоново	Община Антоново	Предпроектно проучване	2015 – 2020	1700	ЕС ФМ на ЕИП	Създаване на възможности за по-качествени услуги, чрез интернет за населението, бизнеса и публичните институции.

ОБЛАСТ ШУМЕН

ОБЛАСТ: ТРАНСПОРТ И ИНФРАСТРУКТУРА								
№	Име на проекта	Местоположение (общини, населени места)	Водеща община	Фаза на проекта (етап на подготовка)	Дата на стартиране и приключване	Бюджет на проекта (в хил. лв.)	Източник и на финансиране	Цели и очаквани резултати
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Доизграждане и рехабилитация на автомагистрала „Хемус“				2014-2020		Средства от ЕС Държавен бюджет	Повишаване пътничкопотока Намаляване вредните емисии Съкращаване на времето за пътуване между населените места
2.	Изграждане на високо скоростен път - Шумен - Русе				2014-2020		Средства от Европейск	

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

							и съюз Държавен бюджет	
3.	Рехабилитация, реконструкция и ново строителство на пътища II-ри и III –ти клас				2014-2020		Средства от Европейск и съюз Държавен бюджет	Създаване връзка между големите административни и икономически центрове в регионите, между общински център с областни градове, връзки между самите региони
4.	Реконструкция и рехабилитация на път IV-70138-III – 2073- Пет могили-Красен дол-граница Община Никола Козлево	Община Н. Козлево, село Векилски, село Пет Могили и с. Красен Дол	Никола Козлево	Технически проект	2014-2015	15 000	Средства от Европейск и съюз	Цел – подобряване на транспортната инфраструктура в община Никола Козлево. Резултати – обновен и рехабилитиран път IV-70138-III – 2073.
5.	Стимулиране устойчивото развитие на община Каолиново чрез реконструкция и рехабилитация на общинската пътна инфраструктура	Каолиново Климент, Наум, Тъкач, Лятно, Сини вир Лиси връх	Община Каолиново	Работен проект		5 868	Средства от Европейск и съюз	Създаване на връзка с пътищата от републиканската мрежа и общинския център
6.	Превръщане на селата Гусла, Средковец, Загориче, Браничево, Тъкач и Климент - община Каолиново, в притегателно място за работа и живот чрез подобряване на уличните им настилки	Община Каолиново Гусла, Средковец, Загориче, Браничево, Тъкач, Климент	Община Каолиново	Работен проект		1 947	Средства от Европейск и съюз	Асфалтиране на улици и подобряване на жизнената среда и превръщане на селата в привлекателно място за живот
7.	Повишаване привлекателността на средата за живот в населените места с. Пристое, с. Долина, с. Сини вир, с. Наум, с. Дойранци и с. Лятно - община Каолиново, чрез ремонт на уличната мрежа	Община Каолиново Пристое, Долина, Сини вир, Наум, Дойранци и Лятно	Община Каолиново	Работен проект		1 953	Средства от Европейск и съюз	Асфалтиране на улици и подобряване на жизнената среда и превръщане на селата в привлекателно място за живот
8.	Рехабилитация и реконструкция на общински пътища за достъп до основни услуги за населението и икономиката в подкрепа на устойчивото развитие на	Община Върбица	Община Върбица			5 867,44	Средства от Европейск и съюз	

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	община Върбица							
9.	Реконструкция и рехабилитация на централен площад и парк” – с.Бяла река	Община Върбица, с. Бяла река	Община Върбица				Средства от Европейск и съюз	
10.	„Реконструкция и рехабилитация на централен площад и парк – с.Нова Бяла река	Община Върбица, с. Нова Бяла река	Община Върбица				Средства от Европейск и съюз	
11.	„Реконструкция улична мрежа, - тротоари и осветление на главна улица” – с.Бяла река	Община Върбица, с. Бяла река	Община Върбица			553,30	Средства от Европейск и съюз	
12.	Път Калугерица-Мадара	общ. Каспичан, общ. Шумен	Община Каспичан	работен	2016-2018	1 500	Средства от ЕС	Междуселищната пътна мрежа се нуждае от реконструкция и доизграждане.
13.	“Обновяване и доизграждане на уличната пътна и пешеходна инфраструктура във всички населени места в Община Каспичан.”	община Каспичан	община Каспичан	проектно предложени е	2016-2020	10 000	Средства от Европейск и съюз	Уличната пътна и пешеходна инфраструктура е в недобро състояние. В повечето населени места, особено в по-малките, са асфалтирани само централните улици. Останалите са с трошенокаменна настилка или черни пътища. Състоянието на тротоарните настилки е сходно с пътната мрежа, дори в по-лошо състояние. Тротоарните плочки, там където ги има, са в обрушени и амортизирани. Тази мярка цели решаването на тези проблеми с изграждането на нови и реконструкцията на старите пътища и тротоарни настилки във всички населени места.
14.	Рехабилитация на съществуващи общински пътища: SHU 2134/ III-7301,Кълново-Желъд/ Янково-	Община Смядово	Община Смядово	технически проекти	2014-2016	3 782,735	Средства от Европейск и съюз	Подобряване състоянието на общинската пътна инфраструктура с цел осигуряване на достъп до регионалната пътна мрежа.

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	Бял бряг от км 0+000 до км 1+610 и Мост при км 0+583; SHU 2131/ III-7301, Янково-Жельд/ Черни връх от км 0+000 до км 2+460; SHU 3130/ III-7301, Янково-Жельд/ - Ново Янково от км 0+000 до км 0+750 SHU 3132/ II-73, Радко Димитриево –Смядово - Кълново- / III-7301/ от км 0+000 до км 2+095 и Мост при км 0+200; SHU 1133/ II-73, Смядово-Веселиново/-ЖП гара Смядово – Смядово/ III-7302/ от км. 0+000 до км. 1+743 и от км. 0+000 до км 0+710							
15.	Реконструиране улици – подобрена жизнена среда в селата Буйновица и Осеновец от Община Венец	с. Буйновица и с. Осеновец	Община Венец	Технически проект	2014	1 575	Средства от Европейск и съюз	Реконструирани улици в две населени места в Община Венец
16.	Реконструкция на ключови улици в Община Венец	с. Капитан Петко, с. Деница с. Боян	Община Венец	Технически проект	2014	1 600	Средства от Европейск и съюз	Реконструирани улици в три населени места в Община Венец
17.	Изпълнени с живот улици в Община Венец	с. Венец, с. Капитан Петко, с. Борци, с. Черноглавци и с. Осеновец	Община Венец	Технически проект	2014	1 700	Средства от Европейск и съюз	Реконструирани улици в пет населени места в Община Венец
18.	Реконструкция и рехабилитация на републикански път II-27 Нови пазар – Добрич-Балчик	Общ. Нови пазар	Нови пазар	Идеен проект	2014-2016	12 000	Средства от Европейск и съюз	Трасе за товарния трафик от Добруджа в направление София и Пловдив
19.	Изграждане на обходен агломерационен транспортен ринг от II-27 през общински път SHU 2113 до с. Ст. Михайловски и	Общ. Нови пазар	Нови пазар	Идеен проект	2014-2016	8 000	Средства от Европейск и съюз	Обслужване агломерационни и урбанистични процеси в микроагломерация Нови пазар - Каспичан

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	републикански път III-701 до Голямата базилика и манастирски комплекс в резерват „Плиска”, Плиска до републикански път III-2007							
20.	Реконструкция и рехабилитация на общински пътища на територията на община Хитрино” обхваща следните пътни отсечки	Общ. Хитрино с.Длъжко, с.Радвигорово, с.Каменяк с.Върбак, с.Сливак, с.Калино, с.Иглика, с.Вис. поляна, с.Студеница, с. Хума	Община Хитрино	Работен проект		5 674,327	Средства от Европейск и съюз	
21.	Реконструкция и рехабилитация на общински път SHU 1160 – I-7 „Силистра-Шумен – Ямбол- Хитрино	община Хитрино	община Хитрино	Работен проект		688,398	Средства от Европейск и съюз	
22.	Подобряване на уличните настилки на населените места в община Хитрино	община Хитрино с. Звегор, с.Студеница, с. Черна, с. Хитрино, с.Д. Войниково	община Хитрино	Работен проект			Средства от Европейск и съюз	
23.	Рехабилитация и реконструкция на пътна отсечка - Шумен - Велики Преслав - Върбица	Общини Шумен, Велики Преслав, Върбица			12-2014		Средства от Държавния бюджет и ЕС	еличаване на пътничопотока, съкращаване на времето за пътуване
24.	Рехабилитация и реконструкция на IV класни пътища – с. Драгоево, Миланово, Мокреш	Община Велики Преслав	Община Велики	Работен проект	12-2020	30	Средства от ЕС	еличаване на пътничопотока, съкращаване на времето за пътуване

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

25.	Рехабилитация и реконструкция на IV класни пътища – с. Драгоево- с. Златар, с. Смядово	Община Велики Преслав	Община Велики		12-2020		Средства от Държавния бюджет и ЕС	добряване на пътнотранспортните връзки с общините Смядово и Върбица
26.	Обновяване и доизграждане на улична, пътна и пешеходна инфраструктури в населените места на община Велики Преслав и гр. Велики Преслав.	Община Велики Преслав	Община Велики		15-2020			добряването състоянието на общинската пътна инфраструктура с цел осъществяване на достъп до регионалната пътна мрежа.
ОБЛАСТ: ИКОНОМИКА								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Изграждане на инфраструктура в индустриалните зони на град Каспичан	община Каспичан	община Каспичан	ПУП-ПР	2014-2020		Средства от Европейски съюз	За да бъдат привлечени инвеститори в новообособената индустриална зона в северната част на Каспичан е нужно да бъде изградена подходящата инфраструктура, включваща електрифициране, В и К, газифициране и асфалтирани пътища.
2.	Насърчаване на използване на зелена енергия и постигане на частична енергийна независимост посредством инсталиране на фотоволтаични панели на покриви на обществени сгради, общинска собственост – сграда община, читалище, ЦДГ, МБАЛ, спортна зала	Нови пазар, гр.Нови пазар и населени места от общината	Нови пазар	Инвестиционно намерение	2014-2017	20 000	Средства от Европейски съюз	Преминаване към икономика с ниски въглеродни емисии, ефективно използване на всички ресурси, опазване на околната среда
3.	Внедряване на интелигентно управление на уличното осветление	Нови пазар, Нови пазар и населени места от общината	Нови пазар	Инвестиционно намерение	2015-2018	2 000	Средства от Европейски съюз	Енергийна ефективност чрез използване на възобновяеми енергийни източници

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

4.	Втори етап на подобряване на инфраструктурата в Индустриална зона – Велики Преслав от „Винекс” АД до „Плиска Оил”	Община Велики Преслав	Община Велики		2014-2020		Средства от ЕС	Подобряване и на улична, ВиК инфраструктура, свързване с газопреносна мрежа.
ОБЛАСТ: КУЛТУРА								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Подобряване на материално техническата база на читалищата в Община Каспичан.	община Каспичан	община Каспичан	работен проект	2014-2017	3 500	Средства от Европейск и съюз	Ремонт на сградния фонд на читалищата, както и подновяване на интериора в тях
2.	Ремонт и изграждане на нови религиозни храмове на територията на Община Каспичан	община Каспичан	община Каспичан	работен проект	2014-2017	1 000	Средства от Европейск и съюз	Населението в общината изповядва двете основни религии – Християнство и Мюсюлманство. Всички храмове на територията ѝ се нуждаят от спешни ремонти. Това е така поради дългогодишната изолация на църквата по време на тоталитарният режим. От друга страна общинският център няма изградена църква. В момента службите се водят в малък параклис, който също е в много лошо състояние. Стартирана е процедура за изграждането на нова църква, до момента са излети основите със дарения, но липсват средства за завършването му.
3.	Реконструкция, преустройство и оборудване на Многофункционална обществена сграда за предоставяне на културни услуги, свободно време и спорт в с.Венец	с. Венец	Община Венец	Технически проект	2014	1 700	Средства от Европейск и съюз	Обновена Многофункционална обществена сграда за предоставяне на културни и спортни услуги
4.	Международен театрален фестивал на аматьорските театри	Нови пазар	Нови пазар	Идеен	2014-2020	70	Ср-ва от ЕС Мво на културата	Обогатяване на културния календар. Приобщаване на повече граждани към изкуството

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

5.	Основни ремонти и модернизация на читалища	Нови пазар и с. Памукчий, Ст. Михайловски Енево, Стан и Мировци	Нови пазар	Предпроектно проучване	2014-2016	1 000	Средства от ЕС М-во на културата	Подобряване условията за културна дейност
6.	Ремонт и обновление на сградата на НЧ "Пробуда-1929г.", с. Хитрино	С. Хитрино Община Хитрино	Община Хитрино	Внесен в МЗХ по ПРСР		258,874	Средства от ЕС	
7.	Ремонт и обновление на сградата на НЧ "Васил Левски", с. Живково	С. Живково Община Хитрино	Община Хитрино	Внесен в МЗХ по ПРСР		230,795	Средства от ЕС	
8.	„Ремонт и обновление на сградата на НЧ "Просвета 1943" с. Тимарево	Община Хитрино	Община Хитрино	Внесен в МЗХ по ПРСР		257,950	Средства от ЕС	
9.	Ремонт и обновление на НЧ "Зора-1930г." с. Трем	Община Хитрино	Община Хитрино	Внесен в МЗХ по ПРСР		259,425	Средства от ЕС	
10.	Изграждане на етнографски музей в УПИ V, кв.25 с. Тимарево	Община Хитрино, с. Тимарево	Община Хитрино	Внесен в МЗХ по ПРСР			Средства от ЕС	
11.	Подобряване на материално-техническата база и енергийна ефективност на сгради на Народните читалища в гр. Велики Преслав, с. Драгоево, Златар и с. Осмар.	Велики Преслав	Община Велики Преслав	Работен проект, Обследван е за енергийна ефективност	2014-2020		Общински бюджет, Средства от ЕС	новен ремонт на читалищно сгради на територията на Община Велики Преслав.
12.	Прилагане на мерки за енергийна ефективност в Археологически музей – „Велики Преслав”	Велики Преслав	Община Велики Преслав	Обследван е за енергийна ефективност	2014-2020		Общински бюджет, Средства от ЕС	новен ремонт на Археологически музей – „Велики Преслав”
ОБЛАСТ: ОБРАЗОВАНИЕ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

1.	Рехабилитация и енергийна ефективност на образователната инфраструктура	Община Никола Козлево, с.Никола Козлево, село Пет Могили, Църквица	Никола Козлево	Идеен проект	2015-2016	3 000	Средства от Европейск и съюз	Цел – подобряване на образователната инфраструктура Резултат – обновени и рехабилитирани 3 училища и 3 детски градини
2.	Въвеждане на извънкласна форма и неформалното образование във всички населени места от Община Каспичан	община Каспичан	община Каспичан	Предпроектна готовност	2014-2020		Средства от Европейск и съюз	Извънкласната форма на обучение за децата е за по-добро усвояване на учебния материал. Уплътняването на свободното им време ще създаде условия и стимули за социализиране и личностно развитие. В рамките на мярката ще се разработи и приложи програма за придобиване на практически и теоретични знания в различни области, които ще спомогнат за бъдещето развитие на младото поколение.
3.	Изграждане на образователен и квалификационен център за обучение на лица в неравностойно положение	община Каспичан	община Каспичан	Предпроектна готовност	2014-		Средства от Европейск и съюз	Основният принос на образователния център ще бъде да съдейства за социализиране на рискови групи и общности и да допринася за приобщаването и равнопоставеното им участие в живота на местната общност. Центърът ще извършва дневни програми за развиване уменията на хора в неравностойно положение, ще провежда социален диалог с лицата и със семейството му, организира курсове и съдейства за стартиране на малък бизнес, обучение по компютри и чужди езици, семейно консултиране.
4.	„Ученически общежития и столове” : Създаване на общинско звено за училищно хранене. Възстановяване на наличната база за столово ученическо хранене в общинските училища. Изграждане на кухня –майка и трапезарии, закупуване на автомобили -2 броя с които да се доставя храна до всички точки на общината.	Нови пазар Селата : Памукчии, Стоян Михайловски и Мировци	Нови пазар	Предпроектно проучване	2014-2016	1 200	Средства от Европейск и съюз МОНМ	Постигане на оптимална грижа за учениците и осигуряване на здравословно хранене
ОБЛАСТ: ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

1.	Модернизиране на областна многопрофилна болница	Гр. Шумен			2014-2020		Средства ЕС, Държ. Бюджет	Подобряване качеството на здравното обслужване
2.	Изграждане на спешен център	Община Никола Козлево, с. Вълнари	Никола Козлево	Работен проект	2014-2015	650	Средства ЕС	Цел – подобряване на медицинското обслужване на населението, Резултат – Изграден спешен център
3.	Подобряване на материално-техническата база в здравните заведения	община Каспичан	община Каспичан	проектно предложение и работен проект	2014-2020	4 000	Средства от Европейск и съюз	Поликлиниката в град Каспичан и сградите в другите населени места, където се осъществяват лекарските и стоматологични практики са общинска собственост. Те се нуждаят от ремонт, както от вън, така и вътре. Необходимо е закупуването на ново, съвременно оборудване за повишаване на качеството на здравното обслужване.
4.	Основен ремонт на Детско отделение на МБАЛ	Нови пазар	Нови пазар		2014-2015	500	Средства от Европейск и съюз, МЗ	Подобряване на материалната база
5.	МБАЛ, спешна помощ – основен ремонт: Енергийно саниране, Хидроизолация на покрива, Смяна на дограма и отоплителна система	Нови пазар	Нови пазар		2014-2016	1 000	Средства от Европейск и съюз МЗ	Подобряване на материалната база и постигане на енергийна ефективност
6.	Централна стерилизационна - МБАЛ	Нови пазар	Нови пазар		2014-2016	500	Средства ЕС, МЗ	Подобряване на качеството на стерилизация в МБАЛ
7.	Модернизиране на МБАЛ-стационар в гр. Велики Преслав; Прилагане на мерки за енергийна ефективност.	Община Велики Преслав	Община Велики Преслав	Обследване за енергийна ефективност	2014-2020		Средства от Европейск и съюз	Подобряване на достъпа до здравни услуги на населението в Община Велики Преслав.
8.	„Изграждане на спешен център”	Община Велики Преслав	Община Велики Преслав		2014-2020		Средства от Европейск и съюз	Подобряване на достъпа до здравни услуги на населението в Община Велики Преслав.

ОБЛАСТ: ТУРИЗЪМ

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Разработване на регионални туристически продукти, отразяващи специфичните природни и културни потенциали в регионален план	Област Шумен			2014-2020		Средства от Европейск и съюз Държавен бюджет	Повишаване информираността за туристическите обекти на територията на област Шумен; Подобряване предлагането и създаването на нови туристически услуги; Създаване на нови и да поддържане на старите туристически маршрути, като това да допринесе за повишаване на туристическия поток и подобряване на жизнен статус на населението
2.	Възстановяване, реставрация, консервация и социализация на културни паметници	Област Шумен			2014-2020		Средства ЕС Държавен бюджет	Запазване на културно-историческото наследство и неговото популяризиране Повишаване на туристическия поток
3.	Реклама на регионални туристически продукти	Област Шумен			2014-2020		Средства ЕС ДБюджет	Повишаване информираността за туристическите обекти на територията на област Шумен Повишаване на туристическия поток
4.	Подкрепа за развитие на регионален туристически продукт и маркетинг на дестинациите	Върбица, Омуртаг, Сунгурларе	Община Върбица				Средства ЕС Държавен Бюджет	
5.	Изграждане на Музей на открито на Първата българска столица	община Каспичан	община Каспичан	работен проект	2014-2016	2 500	Средства от Европейск и съюз	Представява макет мини-размер на крепостната стена на Вътрешния град, Голямата базилика, Крумовия дворец, Цитаделата, Големия дворец (Тронна зала), Малък дворец, землянки, работилници и други постройки от Старопрестолна Плиска. Този комплекс цели посетителите да придобият визуална представа за изяществото и внушителността на основните архитектурни постройки и мощта на Първата българска столица. Пространствата сред макетите сградите ще бъде облагородена с подходящо озеленяване, парково осветление, архитектурни елементи (пейки, маси, беседка), алеи, водни канали, инсталиране на мултимедийни плъъри с фотоклетка, излъчващи представяне на забележителностите в НИАР “Плиска” и исторически данни, свързани с тях и др

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

6.	Изграждане на туристическа инфраструктура в местността „Станата”	Нови пазар	Нови пазар		2015-2020	5 000	Средства ЕС Държавен бюджет	Създаване на условия за пълноценен отдих и туризъм
7.	Изграждане на инфраструктура до късно-античната крепост при с. Войвода и възобновяване на археологическите разкопки.	С. Войвода	Нови пазар		2014-2020	2 500	Средства ЕС Държавен бюджет	Разкриване, съхранение и популяризиране на културно историческото наследство
8.	Реконструкция и обновяване на общинската художествена галерия и музей	Нови пазар	Нови пазар	Изготвен проект	2014-2015	500	Средства ЕС Държавен бюджет	Създаване на подходящи условия за съхранение и експониране на произведения на изкуството и културно- историческото наследство
9.	„Рехабилитация на обществени зелени площи – паркове и градини, детски площадки и съоръжения към тях в Общ.Хитрино,област Шумен”	Община Хитрино	Община Хитрино	Работен проект		982,222	Средства от Европейск и съюз	
10.	”Изграждане на мултифункционални спортни площадки, в с. Тимарево, община Хитрино”	Община Хитрино, с. Тимарево		Работен проект		363,142	Средства ЕС	
11.	„Изграждане на мултифункционална спортна площадка в с. Хитрино, община Хитрино	Община Хитрино, с. Хитрино	Община Хитрино	Работен проект		390,004	Средства от Европейск и съюз	
12.	Реставрация, консервация и социализация на ИАР – Велики Преслав и местността „Патлейна” а) Проект „Векът на царСимеон оживява” б) Проект „Царски дворец. Южен площад с фиалата”	Община Велики Преслав	Община Велики Преслав	Работен проект Работен проект	11-2013 11-2013 14-2020		Общински бюджет, Средства от ЕС	Запазване на културноисторическото наследство и неговото популяризиране.

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

13.	Развитие на регионалния туристически продукт.	Общини Шумен, Велики Преслав, Каспичан	Община Шумен	Проектно предложение	11-2013	500 000	Общински бюджет, Средства от ЕС	Създаване и популяризиране на регионални туристически продукти, маркетинг на туристическите дестинациите.
14.	Ремонт и прилагане на мерки за енергийна ефективност в Туристическа хижа „Патлейна”	Община Велики Преслав	Община Велики Преслав	Обследване за енергийна ефективност Работен проект	14-2020		Общински бюджет, Средства от ЕС	Основен ремонт на Туристическа хижа „Патлейна”
ОБЛАСТ: ЕКОЛОГИЯ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Рехабилитация на магистрални водопроводи	Област Шумен			2014-2020		Средства ЕС Държавен бюджет	Подобряване на екологичната обстановка; Намаляване загубите на питейна вода
2.	Рехабилитация на съществуваща и изграждане на нова канализационна система в по-големите населени места	Област Шумен			2014-2020		Средства ЕС Държавен бюджет	Подобряване на екологичната обстановка; Повишаване жизнения статус на населението;
3.	Оползотворяване и рециклиране на отпадъци	Област Шумен			2014-2020		Средства ЕС, Държ. бюджет	Подобряване на екологичната обстановка;
4.	Изграждане на ПСОВ	Област Шумен			2014-2020		Средства ЕС, Държ. бюджет	Пречистване на отпадни води. Подобряване екологичните характеристики на водата
5.	Инсталиране на фотоволтаични панели на покриви на обществени сгради – общинска собственост и изграждане на енергийно ефективно улично осветление	Община Никола Козлево, село, село Вълнари, село Пет Могили, с. Н. Козлево, село Църквица, село Крива Река	Никола Козлево	Идеен проект	2015-2016	2 000	Средства от Европейск и съюз	Намаляване на разходите за електроенергия.
6.	Допълнително водоснабдяване с. Ружица и	Община Никола Козлево, село	Никола Козлево	Работни проекти	2014-2015	1 200	Средства от	Цел – подобряване на водоснабдяването на село Хърсово и Ружица. Резултати - Изграждане на нов

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	реhabилитация и реконструкция на водопроводната мрежа село Хърсово	Хърсово, село Ружица					Европейск и съюз	водопровод от водоем Хърсово до водоем село Ружица. Рехабилитация и реконструкция на водопроводната мрежа на село Хърсово.
7.	Изграждане на канализационна мрежа и МПСОВ, и реконструкция на съществуваща водопре-носна мрежа с.Т. Икономово	Община Каолиново, село Годор Икономово	Каолиново	Техническ и проект		21 953	Средства от Европейск и съюз	
8.	Изграждане на канализационна мрежа, ПСОВ и реконструкция на водопроводната мрежа в град Каолиново и кв. Боймир	Община Каолиново град Каолиново, и кв. Боймир	Каолиново	Техническ и проект		35 300	Средства от Европейск и съюз	
9.	Подсилване и реконструкция "Водоснабдителна система Каолиново"	Община Каолиново град Каолиново, и кв. Кус	Каолиново	Техническ и проект		1 484	Средства от Европейск и съюз	
10.	Закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за твърди битови отпадъци в град Каолиново	Община Каолиново град Каолиново	Каолиново	Идеен проект		80	Средства от Европейск и съюз	
11.	Изграждане на канализационна мрежа, ПСОВ и реконструкция на водопроводна мрежа на гр. Върбица”, общ. Върбица, обл. Шумен	Община Върбица, гр. Върбица	Община Върбица				Средства от Европейск и съюз	
12.	“Интегриран инвестиционен проект за подобряване на водния сектор в село Бяла река, Община Върбица”	Община Върбица, с. Бяла река	Община Върбица				Средства от Европейск и съюз	
13.	„Подготовка на инвестиционен проект за изграждане на претоварна станция за неопасни отпадъци с инсталация за сепариране в общ. Върбица”	Община Върбица, с. Менгишево	Община Върбица				Средства от Европейск и съюз	

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

14.	Изграждане на Пречиствателна станция за отпадни води за град Каспичан	община Каспичан	община Каспичан	работен проект	2014-2015	4 000	Средства от Европейск и съюз	Пречистване на отпадните води от гр.Каспичан
15.	Реконструкция и изграждане на допълнително водоснабдяване в населените места в Община Каспичан	община Каспичан	община Каспичан	проектно предложение	2014-2020		Средства от Европейск и съюз	Водопроводната мрежа на територията на цялата община е остаряла и амортизирана. Загубите на питейна вода възлизат на около 52%. За да се промени са необходими големи инвестиции за подмяна на цялата мрежа във и до всички населени места. В повечето села до къщите, разположени по високите места през летния сезон водата не достига и се въвежда режим на водата. Необходимо да се осигури допълнително водоснабдяване за да се нормализира водоснабдяването и да се избегнат епидемии.
16.	Интегриран проект за воден цикъл на гр. Смядово	Община Смядово, град Смядово	Община Смядово	предпроектни проучвания	ноември 2011 – края на 2015	23 581,147	Средства от Европейск и съюз	Изграждане на системата за събиране и отвеждане на отпадъчните води, ПСОВ и реконструкция на водопроводната мрежа на гр. Смядово. Конкретната цел е намаляване замърсяването на повърхностните води, чрез осигуряване на Пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ), която да изпуска пречистени води в съответствие с българските стандарти за управление на заустваните води
17.	Разширение вътрешна водопроводна мрежа в с.Черноглавци – главен клон I и тласкател	с.Черноглавци	Община Венец	Технически и проект	2014	450	Средства от Европейск и съюз	Тласкател с дължина 353 м, Главен клон I с дължина 970 м
18.	Водоснабдяване висока зона с.Изгрев	с. Изгрев	Община Венец	Технически и проект	2014	400	Средства от ЕС	Изграждане на нов главен водопровод с дължина 1118 м
19.	Подмяна уличен водопровод по улица „Васил Левски” с.Изгрев	с. Изгрев	Община Венец	Технически и проект	2014	60	Средства от ЕС	Подмяна на съществуващ водопровод с дължина 390 м
20.	Ремонтно – възстановителни работи на ТК – 1 – Осеновец	с.Осеновец	Община Венец		2014	150	Средства от ЕС	Удълбочаване на съществуващ сондаж до 850 м с цел запазване на водоснабдителната мрежа на с. Осеновец

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

21.	Изграждане на претоварна станция за неопасни отпадъци и инсталация за сепариране	На територията на Община Хитрино	Община Хитрино	В етап на проучване	2014		Средства от Европейск и съюз	Претоварната станция ще обслужва населението и на три общини - община Венец, община Хитрино и община Каолиново
22.	Изграждане на общинско депо строителни отпадъци	Община Венец					Средства от ЕС	
23.	Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в комбинирана сграда в с.Венец	с.Венец	Община Венец	В етап на проучване	2014	700	Средства от Европейск и съюз	Повишена енергийна ефективност в комбинирана сграда в с.Венец
24.	Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в целодневните детски градини в община Венец	9 ЦДГ-та на територията на Община Венец	Община Венец	В етап на проучване	2014	1 000	Средства от Европейск и съюз	Повишена енергийна ефективност във всички ЦДГ-та на територията на Община Венец
25.	Закриване и рекултивация на съществуващо депо за неопасни отпадъци гр.Нови пазар	Общ.Нови пазар, Гр.Нови пазар	Нови пазар	Инвестиц ионно намерение	2014-2014	1 500	Средства от Европейск и съюз	Саниране на стари замърсявания и недопускане образуването на нови, чиста и здравословна околна среда, ефективно управление на отпадъците
26.	Рекултивация на депо за промишлени и строителни отпадъци	Общ.Нови пазар, с.Памукчи	Нови пазар	Инвестиц ионно намерение	2014-2014	300	Средства от ЕС	Саниране на стари замърсявания и недопускане образуването на нови, чиста и здравословна околна среда
27.	Укрепване коритото на р.Крива в чертите на гр.Нови пазар	Общ.Нови пазар, гр.Нови пазар	Нови пазар	Идеен проект	2016-2018	5 000	Средства от ЕС	Превенция на риск от наводнения
28.	Изграждане на водоснабдителна група Войвода – Правенци– Избул на база дълбок сондаж	Общ.Нови пазар, с.Войвода, с.Избул, с.Правенци	Нови пазар	Инвестиц ионно намерение	2014-2016	10 000	Средства от Европейск и съюз	Водоснабдяване на населените места, подобряване качеството на живот чрез осигуряване на питейна вода постоянно, в достатъчно количество, с гарантирани качества.
29.	Реконструкция и рехабилитация на водопроводна мрежа на с.Правенци, с.Войвода и с.Избул	Общ. Нови пазар, с.Войвода, Правенци, Избул	Нови пазар	Инвестиц ионно намерение	2014-2016	8 000	Средства от Европейск и съюз	Намаляване на загубите по водопреносната мрежа, подобряване качеството на водата
30.	Изграждане на сепарираща инсталация за отпадъци	Общ.Нови пазар, гр.Нови пазар	Нови пазар	Инвестиц ионно намерение	2014-2015	2 000	Средства от ЕС	Намаляване обема на ТБО
31.	„Рекултивация на съществуващо общинско	Община Хитрино, с. Сливак	Община Хитрино	Работен проект		272,182	Средства от	

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	депо за битови отпадъци в ПИ000089,000127, с.Сливак, община Хитрино, област Шумен”						Европейск и съюз	
32.	Рекултивация на съществуващо общинско депо за битови отпадъци в ПИ 000943, с.Тимарево, общ Хитрино, област Шумен”	Община Хитрино, с. Тимарево	Община Хитрино	Работен проект		337,498	Средства от Европейск и съюз	
33.	Проект: „Изграждане на канализационна мрежа на с. Живково, община Хитрино	Община Хитрино, с. Живково	Община Хитрино	Работен проект			Средства от ЕС	
34.	Изграждане на канализационна мрежа на село Трем, община Хитрино	Община Хитрино, с.Трем	Община Хитрино	Работен проект			Средства от ЕС	
35.	Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа и изграждане на канализация с пречиствателна станция за отпадъчни води – с. Тимарево, община Хитрино	Община Хитрино, с. Тимарево	Община Хитрино,	Работен проект		38 379,860	Средства от Европейск и съюз	Намаляване замърсяването с отпадни води.
36.	Поетапни изграждане на канализационни мрежи и ЛПС в населените места в Община Велики Преслав.	Община Велики Преслав			2012-2015		Общински бюджет, ПУДООС, Средства от ЕС	Намаляване на дела и обема на непречистените отпадъчни води, зауствани във видни обекти
37.	Изграждане на мини пречиствателна станция за отпадни води – „Винекс”АД до „Плиска ойл”	Частни предприятия, Община Велики Преслав	Община Велики		2012-2015		Частен капитал Средства от ЕС	Намаляване на дела и обема на непречистените отпадъчни води, зауствани във видни обекти
38.	Разширяване на МФОС с въвеждане на допълнителна форма на утаяване и пречистване	Община Велики	Община Велики		2014-2020		Средства от ЕС	Подобряване на инфраструктурата за питейни води.

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

39.	Включване на промишлени предприятия в ГПСОВ	Частни предприятия, Община Велики Преслав	Община Велики Преслав		2014-2020		Частен капитал Средства от ЕС,	Намаляване на дела и обема на непречистените отпадъчни води, зауствани във видни обекти.
40.	Закриване и рекултивация на общинско депо за Твърди битови отпадъци	Община Велики Преслав	Община Велики Преслав	Работен проект	2012-2014		Държавен бюджет	Закриване на общинско депо за ТБО, неотговарящо на нормативните изисквания.
ОБЛАСТ: СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Създаване на кризисен център за деца в риск	Община Никола Козлево, село Никола Козлево	Никола Козлево	идеен проект	2014-2015	389	Средства от Европейски съюз	Цел -Осигуряване на закрила на деца жертви на насилие. Резултати - Намаляване на броя деца в риск.
2.	Деинституализация на грижата за възрастни хора и хора с увреждания	Община Никола Козлево, село Никола Козлево	Никола Козлево	идеен проект	2015-2016	450	Средства от Европейски съюз	Цел: Осигуряване на грижа за самотно живеещи възрастни и хора с увреждания. Резултати: Разкриване на нови работни места за лични асистенти.
3.	„Дом за хора с ментални увреждания“	с. Никола Козлево	Община Никола Козлево	Идеен проект	2016-2017	360	Средства от Европейски съюз	Цел: Повишаване качеството на живот, на хора с ментални увреждания Резултати: Функциониращ дом
4.	„Дом на децата“	с. Хърсово	Община Никола Козлево	Идеен проект	2017-2018	400	Средства от Европейски съюз	Цел: Укрепване системата за повишаване благосъстоянието на децата настанени в специализирани институции Резултати: Създаден ЦНСТ за деца лишени от родителска грижа и изградена за тях семейна среда
5.	Обособяване на Дом за стари хора	община Каспичан	община Каспичан	проектно предложение	2014 – 2020		Средства от Европейски съюз	Грижата за хората от третата възраст е сред приоритетите на ръководството на Община Каспичан. Възможност на тази група хора за един по-достоеен живот
6.	Създаване на фонд за подпомагане на хора в неравностойно положение	община Каспичан	община Каспичан	проектно предложение	2014 – 2020		Общински бюджет	Учредяване на общински фонд, който да подпомага социално слаби жители на общината да се интегрират и социализират в обществото, като поема разходите им за курсове, обучения, лечения, стипендии на талантиливи деца, кредитиране на идеи за бизнес и др. Финансирането му ще става по

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

								програми и дарения.
7.	Осигуряване на достъп до обществени сгради и преустройство жилища на хора с увреждания, съобразно спецификата на заболяванията им	община Каспичан	община Каспичан	проектно предложение	2014 -		Общински бюджет	Осигуряване на физически достъп до обществени сгради (училища, детски градини, читалища, сгради на общински институции и др.) и адаптиране на битовата и околната среда към нуждите на хората с увреждания за повишаване на мобилността.
8.	Изграждане на Център за обществена подкрепа в с.Венец	с. Венец	Община Венец	В етап на проучване	2014	300	Средства от Европейски съюз	Подкрепа на уязвимите семейства и деца в ЦОП
9.	Изграждане на Център за социална рехабилитация и интеграция на хора с увреждания в с.Венец	с. Венец	Община Венец	В етап на проучване	2014	200	Средства от Европейски съюз	Оказване на подкрепа на хора с увреждания
10.	Ранно детско развитие: разкриване на ЦНСТ за деца от 0-18години – 2 броя	Нови пазар	Нови пазар		2014-2016	1 000	МТСП и Европроекти	Създаване на условия за настаняване на децата в среда близка до семейната
11.	Изграждане на ЦНСТ за възрастни- 3 броя	Нови пазар	Нови пазар		2014-2017	1 500	МТСП и Европроекти	Създаване на условия за успешна деинституционализация навъзрастните хора, и настаняването им в среда близка до семейната
12.	Изграждане на защитено жилище за възрастни хора - 2броя	Нови пазар С. Стан	Нови пазар		2014-2017	1 000	МТСП и Европроекти	Създаване на условия за успешна деинституционализация навъзрастните хора, и настаняването им в среда близка до семейната
13.	Изграждане на Дневен център за възрастни хора с увреждания – 2 броя	Нови пазар С. Стан	Нови пазар		2014-2017	1 400	МТСП и Европроекти	Създаване на условия за дневна грижа и рехабилитация за възрастните хора с увреждания
14.	Изграждане на Приют за бездомни	Нови пазар или село от общината	Нови пазар		2014-2015	500	МТСП и Европроекти	Осигуряване на подслон на бездомни лица от общината
15.	Реконструкция на казармен сграден фонд на принципа на конверсията , смяна на собственост и предназначение на казармен район- жандармерия в гр. Нови пазар. Обособяване на жилища за	Нови пазар	Нови пазар		2014-2016	8 000	Европроекти, Американско командване, Ромска декада	Осигуряване на жилищен фонд за социално слаби семейства от Община Нови пазар.

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	социално слаби .							
16.	Изграждане на социално-консултативен център	Община Велики Преслав	Община Велики Преслав	Работен проект	2012-2013		Общински бюджет, ООН-УЦИЦЕФ	Подобряване на координацията и предлагането на социални услуги
17.	Изграждане на защитено жилище за деца до 18 г.	Община Велики Преслав	Община Велики Преслав	Работен проект	2014-2018		МТСП, Средства от ЕС	Разширяване на спектъра на предлаганите социални услуги на територията на Община Велики Преслав.

ПРИЛОЖЕНИЕ 6

С П Р А В К А

за отразяване на становищата, получени след поместване на проекта на Регионалния план за развитие на Североизточен район за периода 2014-2020 г. на портала на Министерски съвет за обществени консултации

Изготвил становището	Предложение	Отразяване на становището	Мотиви
Информационен и учебен център по екология	<p>За преодоляване на изброените проблеми в транспортния сектор заложен за пореден път в поредния стратегически документ предлагаме следните мерки и дейности:</p> <p>1. Да се извърши оценка на замърсяването и емисиите от автомобилен транспорт генериран през туристическия сезон която да се добави към документа;</p>	Не се приема	<p>Съгл. чл. 32., ал., ал. 1 и 2 от ЗРП за разработването на РПР се извършва предварителна оценка, която включва оценка за социално-икономическото му въздействие и екологична оценка, чието съдържание е регламентирано от ЗООС и ЗБР и съответните поднормативни документи. Оценка на замърсяването и емисиите от автомобилния транспорт, генериран през туристическия сезон, не може да бъде извършена и представена в рамките на плана.</p> <p>За подобряване на КАВ, към Стр. цел 1, Приоритет 1.5, в Спец. цел 1.5.2. (стр. 58) е предвидено актуализиране и ефективно прилагане на общинските програми за намаляване нивата на замърсители и достигане на установените норми за нивата на фини прахови частици PM_{10} в атмосферния въздух, както и подкрепа на проекти за оптимизиране на потреблението и намаляване на емисиите от транспорта и оптимизиране на транспортните схеми на общините с въвеждане на системи за интегриран градски транспорт, диверсификация на превозите, обновяване на</p>

	<p>2. Да се разгледат алтернативни по-екологични форми и схеми за транспорт, които да намалят дела на автомобилния транспорт:</p> <p>● Няма посочени мерки по отношение развитието на железопътния транспорт като алтернативна форма</p> <p>• Да се извърши предпроектно проучване на линейна връзка по оста на урбанизация Бургас-Варна-Балчик-Каварна-Шабла за осигуряването</p>	<p>Не се приема</p> <p>Приема се</p> <p>Не се приема</p>	<p>автобусен парк. Предвидените дейности са и в съответствие с предвижданията на Стратегия за развитие на транспортната система на Република България до 2020 г., приета от МС на 07.04.2010 г. с Протокол № 13.</p> <p>Към Стр. цел 1, Приоритет 1.5, в Спец. цел 1.5.2. (на стр. 58) е предвидена подкрепа на проекти за оптимизиране на потреблението и намаляване на емисиите от транспорта и за оптимизиране на транспортните схеми на общините с въвеждане на системи за интегриран градски транспорт, диверсификация на превозите, обновяване на автобусен парк. Мерките са и в съответствие с предвижданията на Стратегия за развитие на транспортната система на Р България до 2020 г., приета от МС на 07.04.2010 г. с Протокол № 13.</p> <p>На стр. 66 към Стр. цел 3, Приоритет 3.1, в Спец. цел 3.1.1. е добавен текст и са посочени конкретни мерки по отношение развитието на железопътния транспорт като алтернативна форма:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Реконструкция, рехабилитация и модернизация на съществуващите ЖП линии за осигуряване на добри транспортни връзки в района и с другите райони от ниво 2; - Проучване на възможностите за осъществяване на линейна връзка (или съвкупност от линейни връзки - стандартна ЖП линия, теснолинейна, тип „леко метро” или трамвай) и осигуряване на ефективен, сигурен, безопасен и екологичен транспортен коридор в най-натоварените туристически зони по оста на урбанизация Бургас-Варна-Балчик-Каварна-Шабла, като алтернатива на автомагистрала „Черно море” и скоростен път Варна-Шабла-Дуранкулак. <p>РПР на СИР е документ за стратегическо планиране на устойчиво интегрирано развитие на района. В съдържанието му при определяне на средносрочните цели и приоритети, не се включва</p>
--	--	--	---

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	<p>на ефективен, сигурен, безопасен и екологичен транспортен коридор (или съвкупност от няколко линии) в най-натоварените туристически зони. Проучването трябва да включва различни варианти – от стандартна ЖП линия, през теснолинейна, тип „леко метро” и трамвай;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Това предпроектно проучване да бъде конкурентно оценено в рамките на настоящия документ като алтернатива на автомагистрала „Черно море” и скоростен път Варна-Шабла-Дуранкулак; • Да се извърши предпроектно проучване за линейна връзка за пътници и товари от/до летище Варна с центъра на града и пристанищния комплекс; • При рехабилитация на съществуващи пътища в поне в туристическите зони в близост до морския бряг задължително да се включва платно за велосипеден транспорт; <p>3. Индикатора на стр. 80 „Рехабилитирана/реконструирана пътна мрежа с регионално и местно значение в км” няма никакво отношение към обществото като потребител на обществена услуга. Така предложен индикатора има значение само за строителните компании чиито услуги се заплащат на км.</p>	<p>Не се приема</p> <p>Не се приема</p> <p>Не се приема</p> <p>Приема частично</p>	<p>изготвяне на инвестиционни проекти, поради което и не се предвиждат предпроектни проучвания.</p> <p>Регламентираните от ЗРР цел и съдържание на РПР не включват изготвяне на инвестиционни проекти и не предвиждат извършване и оценка на предпроектни проучвания.</p> <p>Регламентираните от ЗРР цел и съдържание на РПР не включват изготвяне на инвестиционни проекти и следователно не предвиждат извършване на предпроектни проучвания.</p> <p>Към Стр. цел 1, приоритет 1.4., в Спец. цел. 1.4.2. на стр. 55 е предвидено изграждане на туристическа инфраструктура. Към Приоритет 1.5 в Спец. цел 1.5.2. (стр. 58) е предвидена подкрепа на проекти за изграждане на нови паркинги и велосипедни алеи. Към Стр. цел 2, Приоритет 2.3., Спец. цел 2.3.1 (стр. 64) е предвидено изграждане/рехабилитация на пешеходни площи, алеи и тротоари, велоалеи и др.</p> <p>Заложените в РПР СИР 2014-2020 г. индикатори следва да са в съответствие с използваните в системите за наблюдение по оперативните програми основни индикатори, отчитащи напредъка по изпълнение на мерките, свързани с изграждане на нова и подобряване на съществуващата инфраструктура по съответните ОП (изградена/ремонтирана пътна мрежа в км; население с подобрен транспортен достъп в %). В тази връзка към специфичните индикатори за наблюдение на РПР СИР по Приоритет 3.1. «Подобряване на вътрешно регионалната</p>
--	--	--	--

	<p>Предлагаме следните индикатори за измеримост на стратегическите цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изменение съотношението на пътническият транспорт изразен чрез процентен дял на всеки вид транспорт изразен в км/ на пътник <p>Аргументация: Разделението по видове транспорт е ключов индикатор ориентиран към резултат. Желания резултат към края на 2020 е намаление на пътниците използващи лични автомобили и превес на обществените нисковъглеродни форми на транспорт. Данните са налични на европейско и национално ниво.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Принос на нова, рехабилитирана и модернизирана пътна и ЖП инфраструктура за намаляване на емисиите на парникови газове изразена чрез спестени тон/CO2 екв. <p>Аргументация: предлагаме допълването на сегашния индикатор измерващ дължината на изградената инфраструктура който не дава необходимата информация за ефекта от осъществения проект. Необходимо е въвеждането на индикатор който да отразява стойностите на емисиите в резултат от осъществяването на един проект. Такъв индикатор следва да се използва и в Оценката за въздействие върху околната среда като фактор при избора на проекти за постигане на европейските цели в транспортната система. ЖП сектора разполага с необходимата</p>	<p>Не се приемат</p>	<p>свързаност и достъпност до обекти за услуги, туризъм, рекреация култура» на стр. 81, към индикатора „Рехабилитирана/реконструирана пътна мрежа с регионално и местно значение в км.” е добавен индикатор Население с подобрен транспортен достъп в %. Двата индикатора се наблюдават от официалните източници на информация и могат да бъдат отчитани.</p> <p>Определените в РПР СИР 2014-2020 г. индикатори отговарят на изискванията на “Методическите указания за разработване на НСРР (2012-2022), РПР на районите от ниво 2 (2014-2020), Областни стратегии за развитие (2014-2020) и Общински планове за развитие (2014-2020) за конкретност – да са ясни и лесни за събиране и обобщаване на специфична информация; измеримост - налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни; достъпност – да има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност; адекватност – да са обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие; обвързаност с времето – да се базират на периодична информация, позволяваща сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.</p> <p>Направените предложения за включване на нови индикатори към специфичните индикатори за наблюдение на РПР СИР по Приоритет 3.1. «Подобряване на вътрешно регионалната свързаност и достъпност до обекти за услуги, туризъм, рекреация култура», са целесъобразни, но за тях няма сведения да са обект на наблюдение от официалните източници на статистическа информация с налични и периодични данни, въз основа на които да се определят базови, междинни и целеви стойности. Данните за превозени пътници в НСИ се отнасят само за железопътния транспорт</p>
--	--	----------------------	---

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

	<p>информация по подвижен състав спрямо тон/км. Що се отнася до пътищата тази информация може да се събира чрез електронни тол системи и наблюдения на интензивността на трафика. В момента се разработват и други, по-точни методологии напр. Методологията на Европейска инвестиционна банка за въглеродния отпечатък, Методология на Генерална дирекция Климат на ЕК или Изследване на методология за отчитане на климатичния ефект при оценка на проекти на CE Delft Insitute.</p>		<p>и са само на национално ниво, липсват регионални данни. Поради липса на данни за останалите видове транспорт и на изградени електронни тол системи за наблюдения на интензивността на пътния трафик, на този етап предложените индикатори са неприложими към РПП СИР.</p> <p>Оценката за въздействие върху околната среда не е в компетентостта на МРР. Компетентно по отношение оценката на въздействието на планове и програми, в т.ч. и РПП за районите от ниво 2, както и на отделни инвестиционни проекти, е МОСВ.</p>
<p>Сдружение „Екофорум за устойчиво развитие”</p>	<p>През новият период развитието на масовия туризъм по Черноморското крайбрежие следва все повече да се допълва и обвързва с предоставяне на туристически услуги във вътрешността на страната. На територията на района, както и в съседните райони има голямо разнообразие и обекти за екологичен, културен, аграрен и др. видове туризъм. Подобна обвързаност би осигурила по-продължителен престой на туристите, което води до допълнителни средства в полза на местните икономики.</p>	<p>Не се приема</p>	<p>На стр. 53-55 към Стр. цел 1, Приоритет 1.4. «Разнообразяване на регионалния туристически продукт и активно включване на природното и културно богатство на хинтерланда» се предвижда разнообразяване на туристическия продукт със специфични видове туризъм и с активно включване на туристическите ресурси на хинтерланда, което да допринесе за преодоляване на изразената сезонност на рекреативния морски туризъм, чрез следните дейности по Специфична цел 1.4.2. «Обвързване на крайбрежната територия и хинтерланда на района в единна туристическа система»: Развитие на местната творческа индустрия и популяризирането ѝ чрез включване в предлагани туристически пакети; Предлагане на туристически пакети от „висок клас” с възможност за комбиниране на голф, подводна археология и яхтен туризъм, съчетани с посещения за запознаване с културни и природни ценности във вътрешност; Създаване на интегриран туристически продукт за Североизточен район - Варна, Добрич, Шумен, Търговище; Създаване на междуобщински туристически продукти в областите от СИР; Изграждане на туристическа инфраструктура и разработване потенциала на нови дестинации (например Дуранкулашко езеро и „Шабленска тузла”).</p> <p>Посочените дейности са насочени към прилагане на</p>

Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 г. – 2020 г.

			<p>мерки и действия за реално разнообразяване на туристическите дейности на брега на морето и в близкия му хинтерланд със спа-туризъм, голф-туризъм, подводни спортове, селски, приключенски, ловен, аграрен и др. видове туризъм.</p> <p>В по-далечния хинтерланд разнообразяването на туристическото предлагане ще се опира най-вече на богатото културно наследство и развитието на познавателен туризъм, подкрепен и от други рекреационно-туристически дейности в територията на по-отдалечените от брега общини.</p>
--	--	--	--